

σχοηλιαστής

ΤΕΥΧΟΣ 42, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1986, ΔΡΧ 160

ΕΡΕΥΝΑ:
ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ
ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ

Η. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ:
ΠΕΡΙ ΚΛΑΝΙΟΛΑΣ

Μ. Ν. ΡΑΠΤΗΣ:
Ο ΡΟΧΑΜΗΣ
ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ 2

Ο ΡΟΧΑΜΗΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ	4	ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ	26
ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ	6	ΠΕΡΙ ΚΛΑΝΙΟΛΑΣ	28
ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ	9	ΓΡΑΜΜΑΤΑ	31
ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ '36	13	ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΠΑΡΜΠΙ	33
ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	14	ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΥΜΒΩΡΥΧΙΑ	35

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ 22

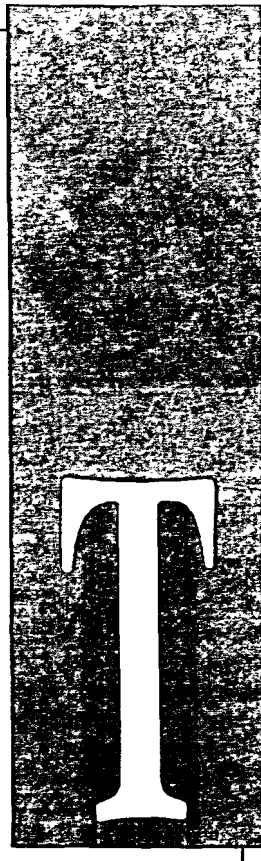
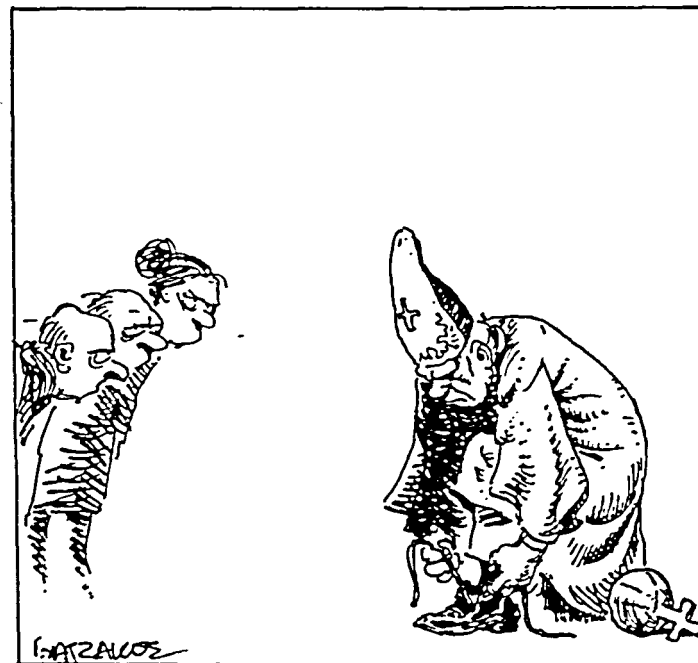

ΔΝΤ: ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΟΥΡΚΙΑ;	15	ΤΣΕΡΝΟΜΠΙΑ: ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΑΦΑΣΙΑΣ	37
		ΑΡΚΑΣ, SHOW BUSINESS	38
ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ	17	ΒΙΒΛΙΟΦΙΑ	42

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ 40

ΜΙΑ ΕΡΗΜΟΣ ΜΕ ΛΑΚΟΥΒΕΣ	18	SCRIPTA MANENT	46
ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ	20	ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΧΩΡΙΣ ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ	47
ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΙΔΕΕΣ ΤΟΥ Ε.Λ.Α.	24	MUCTI COLOURED SHADES	49
ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ	25	Η ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΑ	50
		ΤΟ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΤΙΚΟ ΧΙΟΥΜΟΡ	53

α μελέμια κόπασαν, κι οι φωτιές φαίνεται ότι για φέτος τελειώνουν, όμως άλλες φωτιές μας περιμένουν. Θερμό φθινόπωρο; Ας το ελπίσουμε. Πάντως την ώρα που καλούμαστε με συναίσθηση ευθύνης και πάλι να ασκήσουμε το «ύψιστο δικαίωμα του πολίτη» εκλέγοντας τους νέους

δημοτικούς μας άρχοντες, ας θυμηθούμε ότι κάποιοι πολίτες ενός άλλου κράτους που ζήτησαν απ' το δικό μας προστασία και περιθαλψη αντιμετωπίστηκαν σαν κοινοί εγκληματίες, ή τουλάχιστον ύποπτοι κατασκοπείας. Το δικαίωμα του πολιτικού ασύλου κινδυνεύει άλλωστε σ' ολόκληρη την Ευρώπη. Βέβαια σε πολλούς αρκεί να συσχετίζουν την κατάσταση της υγείας του κ. Κουτσόγιωργα με θαύματα της Μεγαλόχαρης. Άλλοι, αντίθετα, μιλάνε για κατάρτα. Το μόνο σίγουρο είναι ότι τέτοιες δύσκολες στιγμές δεν πρέπει να μας εγκαταλείπει το πνεύμα μας, με τη διπλή έννοια της λέξης. Πράγμα καθόλου εύκολο, αν κρίνουμε απ' τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων του μήνα που πέρασε. Αυτά βλέπει ο Ροχάμης και διασκεδάει...

Σ

Ο έβδομος άνθρωπος

Η πολυφορεμένη πρωτοβουλία των «Εξ» ηγετών, παρά τις *αβυσσαλέες διαφορές* (στα θέματα ειρήνης-αφοπλισμού κ.λπ., βλέπε εκτενή ανάλυση στο Σχολιαστή τ. 36) που χωρίζουν τους «Εξ», ασκούσε μια κρυφή γοητεία στον φιλοθεάμονα ελληνικό λαό, τουλάχιστον σαν «φιλόδημη», «εμπνευσμένη» και «λεβέντικη» δουλειά του Αντρέα. Όμως ενώ στο πολύπαθο Μεξικό ελάμβανε χώρα η παράσταση των «Εξ» και ενώ στο εσωτερικό της χώρας η Δεξιά αντιπολίτευση ξεσπάθωνε κατά των *τριποκοσμικών παρεκκλίσεων και των ουτοπικών φανταροτισμών του ΠΑΣΟΚ, εν μέσω εγκωρίων πυρκαγιών, λιποτίων, αναπηρήσεων κ.λπ., συνέβη το απρόβλεπτον.*

Μια άνευ προηγουμένου καλοστημένη προβοκάτσια εκ του εξωτερικού ήλθε να εξευτελίσει τη Δεξιά αντιπολίτευση του

Αντρέα ως προς τους ειρηνιστικούς του δαιδάλους και κυρίως την ίδια την ειρηνιστική πρωτοβουλία των Έξ και τους εγκωρίους ΚΕΑΔΙΠΕΣ-ΕΕΔΥΠΕΣ-ΑΚΙΠΕΣ και άλλους καλοπροαιρέτους ανθρώπους.

Ο λόγος, για την κίνηση του δυτικογερμανού Καγκελάρου ΧΕΛΜΟΥΤ ΚΟΛ που ούτε λίγο ούτε πολύ έθεσε υποψηφιότητα συμμετοχής στην κίνηση των «Εξ». Μάλιστα αγαπητοί της Ν.Δ., το ιδεώδες σας, το καμάρι του δυτικού ιμπεριαλισμού στην Ευρώπη, ο άνθρωπος που ανθιστάται όσο κανείς (ίσως μαζί με την Θάσσερ) στα σοσιαλ-δημοκρατικά πειράματα για λογαριασμό του «Ελεύθερου κόσμου», ζητάει την είσοδό του στο κλαμπ των «Εξ». Βεβαίως «σύντροφοι» των «ειρηνιστικών» σφραγίδων, ο χθεσινός εχθρός, ο εκφραστής της πολιτικής των ΗΠΑ στην Ευρώπη, εκείνος που υπερασπίζεται τους Πέρσιγκ 2 και Κρουζ και τα λοιπά Νατο-Αμερικανικά σχέδια, χαιρετίζει την υπερήφανη αντι-ιμπεριαλιστική, διεθνούς κύρους, κίνηση του προέδρου σας.

Επειδή δεν είναι δυνατόν να δεχτούμε

πως ο κ. Χέλμουτ αυτομόλησε απ' το στρατόπεδό του για να γίνει ένας ακόμη ταπεινός σταυροφόρος των ειρηνιστικών ιδεών, επιμένουμε πως η ειρηνιστική πρωτοβουλία των «Εξ» δέχτηκε το τελειωτικό πλήγμα.

Ας τη θάψουμε κι αυτή, μαζί με τους χοντρούς πολιτικαντισμούς και τα παραρέματα των μηχανισμών της ιμπεριαλιστικής εξουσίας. Στη συνείδησή μας φυσικά. Και πλέον να οργανώσουμε τις δικές μας «ΑΠΑΤΕΣ» κατά της πολιτικής αρτηριοσκληρώσεως και της στρατοκρατίας, και βεβαίως απ' τη σκοπιά της πάλης των τάξεων, αν θυμάστε... Και προπαντός όχι άλλα ψηφίσματα, συμποσία, τσάγια και ειρηνιστικούς ποδαρόδρομους.

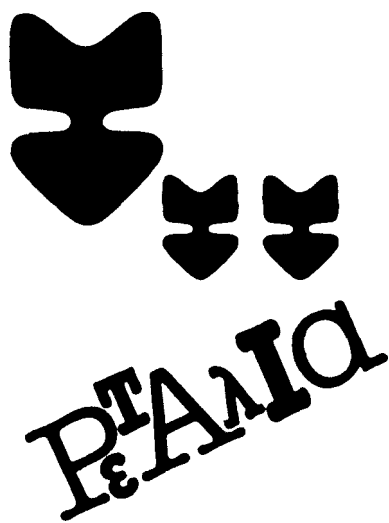
Σ.

Ανεξάρτητης πολιτικής συνέχεια...

Ασφαλώς δεν γνωρίζετε την *μοναδική* ελληνική συμβολή στις εργασίες της συνεδρίασης του *Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου* του ΟΗΕ που έγινε στη Γενεύη τον Ιούλιο.

Η μοναδική, λοιπόν συμβολή μας ήταν η συνυπογραφή – μαζί με τις λοιπές χώρες της ΕΟΚ, τον Καναδά, την Κόστα Ρίκα, την Αιτή και την Ισλανδία – μιας πρότασης ψηφίσματος που προώθησαν οι ΗΠΑ στο Συμβούλιο σχετικά με την αποδοχή της υποψηφιότητας του *Ισραήλ* ως πλήρους μέλους της *Ευρωπαϊκής Οικονομικής Επιτροπής* του Συμβουλίου. (Η ισραηλινή αίτηση υποβλήθηκε στις 2.5, το σχέδιο συντάχθηκε στις 22.7, ντοκουμέντο Ε/1986/Λ.42).

Δηλαδή, η ελληνική συμβολή περιορίστηκε στην στήριξη μιας πρότασης των ΗΠΑ: Πέρα από την ευθυγράμμιση με τους συμμάχους στα ήρεμα νερά των σχέσεών μας (καθώς και ολόκληρης της ΕΟΚ) μαζί τους, θροίζει εδώ και ο νέος

● Κατά ασφαλείς πληροφορίες του «Σ» και στις φετινές εκλογές θα κατέλθει ο Πανελλαδικός συνδυασμός «ΕΙΡΗΝΗ-ΠΑΙΔΟΤΟΠΟΣ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ», παρακλάδι της Κ.Δ.Ο.Α (Κτηνώδης Δύναμη Ογκώδης Άγνοια). Έτσι και σ' αυτές τις εκλογές οι Έλληνες ψηφοφόροι θα μπορέσουν να ασκήσουν δημιουργικά

το... *υποχρεωτικό* τους ύψιστο δημοκρατικό δικαίωμα, ψηφίζοντας το μόνο Έγκυρο-Άκυρο ψηφοδέλτιο. Όσοι δεν θέλουν να ψυχαγωγήσουν τις εφορευτικές επιτροπές, μπορούν να τηρήσουν την κλασική γραμμή: «200 χιλιόμετρα απόσταση». ● Όσοι ανυποψίαστοι άφησαν τη φαντασία τους να καλπάζει διαθάζοντας την Κυριακή 17.8 στο *Ριζοσπάστη* ότι «ο Ρ σε μια κατάσταση, που διαμορφώνονται όλο και πιο πυκνές πολιτικές εξελίξεις, και με στόχο την πληρέστερη ενημέρωση των αναγνωστών του, θα προχωρήσει από τις αρχές Σεπτέμβρη σε ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΔΕΥΤΕΡΙΑΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ. Στις περιπτώσεις αυτές, οι αναγνώστες θα ειδοποιούνται έγκαιρα για να προμηθευθούν το *Ριζοσπάστη* της Δευτέρας», θα πρέπει να επανήλθαν στην πραγματικότητα την επομένη, όταν ο *Ριζος* της Δευτέρας ανακοίνωσε ότι «για σοβαρούς τεχνικούς λόγους είναι, δυστυχώς, αναγκασμένος να αναστείλει την έκδοσή του». Έχει το κόμμα τους τρόπους του για να διατηρεί και να κεντρίζει την επαγρύπνηση των οπαδών του. ● Θα θυμόμαστε βέβαια την αντιπυρηνική πορεία της Τρίτης και 13 Μην, που το ένα κομμάτι της χτυπήθηκε ανελέητα από την Αστυνομία. Θα θυμόμαστε επίσης ότι για την προηγούμενη μέρα (Δευτέρα) που είχε προγραμματιστεί πορεία με μοτοσυκλέτες στην αμερικάνικη και τη σοβιετική πρεσβεία, είχε γίνει περιφραγή των Προπυ-

λαίων του Πανεπιστημίου από τους γενναίους των ΜΑΤ και είχαν συλληφθεί και δαρεί θαρβαρότητα τέσσερα μέλη της Αντιπυρηνικής Πρωτοβουλίας και γνωστά πρόσωπα της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς. Είχαν δημοσιευτεί φωτογραφίες όπου καθένας από αυτούς τους τέσσερις είχε τουλάχιστον άλλους τέσσερις (αστυφύλακες αυτή τη φορά) να τον (ή την) δέρνουν και να τον (ή την) μαλλιοτραβούν. Είχε πει και ο αστυν. διευθυντής υπηρεσίας (που ήταν καινούργιος στα τέτοια επεισόδια κι έκανε όλο γκάφες) ότι «...για μένα τα Προπύλαια είναι χώρος περιπάτου και δεν πρέπει να γίνονται συγκεντρώσεις...» και όλοι νομίσσαμε πως η αστυνομία (ιδιαίτερα μετά το πογκρόμ της επομένης) αυτό το επεισόδιο θα το άφηνε να ξεχαστεί. Έλα όμως που η αίσθησή του μέτρου λείπει από πολλούς και ιδιαίτερα απ' τα στελέχη της Αστυνομίας που έκαναν και μήνυση στους τέσσερις αντιπυρηνιστές για αυτίσταση και περιώβριση. Κι όλα αυτά έγιναν μπροστά και μέσα στο άσυλο και χωρίς νόμιμη απαγόρευση της πορείας (που τελικά είχε γίνει). Μου φαίνεται πως εκτός απ' το να μας δέρνουν θέλουν και να μας κουφάνουν. ● Ένας γλάρος, ένα ντόμπερμαν, αρκετές γαστρεντερίτιδες, ένα τας κεμπάμπ, κάτι μπριζόλες και κάτι κοτόπουλα στα κάρβουνα στην αμμουδιά, κάτι πολύωρες συζητήσεις που ξεκίναγαν απ' το τίποτα, ποδόσφαιρο στο δι-

άνεμος που άρχισε πρόσφατα να πλέει στις ελληνιοϊσραηλινές σχέσεις.

Παρατήρηση: Η Ελλάδα δεν είναι μέλος του Συμβουλίου. Συμμετέχει, μετά από πρόσκληση, σε ορισμένα ζητήματα, όπου έχει μεν δικαίωμα συνυποβολής προτάσεων (σαν την παραπάνω), στερούμενη όμως το δικαίωμα ψήφου.

Δεδομένου ότι οι διπλωμάτες μας... εκμεταλλεύτηκαν εξαντλητικά τις δυνατότητες συμμετοχής μας και επειδή δεν βρέθηκαν πουθενά στα ντοκουμέντα οι συνηθισμένες... επιφυλάξεις, θα θέλαμε να μάθουμε ποιες εθνικές σκοπιμότητες εξυπηρετεί η συνηγορία μας ως μη-μέλους στην υποστήριξη της ισραηλινής υποψηφιότητας.

Σ.

Απολογητές-Ι

Οι επίσημες στατιστικές ισχυρίζονται ότι η παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα φθάνει στο μισό της μέσης παραγωγικότητας της εργασίας στην ΕΟΚ.

Για να υπολογιστεί η παραγωγικότητα - ως ο λόγος του προϊόντος της εργασίας προς την ποσότητα της εργασίας που το παράγει - πάρθηκε υπόψη ότι ο Έλληνας εργαζόμενος δουλεύει κατά μέσο όρο. 1.864 ώρες το χρόνο.

Ο πασιγναστος όμως «Περιοίκος» του Βήματος, που όλα τα ξέρει, μας πληροφορήσε στις 17 Αυγούστου ότι ο Έλληνας εργαζόμενος, με τις αργίες του, τις απεργίες του, τη «λούφα» κ.λπ. δουλεύει μόλις 131 μέρες το χρόνο - δηλαδή 1.048 ώρες.

Μετά αυτή τη συγκλονιστική αποκάλυψη του παντογνώστη δημοσιογράφου, όλοι οι υπολογισμοί πρέπει να γίνουν από την αρχή: Η ελληνική παραγωγικότητα της εργασίας πλησιάζει τώρα το 90% της μέσης παραγωγικότητας της εργασίας στην ΕΟΚ. Ξεπερνάει όχι μόνο την πορτογαλική, την ισπανική και την ιρλανδική παραγωγικότητα της εργασίας, αλλά και την ιταλική και τη βρετανική.

πλανό γρασιδί, φριζμπυ, αριστεριστές, εναλλακτικοί και άλλοι, κινητικότητα, γνωριμίες και τηλέφωνα για το χειμώνα, ένα τεράστιο μπουροκίτρινο φουλάρι που γινόταν τσάντα, φόρεμα, σεντόνι θέσπα και καφετιέρα, ανάγνωση των «παραμυθιών απ' το τηλέφωνο» και κούρ-δικο μπιζ, κάτι αντίσκηνα που πέφτανε μυστηριωδώς μέσα στη νύχτα, μαθήματα μοτοσυκλέτας, κάτι αγινοί με ή χωρίς λεμόνι, μια γλάστρα που θρέθηκε μέσα στο αντίσκηνο και μια πατάτα μέσα στην εξάτμιση πέντε λεπτά πριν την αναχώρηση, κάτι DUCATI και μερικές ΜΖ, οι κρεμούλες και τα τσάγια που χτυπάγαμε νυχτιάτικα μπας και ηρεμήσουν τα στομάχια μας κι ένα ημιφορτηγό με δύο παπουτσάκια παιδικά κρεμασμένα στους καθρέφτες του. Σιγουρα δεν ήταν το πρότυπο των ήσυχων διακοπών αλλά καλά περάσαμε στο ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΚΑΜΠΙΝΓΚ 86 στην Χαλκιδική. ●Κυκλοφόρησε, μέσα στο καλοκαίρι, κείμενο με πενήντα υπογραφές «επώνυμων» του εξωκοινοβουλευτικού χώρου και οι φορείς της πρωτοβουλίας σκοπεύουν στην υπεράσπιση όχι μόνο του «χώρου» αλλά και ευρύτερων κομματιών της ελληνικής κοινωνίας που πλήττονται από τις βλέψεις και φιλοδοξίες του στρατηγού κ. Δροσογιάννη και των λοιπών συναδέλφων του (υπουργών, όχι αστυνομικών). Γίνονται προσπάθειες ώστε η εν λόγω επιτροπή να συγκροτηθεί σε μόνιμη βάση (αφού και το αντικείμενο

Ας ηρεμήσουν, λοιπόν, επιτέλους οι κάθε λογής απολογητές του ελληνικού καπιταλισμού. Η παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα βρίσκεται ήδη πάρα πολύ ψηλά!

Απολογητές-ΙΙ

«Είμεθα έθνος γερόντων», μεμψιμοιρούν κάποιοι. Άλλοι περιώνυμοι δημοσιογράφοι. «Οι Τούρκοι αυξάνονται με πολύ ταχύτερους ρυθμούς απ' ό,τι εμείς, τι συμφορά!!» συνεχίζουν.

Πραγματικά, το 1870 οι Έλληνες μέχρι 14 χρονών αποτελούσαν το 38% του πληθυσμού, ενώ οι ηλικιωμένοι, από 65 χρονών και πάνω, μόλις έφθαναν το 3% του πληθυσμού. Σήμερα, τα παιδιά μέχρι 14 χρονών είναι το 22% του πληθυσμού και οι ηλικιωμένοι, πάνω από 65 χρονών, το 13%. Βλέπετε, 100 χρόνια καπιταλιστικής ανάπτυξης και βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου, παράλληλα με την ανάπτυξη της ιατρικής και της φαρμακευτικής (το 1984 αναλογούσε στην Ελλάδα ένας γιατρός σε 374 κατοίκους), έσπρωξαν προς τα πάνω το μέσο όρο ζωής. Οι ίδιοι παράγοντες βρίσκονται και πίσω από τη μείωση των γεννήσεων. Πρόκειται για εξελίξεις που παρατηρούνται σ' όλες τις χώρες του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού: Η μέση επίσημη αύξηση του πληθυσμού στις 23 χώρες του ΟΟΣΑ κατά την περίοδο 1972-82 ήταν 0,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό ήταν κατά την ίδια περίοδο για την Ελλάδα 0,9%.

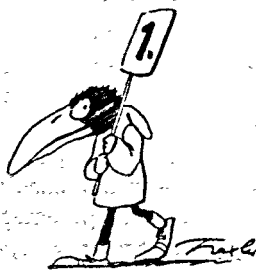
Εντούτοις οι οραματιστές της «νεότητας» του Έθνους κάνουν πως δεν καταλαβαίνουν. Οι νέοι δουλεύουν για να εισπράτουν σύνταξη οι ηλικιωμένοι, εξήγούσε πρόσφατα με δικά του λόγια ένας πανέξυπνος δημοσιογράφος.

Γιατί δεν ξεκινάμε λοιπόν μια πανεθνική καμπάνια από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα και τις εφημερίδες με το γενικό σύνθημα: «Ρε γέρο, ακόμα ζεις».

Γιάννης Μηλιός

της έχει παγιωθεί στην ελληνική κοινωνία) και να δοθεί προσοχή στην οργάνωση και διάρθρωση της δουλειάς της (από καμπάνιες μέχρι νομικές παρεμβάσεις κι από διασυνδέσεις με αντίστοιχες επιτροπές του εξωτερικού μέχρι προβολή στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο των δραστηριοτήτων της ελληνικής Αστυνομίας και συναφών οργανισμών). Παράδειγμα: η επίσκεψη του ευρωβουλευτή των Πράσινων στον μέχρι πρότινος φυλακισμένο απεργό πείνας του Κορυδαλλού. Επιδίδεται συντονισμός των δραστηριοτήτων της Επιτροπής με αντίστοιχα σχήματα σε άλλες πόλεις. Επιπλέον ετοιμάζεται η έκδοση σχετικού δελτίου αντι-πληροφόρησης ενάντια στην παρα-πληροφόρηση με αρκετά φιλόδοξες προοπτικές. ●Φιλελεύθερα καρφώματα: Εντύπωση έκανε στον Οικονομικό Ταχυδρόμο το άρθρο του Δ. Κούρτοβικ στο Σχολιαστή «Η ακτινοβολία του Τσέρονομπλ και της Αριστεράς», ώστε να αναδημοσιεύσει τμήμα του στο τεύχος της 17.7. επειδή «η κριτική του τοποθέτησε και οι ιδεολογικές παρατηρήσεις του έχουν ιδιαίτερη σημασία λόγω της ακροαριστερής τοποθέτησής του περιοδικού αυτού και των συνεργατών του!» Υπογραμμίζουμε την πληροφόρηση και το ήθος που ακτινοβολεί η παραπάνω ταύτιση του έγκυρου περιοδικού και, προετοιμάζοντας την απάντησή μας, αναδιφούμε στους φακέλους πολιτικών φρονημάτων του Ο.Τ...

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝΑ

Σενάρια θερινών ενυπνίων

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Και ξαφνικά οι περισσότεροι άρχισαν να μιλάνε για τις επικείμενες δημοτικές εκλογές όχι ως μία ακόμη - ενδεκακή ή αποκαλυπτική για το σημερινό συσχετισμό δυνάμεων - αναμέτρηση στις κάλπες, αλλά σαν απλή αφετηρία πολιτικών εξελίξεων. Μετά τις δημοτικές εκλογές, και ανεξάρτητα από τα αποιλέσματα τους, τοποθετούνται: Ο κυβερνητικός ανασχηματισμός. Τα νέα σκληρά οικονομικά μέτρα. Η ανοικτή κρίση ηγεσίας της Ν.Δ. Και η συνδυαζόμενη με όλα αυτά προώθηση κάποιων σεναρίων, που άρχισαν να βλέπουν το φως της δημοσιότητας - για επιδιωκόμενες ή και κυοφορούμενες ήδη εντυπωσιακές αλλαγές στο πολιτικό σκηνικό. Είναι αυτά τα σενάρια, που έσπευσαν να διαψεύσουν, συναγωνιζόμενοι σε πειστικότητα και φαντασία, οι εναλλασσόμενοι κυβερνητικοί εκπρόσωποι: Για «όνειρα θερινής νυκτός» μίλησε ο Ένας και για «παραμύθια της Χαλμιάς», ο άλλος.

Όταν η «Πρώτη», με δύο αποκαλυπτικά ρεπορτάζ του Δήμου Μαυρομμάτη (18 και 19 Αυγούστου) ανέπτυξε λεπτομερώς κάποιο «αμερικανικής εμπνεύσεως» σχέδιο, που θέλει να συνεργαστούν σε δύο κυβερνητικά σχήμα, ευρύτερου πολιτικού φάσματος και κοινωνικής συναίνεσης, η «αφρόκρεμα» του ΠΑ.ΣΟ.Κ και της Ν.Δ. (πλην Μητσοτάκη) μόνον έκπληξη δεν προκλήθηκε στα πολιτικά και δημοσιογραφικά γραφεία. Αντίθετα, σαν να λύθηκαν γλώσσες και ν' απελευθερώθηκαν γραφίδες, από την επομένη άρχισαν να διατυπώνονται ποικίλα σενάρια με μικρές παραλλαγές, αλλά γύρω από τον ίδιο άξονα (συνεργασία ΠΑΣΟΚ και «ιστορικής ηγεσίας» της Ν.Δ.) και το ίδιο απολογικό μοτίβο (αποτροπή της οικονομικής κατάρρευσης και μιας εθνικής περιπέτειας, στις εντεινόμενες σχέσεις με την Τουρκία): Η «Μεσημβρινή», διεκδικώντας την πατρότητα της ιδέας, επιμένει ότι στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. δεν μένει άλλη δημοκρατική επιλογή από τη συνεργασία με άλλες δυνάμεις. Η «Ελευθεροτυπία» εύχεται μια «συμμαχία ανασυγκρότησης». Ο «ΡΙζοσπάστης» (ευθέως) και η «Αυγή» (εμμέσως) καταγγέλλουν τα «σενάρια συγκατοίκησης» των δύο μεγάλων κομμάτων, στα οποία η υπό μετριοπαθέστερη διεύθυνση «Βραδυνή» βλέπει ένταση και ανακατατάξεις. Και η «Ακρόπολις» συνεχίζει τη σαυροφορία της υπέρ της απλής αναλογικής και δίνει το κυριακάτικο (24-8-86) πρωτοσέλιδό της στον ακραιφνή καρμανιλικό Γ. Βαρβιτσιώτη για να υποστηρίξει ότι ο τόπος μπορεί να σωθεί «μόνον από μια κυβέρνηση εθνικής σωτηρίας» - κατά το προηγούμενο εκείνης του 1974 υπό τον Κων. Καραμανλή.

Το πιο εντυπωσιακό σ' αυτές τις παρασκηνιακές κινήσεις δεν είναι ότι πρωτοστατεί το κογκλάβιο των γερόντων της Ν.Δ. - αυτοανακαλούμενο από την εφεδρεία για να μας σώσει. Ούτε ότι ο Ράλλης κι ο Αβέρωφ άρχισαν να ξαναλένε «καλημέρα». Ούτε ότι τον Μητσοτάκη δεν τον παίζει κανένας. Ούτε ότι για αυτοδυναμία του ΠΑΣΟΚ μιλάει πια μόνον ο Μιλτ. Παπαϊωάννου. Ούτε ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου επέτρεψε στον Χάρ. Φλωράκη να μωρσίσει λίγο από την πίτα που δεν θα φάει. Ούτε ότι και για τον Λεων. Κύρκο προβλέπεται κάποιος ρολάκος, υπό τον όρο ότι ο νέος φορέας θα έχει απεκδυθεί τον κομμουνιστικό μανδύα. Ούτε ότι όλοι θεωρούν αυτονόητο ότι ο Χρ. Σαρτζετάκης θα αποσυρθεί οικειοθελώς στην αφάνεια. Ούτε, τέλος, ότι ο μικρομεσαίωνας ενδέχεται να λήξει πριν καν συμπληρώσει επατετία (τόσο περιέργως διαρκούν οι σημαντικές πολιτικές φάσεις στη νεότερη ιστορία μας).

Το πιο εντυπωσιακό είναι ότι κανένα απ' αυτά τα σχέδια δεν μπορεί να προχωρήσει ούτε βήμα χωρίς την εκ νέου συνεργασία των δύο μεγάλων της πολιτικής μας ζωής: του Κων. Καραμανλή και του Αν. Παπανδρέου. Αν επιτευχθεί, όσοι παραμένουμε αμέτοχοι θεατές των εξελίξεων θα περιμένουμε χαϊρέκακα όχι τόσο τους καρπούς όσο το νέο δραματικό φινάλε μιας τέτοιας συνεργασίας. Αποκλείεται ο Κων. Καραμανλής να μην εκδικηθεί κάποτε τον Παπανδρέου για την ταπείνωση της 9 Μαρτίου 1985. Για το πόσο εκδικητικός είναι παρέχουν αδιάψευστη μαρτυρία τα μεγάλα έργα του για τα οποία και θα μείνει στην ιστορία: ο έκπνοτος Κωνσταντίνος Γλύξμπουργκ και οι μόνοι δικτάτορες στην ιστορία της ανθρωπότητας, που σαπίζουν στις φυλακές...

Υ.Γ.: Στο σημείωμα του περασμένου μήνα παραλείφθηκαν οι δύο τελευταίες παράγραφοι. Κοβόταν έτσι απότομα, αλλά δεν χάθηκε κι ο κόσμος.

ΣΥΖΗΤΟΥΣΑΝ καθισμένοι στη δροσερή βεράντα του μεγάλου επαρχιακού Ξενοδοχείου, περιμένοντας να περάσει η ώρα και να στρωθούν στο φαί, συνοδευόμενο από ελαφριά μουσική και παλιά ρομαντικά τραγούδια.

Ήταν καθισμένοι κατά εκλεκτικές γνωριμίες και συμπάθειες μεταξύ τους σε διάφορα ξεχωριστά τραπέζια, αλλά σε τρόπο που να μπορούν να στήσουν μια κοινή συζήτηση.

Ποιοι ήταν ακριβώς δεν το ήξερα. Τους είχα παρατηρήσει από μέρες μένοντας στο ίδιο ξενοδοχείο, είχα ακούσει μερικές κουβέντες τους, συλλέξει ορισμένες πληροφορίες, δει τις εφημερίδες που πότε-πότε διάβαζαν.

Τελικά είχα φτάσει στο συμπέρασμα πως ήταν ένα ανομοιογενές κράμα από μάλλον εύπορους μικροαστούς, παραθεριστές από διάφορα μέρη της Ελλάδας, χαρακτηριστικό χαρμάνι της νέας άρχουσας «λαϊκιστικής» τάξης που δίδει τώρα τον τόνο στη χώρα. Ο ένας τους κοντόσωμος, ευτραφής, καλοφαγάς είχε πολύ «νταϊλίκι» όταν μιλούσε, ως την στιγμή που παραστρατούσε κι άρχισε να διηγείται μια απίθανη φοβία που τον κατοικεί από χρόνια σχεπικά με τα αεροπλάνα.

Έλεγε πως ποτέ δεν συνταξίδευε η οικογένειά του με το ίδιο αεροπλάνο, μην σκοτωθούν όλοι μαζί και εκλείψει το γένος του.

Πρόσθετε πως ο ίδιος διάλεγε στο αεροπλάνο θέση από την οποία υπελόγιζε πως θα 'χε τις μεγαλύτερες πιθανότητες να διασωθεί αν ο μη γένοιο τον βόσκανε κακό μάτι. Παρατήρησα ότι πίσω από το μεγάλο του αντριλίκι, μουστάκια, φλογερά μάτια, δυνατά τριχωτά μπράτσα και στήθος, βαρειά φωνή, έκρυβε μια ακατανίκητη εσωτερική ταραχή, καπνίζοντας τσιγάρο πάνω στο τσιγάρο, έως 4 πακέτα την ημέρα, ομολόγησε κοιτάζοντάς μας όλους σαν για να μας καταπλήξει.

Είναι αυτός που άρχισε τη συζήτηση γύρω από τον Ροχάμη. «Πώς να σας το πω εγώ τον καταλαβαίνω τον Ροχάμη. Διασκεδάει το παιδί στις λίγες μέρες της ζωής που του μένουν. Από την Εύβοια στην Αθήνα, από κέντρο σε κέντρο, σκυλλάδικο ή παρόμοιο, γλεντά το παιδί πριν γαζώσει ένα μάτσο μπιάτσους και γαζωθεί». Από το διπλανό τραπέζι, μια κυρία που διάβαζε τακτικά με εμβριθεία την «Εστία» του 'ριξε ένα έντρομο και αγανακτισμένο βλέμμα.

«Μα για τ' όνομα του Θεού κύριε Ε... τι πράγματα μας λέτε. Θαυμάζετε έναν αδιστακτο, πανούργο ληστή, ικανό να παρασύρει τώρα στην αναπόφευκτη πώση του ολόκληρο απόσπασμα ανδρών της Αστυνομίας μας και ακόμα ποιος ξέρει πόσους αθώους πολίτες;».

«Δεν τον θαυμάζω καθόλου κυρία μου», έσπευσε να διορθώσει ο πανικόβλητος των αεροπλάνων «απλώς θεωρώ πως δικαίωμα του Ροχάμη είναι να διασκεδάσει τις λίγες μέρες που του μένουν μετακινούμενος στον χώρο που μπορεί. Δεν έχουμε όλοι τη δυνατότητα να διακόψουμε την ανία μας μετακινούμενοι από "Αστέρα" σε "Αστέρα" και χώρα σε χώρα».

«Μα εδώ καιγεται ο τόπος», ανταπάντησε αγανακτισμένη η κυρία «οι πυρκαγιές μας έχουν ζώσει από παντού, τα δάση μας καταστρέφονται, η Ολυμπιακή καταρρέει, οι πμές και τα νοίκια υψιπετούν, η ανεργία διογκώνεται, το Πιρί-Ρέις μπαίνοβγαίνει προκλητικά σαν φάντασμα στα χωρικά μας ύδατα, και σεις κύριε Ε... συγκινείστε από τον Ροχάμη και τις ανομολόγητες διασκεδάσεις του; Σας ομολογώ ότι έχω πολλά χρόνια να ζήσω τέτοιο τρελό καλοκαίρι».

Επενέβησαν τότε διάφοροι άλλοι από τα διπλάνα

τραπέζια αναφερόμενοι στον Ροχάμη, και η συζήτηση άτακτη, συγχισμένη, μάκραινε χωρίς να μπορείς να παρακολουθήσεις οποιοδήποτε λογικό της ειρμό.

Ο Ροχάμης πήρε διαστάσεις περιέργης. Υπήρχε ο Ροχάμης, ήταν ένας μόνος Ροχάμης και ποιος, ληστής, πολιτικός, πρωθυπουργός, πρόεδρος της Δημοκρατίας, είμαστε ο καθένας μας ένας Ροχάμης που ασυνείδητα, προκλητικά «διασκεδάει», ενώ η χώρα μας φανερά καταρρέει; Αδύνατον να βρεις άκρη. Από το βάθος της βεράντας ακούστηκε η ειρωνική, ένρινη φωνή του μοναδικού στο ξενοδοχείο τακτικού αναγνώστη του «ΡΙζοσπάστη».

Τον ξεδίπλωνε καθημερινά μπροστά στα όμματα όλων και των διάβαζε απ' άκρη σ' άκρη με θρησκευτική ευλάβεια.

«Όλα αυτά που συζητάτε για τον Ροχάμη είναι υπεκφυγές σας» βροντοφώναξε. «Αντικρύστε την πραγματικότητα όπως είναι. Βουλιάζουμε σας λέω. Ψέμα και απάτη όλα. Σε μια πρώτη φάση σκόρπισαν λεφτά, παροχές, συντάξεις, Άτα από τις καταθέσεις μας και τον εξωτερικό δανεισμό. Έτσι εδραιώθηκε το κράτος των υπαλλήλων, των μισθοσυντήρητων, των σαλαδόρων, των τσαλαβουτάδων και άλλων που ξανακέρδισαν τις εκλογές του 85.

Αλλά οι φύλακες της ΕΟΚ "εργηγόρου". Ήξεραν ότι κρεωκοπούμε, προειδοποίησαν, πίεσαν, πέτυχαν ριζική αναστροφή της οικονομικής πολιτική. Να τα ξεχάσετε τα ταξίδια σας του χρόνου στις Ευρώπες, και τα νέα σας Ι.Χ., αφού και η Κουτσά Μαριώ ήθελε Ι.Χ. για να 'ρθει να ξεσκονίσει τα σπία μας. Ούτε χορτάρι του Τσερνομπίλ δεν θα βρίσκουν σε λίγο οι αγελάδες μας να βοσκήσουν. Βουλιάζουμε σας λέω κι αν έχετε κάποια συναίσθηση και συνείδηση δείξτε το στις Δημοτικές ψηφίζοντας Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη Δημοκρατική Αριστερή Συμπράταξη».

Χειρονομούσε βίαια, είχε κοκκινίσει και φάνηκε πως το κύριο αντικείμενο της οργής του ήταν από την μια μεριά ο γείτονας του αναγνώστη της «Αυγής» και από την άλλη κάποιος μακρινότερος κύριος που διάβαζε τακτικά «Αυριανή» και «Δημοκρατικό Λόγο».

«Λεωνίδα στο επαναλαμβάνω» είπε στον αναγνώστη της «Αυγής» «κάνετε ιστορικό λάθος σαμποτάροντας με την τάχα «αυτοδύναμη» κάθοδό σας στον πρώτο γύρο τον Κατριβάνο στην Αθήνα. Δεν τον θεωρώ ιδιαίτερα χαρισματικό και συνεπή τον Κατριβάνο, αλλά χρειάζεται μάθημα, σκληρό μάθημα στο Πασόκ, γιατί θα μας ταραξεί ακόμα χειρότερα. Και σεις για ένα πινάκιο φακής από το Πασόκ πάτε να το στηρίξετε στην Αθήνα».

Ο αναγνώστης της «Αυριανής» δεν συγκρατήθηκε.

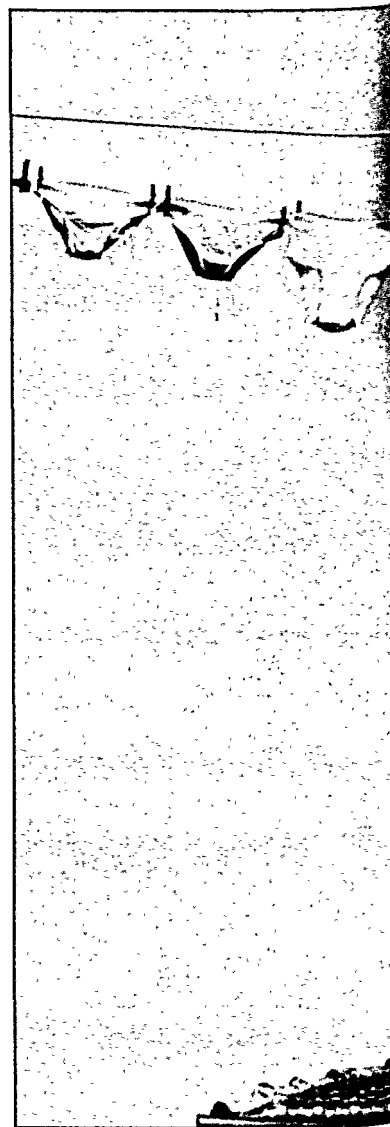
«Το Πασόκ σ' έφερε από το παραπέτασμα Μπάριμα Γιάννη, και μας τσαμπουνάς τώρα τα Γκορμπασοφικά σου. Εδώ χρειάζεται νυστέρι, βαθύ νυστέρι. Το κατάλαβε επτέλους ο Ανδρέας. Ψεύκη οικονομία, ασύδοτη παραοικονομία, ρωμαϊκή τεμπελιά, υπερκατανάλωση από εισαγόμενα. Άσε 2-3-4 χρόνια ακόμα όταν φπακτεί το ισοζύγιο, πέσει ο πληθωρισμός, κι εκσυγχρονιστεί η οικονομία και βλέπουμε αν άλλαξε ή όχι η Ελλάδα».

Ο αναγνώστης του «ΡΙζοσπάστη» άρχισε να σιγοτραγουδά ειρωνικά: «Ο λαός απαιτεί όχι άλλη Αλλαγή».

Η συζήτηση γύριζε λίγο στο κωμικό.

Επενέβη τότε ο αμίλητος ως εκείνη τη στιγμή νεαρός οικονομολόγος που 'χε σπουδάσει στην Αμερική και παραθέριζε με τη γυναίκα του και τα δυο μικρά του κοριτσάκια.

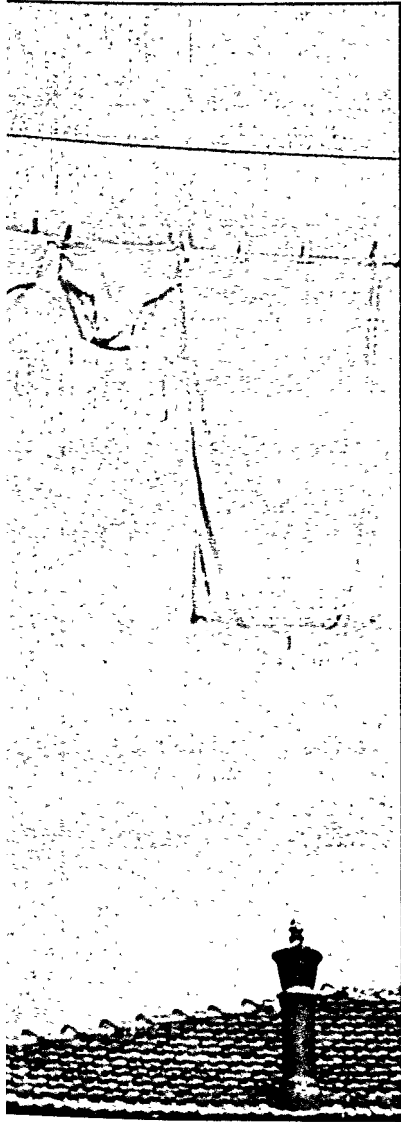
Ήταν ο μόνος που διάβαζε πότε-πότε και καμιά

ξένη εφημερίδα ή ένα βιβλίο σοβαρό.

«Παρακαλώ» είπε «στις Η.Π.Α. μας διδάσκουν την οικονομία, θεωρητική στα πανεπιστήμια και εφαρμοσμένη σε κάποια πετυχημένη μεγαλοεπιχείρηση.

ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ

Ένα ψευτοδίπλωμα δεν αρκεί, δεν θεωρείται ικανός παρά αν σ' επιλέξει και σε ασκήσει πρακτικά μια σοβαρή επιχείρηση. Το λέω αυτό γιατί εδώ συγχίζουμε στο χρόνο τους στόχους.

Θέλει χρόνια πολλά και γερή υποδομή, από παιδεία ύψους, και σοβαρή πρακτική άσκηση, η εισαγωγή και θεμελίωση της Πληροφορικής που θα μας σώσει».

Πέταξε έτσι απρόοπτα τον όρο «πληροφορική» που λίγοι κατάλαβαν κι ένας μάλιστα «Αγρότης» το επάγγελμα αναρωτήθηκε δυνατά τι πράγμα ήταν αυτή η «Πληροφορική».

Του θύμιζε προφανώς Αστυνομία ή Φόρους.

Ο «Αγρότης» ήταν από τους πιο σοβαρούς πελάτες του ξενοδοχείου με «χοντρά λεπτά» που του απέφεραν έως και 15 θερμολήπια, ένα «σούπερ μάρκετ» που κρατούσε σ' ένα μικρό χωριό η γυναίκα του, και μια μικρή εργολαβική επιχείρηση ο νεότερος, ανύπαντρος ακόμα, γιός του.

«Σ' ένα-δυο χρόνια σε θέλω» του σφύριξε ο αναγνώστης του «ΡΙζοσπάστη» «όταν με τα ταμεία άδεια θ' αρχίσει και η αγροτική φορολογία. Την θεωρώ αναπόφευκτη. Όσο για την «Πληροφορική» σας τι να σας πω. Χρειάζεται συν και πλην. Πόσους μπάζει στη δουλειά, πόσους διώχνει».

Ο «Αγρότης» έμεινε σκεφτικός.

«Καλά» επενέβη η κυρία που διάβαζε την «Εστία». «Θρηνολογείτε αλλά δεν βλέπω τι θετικό προτείνετε. Μήπως χρειάζεται να φωνάξουμε τον Ροχάμη στο υπουργείο;» πρόσθεσε χαμογελώντας για το αστείο της.

«Ο Ροχάμης» είπε ο αναγνώστης της «Αυγής» «δεν έχω καιρό για παιχνίδια. Άλλωστε τώρα ξεκουράζεται και διασκεδάζει».

«Δεν διαβάζει τις εφημερίδες;» αναρωτήθηκε ειρωνικά ο νέος οικονομολόγος.

«Ποιες εφημερίδες μάνα μου;» ξεφώνησε αγανακτισμένος ο κοντόσωμος πανικόβλητος των αεροπλάνων που 'χε αρχίσει τη συζήτηση.

Υποστήριξε πως ήταν «δημοσιογράφος» ειδικός για την κατάσταση του τύπου στη χώρα μας.

«Παραπλάνηση, δημαγωγικές υπερβολές, γλωσσική χυδαιότητα στην αντιμετώπιση των αντιπάλων κτλ. κτλ.» τέτοιοι και άλλοι χαρακτηρισμοί έβγαιναν σαν μυδραλιοβόλο από το στόμα του, καθώς προσπαθούσε να δώσει μια εικόνα του τύπου μας. Μπήκαν σχεδόν και όλοι οι άλλοι στο χορό συνεχίζοντας μια καώδη ανησυχική συζήτηση γύρω από το ίδιο θέμα.

«Με το τηλεοπτικό τους συρρικνωμένο σχήμα και περιεχόμενο, όπου τα 2/5 είναι συχνά πηχάιοι τίτλοι και φωτογραφίες», υπεστήριξε ο νεαρός οικονομολόγος «οι εφημερίδες μας υποβίβασαν στο ελάχιστο την εξωτερική σοβαρή πληροφόρηση και κατανοήση, ενώ εξαρτώμενες σχεδόν όλες τους από τα πολιτικο-οικονομικά συγκροτήματα, ιδίως των δύο μεγάλων κομμάτων, έχουν φτάσει στο χαμηλότερο επίπεδο της ιστορίας τους».

Συνέχισε με απροσδόκητη ζωηρότητα και έξαρση: «Είδατε με τι τέχνη περνάν από τον υπέρμετρο διογκωμένο καθημερινό ζητημάκι, μια κλοπή, ένα δυστύχημα, τους καρχαρίες στον Κορινθιακό, τον Ροχάμη στο εξωτερικό της "παγκόσμιας εμβέλειας", όταν καυτά εσωτερικά μεγάλα ζητήματα, καταστροφές και σκάνδαλα, πρέπει να συγκεντρώσουν την προσοχή και κρίση του πολίτη; Ή πώς φτάνει να πει Α το Πασόκ, για να πει Β η Ν.Δ. και τανάπαλι;»

Είδατε πόσο έντεχνα οι πιο "έξυπνες" τάχα "αντικειμενικές" εφημερίδες μας παίζουν το παιχνίδι «συμπολίτευσης» «ανηπολίτευσης», "επαίμων" και "κρηκτικής", "εποικοδόμησης" και "φθοράς";».

«Μόνο ο "ΡΙζος" λέει άτρομα την όλη αλήθεια» βροντοφώναξε από τη γωνία του ο Μπαρμπα-Γιάννης, Κουκουές απογεννησιμού του.

«Την αλήθεια του» θεώρησε καθήκον του να υπογραμμίσει ο αναγνώστης της «Αυγής».

Τότε παρατήρησα πως ο «δημοσιογράφος» έφερε πένθος στο μπράτσο του και φορούσε ένα μάλλον γυναικείο δαχτυλίδι.

Έσκυψα και του ψιθύρισα πως τον συλλυπούμαι για το προφανώς πρόσφατο πένθος του. Ψιθυριστά κι αυτός μου εξήγησε πως το 'φερνε για τον θάνατο της μητέρας του πριν πολλούς μήνες τώρα, και πως το δαχτυλίδι ήταν δικό της, της το 'βγαλε πριν ενταφιαστεί, και το φόρεσε.

Ο «Αγρότης» ξαφνιασμένος, ανήσυχος από όσα άκουγε για την οικονομία, την «πληροφορική», τον Τύπο, δεν βάσταξε πια.

«Αν τα πράγματα είναι όπως τα λέτε, Χούντα θα 'χουμε και πάλι. Σε τέτοια κοπριά, με το συμπάθειο, φυτρώνουν τέτοια φαρμακερά χορτάρια».

«Χούντα, Χούντα» παρατήρησε ο αναγνώστης της «Αυγής».

«Αμφιβάλλω. Ο λαός τώρα επαγρυπνεί, τα προβλήματα εσωτερικά και εξωτερικά, δύσκολα, δυσθεώρητα, αποθαρρύνουν τους Παπαδόπουλους. Πάνω σ' αυτό το θέμα είμαι μάλλον αισιόδοξος».

«Πέστε καλύτερα» παρατήρησε ο «δημοσιογράφος» «πως η γενική διάλυση έχει βαθειά ποτίσει ακόμα και τον Στρατό».

Ξαφνικά έπεσε βαθειά, βαρεία, σιωπή σαν όλοι οι συζητητές νάχαν συνθλιβεί από τις ίδιες τους τις πικρές κρίσεις και προοπτικές.

«Πού να βρίσκετε τώρα ο Ροχάμης» είπε ο κοντόσωμος «δημοσιογράφος» για ν' αλλάξει την ατμόσφαιρα.

«Λες νάρχεται κατά τα λημέρια μας;».

«Προς Θεού», διαμαρτυρήθηκε η κυρία που διάβαζε την «Εστία». «Προς Θεού, αρκετά βάσανα έχουμε αυτό το τρελό καλοκαίρι, για να μας εύχεστε και τέτοιες συναντήσεις».

«Ας τον τον Ροχάμη» είπε ο «Αγρότης».

«Αυτός δεν έχει πρόβλημα, θα γαζώσει και θα γαζωθεί, το 'χει αποφασίσει».

«Ναι το 'χει αποφασίσει» σχολίασε ο νεαρός οικονομολόγος. «Φτάνει να τ' αποφασίσει και η Αστυνομία μας, και να τον αντιμετωπίσει. Εκεί είναι το πρόβλημα».

«Να σκοτωθούν νέα παιδιά θέλετε;» ρώτησε αγανακτισμένη η κυρία της «Εστίας». «Παιδιά του λαού είναι και οι αστυνομικοί μας».

Η συζήτηση πήγαινε να ξαναρχίσει ζωηρότερη γύρω από την Αστυνομία, τα ΜΑΤ, τους Εξτρεμιστές, τους Αντιπυρηνικούς, την Ιατροπούλου, τον «Αρχοντά των Εξαρχείων» στην «Αυτοκρατορία του Μπάμπη» κι όλο το πολύχρωμο σκηνικό όπου διαδραματίζεται η πρωϊκή πάλη της Εξουσίας εναντίον της «Αναρχίας».

Δηλαδή της πρωτόγονης έκφρασης της πολιτικής αντίδρασης, ιδίως μιας απροσανατολισμένης, απογοητευμένης, χωρίς ελπίδα και προοπτικές, προδομένης νεολαίας.

Ευτυχώς οι συζητητές είχαν αρχίσει να βασανίζονται από πείνα.

Στο βάθος της βεράντας του ξενοδοχείου η μικρή ορχήστρα των μουσικών και τραγουδιστών είχε πάρει τη θέση της, τα γκαρσόνια αεικίνητα περίμεναν τους πελάτες να παραγγείλουν το δείπνο τους.

Η βραδιά προμηνούνταν δροσερή, ευχάριστη. Δεν έγινε πια καμιά πολιτική συζήτηση ούτε και οποιαδήποτε αναφορά στον Ροχάμη.

Ες αύριον και πάλι τα σπουδαία.

5 Αυγούστου 1986
Μ. Ν. Πάντης

Άλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε

Είναι παράξενο αλλά από τη συζήτηση για τις Δημοτικές Εκλογές απουσιάζει το πιο σοβαρό και σημαντικό στοιχείο της συγκυρίας: η επίθεση του Κεφάλαιου ενάντια στους εργαζόμενους, επίθεση που πλέον έχει πάρει μορφή χιονοστιβάδας. Μαζικές απολύσεις σε επιχειρήσεις, κλείσιμο των προβληματικών, μεταθέσεις λόγω συνδικαλιστικής δράσης, καταστολή μέσα στους ίδιους τους χώρους της παραγωγής, σχέδια για την εφαρμογή της μερικής απασχόλησης και της καθιέρωσης του ωρομίσθιου, ένταξη των Τραπεζών στο Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας για ευκόλυνση των απολύσεων, κύματα αυξήσεων στη ΔΕΗ, στον ΟΤΕ, στον ΟΣΕ και τα ΕΛΤΑ, απελευθέρωση των ενοικίων... και ο κατάλογος δεν έχει τελειωμό.

Προκαλεί έτσι εντύπωση το γεγονός ότι τη στιγμή που οι δυνάμεις της Εργασίας αντιστέκονται στην κυβερνητική πολιτική της λιτότητας και του αυταρχισμού, τη στιγμή που η ανεργία χτυπά την πόρτα χιλιάδων εργαζομένων, τη στιγμή ακόμα που οι ψιθυροί για την άρση της μονιμότητας στο Δημόσιο Τομέα προετοιμάζουν την τελική επίθεση στο κομμάτι του κινήματος με τις πιο σημαντικές κατακτήσεις, η επιχειρηματολογία για τις Δημοτικές εκλογές περιέχει άλλα τυρβάζει.

Άλλοι ανακάλυψαν το ζήτημα της «ηγεμονίας» προσπαθώντας να στηρίξουν ή να αποκηρύξουν τη συμπαράσταση της Αριστεράς. Άλλοι θυμήθηκαν τον χαρακτήρα της σοβιετικής κοινωνίας ή και το δημοκρατικό δρόμο προς το σοσιαλισμό. Άλλοι τέλος έκριναν πως είναι η κατάλληλη ευκαιρία για να αποδειχθεί η έλλειψη μιας μαρξιστικής γνωσιολογίας της πολιτικής κάτι που συνεπάγεται μια θελμισοκρατική-βολονταριστική εκτίμηση της συγκυρίας.

Υπάρχει όμως μεγαλύτερος βολонταρισμός από το να μη λαμβάνεις υπόψη σου τις συγκεκριμένες μορφές της ταξικής πάλης μέσα στη συγκεκριμένη περίοδο; Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Η σημασία των Δημοτικών Εκλογών

Όπως όλες οι εκλογικές αναμετρήσεις έτσι και οι ερχόμενες Δημοτικές εκλογές, με την ιδιομορφία βέβαια που τις χαρακτηρίζει, θα καταγράψουν τους δοσμένους κοινωνικούς και μαζικούς συσχετισμούς.

Είναι οι πρώτες μεταπολιτευτικές δημοτικές εκλογές που θα λάθουν τόσο έντονο πολιτικό χαρακτήρα. Ένα ακριβώς χρόνο μετά την εξαγγελία της οικονομικής πολιτικής το Φθινόπωρο του '85, τα εκλογικά αποτελέσματα θα δείξουν την κίνηση και τον προσανατολισμό των μαζών. Βέβαια τα πρώτα σημαντικά στοιχεία τα έδωσαν οι εκλογές στα συνδικάτα και τα Εργατικά Κέντρα, στους επιστημονικούς συλλόγους, στα Επιμελητήρια, στους εκπαιδευτικούς χώρους. Οπωσδήποτε όμως η βαθμίδα συμμετοχής των μαζών σε μια γενική εκλογική μάχη όπως οι δημοτικές είναι πολύ μεγαλύτερη και πιο ασφαλής για συνολικότερα πολιτικά συμπεράσματα.

Τι θα κρίνουν λοιπόν οι δημοτικές εκλογές;

Πριν απ' όλα θα δείξουν σε ποιο βαθμό το ΠΑΣΟΚ διατηρεί τη συναίνεση μαζών στην πολιτική του ή αντίθετα, σε ποιο βαθμό έχει προχωρήσει η διάρρηξη των σχέσεων του με το μπλοκ των λαϊκών κοινωνικών δυνάμεων που εκπροσώπησε ιστορικά. Θα κρίνουν επομένως κατά πόσον το ΠΑΣΟΚ θα έχει την ευχέρεια και την άνετη πρωτοβουλία να περάσει στο επόμενο στάδιο της επιθετικής πολιτικής του έχοντας σταθεροποιήσει τη θέση του ή αντίθετα, κατά πόσον υπάρχουν ευρύτερες κοινωνικές δυνάμεις που μπορούν να αμφισβητήσουν την πολιτική του

και να εμποδίσουν μια νέα σκληρότερη επίθεση του κεφαλαίου. Θα δείξουν επίσης σε ποιο βαθμό η άκαμπτη πολιτική αντιπαράθεση της Ν.Δ. προς το ΠΑΣΟΚ της αποφέρει σημαντικά πολιτικά κέρδη, κάτι που σημαίνει ότι η Δεξιά καταφέρνει να εισχωρεί και να διασπά αυτή εν μέρει το κοινωνικό μπλοκ του ΠΑΣΟΚ ή αντίθετα σε περίπτωση ήττας της, αν μια αλλαγή της πολιτικής της σε μια συναινετική κατεύθυνση σύγκλισης θα επιτρέψει στο ΠΑΣΟΚ να δρομολογήσει τη συνολική αναδιάρθρωση των κοινωνικών του συμμαχιών επισφραγίζοντας τη δεξιά στροφή του.

Αυτή η τελευταία εκδοχή είναι η μόνη ίσως προοπτική με την οποία το ΠΑΣΟΚ μπορεί να ανατρέψει και να ξεπεράσει την τωρινή του πολιτική αντίφαση. Ενώ δηλαδή το ΠΑΣΟΚ έχει αναλάβει την ευθύνη της σκληρότερης επίθεσης των τελευταίων χρόνων ενάντια στις λαϊκές τάξεις και στους εργαζόμενους, ερχόμενο σε ρήξη και με τα ίδια κοινωνικά του σπινθήρα, από την άλλη μεριά η ιστορική συγκρότηση της Δεξιάς σε θέση ριζικής αντιπαλότητας προς το ΠΑΣΟΚ και η δυναμική συσπείρωση της κοινωνικής της βάσης σε αντι-ΠΑΣΟΚ πλαίσιο εμποδίζει το τελευταίο να αναδιατάξει ανενόχλητο τις κοινωνικές του συμμαχίες διασπώντας την κοινωνική βάση της Δεξιάς άρα και τη ΝΔ, παρ' ό,τι το επεδίωξε όσο μπορούσε μετά τις εκλογές του '85. Ο Α. Παπανδρέου ιεράρχησε σε μείζονα στόχο το διαχωρισμό του απλού ψηφοφόρου δεξιού από την ηγεσία της Δεξιάς, και η ΔΗΑΝΑ προμοδοτήθηκε σαφώς από τον Τύπο, την Τηλεόραση, αναγνωρίστηκε σαν κόμμα στη Βουλή κ.λ.π.

Για δυο λοιπόν βασικούς λόγους οι Δημοτικές

τουρνήσει και να αναπτυχθεί μόνο στο βαθμό που το εργατικό και το λαϊκό κίνημα θα διευρύνουν τις κατακτήσεις τους και διεκδικούν για λογαριασμό της ουσιαστικές αρμοδιότητες συμμετοχής σ' όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

Τι σημαίνει άραγε να μιλάς για το νέφος ή τη μόλυνση αν δεν διεκδικείς ταυτόχρονα τον εργατικό έλεγχο της παραγωγής και δεν αμφισβητείς τους μύθους της «ανάπτυξης» και της παραγωγικότητας; Τι σημαίνει να μιλάς για «ανθρώπινες πόλεις» αν δεν διεκδικείς ταυτόχρονα τις ανάλογες κοινωνικές παροχές που ανατρέπουν σε τελική ανάλυση την οικονομική πολιτική του Κράτους και τις προτεραιότητες του κεφαλαίου;

Αριστερή παρέμβαση και αριστερή πολιτική λοιπόν σ' αυτές τις Δημ. Εκλογές σημαίνει πριν απ' όλα τοποθέτηση από την πλευρά των εργατικών και των λαϊκών δυνάμεων που αγωνίζονται απέναντι στην πολιτική της ανεργίας πριν απ' όλα σημαίνει πάλη για την απόκρουση της επίθεσης του Κεφάλαιου, η ολοκλήρωση της οποίας δημιουργεί κίνδυνο αναιρέσης δημοκρατικών δικαιωμάτων και ελευθεριών και συνεπώς μεγαλύτερη υποβάθμιση θεσμών όπως η Τ.Α.

Το «Αριστερό ρεύμα» και οι Δημοτικές εκλογές

Κάθε άλλο λοιπόν παρά ιδεολόγημα είναι αυτό που ονομάστηκε αριστερό ρεύμα και που αναζητά τρόπους παρέμβασης στις Δημοτικές εκλογές. Δεν είναι ιδεολόγημα γιατί στηρίζεται σε μια υπαρκτή και αγωνιστική κίνηση των εργαζομένων μαζών. Δεν είναι

Άλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε

εκλογές θα λάβουν τεράστια πολιτική σημασία. Πρώτον γιατί διεξάγονται σε μια συγκυρία ανοιχτής και με όλα τα μέσα επίθεσης στο λαϊκό και εργατικό κίνημα και δεύτερον γιατί συμπίπτουν με την περίοδο τροποποίησης των δυνάμεων της πολιτικής σκηνής και των σχέσεών τους με την κοινωνία.

Τοπική Αυτοδιοίκηση και Αριστερή Πολιτική

Αλλά η Τοπική Αυτοδιοίκηση, η ενίσχυσή της, τα προβλήματά της οι αβίωτες πόλεις, όλα αυτά δεν έχουν ρόλο στις Δημοτικές Εκλογές; Αν δεν τεθούν επιτέλους σ' αυτές τότε πού θα τεθούν;

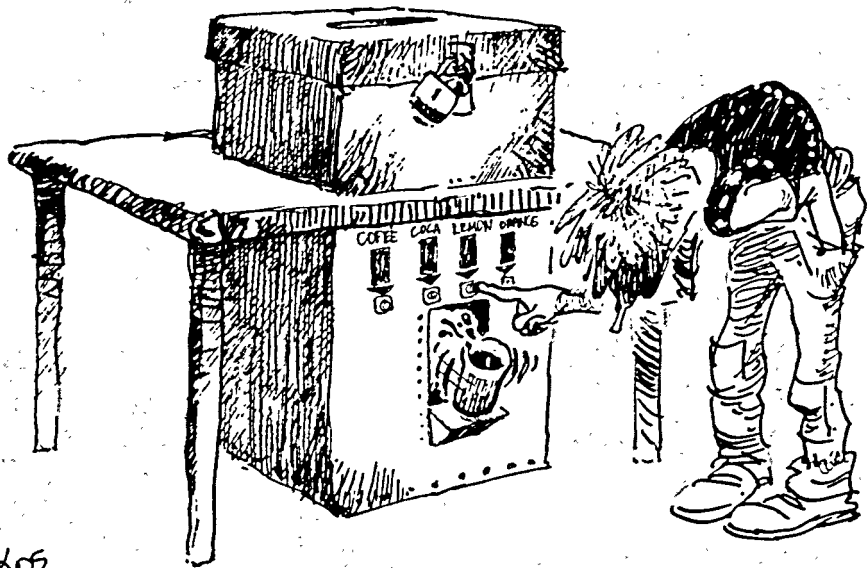
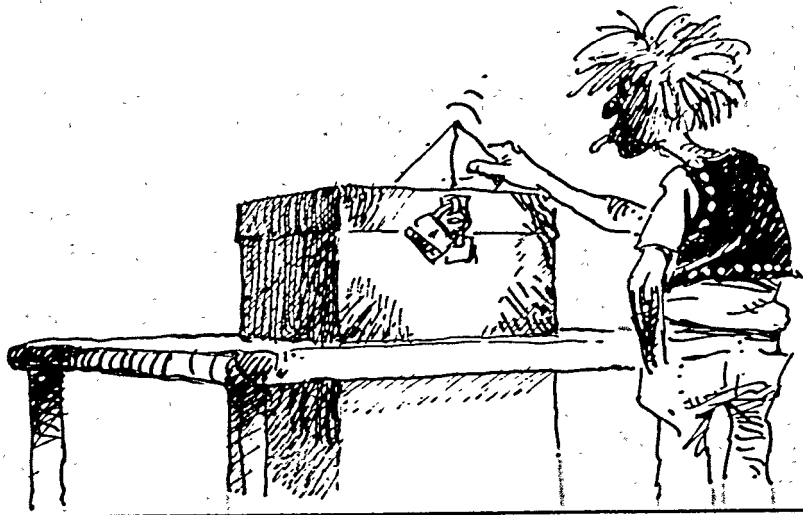
Όποιος δεν θέλει να επαναλαμβάνει απλώς τα κλισέ της «ενίσχυσης» και της «αναβάθμισης» της Τ.Α. και δεν ηθικολογεί όταν ανακαλύπτει για πολλοστή φορά την «αβίωτη Αθήνα» και την όποια Αθήνα, οφείλει, σήμερα περισσότερο από ποτέ, να συνδέσει την Τ.Α. και το μέλλον της με το εργατικό κίνημα και τις προοπτικές του.

Η Τ.Α. θα κατοχυρωθεί σε θεσμό δημοκρατίας και κύτταρο άμεσης λαϊκής εξουσίας και συμμετοχής μόνο μέσα από την αγωνιστική σύγκλιση και ενότητα των μαζικών κινήσεων στο επίπεδο του Δήμου και τον ταξικό προσανατολισμό τους. Θα μπορεί να λει-

ένα τοπικό φαινόμενο αλλά απλώνεται σ' όλες τις πόλεις της Ελλάδας, τις συνοικίες και τις κοινότητες. Δεν είναι αποτέλεσμα της πολιτικής κάποιου κομματικού επιτελείου (αυτό θα κι αν ήταν ιδεολογικός του Υποκειμένου) αλλά αντίθετα έκφραση αυθόρμητης και ποικιλόμορφης κοινωνικής αγωνιστικής κινητοποίησης ευρύτερων μαζών μπροστά στην υπονόμηση των κατακτημένων δικαιωμάτων τους.

Αυτή ακριβώς η κοινωνική κινητοποίηση κρύβει μια δυναμική που ξεπερνά κατά πολύ τον άλφα ή βήτα υποψήφιο δήμαρχο, το παρελθόν ή το παρόν του, το πρόγραμμα του συνδυασμού του, ακόμα και τις πολιτικές δυνάμεις που τον υποστηρίζουν. Κι αυτό πρέπει πράγματι να εξηγηθεί αν δεν θέλουμε να πέφτουμε στον πολιτικισμό και τον βολонταρισμό.

Είχαμε εκτιμήσει ότι η νέα οικονομική και κοινωνική πολιτική του ΠΑΣΟΚ θα σήμαινε την απαρχή της ιστορικής διαδικασίας διάρρηξης των σχέσεών του με τις λαϊκές δυνάμεις που έκφραζε. Πράγματι στο χρόνο αυτό είδαμε σημαντικές δυνάμεις της κοινωνικής βάσης του ΠΑΣΟΚ να διαχωρίζονται όλο και περισσότερο από την πολιτική τους εκπροσώπηση και μάλιστα συνετέλεσαν καθοριστικά στην αλλαγή των πολιτικών συσχετισμών σ' όλους τους κοινωνικούς χώρους σε βάρος της κυβέρνησης και της πολιτικής της. Είναι μάλιστα σαφές ότι οι δυνάμεις

αυτές διευρύνονται καθημερινά στην κυριολεξία ωθούμενες από την όλο και σκληρότερη οικονομική και κοινωνική πολιτική της κυβέρνησης. Η διαδικασία αυτή της διάρρηξης είναι όμως ιστορική, δεν είναι στιγμιαία και ευθύγραμμη. Δεν μπορούμε δηλαδή ακόμα να μιλήσουμε για μια *συνολική* και *οριστική* εγκατάλειψη του ΠΑΣΟΚ από τις κοινωνικές του λαϊκές προσβάσεις. Κι αυτό ακριβώς είναι που το διαχωρίζει ακόμα και τη Δεξιά, που του δημιουργεί ακόμα ρωγμές στο εσωτερικό τού, του «αμφισβητεί» έστω και με τη μορφή του «καλοπροαίρετου συνομιλητή» της διορισμένης ΓΣΕΕ κάποιες επιμέρους πλευρές της πολιτικής του. Η δυσaréσκεια, η έκπληξη, η αγανάκτηση του λαού προς την πολιτική του ΠΑΣΟΚ δεν θα μεταφρασθεί αυτόματα σε μια νέα πολιτική στράτευση αν δεν συντρέξουν και άλλοι ιδεολογικοί και πολιτικοί όροι. Ας μην ξεχνάμε ακόμα ότι μια ολόκληρη ιδεολογική συνείδηση των λαϊκών μαζών, με τις τεράστιες ευθύνες της ιστορικής Αριστεράς, έχει ταυτίσει την ικανοποίηση των κοινωνικών συμφερόντων με την αγκίστρωση στην κυβερνητική εξουσία και στο Κράτος και όχι με την επίμονη διεκδίκηση των αιτημάτων μέσα από το μαζικό κίνημα. Είναι μια μορφή της εμπέδωσης του *κοινοβουλευτισμού* στην ιδεολογία των λαϊκών μαζών που χρειάζεται επίμονη δουλειά για να αντιστραφεί.

Και σ' αυτή τη βάση δεν θα έπρεπε να υποτιμείται καθόλου η «στιγμή» των Δημοτικών Εκλογών. Μια

επιτυχία των συνδυασμών που *αντικειμενικά* έχουν αναφορά στην εργατική τάξη και στη σημερινή πάλη και των εργαζομένων θα κατέγραφε πολιτικά και κεντρικά αυτή την κοινωνική κίνηση, θα απέτρεπε την απομόνωση και τον εκφυλισμό των επιμέρους κοινωνικών πρωτοποριών, θα δρούσε καταλυτικά στους διαταγμούς και στις φοβίες των λαϊκών κομματιών, που εξακολουθούν να ελπίζουν σε μια αλλαγή πολιτικής του ΠΑΣΟΚ να συναντήσουν τα πιο αγωνιστικά και πρωτοπόρα κομμάτια. Πολύ περισσότερο θα εμφάνιζε τον λαϊκό παράγοντα σαν ισχυρό καταλύτη στις ερχόμενες μεταδημοτικές εξελίξεις, σαν τον απρόοπτο πρωταγωνιστή, μη αφήνοντας το ΠΑΣΟΚ να συναρθρώσει ένα μέρος της λαϊκής του βάσης σε νέες κοινωνικές συμμαχίες κάτω πλέον από την ασφυκτική ηγεμονία της αστικής τάξης και απαγορεύοντας στον πούρο νεο-φιλελευθερισμό της Ν.Δ. να εμφανίζεται σαν η μόνη εναλλακτική λύση.

Οι σημερινές αντιφάσεις του ΚΚΕ

Υπάρχει βέβαια σ' όλα αυτά μια ένταση που αφορά το ΚΚΕ. Το ΚΚΕ δεν είναι αυτό που θα βγει ενισχυμένο απ' όλη αυτή την ιστορία, που θα καρπωθεί τη δυναμική του, που θα σπάσει την απομόνωσή του,

θα δώσει το στίγμα του και θα οργανώσει την ηγεμονία του σ' αυτό το αριστερό ρεύμα;

Υπάρχει σ' αυτές τις εκτιμήσεις ταυτόχρονα ένα στοιχείο *υπερτίμησης* και *υποτίμησης* του πολιτικού ρόλου του ΚΚΕ.

Η *υπερτίμηση* έγκειται στο ότι παραγνωρίζονται τα στοιχεία της ιστορικής κρίσης και ανεπάρκειας του ΚΚΕ. Ανεπάρκεια της συγκεκριμένης κομματικής μορφής που υλοποιεί, ανεπάρκεια πολιτικού λόγου, κρίση στις σχέσεις του με τα παραδοσιακά κοινωνικά του στηρίγματα αλλά και τα πιο πρόσφατα «μεταπολιτευτικά» (νεολαία, μικροαστικές μερίδες, επιστήμονες), κρατικιστική φυσιογνωμία που το εμποδίζει να οριοθετείται στρατηγικά από το ΠΑΣΟΚ. Με μια λέξη, συνολική κρίση φυσιογνωμίας που συρρικνώνει ολοένα και περισσότερο τα φιλοσοβιετικά κόμματα σ' όλο τον κόσμο. Να μη μας διαφεύγει το γεγονός ότι εκλογικά το ΚΚΕ εμφανίζει συνολική κάμψη ακόμη και σε περιοχές με ισχυρή παραδοσιακή δύναμη. Το ΚΚΕ όχι απλώς δεν μπορεί να εκφράσει πολιτικά και ιδεολογικά νέα κοινωνικά υποκείμενα που εισέρχονται στην πολιτική και να οργανώσει τις ευρύτερες λαϊκές μάζες αλλά δυσκολεύεται και να κρατήσει την άλλοτε κραταιά οργανωτική του συνοχή. Από την άλλη μεριά, η *υποτίμηση* του ΚΚΕ έγκειται στο ότι παραγνωρίζεται η ιστορική σχέση του με μερίδες της εργατικής τάξης, οι σημαντικές προσβάσεις του σε χώρους εργαζομένων, ο λαϊκός χαρακτήρας του κόμματος που το τοποθετούν αναγκαστικά σήμερα στο πλευρό των δυνάμεων που μάχονται για τη διαφύλαξη των κεκτημένων και την υπεράσπιση του λαϊκού εισοδήματος.

Το ΚΚΕ σήμερα διαπερνάται από μια βασική αντίφαση: από την μια μεριά σαν εκφραστής ενός μέρους των λαϊκών δυνάμεων είναι αναγκασμένο να αντιπάλαιψε την πολιτική της λιτότητας, από την άλλη η ιδεολογική του εξάρτηση από τη Σ. Ένωση το εξαναγκάζει σε μια ευθυγράμμιση με την πολιτική Γκορμπατσώφ, κάτι που σημαίνει ότι θα ενισχύονται τάσεις κεντρικής συναλλαγής με το ΠΑΣΟΚ και αναζήτηση μορφών *moralium*. Είναι ενδεικτικό απ' αυτή την πλευρά το γεγονός ότι η Ομοσπονδία Συνδικάτων της Αν. Ευρώπης βρίσκεται σε «αγαθές σχέσεις» με τη ΓΣΕΕ του Ραφτόπουλου.

Αν λοιπόν η έννοια της ηγεμονίας πουθενά μέχρι τώρα δεν ορίσθηκε σαν θέμα όγκου και οργανωτικών δυνάμεων όπως πιστεύει ο Λ. Κύρκος (ΑΝΤΙ τ. 321) γίνεται φανερό ότι όχι απλώς το ΚΚΕ είναι αδύνατο να ηγεμονεύσει ή να «καπελώσει» μια αριστερή συμπαράταξη αλλά θα δυσκολευτεί πολύ να απαντήσει στις προκλήσεις για αταλάντευτη αγωνιστική-ταξική ενότητα στη δράση.

Είναι βέβαιο ότι δεν πρόκειται να επιλυθεί το πρόβλημα της Αριστεράς στις δημοτ. Εκλογές. Άλλωστε αν οι εκλογές έκριναν τέτοια ζητήματα θα ήταν παράνομες όπως θα 'λεγε και ένας σύντροφος.

Ούτε βέβαια κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις θα συγκλίνουν μακροπρόθεσμα, ούτε ανασυγκρότηση της Αριστεράς θα υπάρξει μέσα από τις δημοτ. εκλογές. Ας είμαστε λιγότερο υπερφίαλοι μπροστά σε μερικά ιστορικά προβλήματα κι ας αφήσουμε επιτέλους το ίδιο το εργατικό κίνημα και τις λαϊκές μάζες να επιλέξουν τη στιγμή και τον τρόπο οργάνωσής τους. Έχουμε αρκετό δρόμο ακόμα να διανύσουμε. Αλλά σίγουρα δεν θα φθάσουμε ποτέ ως το τέλος αν δεν μπορούμε να αφουγκραζόμαστε την κίνηση των λαϊκών μαζών, να καταλαβαίνουμε τις προτεραιότητές τους και να διδασκόμαστε από τους αγώνες τους. Με πόση άνεση άραγε θα μιλάμε για την Αριστερά αν οι δυνάμεις της Εργασίας βγουν βαριά ηττημένες από τη μάχη που δίνουν σήμερα με τις επιταγές του Κεφάλαιου;

Χριστόφορος Βερναρδάκης

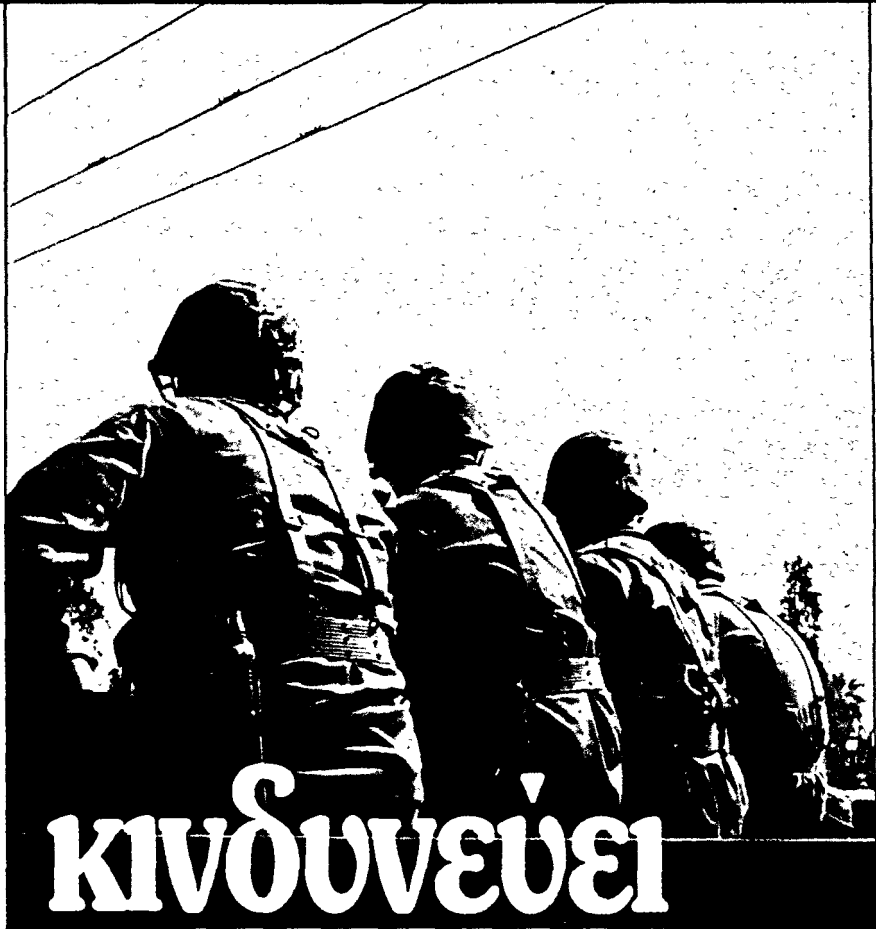
«... Μπορούμε να συγχωρήσουμε όλους όσους έφυγαν από τη Τουρκία, ζητώντας πολιτικό άσυλο σε άλλες χώρες! Δεν θα ξεχάσουμε όμως και δεν θα συγχωρήσουμε ποτέ αυτούς που ζήτησαν πολιτικό άσυλο στην Ελλάδα... είναι προδότες!».

Αυτή ήταν μια από τις δηλώσεις του κ. Εβρέν για τους Τούρκους πολιτικούς πρόσφυγες...

Ποια τύχη όμως περιμένει του Τούρκους αντιφασίστες που διαλέγουν να ζητήσουν άσυλο απ' την Ελλάδα; Κι ακόμα περισσότερο, ποιο καθεστώς ισχύει σήμερα για τους πολιτικούς πρόσφυγες στη χώρα μας και σ' όλη την Ευρώπη;

Έφη Τσιμάρια

Το πολιτικό άσυλο κινδυνεύει

Η ΕΙΔΗΣΗ πέρασε στα «ψιλά», ούτε καν σ' όλες τις εφημερίδες. Παρότι η πηγή ήταν εμφανώς η ίδια, οι εφημερίδες την παρουσίασαν με αντιφάσεις: «Τούρκοι στασίασαν στις φυλακές Κομοτηνής, ήταν 40 Τούρκοι και Κούρδοι πολιτικοί φυγάδες» (Ελευθεροτυπία). «Πρόκειται για νεαρά άτομα που δεν ζήτησαν πολιτικό άσυλο, σύμφωνα με πληροφορίες μας δεν ανήκαν στον προοδευτικό χώρο» (Πρώτη). Μόνο η Αυγή –και είναι προς τιμή της– αναρωτιέται πώς είναι δυνατόν να κρατούνται φυλακισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες.

Γιατί αυτό είναι το γεγονός που αποσιωπάται σ' αυτή την «είδηση». Μόλις περάσουν τα σύνορα στον Έβρο οι Τούρκοι φυγάδες οδηγούνται στις φυλακές Κομοτηνής ή της Ορεστιάδας όπου παραμένουν για αόριστο χρονικό διάστημα. Παλιότερα προωθούνταν πιο γρήγορα στο στρατόπεδο του Λαυρίου. Τώρα τελευταία όμως, για να αποθαρρύνουν τη ροή προς την Ελλάδα, οι αρμόδιες αρχές χρησιμοποιούν τις φυλακές. Με την κατηγορία ότι πέρασαν τα σύνορα παράνομα και μάλιστα σε περιοχή ευαίσθητη στρατιωτικά, οι φυγάδες κρατούνται για να δικαστούν σ' αυτές τις φυλακές που έχουν χτιστεί για 50 κρατούμενους και σήμερα φτάσαν να στεγάζουν 98. Εκεί σπιθαγμένοι Τούρκοι και Κούρδοι, οι πολιτικοί πρόσφυγες μαζί με τους Έλληνες ποινικούς, «στασίασαν» με μόνο αίτημα το δικαίωμά τους να μεταφερθούν στο στρατόπεδο του Λαυρίου.

Η «διαδρομή» των φυγάδων

Μετά τις φυλακές ακολουθεί η προσαγωγή στο Τμήμα Αλλοδαπών στη Θεσσαλονίκη και η ανάκριση απ' την Ασφάλεια με την κατηγορία του ύποπτου κατασκοπείας.

Όταν «τελικά» η Ασφάλεια «πεισθεί» ότι δεν πρόκειται για κατασκόπους αλλά για πολιτικούς πρόσφυγες, τους στέλνει στο γκέτο του Λαυρίου...

Εν τω μεταξύ όλοι οι πρόσφυγες κάνουν αιτήσεις για πολιτικό άσυλο στην Ελλάδα.

Άμεση προϋπόθεση για να πάρουν (;) πολιτικό άσυλο στη χώρα μας είναι να έρχονται κατευθείαν από την Τουρκία και όχι από τρίτη χώρα.

Άλλη προϋπόθεση είναι να είναι πραγματικά πολι-

τικοί πρόσφυγες.

Στο σημείο αυτό όμως οι διαδικασίες είναι ομιχλώδεις. Και δυσδιάκριτες...

Και καλά αν μερικοί πρόσφυγες έχουν κάποια χαρτιά, ή δημοσιεύσεις όσον αφορά την πολιτική τους δραστηριότητα στη Τουρκία. Αν όμως, δεν έχουν τίποτα;

Με ποιο τρόπο η Ασφάλεια (ΥΠΕΑ) είναι σίγουρη ότι δεν είναι πολιτικοί πρόσφυγες;

Στο θέμα των πολιτικών προσφύγων και ιδιαίτερα των Τούρκων, από μαρτυρίες και γεγονότα που έχουν συμβεί στη διάρκεια της διαδικασίας των ανακρίσεων, το ισχύον καθεστώς δεν είναι ξεκαθαρισμένο.

– Κατά κύριο λόγο, θεωρητικά τουλάχιστον, πολιτικό άσυλο μπορεί πιο γρήγορα (όχι πιο εύκολα!) να πάρει ο πολιτικός πρόσφυγας.

Όμως τα γεγονότα λένε ότι δεν υπήρξε μέχρι σήμερα πολιτική κινητοποίηση των Τούρκων προσφύγων ή στο Λαύριο ή στην Αθήνα, που να μην έγιναν συλλήψεις... ή στην καλύτερη περίπτωση ανακρίσεις...

Και στην ακόμα καλύτερη «επαναφορά» στη «φυλακή» του Λαυρίου, όπου όλα είναι «ξεκαθαρισμένα»!...

– Το γεγονός τελικά ότι είναι πολιτικοί πρόσφυγες δεν «λέει» τίποτε στην Ασφάλεια. Κι ούτε έχει καμιά σημασία και για τον ελληνικό Τύπο που βλέπει «Σύρραξη» μεταξύ Τούρκων και Ανατολικών προσφύγων στο Λαύριο (Ελευθ. 24 Ιουνίου '85), (Έθνος 24 Ιουνίου '85:) «ΑΝΑΨΑΝ ΤΑ ΑΙΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΣΗΜΑΙΑ».

Το χαρακτηριστικό πολλών δημοσιευμάτων απ' αυτά είναι ότι τις περισσότερες φορές «κλίνουν» σαφώς υπέρ των Ανατολικών προσφύγων. Ενώ στη πραγματικότητα συλλαμβάνεται και ο «κακός» Τούρκος χωρίς να ανακοινωθεί από την αστυνομία ούτε καν το όνομά του.

Σημαντικότερο, τέλος, γεγονός είναι ότι εδώ και 2 χρόνια δεν έχει δοθεί πολιτικό άσυλο σε Τούρκους που έχουν κάνει αιτήσεις. Κι αυτοί που έχουν είναι πολύ λίγοι και ζουν στην Ελλάδα από 5 έως και 31/2 χρόνια.

– Συνήθως δίνεται μια άδεια παραμονής, και μάλιστα παραμονής στο Λαύριο.

– Άδειες εργασίας έχουν επίσης ελάχιστοι.

Οι υπόλοιποι αναγκαστικά δουλεύουν παράνομα και εις γνώσιν της Ασφάλειας.

Για να φύγουν απ' την Ελλάδα για τρίτη χώρα πρέπει να υπογράψουν χαρτί στην Ασφάλεια ότι δεν θα ξαναγυρίσουν ποτέ στην Ελλάδα. Έτσι εξασφαλίζουν το ταξιδιωτικό έγγραφο, ποτέ όμως διαβατήριο. Αναφέρουμε σχετικά την περίπτωση Κούρδου που ζήτησε το διαβατήριό του απ' τις ελληνικές αρχές. Απάντηση: «Αφού δεν υπογράφεις, να πας στην τουρκική πρεσβεία να το πάρεις!...»

Το ταξιδιωτικό έγγραφο είναι ένα χαρτί που λέει ότι ο πρόσφυγας μπορεί να ταξιδεύσει αλλά ότι πλέον κανείς δε φέρει ευθύνη για ό,τι του συμβεί... Εδώ και ένα χρόνο περίπου εφαρμόζεται ο εξής περιορισμός: στο ταξιδιωτικό έγγραφο ο πρόσφυγας πρέπει να ορίσει τη χώρα που θα ταξιδεύσει, αλλά επιλέγοντας μεταξύ δύο χωρών της «αρεσκείας του». Έτσι οι επιλογές έχουν κατά κάποιο τρόπο περιοριστεί στη Γαλλία και τη Γερμανία.

Ο ρόλος του τύπου

Η εύκολη αντίθεση του τύπου σε καθετί που προέρχεται απ' την Τουρκία συντηρεί και πολλές φορές υποκινεί το μίσος ανάμεσα στους δύο λαούς. Αναρωτιέται η Αυριανή (13.9.85): «Γιατί άραγε όλοι οι πολιτικοί αντίπαλοι της χούντας έρχονται στην Ελλάδα και δεν πάνε σε κάποιο γειτονικό μουσουλμανικό κράτος να ζητήσουν άσυλο;» Και επειδή φαίνεται αναπολεί με δέος και θαυμασμό το κοντινό παρελθόν (της), καταλήγει ότι μόνο ένα νησί θα ήταν το καταλληλότερο μέρος για τους τούρκους πρόσφυγες... «ώστε από εκεί που θα είναι να μην μπορούν ούτε τα δάση μας να καίνε, ούτε και να μας βάζουν θόμβες». Και δεν είναι μόνο η Αυριανή. Όλες οι εφημερίδες, ακολουθώντας βέβαια τις κυβερνητικές «αποκαλύψεις», έσπευσαν να μας βεβαιώσουν: «ΤΟΥΡΚΟΙ ΟΙ ΕΜΠΡΗΣΤΕΣ» (Έθνος 28.8.85). Όταν βέβαια μετά από δυο μέρες οι «εμπρηστές» αφέθηκαν ελεύθεροι, δεν έγινε πουθενά πρωτοσέλιδο.

Αλλά το «θαύμα» είχε γίνει... «Ανοίξαμε το δρόμο που θα μας οδηγήσει στο δίκτυο των εμπρηστών» έλεγε ο κ. Τσούρας. Μετά από ένα χρόνο μόνο μελαγχολία γεννά αυτή η δήλωση.

ΕΚΑΤΟΝΤΑΔΕΣ χιλιάδες πρόσφυγες βρίσκονται σκορπισμένοι σ' όλη την Ευρώπη. Δεκαπέντε εκατομμύρια υπολογίζονται σ' όλο τον κόσμο. Κάθε χώρα έχει το «δικό» της τρόπο να εφαρμόζει τη σύμβαση της Γενεύης και ερμηνεύει κατά τις περιστάσεις της στιγμής τον επίσημο ορισμό του πρόσφυγα ως του προσώπου που «επειδή φοβάται δικαιολογημένα ότι θα διωχθεί εξαιτίας της φυλής του, της θρησκείας του, της εθνικότητάς του, της συμμετοχής του σε μια κοινωνική ομάδα, ή λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων, βρίσκεται εκτός της χώρας του».

Οι «δημοκρατίες της Δύσης» δε φαίνονται πια ικανές να διατηρήσουν τη μεταπολεμική τους ευαισθησία, και να δέχονται αδιάκριτα οικονομικούς και πολιτικούς πρόσφυγες. Είναι άλλωστε προφανές ότι η «οικονομική απογείωση» ορισμένων χωρών μεταπολεμικά επέτρεπε (ή επέβαλε) να γίνουν κέντρα υποδοχής εργατικού δυναμικού από άλλες περιοχές της Ευρώπης και κυρίως του τρίτου κόσμου. Η οικονομική κρίση και η ανεργία κλείνουν τις πόρτες. Κι όχι μόνο αυτές. Η «αντιτρομοκρατική» φιλολογία των πιο συντηρητικών πολιτικών κύκλων, τείνει να αντιπαραθέσει την έννοια της «εθνικής ασφάλειας» μ' αυτήν του «δικαιώματος πολιτικού ασύλου». Μ' άλλα λόγια οι πολιτικοί πρόσφυγες θεωρούνται οι πρώτοι ύποπτοι τρομοκρατικών πράξεων. «Υποπτοι όλοι οι μελαψοί», έγραφαν πριν μερικούς μήνες οι ελληνικές εφημερίδες.

Τα δυο αυτά στοιχεία, η οικονομική κρίση και η αντιτρομοκρατική υστερία απειλούν άμεσα το καθεστώς του πολιτικού ασύλου και, το χειρότερο, υποβοηθούν την αμφισβήτησή του στην ίδια τη λαϊκή συνείδηση. Η μαζικότητα ρατσιστικών κομμάτων, όπως του Λεπέν στη Γαλλία, δεν είναι παρά μόνο η κορυφή του παγόθου. Ας δούμε όμως τη σημερινή κατάσταση σε μερικές χώρες της Ευρώπης.

ΔΥΤΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Η κύρια είσοδος του δυτικογερμανικού εδάφους για τους πολιτικούς πρόσφυγες είναι το Βερολίνο. Και μάλιστα το μετρό. Ο σταθμός της Friedrichstrasse ανήκει στο Ανατολικό Βερολίνο. Αν κάποιος επιβιβαστεί σ' αυτόν, μπορεί να θγει σ' οποιοδήποτε σταθμό του Δυτικού Βερολίνου όπου δεν αντιμετωπίζει κανέναν έλεγχο. Γι' αυτό το λόγο, Παλαιστίνιοι, Λιθανέζοι και Ταμούλ διαλέγουν το Βερολίνο για να περάσουν στη Δ. Γερμανία. Η κυβέρνηση της Ο.Δ.Γ. επιθυμεί θέβαια να «φράξει» αυτή την είσοδο, που την είχε αφήσει ανοιχτή για άλλους πρόσφυγες, τους ανατολικογερμανούς, αλλά δεν είναι τόσο εύκολο γι' αυτήν. Ο σιδηρόδρομος του Βερολίνου υπάγεται στις τέσσερις δυνάμεις κατοχής (ΕΣΣΔ, Μ. Βρετανία, ΗΠΑ, Γαλλία) και είναι αδύνατο να αλλάξει κάτι χωρίς να συμφωνήσουν και οι τέσσερις.

Ο μόνος τρόπος είναι να συνεργαστεί η Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας, εμποδίζοντας την έξοδο κάποιων υποψήφια προσφύγων μ' αυτό το στόχο έχουν αρχίσει μυστικές συνομιλίες μεταξύ των δύο γερμανικών κυβερνήσεων που μέχρι τώρα κάτι απέδωσαν- οι Ταμούλ δεν επιτρέπεται πια να χρησιμοποιούν το μετρό. Αν εφαρμοζόταν το ίδιο τους Παλαιστίνιους το πολιτικό κόστος θέβαια για τους ανατολικούς θα ήταν μεγάλο. Ωστόσο το παζάρι συνεχίζεται...

Μόνο οι Παλαιστίνιοι φτάνουν στο Δ. Βερολίνο τις 14.000. Είναι στοιβαγμένοι σε 80 «Heim» (κτίρια-φυλακές) και τους απαγορεύεται να δουλέψουν, ή να πάρουν μια επαγγελματική ειδικευση. Στα ίδια κτίρια μ' αυτούς οι αρχές έχουν τοποθετήσει και σίτες λιθανέζους, τους χειρότερους εχθρούς τους. Έτσι οι καυγάδες και οι συγκρούσεις είναι καθημερινές, και επιτρέπουν στις αρχές να μιλούν για «εγ-

Η Ευρώπη της ξενοφοβίας

Οι πολιτικοί πρόσφυγες σ' όλη την Ευρώπη

Ο. Δ. Γερμανίας	126.600
Γαλλία	167.300
Μ. Βρετανία	135.000
Ισπανία	9.900
Πορτογαλία	600
Δανία	8.500
Σουηδία	90.600
Ελβετία	31.200
Ιταλία	15.100
Αυστρία	20.500
Γιουγκοσλαβία	1.600
Ρουμανία	1.000
Ελλάδα	4.100
Τουρκία	2.600
Φινλανδία	500
Νορβηγία	10.000
Βέλγιο	36.400
Ιρλανδία	500

Σ.Σ.: Οι αριθμοί αναφέρονται στους πρόσφυγες που προστατεύονται σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης το έτος 1984. Δεν περιλαμβάνουν τους ξένους που διαθέτουν το δικαίωμα του ασύλου χωρίς να έχουν υπαχθεί στις διατάξεις της σύμβασης. Η Δ. Γερμανία παρέχει, π.χ., συστηματικά άσυλο στους φυγάδες των ανατολικών χωρών, και η Γαλλία αναγνωρίζει το δικαίωμα σε πολλούς ξένους χωρίς να τους περάσει απ' την Επιτροπή Προσφύγων (OFRA). Πηγή: LibQeration, 30 Ιανουαρίου 1986.

κληματικότητα». Οι επίσημοι αριθμοί αναφέρουν ότι από όσους ζητάνε κάθε χρόνο άσυλο, γίνονται δεκτοί το 10-13%. Οι υπόλοιποι έχουν μια διορία να φύγουν, αλλιώς κλείνονται σε μια ειδική φυλακή την Αουγκούσταπλατς, όπου πριν δυο χρόνια κήκαν ζωντανό έξι πρόσφυγες, χάρη στην αδιαφορία των δεσμοφυλάκων.

ΙΤΑΛΙΑ

12.000 Ιρανοί ζουν στην Ιταλία. Απ' αυτούς 2.000 έχουν αναγνωριστεί απ' τον ΟΗΕ ως πολιτικοί πρόσφυγες. Όμως η Ιταλία δεν αναγνωρίζει επίσημα την ιδιότητα του πρόσφυγα παρά στους φυγάδες της Ανατολικής Ευρώπης, γιατί υπέγραψε το 1954 τη Σύμβαση της Γενεύης μ' αυτή τη «γεωγραφική επιφύλαξη».

Έτσι, μόνο οι 2.000 Πολωνοί φυγάδες και οι 200 Ρουμάνοι έχουν δικαίωμα παραμονής και εργασίας στη χώρα. Οι υπόλοιποι, που έρχονται απ' το Ιράν, το Ιράκ, την Αιθιοπία, την Γκάνα, κ.λπ., αντιμετωπίζονται σαν εγκληματίες και είναι υποχρεωμένοι να ζουν σχεδόν στην παρανομία. Από το Δεκέμβρη του 1981 η Ιταλία δεν παρέχει σε κανέναν ξένο άδεια εργασίας. Δεν απομένει παρά η «μαύρη» εργασία, η υπερεκμετάλλευση κι η εξαθλίωση.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

17.000 Βιετναμέζοι έγιναν δεκτοί στη Μ. Βρετανία απ' το 1979 ως το 1982. Όμως από τότε οι πόρτες κλείνουν όλο και περισσότερο. Το 1984 έκαναν αίτηση για χορήγηση ασύλου 3.478 άτομα και έγιναν δεκτά μόνο 584. Στην πλειοψηφία τους Ιρανοί, αλλά και πρόσφυγες απ' την Γκάνα και το Ιράκ. Η περίπτωση των κατοίκων της κοινοπολιτείας είναι πιο περίπλοκη. Θεωρούνται πολύ Βρετανοί για να αντιμετωπίζονται σαν ξένοι πρόσφυγες, αλλά όχι αρκετά Βρετανοί για να διαθέτουν ελεύθερη είσοδο. Κάθε περίπτωση αντιμετωπίζεται ατομικά, και κάθε ένας απ' τις ομάδες που αποθιβάονται στη Μ. Βρετανία πρέπει να αποδείξει στοιχεία για τη δίωξη του στη χώρα του. Όπως εξηγεί ένας αρμόδιος του Βρετανικού Συμβουλίου Προσφύγων: «Το μέλλον τους είναι πολύ αβέβαιο, ζουν με το συνεχή φόβο ότι θα σταλούν πίσω στην πατρίδα τους και δεν έχουν δικαίωμα να εργαστούν. Το μάκρος των τυπικών διαδικασιών που κρατάνε από έξι μήνες ως έξι χρόνια είναι μια μεγάλη δοκιμασία».

ΓΑΛΛΙΑ

Απ' όλες τις ευρωπαϊκές χώρες η Γαλλία έχει την

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ

Το νομικό καθεστώς

(Αποσπάσματα από το Ν/Δ 3989 της 17/26 Δεκ. 1959, με το οποίο κυρώθηκε η σύμβαση της Γενεύης).

Καθορισμός του όρου πρόσφυξ

...Παντός προσώπου όπερ συνεπεία γεγονότων επελθόντων προ της 1ης Ιανουαρίου 1951 και δικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα. Και δεν δύναται ή λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας αυτής.

«Ελευθέρα κυκλοφορία»

— Πάσα Συμβαλλομένη Χώρα θα επιβιάσθη εις τους νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτής πρόσφυγας το δικαίωμα τώσον εκλογής του τόπου διαμονής αυτών, όσον και ελευθέρας κυκλοφορίας, υπό την επιφύλαξιν τυχόν υπάρξεως κανόνων εφαρμοζομένων, υπό τας ίδιαις συνθήκας εις αλλοδαπούς εν γένει.

«Πρόσφυγες παρανόμως διαμένοντες επί του εδάφους της χώρας της εισδοχής»

1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δεν θα επιβάλλουν ποινικάς κυρώσεις εις πρόσφυγας λόγω παρανόμου εισόδου ή διαμονής, εάν ούτοι προέρχονται απ' ευθείας εκ χώρας ένθα η ζωή ή η ελευθερία αυτών ηπειλείτο, εν τη εννοιά του άρθρου 1.
2. Αι Συμβαλλόμεναι χώραι θα εφαρμόζουν επί των κινήσεων των προσφύγων τούτων μόνον τα απαραίτητα περιοριστικά μέτρα.

Τα περιοριστικά μέτρα θα εφαρμόζονται μόνον μέχρις ότου ρυθμιστή το καθεστώς των επί του εδάφους της χώρας της εισδοχής ευρισκομένων προσφύγων ή αποκτήσουν ούτοι άδεια εισόδου εις ετέραν χώραν.

Προς λήψιν της τούταύτης άδειας, θα παράσχουν εις τους πρόσφυγας λογικάς προθεσμίας ως και άπάσας τας αναγκαίας διευκολύνσεις.

«Απαγόρευσις απελάσεως ή επαναπροωθήσεως»

1. Ουδεμία Συμβαλλομένη χώρα θα απελαύνη ή θα επαναπροωθή καθ' οιονδήποτε τρόπον, πρόσφυγας εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή η ελευθερία αυτών απειλούνται δια λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.

θαρρύνονται οι τυχόν μελλοντικοί μιμητές τους.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΑ

Η Σουηδία δεν ήταν πάντοτε χώρα ασύλου. Το κλίμα της εμπόδιζε τους φυγάδες από χώρες της τροπικής ζώνης ν' απευθυνθούν σ' αυτήν και μέχρι σήμερα δεχόταν πρόσφυγες με αυστηρά πολιτικά κριτήρια. Η κυβέρνηση αποφάσισε να δεχτεί το 1985 1.250 άτομα (ίδιος αριθμός και το 1986). Όμως πέρσι οι αιτήσεις έφτασαν τις 12.200: Παλαιστίνιοι, Λιθανέζοι, Ιρακινοί και Ιρανοί. Η είσοδος στη χώρα, γινόταν απ' το λιμάνι του Τρέλεμποργκ στα νότια της χώρας, όπου φτάνουν φέρυ-μποτ απ' την Ανατολική Γερμανία. Μετά όμως από παράκληση της σουηδικής προς την ανατολικογερμανική κυβέρνηση, η είσοδος αυτή έκλεισε, και χρησιμοποιείται πλέον το αεροδρόμιο της Στοκχόλμης. Μέχρι τα Χριστούγεννα που μας πέρασαν είχαν εγκριθεί οι αιτήσεις 3.000 ατόμων, αλλά δεν υπήρχε χώρος να κατοικήσουν και παρέμεναν σε ειδικά στρατόπεδα.

Η Νορβηγία με τα 4 εκατ. κατοίκους αύξησε πέρσι τον αριθμό των προσφύγων που δέχεται από 700 σε 1.250. Όσο για τη Φιλανδία το 1985 δέχτηκε μόνο 30 πρόσφυγες αλλά αποφάσισε να αυξήσει τον αριθμό σε 100, το χρόνο.

Η μαρτυρία

ενός Τούρκου πολιτικού πρόσφυγα

- ΕΚΙΝΗΣΑΜΕ πριν ένα χρόνο οχτώ άτομα και
 - περάσαμε με βάρκα στη Σύμη και μετά
 - καταλήξαμε στη Ρόδο. Τον βαρκάρη τον
 - υποχρεώσαμε να μας πάρει. Στη Ρόδο
- παρασιαστήκαμε αμέσως στις αρχές κι αρχίσανε να μας ανακρίνουν. Εγώ τους δήλωσα ότι ανήκα στην DEV YOL κι οι άλλοι ήταν οπαδοί της DEV YOL. Τις

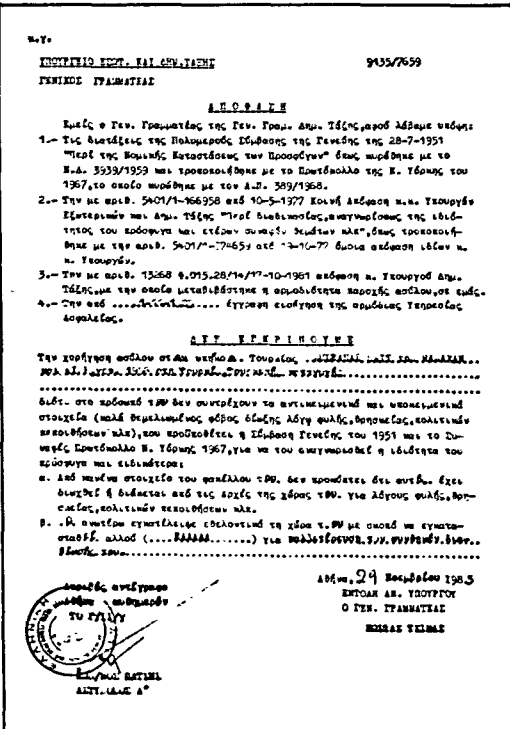
Ο σταθμός του μετρό, είσοδος των προσφύγων στο έδαφος της Δ. Γερμανίας.

καλύτερη παράδοση στο θέμα του ασύλου. Αυτός είναι και ο λόγος που βρίσκεται στην πρώτη θέση προτίμησης των φυγάδων. Όμως η πρόσφατη άνοδος των ξενοφοβικών, ρατσιστικών κινήσεων θέτει σε κίνδυνο το ισχύον καθεστώς. Όπως δηλώνει ο διευθυντής της *Monde Diplomatique* Claude Julien, «Η εικόνα του πρόσφυγα αμαυρώνεται συνεχώς στη Γαλλία. Κάθε αίτηση για άσυλο αντιμετωπίζεται πλέον με καχυποψία». Η άνοδος στην εξουσία της δεξιάς επιδείνωσε άμεσα στην κατάσταση, με ένταση της αστυνομικής καταστολής στις περιοχές των προσφύγων, μπλόκα, έλεγγους συνεχείς στις άδειες παραμονής και εργασίας.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Στα μέσα του περασμένου χρόνου 3.500 πρόσφυγες Ταμούλ συγκέντρώθηκαν στα ολλανδικά σύνορα ζητώντας άσυλο. Οι αρχές της Ολλανδίας που παλιότερα φημιζόταν για την ανεκτικότητα και τη φιλοξενία της δεν ενέκριναν ούτε το 5% των αιτήσεων θεωρώντας ότι πρόκειται όχι για «πολιτικούς» αλλά «οικονομικούς» πρόσφυγες. Ο πρωθυπουργός έφτασε να δηλώσει ότι θα τους στείλει πίσω στη Σρί Λάνκα, πράγμα που όλοι καταλαβαίνουν τι σημαίνει για έναν φυγάδα. Αλλά κι όσους δέχονται, τους παρέχουν ελάχιστα οικονομικά μέσα, έτσι ώστε να απο-

Η τυποποιημένη αρνητική απάντηση των αρχών στην αίτηση για πολιτικό άσυλο του Σαϊτ Γκιουλμαπαχάρ.

ερωτήσεις με πολιτικό περιεχόμενο τις απεύθυναν σεμένα, και με ρώτησαν αν η απόφαση να φύγουμε ήταν της οργάνωσης, ή προσωπική μας. Εγώ απάντησα ότι είμαστε ελεύθεροι να αποφασίσουμε. Επίσης με ρώτησαν πού σπούδασα, τι έκανα στην Τουρκία, αν με καταζητούσαν, πώς έμαθα ότι με καταζητούν και άλλα παρόμοια. Η τελευταία ερώτηση ήταν αν εγώ ο ίδιος έχω τίποτα να προσθέσω, και τότε τους είπα τις απόψεις μου για την πολιτική κατάσταση ανάμεσα στην Τουρκία και την Ελλάδα. Οι αρχές ασφαλείας ανέκριναν μόνο δύο από μας. Εκεί στη Ρόδο άρχισαν οι διαδικασίες για την αίτηση του ασύλου. Μόνο στους τέσσερις δόθηκε θετική απάντηση. Τη δική μου την απέρριψαν, το Δεκέμβρη. Η αιτιολόγηση της απόρριψης είναι ότι δεν είμαι πολιτικός πρόσφυγας αλλά οικονομικός. Μετά κατέληξα στο Λαύριο μαζί μ' όλους τους υπόλοιπους πρόσφυγες. Εκεί η κατάσταση είναι γνωστή. Οικονομική βοήθεια δεν έχουμε καμία, μόνο σ' όσους έχουν παιδιά δίνουν γάλατα κ.λπ. Το μόνο που μας δίνουν είναι μερικά είδη. Πού και πού κανένα απρρυπαντικό, ξυραφάκι, σαπούνι κ.λπ. Αυτή είναι όλη κι όλη η βοήθεια που μας προσφέρουν. Δουλειά κανονική να κάνουμε δεν μπορούμε, εφόσον δε μας δίνουν άδεια. Μόνο σαν εποχιακοί εργάτες βρίσκουμε να δουλέψουμε, στα χτήματα, όπου πηγαίνουμε κατά ομάδες. Αυτή η κατάσταση που έχει προκύψει εδώ οφείλεται και σε μας τους ίδιους που δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι μαζί. Έχει πέσει η αγωνιστικότητά μας. Κι αυτό θέβαια έχει σχέση και με την κατάσταση σήμερα στην Τουρκία, όπου δεν υπάρχει μια μαζική ισχυρή ενωμένη αντιπολίτευση.

Σαϊτ Γκιουλμαπαχάρ

Μείζον «πολιτικό θέμα» πρόκυψε από τη δημοσίευση στο ΒΗΜΑ επιστολής του Κορνήλιου Καστοριάδη για τη δράση του Α. Παπανδρέου στη διάρκεια της μεταξικής δικτατορίας.

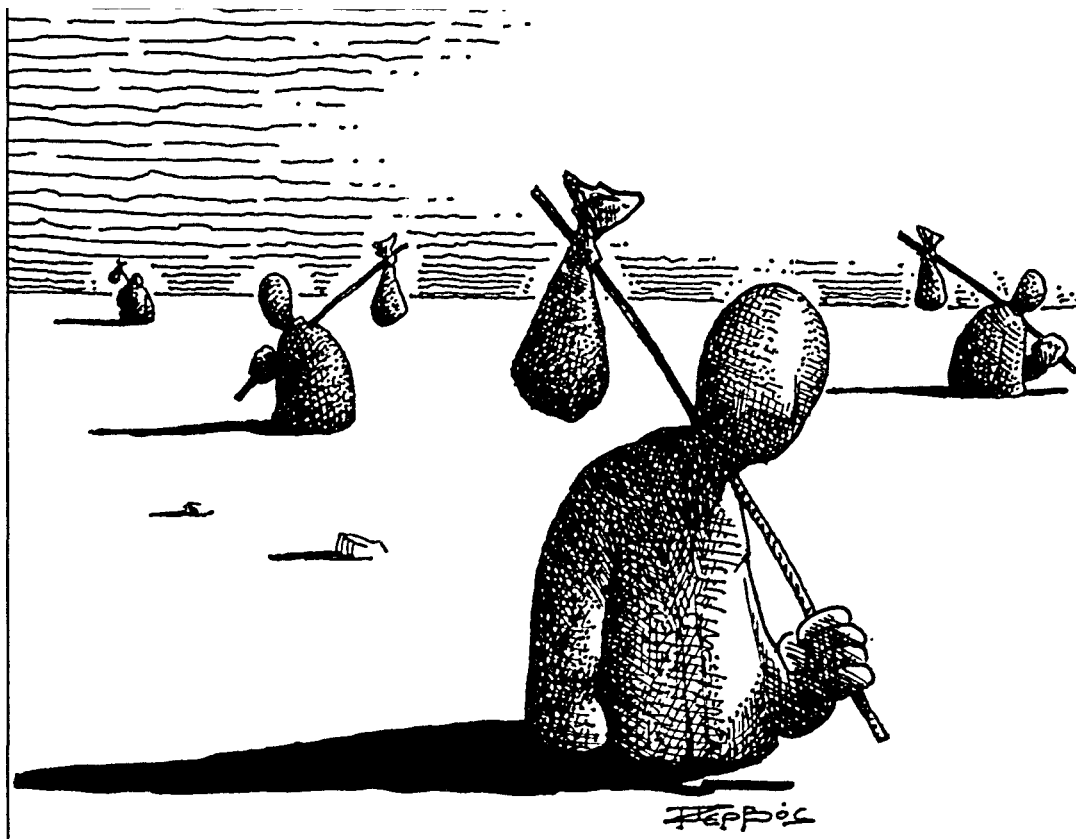
Πέρα απ' τις πολιτικές σκοπιμότητες που επέβαλλαν τους εκατέρωθεν διαξιφισμούς, είναι νομίζουμε χρήσιμο να αποκατασταθούν ορισμένα γεγονότα και ιστορικά δεδομένα που μέχρι σήμερα δεν έχουν παρουσιαστεί με ορθό τρόπο.

Γι' αυτό το λόγο ζητήσαμε τη μαρτυρία δύο αγωνιστών.

● Ο Μενέλαος Μεγαριώτης, που το όνομά του αναφέρεται στην επιστολή Καστοριάδη και τις αναμνήσεις του Α. Παπανδρέου, εξηγεί τις σχέσεις της φοιτητικής ομάδας με την ΕΟΚΔΕ και διευκρινίζει πρόσωπα και πράγματα. Το κείμενο αυτό στάλθηκε ως επιστολή στο ΒΗΜΑ, αλλά δεν έγινε δυνατό να δημοσιευτεί.

● Ο Μ.Ν.Ράπτης, που από το 1937 θριασκόταν εκτός Ελλάδος, κάνει ένα γενικότερο περίγραμμα των εργατικών αγώνων και του τροτσκιστικού κινήματος στη δεκαετία 1930-1940.

Σ.

Μενέλαος Μεγαριώτης:

Η σχέση του Α. Παπανδρέου με τον τροτσκισμό

ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΚΑΝ πρόσφατα στο «Βήμα» και σε άλλες εφημερίδες («Ελεύθερο Τύπο», «Καθημερινή», «Ποντίκι»...) διάφορα άρθρα, επιστολές και κείμενα γύρω από τις πολιτικές δραστηριότητες της φοιτητικής ομάδας που, με άξονα τον τότε σπουδαστή της Νομικής Ανδρέα Παπανδρέου, είχε συνδεθεί με την τροτσκιστική (τεταρτο-διεθνιστική) οργάνωση που έβγαζε τον παράνομο «Προλετάριο» στα χρόνια 1937-1939 στην περίοδο της δικτατορίας Γκλύξμπουργκ-Μεταξά. Επειδή σ' αυτά τα κείμενα υπάρχουν πολλές ανακρίθειες και μια που αναφέρεται επανειλημμένα το όνομά μου, θεωρώ υποχρέωσή μου να σημειώσω τα παρακάτω για να αποκατασταθεί η αλήθεια:

1. Ο «δάσκαλος» για τον οποίο μιλάει ο Τάκης Κύρκος δεν ήταν ούτε ο Δημοσθένης Βουρσούκης ούτε ο Μενέλαος Μεγαριώτης (που υποθέτει ο Κορνήλιος Καστοριάδης). Δάσκαλος (και φοιτητής συνάμα) ήταν ο Νώντας Γιαννακός που εκτελέστηκε μαζί με τον Παντελή Πουλιόπουλο, τον Γιάννη Ξυπόλητο και τον Γιάννη Μακρή στις 6 Ιούνη 1943 στο Κούρνοβο. Ο Δημοσθένης Βουρσούκης (που δεν ήταν «καπνεργάτης») ήταν φοιτητής και σαν μέλος τότε της Κεντρικής Επιτροπής της Ενιαίας Οργάνωσης Κομμουνιστών-Διεθνιστών Ελλάδας (ΕΟΚΔΕ) παρακολούθουσε την τροτσκιστική φράξια στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. (Εκτελέστηκε και αυτός στα τέλη του 1944 από σταλινικούς της ΟΠΛΑ).

2. Ο Ανδρέας Παπανδρέου πραγματικά είχε συνδεθεί το 1937 με τον Δημοσθένη Βουρσούκη και γνωρίστηκε επίσης με τον Επαμεινώνδα Γιαννακό και τον Παντελή Πουλιόπουλο. Από το Σεπτέμβριο του 1937 ο Α. Παπανδρέου, πιεζόμενος από τον πατέρα του, διακόπτει τη δραστηριότητά του και την επαφή του με την ΕΟΚΔΕ. Θα την επαναλάβει ύστε-

ρα από ένα χρόνο περίπου (προς τα τέλη του 1938), όταν συνδέθηκε μαζί μου.

3. Για ένα διάστημα (εξάμηνο;) υπήρξε πολύτιμη η συνδρομή του Ανδρέα Παπανδρέου στη διεκπεραίωση ορισμένης παράνομης δουλειάς που σχετιζόταν με τη δακτυλογράφηση του «Προλετάριου», του μόνου τότε κομμουνιστικού-διεθνιστικού οργάνου που κυκλοφόρησε από τις αρχές του 1937 ως το καλοκαίρι του 1939 τριάντα φύλλα. Όμως αυτό δεν σημαίνει καθόλου ότι ο Α.Π. «είχε τη θέση μέλους της Κεντρικής Επιτροπής» της ΕΟΚΔΕ –όπως γράφει ο ίδιος στη δήλωση αποκήρυξης του κομμουνισμού της 7 Ιούλη 1939. Είναι γνωστό ότι στην Κεντρική Επιτροπή μιας επαναστατικής οργάνωσης εκλέγονται από την συνδιάσκεψη ή το συνέδριό της μόνο πρόσωπα που έχουν κάποια «κομματική ηλικία» και έχουν υποστεί κάποια δοκιμασία. Ούτε την πρώτη ούτε τη δεύτερη προϋπόθεση συγκέντρωνε ο Α.Π. Περνούσε τότε ένα στάδιο δοκιμασίας από την οποία δεν βγήκε αλώβητος. Γιατί βέβαια στιγμάτισε την ιδεολογικοπολιτική φυσιογνωμία του εικοσάχρονου τότε φοιτητή η δήλωσή του και η γενικότερη στάση του στην Ασφάλεια: κατονομασία του κύκλου των φίλων του που προσπαθούσε να επηρεάσει, αλλά και φυλακισμένων και διωκόμενων για την επαναστατική δραστηριότητά τους αγωνιστών –όπως ήταν και η δική μου περίπτωση που είχα δυο χρόνια στην παρανομία κινούμενος μεταξύ Αθηνών και Θεσσαλονίκης και εργαζόμενος σε μια οικοδομή στην οδό Θεμιστοκλέους όπου και με πιάσανε λίγο μετά τη σύλληψη και ανάκριση του Α.Π. Δεν είναι επίσης αλήθεια ότι ήμουνα «γενικός γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής».

4. Είναι τουλάχιστο φαιδρή η επίμονη προσπάθεια κάποιων εντύπων της δεξιάς και της χούντας να εκμεταλλευτούν για τους σύγχρονους πολιτικούς

στόχους τους τη δήλωση του 1939 και τη στάση στην Ασφάλεια του Α.Π.: α) Γιατί τον εξευτελισμό του όποιου δηλωσία τον επέβαλε το ίδιο το κοινωνικο-πολιτικό καθεστώς τους με την ωμή φυσική βία που ασκούσε ενάντια σε κάθε κομμουνιστή. Μία δήλωση που κάνει αναξιοπίστο και αξιοκατάκριτο τον Α.Π. στις τάξεις των κομμουνιστών, αντίθετα τον κάνει ευπρόσδεκτο στη δεξιά «στα πλαίσια των απολύτως ηθικών αξιών και της ελληνικής παραδόσεως». Δεν μπορεί λοιπόν να του την προσάψει αναδρομικά η δεξιά σαν πράξη επίμεμπτη. β) Γιατί στον κατάλογο των υπουργών και των κορυφαίων «ιδεολόγων» της δεξιάς διακεκριμένη θέση κατέχουν τα ονόματα των Ελευθέριου Γονή, Αριστείδη Δημητράτου, Σάββα Κωνσταντόπουλου, Θεοφύλακτου Παπακωνσταντίνου και πολλών άλλων που υπήρξαν «πρώην κομμουνιστές» και αρνήτες τις ιδεολογίας τους. γ) Η πολιτική στάση καθενός μπορεί να ελεγχθεί και να επικριθεί με βάση τα σύγχρονα δεδομένα, όχι συσχετίζοντας ολισθήματα και αποστασίες του μακρινού παρελθόντος. Λ.χ. θα ήτανε παράλογο να γίνουν συσχετισμοί του φασίστα Μουσολίνι και του δικτάτορα Πιλοσούσκι με το σοσιαλιστικό παρελθόν τους, της δράσης του Άρη Βελουχιώτη με τη δήλωσή του στην Ασφάλεια του Μανιαδάκη, των σημερινών ιδεών του Κ. Καστοριάδη ή του Αντώνη Στρατή με την προσχώρησή τους στην ΟΚΝΕ το 1936-1937 όταν μεσορρανούσε η πιο αιματηρή σταλινική τρομοκρατία εναντίον των μπολσεβίκων και προκαλούσαν εξέγερση σε κάθε τίμιο προλεταριακό αγωνιστή οι επαίσχυντες «δίκες της Μόσχας». Αυτά μπορεί να έχουν θέση σε μια πολιτική βιογραφία, όχι σε μια ζωντανή πολιτική κριτική.

Με τιμή
Μενέλαος Μεγαριώτης

Διάγραμμα του εργατικού κινήματος 1930-1940

Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ δημοσίευση στο «Βήμα» της επιστολής του Κ. Καστοριάδη και άλλων κειμένων που επακολούθησαν, συγκέντρωσαν την προσοχή σε μια ορισμένη περίοδο της πολιτικής ιστορίας της χώρας, και ιδιαίτερα του εργατικού της κινήματος.

Η περίοδος αυτή, της δεκαετίας 1930-1940 είναι άγνωστη ή έχει παρουσιαστεί σημαντικά παραμορφωμένη στις νέες γενεές.

Η δικιά μου μαρτυρία ισχύει έως τα τέλη του 1937, γιατί μετά βρίσκομαι στη Γαλλία. Γι' αυτό και για τα γεγονότα του 1939 στα οποία αναφέρεται ειδικότερα η επιστολή του Κ. Καστοριάδη στο «Βήμα» αρμοδιότεροι είναι αγωνιστές εδώ που επιζούν ακόμα και οι οποίοι, φαντάζομαι, θα δώσουν την δικιά τους μαρτυρία.

Όλη η περίοδος που πάει από το 1928 έως την εγκαθίδρυση της δικτατορίας του Μεταξά το 1936 χαρακτηρίζεται από ανερχόμενους εργατικούς αγώνες και δυνατό, πολιτικοποιημένο φοιτητικό κίνημα. Και στους δυο αυτούς τομείς κυριαρχεί αφ' ενός η επιρροή του Κ.Κ.Ε. και αφ' ετέρου μικρότερη, αλλά πολύ σημαντική των «Αρχειομαρξιστών» και των «Τροτσκιστών». Οι «Αρχειομαρξιστές» τα χρόνια ιδίως 1928-1932 έχουν μεγάλη δύναμη τόσο σε πολλά συνδικάτα στην Αθήνα, τον Πειραιά, τη Θεσσαλονίκη, όσο και στο φοιτητικό κίνημα της Αθήνας, με κύρια εστία του το Πανεπιστήμιο. Το Πολυτεχνείο εκείνο τον καιρό είναι ελιτιστική, συντηρητική Σχολή, με εντελώς διαφορετικό κλίμα απ' αυτό που παρουσιάζει μεταπολεμικά. Στην περίοδο που εγώ φοιτώ σ' αυτή τη Σχολή (1928-1933) οι δεδηλωμένοι «αριστεροί» είμασταν όλοι κι όλοι 3!

Από τους «Αρχειομαρξιστές» αφ' ενός και από την κρίση που ξέσπασε στο Κ.Κ.Ε. στην περίοδο 1927-1928, αφ' ετέρου, γεννιέται το «Τροτσκιστικό» κίνημα στην Ελλάδα. Δηλαδή των οπαδών του Λ. Τρότσκι και της Διεθνούς Αριστερής Αντιπολίτευσης που δημιουργήθηκε παγκόσμια, όταν ο Στάλιν εξορίζει στην Πρίγκηπο τον Λ. Τρότσκι το 1928.

Για ένα διάστημα συνοδοιπορούν σαν «Τροτσκιστές» αφ' ενός ο «Αρχειομαρξισμός» που αναγνωρίζεται σαν επίσημο τμήμα της Δ.Α.Α. το 1931, και αφ' ετέρου ομάδες που αποσχίστηκαν απ' αυτόν από το 1930, καθώς και η Οργάνωση του «Σπάρτακου» προερχόμενη από το Κ.Κ.Ε. με επικεφαλής τον Π. Πουλιόπουλο, πρώην Γραμματέα του Κ.Κ.Ε. Το 1934 οι αποσχισθέντες από τον «Αρχειομαρξισμό» (οι λεγόμενοι «Φραξιονιστές») και ο «Σπάρτακος» συνενώνονται στην Ο.Κ.Δ.Ε. (Οργάνωση Κομμουνιστών Διεθνιστών Ελλάδας) που εκδίδει την «Εργατική Πρωτοπορία».

Σ' αυτήν ανήκω και εγώ και αυτή την οργάνωση αντιπροσωπεύω στο ιδρυτικό συνέδριο της «Τετάρτης Διεθνούς» που συνέρχεται τον Σεπτέμβρη του 1938

σ' ένα προάστειο του Παρισιού.

Στην ίδια οργάνωση προσχωρούν αργότερα και άλλοι «Τροτσκιστές» που εγκαταλείπουν τον «Αρχειομαρξισμό» και μ' αυτήν συνδέεται ο Α. Παπανδρέου.

Η έλξη αυτής της οργάνωσης εξηγείται κυρίως από την προσωπικότητα του Π. Πουλιόπουλου, που οι νέες γενεές σχεδόν αγνοούν ακόμα, και που κατά τη γνώμη μου είναι η επιφανέστερη φυσιογνωμία του ελληνικού εργατικού και κομμουνιστικού κινήματος εκείνης της εποχής.

Σημείωσα ότι μεγάλοι εργατικοί και φοιτητικοί αγώνες διακρίνουν την περίοδο 1928-1936.

Στον φοιτητικό χώρο πρέπει να σημειωθεί η ιστορική απεργία των φοιτητών της Αθήνας του 1929-1930 στην οποία πρωταρχικό ρόλο έπαιξαν οι «Αρχειομαρξιστές» που ουσιαστικά την κατηύθυναν. Στον εργατικό χώρο πρέπει να σημειωθεί η «Κομμούνια της Θεσσαλονίκης» τον Μάιο του 1936, όταν η πόλη για μερικές μέρες πέρασε στα χέρια των Εργατών και τελικά ηττήθηκε, γιατί έμεινε απομωμένη.

Ήταν η πιο σπουδαία εργατική μάχη εκείνης όλης της περιόδου, στην οποία σημαντικό ρόλο έπαιξαν και «Τροτσκιστές» εργατικοί ηγέτες όπως ο Πανταζής και άλλοι.

Η δικτατορία του Μεταξά, όχι «φασιστική», γιατί δεν είχε κανένα λαϊκό, μικροαστικό μαζικό δυναμικό έρεισμα, αλλά κυρίως στρατιωτική, που μιμήθηκε, και χρησιμοποίησε φασιστικές μεθόδους, ήρθε σαν αποτέλεσμα της ανόδου, αλλά και της αδυναμίας του εργατικού κινήματος, να ολοκληρώσει τη δύναμή του. Το κίνημα ήταν στη βάση πολύ ισχυρό, αλλά ασθενέστατο στο επίπεδο της πολιτικής του ηγεσίας.

Καθώς η σκιά του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου πλησίαζε, η παγκόσμια οικονομική κρίση βάθαινε σε χώρες ιδιαίτερα όπως η Ελλάδα, και οι μάζες ριζοσπαστικοποιούνταν, η τρομαγμένη ελληνική αστική τάξη ζήτησε προστασία πίσω από το βασιλικό κατ' αρχή πραξικόπημα, και σε συνέχεια την στρατιωτική αποκάλυπτη δικτατορία.

Δεν ξέρω αν η δικτατορία αυτή ήταν χωρίς σχέση με εκείνες στις οποίες αναφέρεται στο τέλος της διαφωτιστικής επιστολής του στο «Βήμα» ο Κ. Καστοριάδης. Οι συγκρίσεις του θα 'πρεπε μάλλον ν' ανάγονται στο παρόν.

Καλύτερα θα 'ταν η σύγκριση να γίνεται με τα σημερινά πραγματικά «κάτεργα» του Πινোসέτ, του Μπόθα, του Ζία, του Εθρέν, του Χουσεΐν Σαντάμ, του Χομείνι, βέβαια επίσης. Το μονοπώλιο του Γκουλάγκ, ύστερα από το όργιο της περιόδου του Στάλιν, περνά, κατά τη γνώμη μου, στα χρόνια μας στις αμερικανοσπληνιζόμενες δικτατορίες του «Ελεύθερου Κόσμου».

Οποσδήποτε η Μεταξική Δικτατορία βασάνισε και ταλαιπώρησε, ένα μεγάλο αριθμό αγωνιστών. Είχα προσωπική πείρα του πράγματος και δεν ξεχνώ ακόμα ούτε τις σπαρακτικές κραυγές των απλών εργατών στο τμήμα Ειδικής Ασφάλειας της Αθήνας, ούτε τους φυματικούς που σιγοπέθαιναν στη Φολεγανδρο, και την Ακροναυπλία. Βέβαια υπήρχε ο εύκολος δρόμος της «δήλωσης», της «εξομολόγησης», της αποκήρυξης των ιδεών, που όσοι υπέγραψαν ξανάβρισκαν την «ελευθερία» τους.

Αλλά πόσοι δεν μαρτύρησαν κυριολεκτικά στα μπουντρούμια, τους τόπους εξορίας και φυλακής της δικτατορίας του Μεταξά, και πόσοι εξαιτίας της οδηγήθηκαν στο εκτελεστικό απόσπασμα;

Τα λίγα αυτά που λέω εδώ είναι μια σύντομη απάντησή μου σε δικιά σας φίλε «Σχολιαστή» ερώτηση, χωρίς καμιά αξίωση ανάλυσης μιας από τις σημαντικότερες περιόδους της ιστορίας της χώρας μας όπως είναι εκείνη η άμεσα πριν και μετά την εγκαθίδρυση της Μεταξικής Δικτατορίας.

ΚΑΤΙ ΤΟ ΠΑΡΑΔΟΞΟ συμβαίνει με την εξέλιξη του προβληματισμού γύρω από τη σχέση οικονομίας και κοινωνικής διάρθρωσης στην Ελλάδα. Ενώ τα μέτρα οικονομικής πολιτικής και οι επιπτώσεις τους έχουν έναν όλο και σαφέστερο κοινωνικό - ή καλύτερα ταξικό - χαρακτήρα, κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος η ιδέα ότι τα επίσημα στοιχεία για την οικονομία συνθέτουν μια ανεπαρκή καρικατούρα, και η κοινωνική δομή είναι ένα ανεξιχνίαστο μυστήριο.

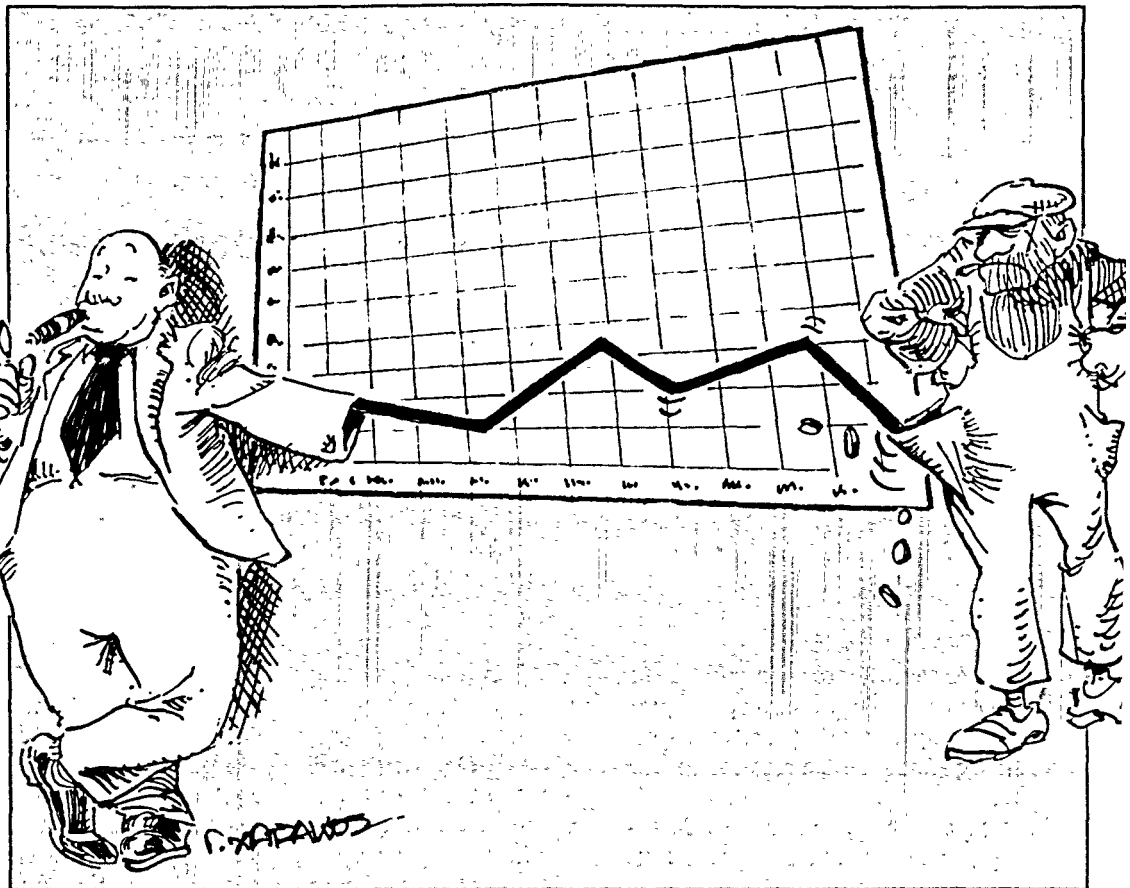
Σε ένα άρθρο που περιλαμβάνεται στην έκδοση στα ελληνικά του αφιερώματος του TEMPS MODERNES για την Ελλάδα, ο Κωνσταντίνος Τσουκαλάς μετατρέπει ορισμένες ιδέες της μόδας σε ενδείξεις, κάποιες γενικεύσεις σε βάσιμες υποθέσεις, και αγνοώντας γνωστά και προφανή στοιχεία της οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι λόγω της «αδιαφάνειας των ταξικών ρόλων» και της «ολοένα πιο υπόγειας» ροής των πόρων, καθώς και της «γενικευμένης αντίστασης στην αναγνωσιμότητα των μορφών της κοινωνικής ενσωμάτωσης του ατόμου», «τα άτομα αντιστέκονται, σαν κινέζικα ιδεογράμματα στην οποιαδήποτε κατηγοριοποίησή τους».

Δεν είναι περιττό να παρατηρήσουμε πριν απ' όλα ότι πρόκειται για εκπληκτικό συμπέρασμα αν πάρει κανείς υπόψη του ότι το διατυπώνει ο επικεφαλής του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών ο οποίος θα έπρεπε κανονικά να συνοδεύει με το εν λόγω άρθρο την παραίτησή του προς τον αρμόδιο υπουργό. Δεν είναι βέβαια απίθανο να έχει δώσει μια γρήγορη ματιά στα πρώτα αποτελέσματα της έρευνας για τα εισοδήματα και τη φτώχεια στην Ελλάδα (που διηύθυνε ο Σάκης Καράγιωργας) και να βιάστηκε να τα αξιοποιήσει.

Το άρθρο του Τσουκαλά παρουσιάζει μια σειρά προβλήματα:

- το μόνο μέγεθος που χρησιμοποιεί για να εκτιμήσει την έκταση της παραοικονομίας είναι το 30% του Ακαθάριστου Εγχώριου προϊόντος που είχε «προτείνει» ο Άγγελος Αγγελόπουλος εμπνευσμένος (γιατί περί αυτού πρόκειται) από την ίδια εκτίμηση για την Αμερικανική οικονομία. Θα έπρεπε όμως να γνωρίζουν και οι δύο ότι υπάρχουν πολλές εκτιμήσεις (και μέθοδοι υπολογισμού) της παραοικονομίας στις δυτικές χώρες και ότι το 30% βρίσκεται στο ανώτερο σημείο του φάσματος των προτεινόμενων ποσοστών, ακόμα και για την Ιταλία: για τη χώρα αυτή οι περισσότερες εκτιμήσεις κυμαίνονται μεταξύ 7 και 15%. Αλλά και για την Ελλάδα - αν δεν θέλουμε να εξογκώσουμε με το στανίδι την παραοικονομία - μπορούμε πολύ εύκολα να διαπιστώσουμε ότι οι δυσκολίες του υπολογισμού του ΑΕΠ μέσω των εισοδημάτων, ξεπερνιούνται σε μεγάλο βαθμό όταν ο υπολογισμός γίνεται μέσω της ροής αγαθών και υπηρεσιών. Η άποψη ότι το ΑΕΠ είναι κατά 30% μεγαλύτερο, δηλαδή ότι δεν καταγράφεται γύρω στο 25% των πραγματικών δαπανών, δηλαδή ότι δεν καταγράφεται γύρω στο 30% της πραγματικής ιδιωτικής κατανάλωσης (η δημόσια κατανάλωση, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και οι εξαγωγές περνούν πολύ δυσκολότερα από τη «μαύρη») είναι προφανώς εξωφρενική: από τη στιγμή κυρίως που ένα μεγάλο μέρος των προϊόντων που καταναλώνονται εισάγονται και επομένως θα έπρεπε να μην καταγράφεται ένα υψηλότερο ποσοστό της εγχώριας παραγωγής καταναλωτικών αγαθών.

- η πραγματική κατάληξη της «ανάλυσης» του Τσουκαλά (κατάληξη που το υψηλό ποσοστό της παραοικονομίας υπηρετεί) είναι ότι τα εισοδήματα δεν ανταποκρίνονται όχι μόνο στα δηλωμένα μεγέθη, αλλά και στη δηλωμένη κοινωνική θέση. Για να βγει αυτό το συμπέρασμα ο συγγραφέας αντιστέκεται ηρωικά σε εμφανείς πλευρές της πραγματικότητας και κάνει συχνές εναλλαγές υποθέσεων και επιπτώ-

Η εφεύρεση της παραοικονομίας

σεων, μερικού και συνολικού, αποφεύγοντας εδώ επιμελώς την παρουσίαση ποσοτικών εκτιμήσεων. «Οι μισθωτοί εργάτες έχουν λίγες ευκαιρίες, λιγότερη πληροφόρηση και ακόμα λιγότερο υπολειπόμενο χρόνο και ενέργεια για να αποδοθούν σε «άλλες» δραστηριότητες»: για τους υπόλοιπους μισθωτούς, τους υπαλλήλους ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, δεν γίνεται καν λόγος, δηλαδή δεν συζητείται καν η δυνατότητά τους να έχουν «άλλες» δραστηριότητες. Αλλά και για τους πραγματικούς εργάτες των σταλινικών μας χρόνων, τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά: μειονεκτούν σε σχέση με τις άλλες κοινωνικές κατηγορίες, αλλά «όπως είδαμε παραπάνω, οι σημερινοί προλετάριοι δεν υφίστανται την εξ ορισμού ολοκληρωτική απόσπαση ολόκληρου του ενεργειακού τους δυναμικού». Φυσικά αυτό που «είδαμε παραπάνω» δεν είναι παρά η εκπληκτική διαπίστωση ότι «υπό τις σημερινές συνθήκες, το συνολικό εισόδημα είναι σύνθεση εργασιακών και προσοδικών μορφών», κι όλ' αυτά με την επιμελή διατήρηση της σύγχυσης ανάμεσα στα ατομικά και οικογενειακά εισοδήματα. Η σύγχυση αυτή δεν είναι αμελητέα: μετατρέπει ως δια μαγείας την - «νόμιμη» ή «παράνομη» - εργασία, ή απασχόληση, ή πρόσοδο, άλλων μελών της οικογένειας για την συμπλήρωση ενός χαμηλού μισθού, σε δυνατότητα δεύτερης απασχόλησης ενός υποασχολούμενου μισθωτού.

- απ' αυτή τη σύνθεση των σύγχρονων προκαταλήψεων δεν μπορούσε να λείψει και μία νότα «νεοφιλελευθερισμού». «... η κρατικά οροθετούμενη και αυστηρά ρυθμιζόμενη επίσημη οικονομία είναι ακριβώς εκείνη που γεννάει την παραοικονομία». Όπως είναι γνωστό, η φοροδιαφυγή είναι αποτέλεσμα των συχνών ελέγχων στις αγοραπωλησίες των επι-

χειρήσεων, η αδήλωτη εργασία είναι αποτέλεσμα της ασφυκτικής παρουσίας των επιθεωρητών εργασίας, η λεγόμενη «εισφοροδιαφυγή» της αδιάλλακτης στάσης του ΙΚΑ, αν όχι της ίδιας της ύπαρξης εισφορών, οι καταπατήσεις δασών είναι αποτέλεσμα του κτηματολογίου, κ.ο.κ.

- μία από τις προκαταλήψεις που ο Τσουκαλάς οικειοποιείται με λιανακανελική ευκολία είναι η ταύτιση της παραοικονομίας με τον καταναλωτισμό και με τον κρυμμένο πλούτο. Όταν είναι γνωστό ότι το φαινόμενο αυτό τροφοδοτείται παγκοσμίως και συντηρείται από την επιδείνωση των συνθηκών ζωής πλατειών κοινωνικών κατηγοριών. Πριν μερικές εβδομάδες δημοσιεύτηκε στον τύπο η πληροφορία (η αναφερόμενη πηγή ήταν το υπουργείο Εργασίας) ότι ο κλάδος του ιματισμού απασχολεί 150 ως 200 χιλιάδες άτομα με σχέση «φασόν» δηλαδή με αδήλωτη εργασία στο σπίτι: όσοι εργάζονται έτσι πληρώνονται λιγότερο για ωράρια πολύ πέρα από το θωρο, και δεν έχουν κοινωνική ασφάλιση.

Τα αποτελέσματα πάντως της οικονομικής πολιτικής δείχνουν ότι τα επίσημα στοιχεία βρίσκονται αρκετά κοντά στην πραγματικότητα: η μείωση των μισθών «αποδίδει». Από την άλλη μεριά, η αύξηση της ανεργίας - λόγω απουσίας επιδομάτων - πρέπει να συνπάγεται και στην Ελλάδα την επέκταση των μορφών μερικής, πρόσκαιρης και πενήχρα αμοιβόμενης απασχόλησης. Η παρουσίαση αυτής της διαδικασίας, σε συνδυασμό με την επίσημη εισοδηματική πολιτική, σαν τη διαφυγή προς τον κρυφό κόσμο των προσόδων και του καταναλωτισμού είναι μία διαστροφή, που μπορεί στη συγκεκριμένη περίπτωση να ονομαστεί και κατάντια.

Πάνος Γεωργίου

Δ.Ν.Τ.

Το τουρκικό μοντέλο

ΟΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου γίνονται δεκτές πάντα με ανάμεικτα συναισθήματα ακόμα και από την αριστερά ή το συνδικαλιστικό κίνημα: κανείς δεν πιστεύει ότι γίνονται «για καλό», αλλά όλοι θεωρούν ότι έχουν μία ισχυρή δόση αλήθειας. Φέτος, που η κυβερνητική πολιτική έχει εμπλακεί για τα καλά στις εποπτικές διαδικασίες των διεθνών οργανισμών, και ενώ κάποια παραλλαγή πολιτικής λιτότητας θεωρείται δεδομένη, οι σκέψεις και προτάσεις του Δ.Ν.Τ. αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη σημασία για την προσπάθεια κατανόησης της πραγματικής δυναμικής των εξελίξεων. Από τη στιγμή κυρίως που οι εκτιμήσεις του διεθνούς οργανισμού περιέχουν κατευθύνσεις οικονομικής πολιτικής που είναι άμεσα εφαρμόσιμες από την κυβέρνηση μαζί με άλλου είδους προτάσεις που θα οδηγούσαν σε αισθητές αλλαγές της κρατικής πρακτικής.

Το Δ.Ν.Τ. κρίνει ότι για το 1986 η επιδιωκόμενη μείωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μετά από αφαίρεση του ισοζυγίου των πετρελαιοειδών, θα έπρεπε να ήταν σημαντικότερη: κρίνει δηλαδή ότι η μείωση του ελλείμματος θα εξαρτηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό από τη μείωση της τιμής του πετρελαίου, και επομένως ότι παραμένει αθέβαιη η επίτευξη του κυβερνητικού στόχου σ' αυτό τον τομέα. Αναφέρεται επίσης ότι η συναλλαγματική πολιτική θα πρέπει να διατηρήσει την ευελιξία της για να διατηρηθεί το εργατικό κόστος στα συγκριτικά επίπεδα όπου έφθασε μετά την υποτίμηση του 1985, αλλά και ότι θα πρέπει να είναι έτοιμη η κυβέρνηση να συγκρατήσει τις δημόσιες δαπάνες κι αν χρειαστεί να αναβάλει νέα επενδυτικά προγράμματα.

Αναφερόμενη όμως στο 1986, η έκθεση εκτιμά

επίσης ότι θα έπρεπε η κυβέρνηση να είναι έτοιμη – αν χρειαστεί – να αυξήσει τα επιτόκια χορηγήσεων και καταθέσεων για να επιτρέψει (εκτός από την αύξηση των καταθέσεων) την αύξηση των τραπεζικών κερδών, και της εισροής κεφαλαίων στην Ελλάδα. Θεωρεί δε αναγκαία την αναγγελία ενός χρονοδιαγράμματος κατάργησης των περιορισμών στις εισαγωγές. Το σύνολο σχεδόν των παραπάνω κατευθύνσεων αφορά την περαιτέρω μείωση της εσωτερικής ζήτησης που δεν είναι απίθανο να αποφασισθεί για την τήρηση των ελληνικών δεσμεύσεων σχετικά με τη συγκράτηση του ισοζυγίου και του πληθωρισμού.

Το 1987 όμως θα είναι το αποφασιστικό έτος κατά το οποίο θα χρειαστεί μία μεταβολή του «ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών χωρίς τα πετρελαιοειδή», από $-1,3\%$ του ΑΕΠ το 1986 (σύμφωνα με τους κυβερνητικούς στόχους) σε $+0,5\%$, και του συνολικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών από $-4,5\%$ του ΑΕΠ το 1986 σε $-2,5\%$ (με τις σημερινές τιμές του πετρελαίου). Γι' αυτό απαιτείται κατά την έκθεση του Δ.Ν.Τ., η συνέχιση της σκληρής πιστωτικής πολιτικής, σε συνδυασμό με την κατάλληλη ευελιξία της πολιτικής επιτοκίων και συναλλαγματικών ισοτιμιών. Χαιρετίζει μάλιστα την πρόθεση της κυβέρνησης να ξεκινήσει σύντομα την προετοιμασία του χρηματοπιστωτικού προγράμματος για το 1987 και να θεωρήσει την αναγκαία μείωση της χρηματοδότησης του δημοσίου σαν αρχικό δεδομένο για την προετοιμασία του προϋπολογισμού. Για τη μείωση των δημοσίων δαπανών θεωρείται αναγκαία η κατάργηση της επιδότησης των εξαγωγών, ενώ για την αύξηση της χρηματοδότησης του δημοσίου με κεφάλαια εκτός τραπεζικού συστήματος θεωρείται αναγκαία η αύξηση των πραγματικών επιτοκίων.

Η πρόβλεψη μιας σκλήρυνσης της πολιτικής λιτότητας είναι το πρώτο συμπέρασμα που μπορεί κανείς να βγάλει. Αλλά η λογική του Δ.Ν.Τ. συνεπάγεται και μία αλλαγή της πολιτικής απέναντι στον επιχειρηματικό τομέα, με προτάσεις για μια καθαρόαιμη νεοφιλελεύθερη πολιτική: όχι μόνο απελευθέρωση των τιμών (που ζητούν οι επιχειρηματίες), ακόμα και στα νοίκια, αλλά και αύξηση των επιτοκίων (άρα του κόστους χρηματοδότησης) και κατάργηση της επιδότησης των εξαγωγών. Εξάλλου σ' ό,τι αφορά τα προβλήματα του ιδιωτικού τομέα, και ιδιαίτερα τις επενδύσεις, το ΔΝΤ δεν φαίνεται να προβλέπει κάποια προσεχή βελτίωση, ενώ αντίθετα εκτιμάει πως σ' ένα πρώτο στάδιο η αύξηση των κερδών – λόγω μείωσης των αμοιβών – θα αξιοποιηθεί για τη βελτίωση της χρηματοοικονομικής διάρθρωσης των επιχειρήσεων.

Αυτός ο προσανατολισμός της οικονομικής πολιτικής δεν ενθουσιάζει τους επιχειρηματίες και ιδιαίτερα τους εξαγωγείς βιομήχανους. Μεσοπρόθεσμα όμως είναι λίγο πολύ αναπόφευκτος στις γενικές του γραμμές, διότι κεντρικός στόχος του είναι η γενικευμένη άνοδος των κερδών και τις απόδοσης των κάθε είδους τοποθετήσεων. Μία τέτοια όμως εξέλιξη σε συνθήκες στασιμότητας της παραγωγικής δομής, θα απαιτούσε μία σημαντική μεταφορά εισοδημάτων προς τις τάξεις των επιχειρηματιών και των κεφαλαιούχων. Θα απαιτούσε εξάλλου την αποκλειστική στήριξη της ανταγωνιστικότητας στις χαμηλότερες ακόμα αμοιβές, λόγω κατάργησης των επιδοτήσεων. Πρόκειται σε γενικές γραμμές για το δοκιμασμένο «Τουρκικό μοντέλο».

Π.Γ.

ΜΠΟΡΕΙ ΤΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΜΑ του τουρκικού τύπου περί δωροδοκίας του Έλληνα πρωθυπουργού και του ΠΑΣΟΚ να ήταν μια προσπάθεια υπονόμησης του κύρους της Ελλάδος στην ΕΟΚ (Βήμα). Γιατί όχι, και η British Aerospace, προσδοκώντας νέες, ελπιδοφόρες και κερδοφόρες πωλήσεις αεροπλάνων στην Τουρκία, να «σφύριξε» τώρα το σκάνδαλο για δωροδοκίες και πράσινα άλογα στ' αυτί ενός άγνωστου «δημοσιογράφου» του ημικρατικού τουρκικού πρακτορείου «Ανατόλια» (Κυριακάτικη). Άλλωστε μόνο αυτοί μπορούν να διαψευστούν γρήγορα, άνετα και χωρίς επιπτώσεις. Ίσως όμως όλο το «καυτό σενάριο» να οφείλεται απλώς σε ταπεινές ανθρώπινες αδυναμίες. Όπως π.χ. σε πάθος για εκδίκηση. Στην πλατιά αίσθηση του τουρκικού πληθυσμού, πως οι Έλληνες παραμπήκαν στην πολιτική αρένα της Τουρκίας αποκαλύπτοντας σκάνδαλα και δωροδοκίες, ξεσκεπάζοντας τη διαφθορά της τουρκικής ηγεσίας και υπερασπίζοντας μέσω του ελληνικού τύπου τον υπ' αριθμό ένα εχθρό της Άγκυρας, δηλ. τους Κούρδους. Οι γκιαούρηδες είναι πιο μάγκες απ' τους Τούρκους, δηλαδή;

Έχουμε και λέμε, πρώτον: την ιστορία ενός «καθόλα επιτυχημένου ανθρώπου», που άκουγε στο όνομα Ταχσίν Σαχίνκαγια. Γιος ενός φτωχού κουρέα της κωμόπολης Μέρζιφον ο «σιωπηλός, μοναχικός και χωρίς κανένα χόμπυ» (ΝΟΚΤΑ) Ταχσίνκαγια διαλέγει τη στρατιωτική καριέρα, δουλεύει σκληρά και αναρριχάται ένα-ένα τα σκαλοπάτια της τουρκικής καθώς-πρέπει-κοινωνίας. Το '43 αποφοιτά από τη σχολή πεζικού και πάει στις ΗΠΑ για μετεκπαίδευση. Το '47 γίνεται λοχαγός στην αεροπορική σχολή του Εσκίσεχιρ και ξαναπάει στην Αμερική. Το '60 προάγεται σε συνταγματάρχη, το '66 είναι ήδη υποστράτηγος.

Το αστέρι του όμως ανεβαίνει κατακόρυφα τη δεκαετία του '70: Το '72 γίνεται Διοικητής στη Σχολή Πολεμικής Αεροπορίας, το '73 Αρχηγός Σώματος Στρατού, το '74 Διοικητής Τακτικών Δυνάμεων της Αεροπορίας, το '78 Διοικητής της Αεροπορίας. Και ο στρατηγός Σαχίνκαγια ανεβαίνει, ανεβαίνει ασταμάτητα. Το '80 μαζί με τον Εθρέν και άλλους τρεις στρατηγούς οργανώνουν το πραξικόπημα, που ως γνωστόν διεκπεραιώθηκε «επιτυχώς». Για τρία χρόνια θα είναι μέλος του πανίσχυρου πενταμελούς «Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας» και μετά τη «δημοκρατικοποίηση» της Τουρκίας μέλος του Προεδρικού Συμβουλίου. Κι ακόμα οι μετοχές της οικογένειάς του στις μεγάλες τουρκικές εταιρείες Bagfas και Canakkale Seramik καθιστούν τον γιο του φτωχού κουρέα Σαχίνκαγια έναν από τους πλουσιότερους ανθρώπους της Τουρκίας.

Τη λαμπρή αυτή καριέρα, ελπίδα και πρότυπο κάθε φτωχού, ήλθε να σπλώσει «αηθέστατα» ένας Έλληνας, ο κ. Βελιώτης. Ο θαυμάσιος αυτός άνθρωπος, προμηθευτής όπλων στην υπηρεσία της General Dynamics και μπλεγμένος σε περιπλοκές δίκες με την εργοδοσία του, κατήγγειλε ξαφνικά στις αρχές αυτού του χρόνου, πως «και τούρκοι στρατιωτικοί λαδώθηκαν για να προτιμήσουν τα F-16 από τα F-18». Διαβολεμένοι παραλληλισμοί...

Το σκάνδαλο σαρώνει την Τουρκία, για πρώτη φορά μετά το πραξικόπημα αποκαλύπτεται όχι μόνο η συνηθισμένη πλέον διαφθορά των τούρκων πολιτικών αλλά και αυτή του στρατού, άσιπλου μέχρι τότε σύμβολου. Πολιτικοί και κόμματα απαιτούν το «πάθεν έσχες» του Σαχίνκαγια, ο τύπος αρκείται στην προβολή της αδυναμίας του να κάνει έρευνες. Γιατί το σύνταγμα των στρατηγών απαγορεύει ρητά οποιανδήποτε έρευνα για καταχρήσεις της ηγεσίας του πραξικοπήματος – η δημοκρατία στην Άγκυρα είναι προφανώς δεκτή μόνο όταν κι οι άλλοι δέχονται το αλάθητο των στρατηγών.

Στα τέλη του Ιουλίου, ο Σαχίνκαγια δηλώνει πως οι ισχυρισμοί του Έλληνα Βελιώτη υπονομεύουν το κύρος του στρατού και φθείρουν το κίνημα της 12ης Σεπτεμβρίου '80. Αυτόν τον κίνδυνο οσφραίνεται όμως και ο Πρόεδρος Εθρέν που πιέζει το σύμβουλό του να διευκρινίσει επιτέλους πώς απόκτησε την περιουσία του. Στις 4 Αυγούστου ο Σαχίνκαγια δίνει στον τύπο μια λίστα της ιδιοκτησίας του, που – χαρακτηριστικά – είναι ανάξια λόγου: κάτι μικρά διαμερισμάτια, κάτι λαχεία του ύψους των 5.000 δρχ., ένα αυτοκινητάκι HONDA και λίγες μετοχές. Η αντιπολίτευση ζητά επίμονα να θέσει το θέμα στην τουρκική βουλή.

Δωροδοκίες, και πολλά λεφτά!

Η δεύτερη επέμβαση, του ελληνικού τύπου, αυτή τη φορά θα «ξελασώσει» απροσδόκητα το στρατηγό Σαχίνκαγια. Στις 10 Αυγούστου τα αθηναϊκά «Νέα» δημοσιεύουν ένα άρθρο της Claudia Wright, σύμφωνα με το οποίο ο Σαχίνκαγια χρηματοδοτήθηκε από τον Ayhan Hakimoglu, πρόεδρο της εταιρείας Audin Corporation. Η εταιρεία αυτή πρόκειται να παράγει τον ηλεκτρονικό εξοπλισμό των F-16 και να διαχειριστεί αργότερα τα αεροπλάνα. Ο πρόεδρος της είναι γνωστός στις ΗΠΑ για τους αγώνες του στο αμερικανικό Κογκρέσο υπέρ της Τουρκίας. Στη γενέτειρά του ο λόγος του μετράει. Και ο κ. Hakimoglu δηλώνει, μέσα Αυγούστου, στην Cumhuriyet: «αήθης συκοφαντία, πράγμα όμως που ο ελληνικός και αρμενικός τύπος συνηθίζουν».

Τέλος, μετά τη βομβιστική επιδρομή της τουρκικής αεροπορίας σε 6 κουρδικά παραμεθόρια χωριά του Ιράκ, η ελληνική τηλεόραση θα μεταδώσει τη συνέντευξη τύπου στην Αθήνα των μελών του παράνομου «Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν» (ΡΚΚ), ένδειξη για την Άγκυρα της ελληνικής υποστήριξης στο κουρδικό αντάρτικο κίνημα.

Το ποτήρι ξεχειλίζει, η αίσθηση πως οι γκιαούρηδες το παράκαναν επεμβαίνοντας στα εσωτερικά της Τουρκίας είναι εμφανής. Λίγες ώρες αργότερα, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση και το τύπος της Τουρκίας θα αποκαλύψει το σκάνδαλο δωροδοκίας του Έλληνα πρωθυπουργού.

Οι Τούρκοι όμως – τι κρίμα – ούτε στη συκοφαντία δεν αποδείχτηκαν «έξυπνοι μάγκες». Όχι μόνο γιατί κατηγορώντας τον Έλληνα πρωθυπουργό τροφοδότησαν τους Έλληνες διπλωμάτες μ' ένα ακόμα επιχείρημα για την «επιθετικότητα» της Τουρκίας, πράγμα που θα επιβαρύνει τις διαπραγματεύσεις τους με την ΕΟΚ στις 16 του Σεπτεμβρίου. Η κυβέρνηση της Άγκυρας πρέπει τώρα να πείσει τους ίδιους τους Τούρκους πολίτες για του λόγου το αληθές. Ο διευθυντής του τμήματος ελληνοτουρκικών υποθέσεων στο υπουργείο Εξωτερικών, κ. Ακμπελ αποφάνθηκε: «τα τουρκικά μέσα ενημέρωσης είναι ελεύθερα και μη ελεγχόμενα». Και εισέπραξε το χαμόγελο κάθε πικραμένου τούρκου δημοσιογράφου.

Χ. Ανδρέου

Οι τουρκικοί βομβαρδισμοί στο Ιράκ

ΧΑΡΑΜΑΤΑ της 15 Αυγούστου 10 τουρκικά βομβαρδιστικά τύπου F-4 απογειώθηκαν από τη στρατιωτική βάση της νοτιανατολικής πόλης Diyarbakir, προσεπέρασαν τα τουρκο-ιρακινά σύνορα, βομβάρδισαν – με βόμβες Ναπάλμ άραγε, όπως υποστηρίζουν οι Κούρδοι αντάρτες; – ιρακινά εδάφη και επέστρεψαν πάλι αθλαθή στη βάση τους. Η επιδρομή διήρκεσε μόνο 15 λεπτά και ήταν απόλυτα επιτυχής, θριαμβολογούσε λίγες ώρες αργότερα ο Τούρκος πρωθυπουργός, Τουρκοκούντ Οζάλ. Μετά τη Νότιο Αφρική, το Ισραήλ και τις ΗΠΑ απέδειξε τέλος πάντων και η Τουρκία πως είναι ικανή να διεκπεραιώνει «επιτυχώς» αστραπιαίες βομβαρδιστικές επιχειρήσεις έξω απ' τα εδάφη της.

Σύμφωνα με τον τουρκικό τύπο, κατά τη διάρκεια της επιδρομής βομβαρδίστηκαν 3 «κρησφύγετα» των Κούρδων «ληστών» στο Ιράκ και σκοτώθηκαν τουλάχιστον 100 «τρομοκράτες». Ο χαρακτηρισμός «ληστές» και «τρομοκράτες» είναι το επίσημο υποκατάστατο για τους ενόπλους Κούρδους αντάρτες της Τουρκίας. Οι πληροφορίες από τη Βαγδάτη διαφέρουν – συμπτωματικά – από αυτές τις Άγκυρας. Το Ιρακινό ραδιόφωνο μετέδωσε, ότι 13 Φάντομς F-4 βομβάρδισαν 6 παραμεθόρια χωριά και ότι τα θύματα – κατά το πλείστον άμαχοι πολίτες – ανέρχονται ήδη στα 165. Ο Τούρκος πρωθυπουργός όμως την περασμένη Παρασκευή έκανε επίδειξη αποφασιστικότητας και δήλωνε ατάραχα: «θα ξαναχτυπήσουμε αν χρειαστεί».

Άλλωστε δεν είναι και η πρώτη φορά που οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις περνούν τα διεθνώς αναγνωρισμένα σύνορα μιας άλλης χώρας και εξαπολύουν στα εδάφη της στρατιωτικές επιχειρήσεις – σαφώς μόνο για να επιβάλουν «δικαιοσύνη». Ήδη στις 25 του Μάη '83 μονάδες του τουρκικού πεζικού «εκκαθάρισαν» από «τρομοκράτες» μέσα στο Ιράκ μια περιοχή πάνω από 10 χλμ. πλάτους κατά μήκος των τουρκο-ιρακινών συνό-

ρων. Τότε η Άγκυρα υποστήριξε, πως είχε προηγηθεί μια διακρατική συμφωνία με την οποία η Βαγδάτη, μπλεγμένη στον πόλεμο με την Περσία, αδυνατούσε να υπερασπιστεί επαρκώς τα βορειοδυτικά της σύνορα και ανέθετε αυτό το καθήκον στη «φιλή» Τουρκία.

Το φθινόπωρο του '84 ο τουρκικός στρατός, πιστός στο καθήκον, θα καταπατούσε για δεύτερη φορά τα ιρακινά εδάφη. Και για άλλη μία φορά η Άγκυρα αυτόρρακα θα ονόμαζε τον εαυτό της φρουρό των «αδυνάμων» κρατών της περιοχής και θα ανακοίνωνε τη σύναψη μιας νέας συμφωνίας, όχι λιγότερο προσβλητικής για το Ιράκ από ό,τι η πρώτη.

Καινούριο στοιχείο στη φετινή επιδρομή είναι ότι για πρώτη φορά η Τουρκία χρησιμοποιεί την αεροπορία της – ένδειξη και της δικής της αδυναμίας να ανταπεξέλθει στον πόλεμο εναντίον των Κούρδων ανταρτών. Ο εμφύλιος που η Άγκυρα αρνείται επίμονα να παραδεχτεί, άρχισε ακριβώς πριν δυο χρόνια. Τότε ομάδες του παράνομου «Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν» (ΡΚΚ) αφού επιτέθηκαν στα αστυνομικά κέντρα των κουρδικών κωμόπολεων Eruh και Semdinli ανακοίνωσαν την ίδρυση του «Απελευθερωτικού Μετώπου του Κουρδιστάν» (ΗΡΚ) και την έναρξη του οργανωμένου ένοπλου αγώνα. Ήταν στις 15 Αυγούστου 1984.

Ο αριθμός των θυμάτων παραμένει άγνωστος. Η Άγκυρα βέβαια δίνει κάθε τόσο νέα – αντιφατικά – στοιχεία. Σύμφωνα με τα τελευταία της 15 Αυγούστου μέσα στα δυο τελευταία χρόνια σκοτώθηκαν 103 μέλη των ενόπλων δυνάμεων, 5 χωροφύλακες, 26 πολίτες και 141 αντάρτες. Οι πραγματικοί αριθμοί υπολογίζονται όμως να 'ναι αρκετά ψηλότεροι. Και τείνουν να αυξηθούν ακόμη περισσότερο. Μια ημέρα μετά τους βομβαρδισμούς ο ηγέτης των Ιρακινών Κούρδων, Mesut Barsani, προειδοποίησε την Άγκυρα να μην επιχειρήσει άλλη παρόμοια επιδρομή. Διαφορετικά θα 'πρεπε να υπολογίζει σε αντίποινα.

Χ.Α.

ΓΙΑ ΤΙΣ 28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ έχουν οριστεί οι εκλογές στην Τουρκία που θα γίνουν σε δέκα νομούς για τη συμπλήρωση ένδεκα κενών βουλευτικών θέσεων. Οι έντονες κομματικές διαμάχες που χαρακτηρίζουν αυτή την προεκλογική περίοδο δείχνουν τις οξυμένες σχέσεις μεταξύ των κομμάτων, είτε πρόκειται για τα δεξιά κόμματα είτε για τα σοσιαλδημοκρατικά που αποτελούν τις μοναδικές εναλλακτικές λύσεις των αριστερών ψηφοφόρων. Έτσι η τακτική που τα χαρακτηρίζει είναι το πλήγμα να δοθεί στον κύριο πολιτικό αντίπαλο.

Τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα είναι δύο: το σοσιαλδημοκρατικό Λαϊκιστικό Κόμμα (SHP) του οποίου ηγείται ο Ινονού και το Δημοκρατικό Σοσιαλιστικό Κόμμα (DSP) του οποίου ηγείται η Ραχσάν Ετζεβίτ και το οποίο χαρακτηρίζεται ως περιττό και ως υπαίτιο της διάσπασης και διασποράς των αριστερών ψήφων. Οι διαδικασίες για την ίδρυση ενός νέου κόμματος που θα κάλυπτε όλη την αριστερά, του Σοσιαλιστικού Κόμματος, το οποίο πολυσυζητήθηκε κι ακόμα συζητείται, κρατούν σε μάκρος και δεν φαίνεται πιθανό να εμφανιστεί σ' αυτές τις εκλογές.

Στα δεξιά η κατάσταση είναι ακόμα χειρότερη αφού εμφανίζεται διασπασμένη σε πέντε κομμάτια, ορισμένα από τα οποία πρωτοεμφανίζονται στις βουλευτικές εκλογές. Κυρίαρχο κόμμα εδώ είναι το Κόμμα Μητέρα Πατρίδα (ANAP) του Οζάλ που τελευταία δείχνει ν' αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα συγκρότησης κι αξιοπιστίας.

Οι προβλέψεις σύμφωνα με τις τελευταίες σφυγμομετρήσεις για τους οκτώ από τους δέκα νομούς είναι οι ακόλουθες:

Στο νομό Σάμσουν η αναμέτρηση πρόκειται να γίνει μεταξύ ANAP και το κόμμα Σωστός Δρόμος (DYP). Οι σφυγμομετρήσεις δείχνουν ότι το DYP σημειώνει άνοδο από 17.6% που είχε σε 27.6% ενώ αντίθετα το ANAP έπεσε από το 35% στο 28%.

Για την Β' Εκλογική περιφέρεια του νομού Μάνισα οι εκτιμήσεις φέρουν σίγουρο το DYP, υποψήφιος του οποίου είναι ο ηγέτης του Τζίντορουκ.

Για το νομό Νίνγτε η αναμέτρηση φαίνεται ότι είναι μεταξύ τριών δεξιών κομμάτων του ANAP, του DYP και του Ελεύθερου Δημοκρατικού Κόμματος (HDP) του οποίου υποψήφιος είναι ο αρχηγός του Μεχμέτ Γιαζάρ. Η εκλογική δύναμη της αριστεράς σύμφωνα με τις εκλογές του '77 και του '83 είναι γύρω στο 32%.

Στο νομό Ζόγκουλντάκ το SHP θ' αντιμετωπίσει το DSP το οποίο έχει και την υποστήριξη των ψηφοφόρων του τέως βουλευτή της περιοχής Μπουλέντ Ετζεβίτ κι όπου πιθανόν υποψήφια είναι η σύζυγός του και ηγέτης του κόμματος Ραχσάν. Ωστόσο και το ANAP φαίνεται να έχει ίσες πιθανότητες με το SHP.

Στο Μπίνγκιοι οι ψήφοι βρίσκονται στα χέρια των φρουδαρχών. Μόνο με την υποστήριξη των ισχυρών οικογενειών μπορεί κανείς να εκλεγεί. Στις προηγούμενες εκλογές το ANAP κατάφερε να κερδίσει την υποστήριξη αλλά τώρα το Κόμμα Ευημερίας (RP) εμφανίζεται αρκετά ισχυρό.

Στη Σμύρνη οι σφυγμομετρήσεις δείχνουν να προηγείται ελαφρά το SHP από το ANAP (42% με 39%). Το DSP όμως αφήνει να κυκλοφορεί η φήμη ότι η Ετζεβίτ πιθανόν να είναι υποψήφια στην Σμύρνη.

Στην Άγκυρα στην Β' εκλογική περιφέρεια αναμφίβολα προηγείται το ANAP (40%) ενώ το ακολουθεί το SHP (28% - 29%). Τα μεγάλα ονόματα που συγκεντρώνει το DYP στο ψηφοδέλτιό του δεν αποκλείεται να κάνουν αρκετή ζημιά στο ANAP.

Για το Γκαζιάντεπ όπου σ' όλες τις πρόσφατες εκλογές εκλέγονται υποψήφιοι της αριστεράς το SHP θεωρείται σίγουρο έχοντας γύρω στο 46% κι αφήνει πολύ πίσω τ' άλλα κόμματα.

Οι εκλογές του Σεπτεμβρη

Τα πράγματα εμφανίζονται όλο και πιο δύσκολα για τον Οζάλ ενώ πυκνώνουν τα σκάνδαλα που μήνες απασχολούν τον τύπο και την αντιπολίτευση.

Μετά τη χιονοστιβάδα των καταχρήσεων των δημάρχων του, τον πονοκέφαλο που του προκαλεί η οικογένειά του (η κόρη του Ζεϊνέπ δέχθηκε ένα αυτοκίνητο Τζάγκουαρ σαν αντάλλαγμα «εξυπηρέτησης», ο γιος του πρωτοετής στο πανεπιστήμιο, λέγεται ότι είναι σύμβουλος σε μεγάλη εταιρία μ' αρκετά παχυλό μισθό) και την επίσκεψη στην Κύπρο, τη χαριστική βολή φαίνεται ν' αποτελεί η επίσκεψη του Οζάλ στη Μόσχα η οποία όπως είναι γνωστό δεν είχε ιδιαίτερη επιτυχία. Οι ευθύνες που επιρρίπτονται στον υπουργό Εξωτερικών Χαλέφογλου και στον τούρκο πρέσβη στη Μόσχα δεν αλλάζουν και πολύ την κατάσταση γιατί αυτό που προβάλλει ολοφάνερα είναι πως ο Οζάλ μέσα στην προεκλογική περίοδο θέλησε να εκμεταλλευτεί το ταξίδι του. Η στάση του αυτή έδωσε πάλι αφορμή στους αντιπάλους του να τον κατηγορήσουν ότι κυβερνάει το κράτος σαν μια εμπορική επιχείρηση κι ότι του λείπει η λεπτότητα γι' ανάλογους χειρισμούς.

Σ' όλα αυτά πρέπει να προστεθεί κι η συνεχιζόμενη κριτική για την επίσκεψή του στην κατεχόμενη Κύπρο και της οποίας ο απόηχος συνεχίζεται στον τύπο που χαρακτηρίζει την επίσκεψη αυτή σαν «απόβαση '86» κατηγορώντας τον ότι ούτε οι Οθωμανοί που κατάκτησαν το νησί το 1571 δεν αποπειράθηκαν να εφαρμόσουν το δικό τους οικονομικό σύστημα.

Στην ίδια την Κύπρο η Επιτροπή Αλληλεγγύης των

Συνδικάτων μετά από σιωπηλή πορεία στις 15 Ιούλη κατέθεσε στο «προεδρικό μέγαρο» του Ντενκτάς μαύρο στεφάνι με το αίτημα «όχι στο πακέτο της οικονομικής καταστροφής». Πιο πριν, όταν ακόμη ο Οζάλ βρισκόταν στην Κύπρο στις 4 Ιούλη το ίδιο αίτημα δόθηκε με τη μορφή υπομνήματος στον «Πρωθυπουργό» Ντερβίς Ερόγλου. Τα συνδικάτα, συμπεριλαμβανομένων και των δεξιών, αντιτάχθηκαν στα μέτρα που απόθλεπαν στην αύξηση των επιτοκίων, την ολοκληρωτικής μορφής οικονομία, στον περιορισμό των κεκτημένων δικαιωμάτων, στο κλείσιμο ή τη μεταβίβαση στον ιδιωτικό τομέα δημοσίων επιχειρήσεων, στη μετατροπή της βόρειας Κύπρου σε περιοχή ελεύθερου εμπορίου, στην αύξηση της φορολογίας των εργαζομένων και παράλληλα στη μείωση των δασμών, στον περιορισμό των συνδικαλιστικών και πολιτικών ελευθεριών. Την ίδια αντίδραση πρόβαλλαν αποφασιστικά τόσο το Δημοκρατικό Τουρκικό Κόμμα όσο και το Κόμμα Κοινωνικής Απελευθέρωσης που συμμετέχει στην κυβέρνηση συνασπισμού. Τα μόνα που απέμειναν να στηρίξουν το νέο οικονομικό πρόγραμμα ήταν το Κόμμα Εθνικής Ενότητας του οποίου αρχηγός υπήρξε ο Ντενκτάς και το Κόμμα της Αναγέννησης που ίδρυσαν μετά το 1974 οι έποικοι.

Ανεξάρτητα της επιτυχίας ή όχι του ANAP στις συμπληρωματικές εκλογές της 28 Σεπτεμβρη ο Οζάλ φαίνεται να οδηγείται στον ανασχηματισμό της κυβέρνησής του. Όλα αυτά τα γεγονότα προδιαγράφουν ένα αρκετό θερμό φθινόπωρο στην πολιτική ζωή της Τουρκίας.

Μουράτ Αϊντίν

Η ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ εισβολή στο Λίβανο, το καλοκαίρι του 1982, είχε τρία άμεσα αποτελέσματα. Πρώτον, τσάκισε τη ραχοκοκαλιά των στρατιωτικών δυνάμεων της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (PLO), υποχρεώνοντας το μεγαλύτερο μέρος των μαχητών της να παραδώσει το βαρύ οπλισμό του, να εγκαταλείψει το Λίβανο και να διασκορπιστεί σε μια σειρά αραβικές χώρες, απ' την Αλγερία ως τη Ν. Υεμένη. Δεύτερο, κατέδειξε την ουσιαστική απομόνωση της παλαιστινιακής αντίστασης απ' τους θεωρούμενους ως συμμάχους της, στον αραβικό κόσμο αλλά κι έξω από αυτόν (χαρακτηριστική η παθητική στάση της ΕΣΣΔ σε όλη τη διάρκεια της πολιορκίας της Βηρυτού). Τέλος, ενίσχυσε τις κεντρόφυγες τάσεις στο εσωτερικό της PLO, με το σπάσιμο της «εθνικής ενότητας» που είχε επιτευχθεί στα 1978-79, μετά την υπογραφή των Συμφωνιών του Καμπ Ντέβιντ και της αιγυπτοϊσραηλινής συνθήκης ειρήνης.

Παράλληλα, αμέσως μετά την ήττα της παλαιστινιακής αντίστασης στο Λίβανο, παρατηρείται μια αναθέρμανση της διπλωματικής κινητικότητας στο χώρο της Μ. Ανατολής, καθώς όλες οι ενδιαφερόμενες πλευρές σπεύδουν να καταθέσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων τα χαρτιά τους, μετά την τροποποίηση των συσχετισμών στην περιοχή.

Ο κύριοι άξονες ανάμεσα στους οποίους παίζεται το διπλωματικό παιχνίδι μετά το '82 είναι δύο: το Σχέδιο Ρέγκαν και οι αποφάσεις της Αραβικής Διάσκεψης Κορυφής της Φεζ. Ας τους δούμε από πιο κοντά:

- Το Σχέδιο Ρέγκαν, που δημοσιοποιήθηκε στις 2.9.1982, αποτελεί στην ουσία ερμηνεία των Συμφωνιών του Καμπ Ντέβιντ σύμφωνα με τις προτάσεις των ισραηλινών Εργατικών. Απορρίπτει την προοπτική δημιουργίας ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, και προτείνει τη δημιουργία στα κατεχόμενα απ' το Ισραήλ αραβικά εδάφη της Δ. Όχθης του Ιορδάνη και της Γάζας μιας αυτοδιοικούμενης παλαιστινιακής «οντότητας» που θα συνδέεται με τη γειτονική Ιορδανία και το ακριβές καθεστώς της οποίας μένει να αποφασιστεί με διαπραγματεύσεις.

- Οι αποφάσεις της Φεζ (9.9.1982) ζητούν την αποχώρηση του Ισραήλ από τα κατεχόμενα εδάφη, τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, τα εδαφικά όρια του οποίου δεν ορίζονται και την εξασφάλιση της ειρήνης για όλα τα κράτη της περιοχής - μια σιωπηρή αναγνώριση του Ισραήλ. Παράλληλα, επιβεβαιώνεται ότι η PLO αποτελεί «το μόνο νόμιμο αντιπρόσωπο του παλαιστινιακού λαού». Πρόκειται για την κωδικοποίηση των θέσεων των αραβικών χωρών απέναντι στη συγκυρία που έχει διαμορφωθεί στη Μ. Ανατολή μετά τον «πόλεμο των 6 ημερών» στα 1967.

Το κυριότερο, ωστόσο, χαρακτηριστικό της περιόδου 1982-84 είναι η όξυνση της κρίσης στους κόλπους της PLO. Μετά την ήττα του Λιβάνου, η παλαιστινιακή αστική τάξη (αποτελούμενη απ' την παλαιστινιακή αστική τάξη των κατεχόμενων εδαφών κι από τα αστικά στρώματα της παλαιστινιακής διασποράς - ιδιαίτερα στις πετρελαιοπαραγωγικές χώρες του αραβικού κόλπου) στρέφει τις προσπάθειές της στην ίδρυση ενός παλαιστινιακού κράτους στα κατεχόμενα εδάφη, αποκλειστικά μέσα από διαπραγματεύσεις με το Ισραήλ, κάτω από αμερικανική κηδεμονία. Για το λόγο αυτό, αρνείται ν' απορρίψει κατηγορηματικά το Σχέδιο Ρέγκαν, ενώ παράλληλα προβάλλει σαν προμετωπίδα των διεκδικήσεων της τις αποφάσεις της Φεζ. Κύριος πολιτικός εκφραστής της παλαιστινιακής αστικής τάξης είναι το μπλοκ που σχηματίζεται από την ηγεσία της Φατάχ, την ηγεσία των παλαιστίνων στα κατεχόμενα εδάφη κι από «ανεξάρτητες μετριοπαθείς προσωπικότητες» της παλαιστινιακής διασποράς.

Απ' την πλευρά τους, οι οργανώσεις της παλαιστινιακής αριστεράς (FPLP, FDLP, K.K. Παλαιστίνης κ.ά.) απορρίπτουν το Σχέδιο Ρέγκαν κι επιμένουν στην ίδρυση ενός πραγματικά ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Ωστόσο, εγγενείς (πολιτικές, ιδεολογικές, οργανωτικές) αδυναμίες τους σε συνδυασμό με την αϊγλη που η πολιορκία της Βηρυτού χάρισε στον Αραφάτ, καθιστούν περιορισμένη την επιρροή τους, με αποτέλε-

Μια έρημος με πολλές λακούβες

σμα τη διατήρηση σχέσεων στρεβλής εκπροσώπησης των λαϊκών παλαιστινιακών μαζών απ' τη Φατάχ. Έτσι, αναπόφευκτα, η πόλωση επικεντρώνεται προοδευτικά στο εσωτερικό της ίδιας της Φατάχ, με αποτέλεσμα την κρίση του 1983.

Επιπλέον, καταλυτικό ρόλο στο ξέσπασμα και την όξυνση αυτής της κρίσης παίζουν, όπως άλλωστε ήταν φυσικό, οι αντιμαχόμενες παρεμβάσεις, των αραβικών καθεστώτων, καθένα απ' τα οποία προσπαθεί να προσεταιριστεί αν όχι το σύνολο, τουλάχιστον μια πτέρυγα του παλαιστινιακού κινήματος. Πρόκειται για μια παλιά ιστορία που αποχτά νέες διαστάσεις με την αναπόφευκτη ρευστότητα που παρουσιάζεται στο εσωτερικό της Αντίστασης σα συνέπεια της ήττας.

Αν, στο 16ο Εθνικό Παλαιστινιακό Συνέδριο (Αλγέρι, Φλεβάρης '83) η αναγκαιότητα διατήρησης της ενότητας μετά την ήττα επιβάλλει μια συμβιβαστική απόφαση («οι μελλοντικές σχέσεις με την Ιορδανία θα πρέπει να στηριχτούν στη βάση μιας συνομοσπονδίας ανάμεσα σε δυο ανεξάρτητα κράτη»), το μπλοκάρισμα απ' την εκτελεστική επιτροπή της PLO και την ΚΕ της Φατάχ μιας πιο «προωθημένης» ιορδανοπαλαιστινιακής συμφωνίας κι η ρήξη των διαπραγματεύσεων ανάμεσα στο Αμμάν και την ηγεσία της PLO (Απρίλης '83) αποτελούν το έναυσμα για τη διάσπαση του παλαιστινιακού κινήματος.

Η τελευταία ξετυλίγεται σε τρεις φάσεις:

- Στις 6.5.83 μια ανταρσία ξεσπά στο εσωτερικό της Φατάχ. Ο ηγέτης των στασιαστών, συνταγματάρχης Αμπού Μουσσά, λαμπρός στρατιωτικός κι υπαρχηγός των παλαιστινιακών δυνάμεων στο Λίβανο, δηλώνει ότι πρόκειται για μια κίνηση που αποσκοπεί στην επαναφορά της PLO στην προηγούμενη επαναστατική γραμμή και στην εγκατάλειψη των συμβιβαστικών προσπαθειών του Αραφάτ. Η διάσταση καταλήγει σε αιματηρές συγκρούσεις στην κοιλάδα Μπεκάα του Λιβάνου, ανάμεσα σε «νομιμόφρονες» και «στασιαστές». Συριακή επέμβαση υπέρ των τελευταίων: ο Αραφάτ απελαύνεται από τη Δαμασκό κι έξι μήνες αργότερα, οι τελευταίες δυνάμεις του υποχρεώνονται κάτω απ' τα πυρά του συριακού πυροβολικού να εγκαταλείψουν το λιμάνι της Τρίπολης, τελευταίο προπύργιό τους στο Λίβανο.

- Στις 22 Δεκεμβρίου 1983, ο Αραφάτ συναντά στο Κάιρο τον Αιγύπτιο πρόεδρο Χόσνι Μουμπάρακ - και κλείνει μαζί του μια συμφωνία για «στρατηγική συνεργασία» ανάμεσα στην Αίγυπτο και την PLO. Το σοκ που προκαλείται απ' την αποκατάσταση των σχέσεων με τη χώρα που υπέγραψε τις Συμφωνίες του Καμπ Ντέβιντ είναι πολύ ισχυρό: την άνοιξη του '84, οι οργανώσεις της παλαιστινιακής αριστεράς σχηματίζουν την ανοιχτά φιλοσυριακή «Εθνική Παλαιστινιακή Συμμαχία» (στασιαστές της Φατάχ, Saïqa, FPLP-CG, FLPP) και την πιο ανεξάρτητη «Δημοκρατική Συμμαχία» (FPLP, FDPL, FLP, K.K.Π.), με σκοπό το συντονισμό της αντίστασης στις νέες αυτές πρωτοβουλίες της ηγεσίας της PLO.

- Η διάσπαση του παλαιστινιακού κινήματος παγιώνεται στο 17ο Εθνικό Παλαιστινιακό Συμβούλιο, που συνέρχεται το Νοέμβριο του 1984 στο Αμμάν με συμμε-

τοχή σχεδόν αποκλειστικά της Φατάχ και φιλικών προς αυτήν «ανεξάρτητων». Στο εξής δεδομένου ότι οι σχέσεις στρεβλής εκπροσώπησης των λαϊκών μαζών απ' τη Φατάχ εξακολουθούν στο μεγαλύτερο μέρος τους να υφίστανται, η παλαιστινιακή αστική τάξη έχει στα χέρια της την κεντρική εκπροσώπηση του κινήματος και μπορεί να προωθήσει τη διαπραγματευτική στρατηγική της σύμφωνα με τις επιδιώξεις της.

Η συμφωνία Αραφάτ-Χουσεΐν της 11ης Φλεβάρη 1985 (με την οποία αποφασίζεται η δημιουργία μιας μικτής ιορδανοπαλαιστινιακής αντιπροσωπείας, η οποία θα συμμετάσχει σε οποιεσδήποτε μελλοντικές διαπραγματεύσεις για το μεσανατολικό, ενώ παράλληλα γίνεται μνεία του «σχηματισμού μιας ομοσπονδίας των αραβικών κρατών της Ιορδανίας και της Παλαιστίνης») αποτελεί για την παλαιστινιακή αστική τάξη το μοναδικό όχημα για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που της προσφέρει το Σχέδιο Ρέγκαν για συμμετοχή σε μια πατριναριζόμενη από τις ΗΠΑ ειρηνευτική διαδικασία. Από την πλευρά της, η ιορδανική άρχουσα τάξη βλέπει σ' αυτή τη συμφωνία τη δυνατότητα να υπονομεύσει αθόρυβα τις αποφάσεις της Αραβικής Διάσκεψης Κορυφής του Ραμπάτ (28 Οκτ. 1974), με τις οποίες αναγνωρίζεται η PLO ως «ο μόνος νόμιμος εκπρόσωπος του παλαιστινιακού λαού», και να ξαναφέρει στο προσκήνιο μεταμφιεσμένο το αλήστου μνήμης «Σχέδιο Χουσεΐν» (15.3.1972) για ένα «Ενωμένο Αραβικό Βασίλειο» στις δυο όχθες του Ιορδάνη.

Την ίδια περίοδο, στο Ισραήλ παρατηρούνται κάποιες κοινωνικοπολιτικές ανακατατάξεις με αποφασιστική σημασία για το μέλλον. Πρόκειται για την οικονομική κρίση (οφειλόμενη σε μεγάλο βαθμό στις υπερβολικές στρατιωτικές δαπάνες) που αρχίζει ν' αποκτά χρόνια χαρακτηριστικά, τη διεύρυνση της κοινωνικής διαφοροποίησης, την πολιτική αφύπνιση της κοινωνικά υποθιβασμένης κοινότητας των «ανατολικών Εβραίων» (σεφάρντιμ) σε συνδυασμό με την εξάπλωση μέσα στον εβραϊκό πληθυσμό έντονα ρατσιστικών και милитарιστικών φαινομένων. Βέβαια, όλα τα παραπάνω φαινόμενα προϋπήρχαν κι αποτελούσαν, κατά κάποιο τρόπο, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κοινωνικού σχηματισμού του Ισραήλ - η ένταση, ωστόσο, με την οποία παρουσιάζονται τελευταία είναι κάτι το εντελώς καινούριο.

Σ' αυτή την κοινωνική συγκυρία λοιπόν, η ισραηλινή άρχουσα τάξη (τόσο η εγχώρια όσο κι αυτή της εβραϊκής διασποράς) συνειδητοποιεί όλο και περισσότερο την αναγκαιότητα επιθώσης της κυρίαρχης ιδεολογίας του μαχόμενου σιωνισμού σαν μοναδικού παράγοντα διατήρησης της συνοχής του ισραηλινού κοινωνικού σχηματισμού. Προϋπόθεση, ωστόσο, για την επιθώση αυτής της ιδεολογίας μέσα στον πληθυσμό του Ισραήλ αποτελεί η διατήρηση της έντασης ανάμεσα στο Ισραήλ και τις αραβικές χώρες, η μη επίλυση της αραβοϊσραηλινής διένεξης. Από εκεί προκύπτει κι η αδυναμία της κυβέρνησης εθνικής ενότητας που σχηματίστηκε το Σεπτέμβριο του '84, να προχωρήσει σ' ένα ουσιαστικό αραβοϊσραηλινό διάλογο.

Σκιαγραφία των εξελίξεων στη Μέση Ανατολή

Εδώ όμως παρουσιάζεται μια κεφαλαιώδης αντίφαση: η διατήρηση της έντασης με το σύνολο του αραβικού κόσμου εμπεριέχει πάντα κάποιους κινδύνους για μια μεγάλων διαστάσεων αραβοϊσραηλινή σύρραξη: υπαγορεύει, συνεπώς, την ανάγκη διατήρησης μιας πανίσχυρης και δαπανηρότατης πολεμικής μηχανής, γεγονός που οξύνει την οικονομική και τη συνακόλουθη κοινωνική κρίση του Ισραήλ.

Στην προσπάθειά του να άρουν αυτή την αντίφαση, οι ισραηλινές κυβερνήσεις μετά το 1978 υιοθετούν μια πολιτική σύσφιξης των σχέσεών τους με τον αραβικό κόσμο μέσα απ' την επιδίωξη ξεχωριστών, διμερών διαπραγματεύσεων με την καθεμία αραβική χώρα, ενώ παράλληλα παρατηρείται μια μετατόπιση της κυρίαρχης ιδεολογίας απ' τον γενικότερα αντιαραβικό «μαχόμενο σιωνισμό» σε ένα πλέγμα αντιλήψεων όπου προτανεύει η «αντιτρομοκρατική» λογική. Θανάσιμος εχθρός του έθνους δεν είναι πια ολόκληρος ο αραβικός κόσμος αλλά οι «τρομοκράτες» της PLO κι αυτοί που τους στηρίζουν. Αυτή η μετατόπιση έχει το προσόν ότι μακροπρόθεσμα επιτρέπει τη μετατροπή της ισραηλινής πολεμικής μηχανής σε μια σχετικά λιγότερο δαπανηρή «άντιτρομοκρατική» κυρίως δύναμη.

Σ' αυτά τα πλαίσια, η απάντηση του ισραηλινού πρωθυπουργού Σιμόν Πέρες στην Πρωτοβουλία Αραφάτ-Χουσεϊν, είναι σαφής: απόρριψη κάθε διαπραγμάτευσης με την PLO κι υποστήριξη της διεξαγωγής άμεσων διαπραγματεύσεων ανάμεσα στο Ισραήλ και τα εμπόλεμα μ' αυτό αραβικά κράτη. Παράλληλα, υποβάλλεται στις ΗΠΑ ένα ισραηλινό σχέδιο το οποίο προβλέπει την προσάρτηση στο Ισραήλ της Γάζας και του 35% της Δ. Όχθης και χορήγηση διοικητικής αυτονομίας στο υπόλοιπο 65% το καθεστώς του τελευταίου, αν και στο σχέδιο δεν ορίζεται ακριβώς, φαίνεται πως θα είναι κάτι ανάλογο με αυτό των νοτιοαφρικανικών «Μπαντουςτάν».

Η στάση των ΗΠΑ απέναντι σ' αυτή τη σαφή εκδήλωση της ισραηλινής επιθετικότητας, καθορίζεται από δυο παράγοντες: απ' τη μια, το ρόλο του Ισραήλ ως τοποτηρητή των δυτικών συμφερόντων στο μεσανατολικό χώρο και κεντρικό συνδετικό κρίκο του άξονα Άγκυρα - Τελ Αβίβ - Τζέντα - Καράτσι απ' την άλλη, την αναγ-

καιότητα διατήρησης καλών σχέσεων με το μεγαλύτερο μέρος του αραβικού κόσμου, ώστε να διατηρηθεί η, τόσο επίπονα (και δαπανηρά) αποχτημένη, απομόνωση της ΕΣΣΔ στην περιοχή. Έτσι οι ΗΠΑ, αν κι ενθαρρύνουν σε μεγάλο βαθμό πρωτοβουλίες όπως η συμφωνία Αραφάτ-Χουσεϊν, ωστόσο δεν τολμούν να έρθουν σε άμεση αντίθεση με το Ισραήλ (το οποίο ας μην ξεχνάμε, διαθέτει εξάλλου ένα πανίσχυρο λόμπυ στην Ουάσινγκτον...).

Στο διάστημα φθινόπωρο '85 - άνοιξη '86, τα γεγονότα εξελίσσονται ραγδαία:

- Στις 27 Σεπτέμβρη, ο Χουσεϊν μιλώντας στη Γ.Σ. του ΟΗΕ δηλώνει ότι η Ιορδανία είναι έτοιμη ν' αρχίσει διαπραγματεύσεις με το Ισραήλ «στη βάση της ανταλλαγής εδαφών με ειρήνη».
- Την πρώτη του Οκτώβρη η ισραηλινή αεροπορία βομβαρδίζει το αρχηγείο της PLO στην Τύνιδα με το αιτιολογικό των αντιποιών για τη δολοφονία στη Λάρνακα 3 πραχτόρων της Μοσσάντ μεταμφιεσμένων σε τουρίστες, και με διακηρυγμένο σκοπό την εξόντωση της παλαιστινιακής ηγεσίας.
- Στις 9 Οκτώβρη τέσσερις παλαιστίνιοι μαχητές που επιχειρούσαν να διεισδύσουν στο Ισραήλ σαν λαθρεπιβάτες στο ιταλικό κρουαζιερόπλοιο «Ακίλε Λάουρο» όταν ανακαλύπτονται απ' το πλήρωμα καταλαμβάνουν το πλοίο. Τελικά, με μεσολάβηση της PLO, παραδίδονται στις αιγυπτιακές αρχές, αλλά μέσα στη σύγχυση έχει σκοτωθεί ένας αμερικανοεβραίος επιβάτης. «Ιερή οργή» κατά της «τρομοκρατίας», κι αμερικανικά πολεμικά αεροσκάφη απαγάγουν στον αέρα το αιγυπτιακό αεροπλάνο που μετέφερε τους «τρομοκράτες» απ' το Κάιρο στην Τύνιδα.
- Στις 7 Νοέμβρη ο Αραφάτ δηλώνει στο Κάιρο ότι η PLO είναι αντίθετη με κάθε ένοπλη ενέργεια έξω απ' το Ισραήλ και τα κατεχόμενα εδάφη.
- Στις 27 Δεκέμβρη, μέλη της (εκτός PLO) οργάνωσης του Αμπού Νιντάλ επιτίθενται στα γραφεία της ΕΛ-ΑΛ στα αεροδρόμια της Ρώμης και της Βιέννης. Δεκαεννιά νεκροί.
- Στις 19 Φλεβάρη, ο Χουσεϊν ανακοινώνει μονομερώς τη διάλυση της συμφωνίας του με τον Αραφάτ, εφόσον

η PLO αρνείται να αναγνωρίσει την απόφαση 242 του ΟΗΕ. (Πρόκειται για μια απόφαση με την οποία αναγνωρίζεται το δικαίωμα ύπαρξης του Ισραήλ χωρίς καμία απολύτως αναφορά στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης των Παλαιστίνιων - μόνο μια αόριστη νύξη για «δικαίη επίλυση του προσφυγικού προβλήματος»).

Τα αίτια της αποτυχίας της συμφωνίας Αραφάτ-Χουσεϊν μπορούν να εντοπιστούν στο γεγονός ότι ο Αραφάτ, για να διατηρήσει τις σχέσεις στρεβλής εκπροσώπησης με τις παλαιστινιακές μάζες, δεν μπορούσε να υποχωρήσει στο σημείο που ήθελαν το Ισραήλ και οι ΗΠΑ, δηλαδή στην εν λευκώ εναπόθεση των παλαιστινιακών συμφερόντων στα χέρια του Χουσεϊν. Αντίθετα, ο Ιορδανός μονάρχης δεν υπόκειται σε ανάλογες δεσμεύσεις και διαθέτει μεγαλύτερα περιθώρια κινήσεων, για τα οποία η συμφωνία με την PLO λειτουργούσε από κάποια στιγμή κι ύστερα περιοριστικά.

Πέρασαν μερικοί μήνες νεκρικής ακινησίας (μόνος ήχος οι εκρήξεις απ' τις αμερικανικές βάσεις που 'πεφταν στην Τρίπολη κάποιο πρωινό του Απριλίου) κι ύστερα άρχισε ξανά μια πυρετώδης διπλωματική κινητικότητα γύρω απ' το μεσανατολικό. Το έναυσμα δόθηκε με την ξαφνική, αλλά όχι απρόσμενη, επίσκεψη του Σιμόν Πέρες στο Μαρόκο και τις συνομιλίες που είχε στα ανάκτορα του Ιφράν με το βασιλιά Χασάν (22-23 Ιούλη). Ακολούθησε η ανακοίνωση για την επικείμενη έναρξη διαπραγματεύσεων ανάμεσα στην ΕΣΣΔ και το Ισραήλ με θέμα τις «προξενικές σχέσεις» τους (οι διπλωματικές έχουν κοπεί με πρωτοβουλία της Μόσχας στα 1967, μετά τον «Πόλεμο των 6 ημερών»), οι δηλώσεις του Πέρες για επικείμενη αλλαγή της κινεζικής στάσης απέναντι στο Ισραήλ, η περιοδεία του Τζωρτζ Μπους στο Αμμάν, την Ιερουσαλήμ και το Κάιρο, καθώς κι ένα διαραβικό πήγαιν' έλα ανάμεσα σε διάφορες πρωτεύουσες. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά αυτής της νέας πραγματικότητας;

- Η συνάντηση του Ιφράν, που αποτέλεσε και τον καταλύτη για τις επόμενες εξελίξεις, δεν αποσκοπεί στη δημιουργία ενός θεαματικού προηγούμενου, όπως οι ενέργειες του Σαντάτ στα 1977-79, αλλά ανταποκρίνεται στις βαθύτερες επιδιώξεις της πλειοψηφίας των αραβικών χωρών να δρομολογήσουν μια αργή μεν, αλλά σχετικά σταθερή ειρηνευτική διαδικασία. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι οι περισσότερες απ' τις αραβικές κυβερνήσεις γνώριζαν εκ των προτέρων για τη συνάντηση, καθώς και η προσοχή με την οποία κινείται ο Χασάν, προτάσσοντας ως προμετωπίδα των συνομιλιών του με τον Πέρες τις αποφάσεις της Φεζ και δηλώνοντας ότι δεν πρόκειται να προχωρήσει σε επιμέρους συμφωνία με το Ισραήλ χωρίς την έγκριση του Αραβικού Συνδέσμου.

- Η αναβάθμιση του Ισραήλ στα πλαίσια της διεθνούς κοινότητας. Μετά την αναγνώρισή του απ' την Ισπανία και τη βελτίωση των σχέσεών του με την Ελλάδα, το Τελ Αβίβ μπαίνει σε μια φάση αναθέρμανσης των σχέσεών του με την ΕΣΣΔ και τις άλλες χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού» ενώ οι σχέσεις του με τις ΗΠΑ βρίσκονται στο απόγειό τους.

- Η PLO φαίνεται να έχει τεθεί, για πρώτη φορά μετά το 1974, στο περιθώριο των εξελίξεων. Ο εκθιασμός που ασκείται στην ηγεμονική ομάδα της (και στην παλαιστινιακή αστική τάξη που, όπως είδαμε παραπάνω, αυτή εκπροσωπεί) είναι ξεκάθαρος: να συνθηκολογήσει εντελώς στους όρους που του υπογορεύει ο άξονας Αμμάν - Κάιρο - Τελ Αβίβ - Ουάσινγκτον, να εγκαταλείψει εντελώς την προοπτική ενός ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους και ν' αρκεστεί σε μια ημιαυτόνομη ιορδανική επαρχία σ' ένα τμήμα της Δ. Όχθης. Κάτι που όπως είδαμε, είναι πολύ δύσκολο να γίνει χωρίς να θέσει σε κίνδυνο την αντιπροσωπευτικότητα της PLO ως προνομακού εκφραστή του παλαιστινιακού λαού.

Κάπως έτσι σκιαγραφούνται οι εξελίξεις της τελευταίας τετραετίας στον ευαίσθητο χώρο της Μ. Ανατολής. Αν τα πράγματα εξελιχθούν όπως τα σχεδιάζουν οι πρωταγωνιστές τους, ωστόσο, αυτό είναι κάτι που θα φανεί με το χρόνο. Η μεσανατολική έρμος έχει αποδείξει, εξάλλου, πως διαθέτει πολλές λακούβες.

Τάσος Κωστόπουλος

Στο δεύτερο μέρος της ανταπόκρισής του ο Κώστας Κυριακίδης που ζει μόνιμα στη Μανάγκουα αναφέρεται στις υπόλοιπες εφημερίδες της Νικαράγουας και στους λόγους καθώς και τις μεθόδους της λογοκρισίας που επιβάλλει το καθεστώς των Σαντινίστας. Το κείμενο έχει γραφεί πριν από το πρόσφατο κλείσιμο της εφημερίδας ΛΑ ΠΡΕΝΣΑ.

Η ΑΛΛΗ (πέρα απ' την ΠΡΕΝΣΑ) καθημερινή εφημερίδα είναι το ΕΛ ΝΟΥΕΒΟ ΝΤΙΑΡΙΟ που ιδρύθηκε τον Απρίλη του 1980. «Το ΕΛ ΝΟΥΕΒΟ ΝΤΙΑΡΙΟ, δεν είναι ένα κομματικό όργανο και βλέπω αυτή την εφημερίδα αρκετές φορές να εκφράζει τις διάφορες ανάγκες του πληθυσμού σε διάφορους τομείς, εκφράζει επίσης τις διάφορες προοδευτικές εκκλησιαστικές τάσεις και τις διάφορες ομάδες του πληθυσμού που δεν υποστηρίζουν τους σαντινίστας αλλά υποστηρίζουν την επανάσταση»⁽¹⁾.

«Ναι, το ΕΛ ΝΟΥΕΒΟ ΝΤΙΑΡΙΟ είναι μια ανεξάρτητη εφημερίδα αλλά δεν έχει μια πολιτική αντιπαράστασης και αποσταθεροποίησης ενάντια στην επανάσταση, όπως η ΛΑ ΠΡΕΝΣΑ. Για αυτό οι περιγραφές είναι αντικειμενικές και οι κριτικές του σοβαρές, αλλά δεν νομίζω ότι εκπληρώνει τον υψηλό σκοπό που έθεσαν οι εκδότες για να το κάνουν την καλύτερη εφημερίδα, αφού ακόμη σήμερα βλέπεις στην πρώτη σελίδα αισθησιακά άρθρα και φωτογραφίες αυτοκινητιστικών δυστυχημάτων και πτωμάτων, φωτογραφίες και άρθρα της παλιάς σχολής δημοσιογραφίας.»⁽²⁾

Η άλλη κριτική κατά του ΕΛ ΝΟΥΕΒΟ ΝΤΙΑΡΙΟ προέρχεται από τον πρόεδρο του Λαϊκού-Σοσιαλ-Χριστιανικού Κόμματος (Partido Popular Social-Cristiano-PPSC) Μασουρίσιο Ντίαζ, άποψη που συμμερίζονται και τα άλλα πολιτικά κόμματα της αντιπολίτευσης που έλαβαν μέρος στις εκλογές του 1984. «Το ΕΛ ΝΟΥΕΒΟ ΝΤΙΑΡΙΟ αναφέρει το όνομά μας μόνο όταν συμφωνούμε με την κυβέρνηση και όταν καταγγέλλουμε τις επιθέσεις των ΗΠΑ. Αλλά υπάρχει η έλλειψη της σφαιρικής περιγραφής των θέσεών μας, δίνοντας μια περιορισμένη εικόνα και αρκετές φορές μια λανθασμένη εικόνα των θέσεών μας... (στη συνέχεια και) η βουλή των αντιπροσώπων λογοκρίνεται μια και οι απόψεις των κομμάτων της αντιπολίτευσης δεν δημοσιεύονται από τον τύπο»⁽³⁾.

Λογοκρισία και αυτο-λογοκρισία

«Εγώ δεν μπορώ να σου δώσω μια απόλυτη απάντηση για τα όρια της λογοκρισίας διότι η λογοκρισία εφαρμόζεται ανάλογα με την ερμηνεία ενός πολιτικού γεγονότος. Η ερμηνεία που δίνει η ΜΠΑΡΡΙΚΑΔΑ για ένα πολιτικό γεγονός είναι διαφορετική από αυτή που δίνει η ΛΑ ΠΡΕΝΣΑ μια και τα πολιτικά τους συμφέροντα είναι διαφορετικά. Όμως εμείς (της διεύθυνσης μέσων επικοινωνίας) δεν ορίζουμε την πληροφοριακή πολιτική των μέσων επικοινωνίας, ούτε τους δίνουμε γραμμές, αυτοί που θέλουν να πληροφορηθούν κάνουν πληροφόρηση. Όμως πρέπει να κάνουν μια σφαιρική πληροφόρηση και όχι μια πληροφόρηση παραπλάνησης»⁽⁴⁾.

Ένα άρθρο στην εφημερίδα ΑΒΑΝΣΕ (AVANCE - ΠΡΟΟΔΟΣ) 4/12/85 αρ. 161 του Κομμουνιστικού Κόμματος της Νικαράγουας (Partido Comunista de Nicaragua - PC de N) δεν δημοσιεύθηκε διότι έκανε κριτική ενάντια στην κατάσταση εκτάκτου ανάγκης που κήρυξε η κυβέρνηση στις 15/11/85.

Όμως η συνέντευξη του προέδρου του Λαϊκού Σοσιαλ-Χριστιανικού Κόμματος που δημοσιεύθηκε στο μηνιαίο περιοδικό ΠΕΝΣΑΜΙΕΝΤΟ ΠΡΟΠΙΟ (PENSA-MIENTO PROPIO - Η ΣΚΕΨΗ ΣΟΥ) του ΓΕΝ.-ΦΕΒΡ. 1986, αρ. 30 και ήταν ενάντια στην κατάσταση εκτάκτου ανάγκης δημοσιεύθηκε.

Όπως εξήγησε η Νέλμα Μπλαντόν, το ΠΕΝΣΑΜΙΕΝΤΟ ΠΡΟΠΙΟ δεν λογοκρίνεται διότι είναι ένα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΑΠ' ΤΗ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

Δεύτερο μέρος

Τα όρια της λογοκρισίας

σοβαρό περιοδικό που κάνει πολιτικές και οικονομικές αναλύσεις ποιότητας. «Έχει μια κυκλοφορία περιορισμένη και απευθύνεται στους ντόπιους διανοούμενους της αριστεράς και δεξιάς και σε αγνώστες στο εξωτερικό. Άτομα με μια σχετική μόρφωση και είναι σε θέση να αναλύσουν ένα άρθρο δίχως να παραπλανηθούν. Μην ξεχνάς επίσης ότι η εφημερίδα ΑΒΑΝΣΕ έχει και αυτή μια περιορισμένη κυκλοφορία, όμως απευθύνεται κυρίως σε άτομα που μόλις πριν 7 χρόνια έμαθαν να διαβάζουν και να γράφουν, άτομα που εύκολα μπορείς να παραπλανήσεις ή να συγχύσεις με ένα άρθρο»⁽⁵⁾.

Αυτή η σχετικότητα των ορίων της λογοκρισίας οδηγεί σε λάθη που κάνουν οι υπάλληλοι της διεύθυνσης των μέσων επικοινωνίας, αφού μερικές φορές εσωτερικές ειδήσεις της ΛΑ ΠΡΕΝΣΑ που λογοκρίθηκαν δημοσιεύθηκαν στις άλλες εφημερίδες (οι εξωτερικές ειδήσεις δεν λογοκρίνονται).

Όμως υπάρχουν ακανθώδη θέματα που η πλειοψηφία αυτής της κοινωνίας βάζει χαλινάρια στην ιδεολογική πάλη μεταξύ των παλιών και νέων ιδεών και αξιών. Θέματα όπως το δικαίωμα των εκτρώσεων και τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων. Η συζήτηση αυτών των θεμάτων φιμώθηκε μετά από ισχυρές πιέσεις της βάσης του οργανισμού γυναικών (ASSOCIACION DE MUJERES NICARAGÜENSES LUISA AMADA ESPINOSA - AMNLAE) άλλων οργανισμών βάσης και της αυτολογοκρισίας δημοσιογράφων και εκδοτών.

Το θέμα των εκτρώσεων ξεκίνησε από ένα άρθρο μιας ιατρικής διάσκεψης που δημοσίευσε η ΜΠΑΡΡΙΚΑΔΑ που στη συνέχεια προώθησε τη συζήτηση αυτού του θέματος και στις άλλες εφημερίδες. Τα σχόλια των εκδοτών της ΜΠΑΡΡΙΚΑΔΑ και ΕΛ ΝΟΥΕΒΟ ΝΤΙΑΡΙΟ και των σαντινίστριων με ψηλές κυβερνητικές θέσεις (όπως της αρχηγού της αστυνομίας της χώρας Ντόρις Τιχερίνο) υποστήριζαν το δικαίωμα της έκτρωσης ενώ τα σχόλια της εφημερίδας ΛΑ ΠΡΕΝΣΑ, της εκκλησίας και των θέσεων των μαζικών οργανώσεων ήταν ενάντια.

«Αυτό το συγκεκριμένο θέμα, το θέμα των εκτρώσεων, εμείς που εργαζόμαστε στη διεύθυνση των μέσων επικοινωνίας δεν το λογοκρίναμε, το λογοκρίνανε αυτοί (της AMNLAE) μετά. Τι γίνεται όμως;

Εμείς, η οργάνωση γυναικών και τα μέσα επικοινωνίας δεν μπορούμε να ξεχάσουμε την ιδεολογική σύγχυση που επικρατεί στην κοινωνία μας για αυτό το θέμα (και γενικά για τα δικαιώματα των γυναικών). Επίσης τέτοιου είδους σύγχυση προωθείται από την αντιδραστική δεξιά και την εκκλησία (ιδιαίτερα την εκκλησιαστική ιεραρχία). Τι συμβαίνει, έχει αρκετές προοδευτικές γυναίκες εδώ που έχουν συνειδητοποιήσει ότι το πρόβλημα δεν είναι οι εκτρώσεις αλλά η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Όμως συναντάς ένα πολύ μεγάλο αριθμό γυναικών, επαναστατριών, σαντινίστριων και μέλη κομμάτων της αριστεράς που είναι ενάντια στις εκτρώσεις. Πόσες και πόσες γυναίκες εδώ έχουν μια εκκλησιαστική χριστιανική διαπαιδαγώγηση που τις «αναγκάζει» να είναι ενάντια στις εκτρώσεις. Για αυτό εμείς θέλουμε τις κοινωνικές αλλαγές που προωθούμε να συμβαδίζουν με την ανεκτικότητα της κοινωνίας μας, μια και δεν θέλουμε να γίνουμε ένα κίνημα που είναι απομακρυσμένο από τη βάση της κοινωνίας, τον κόσμο και απομακρυσμένο από τις οικονομικές δυνατότητες αυτής της χώρας.

«Ότε το ένα μπορείς να αφήσεις πίσω ούτε το άλλο, πρέπει να σπάσεις αυτή την οπισθοδρομική νοοτροπία, αλλά επιτυχία θα έχεις μόνο με ένα σύστημα παιδείας, ένα σύστημα παροχής προφυλακτικών, ένα σύστημα νηπιαγωγείων και τα μέσα επικοινωνίας που να υποβοηθούν προς τη λύση αυτού του προβλήματος.

«Όμως σήμερα έχουμε μια οικονομία πολέμου, με 60% του προϋπολογισμού στην άμυνα, μια οπισθοδρομική νοοτροπία ανάμεσα στις γυναίκες, μια σύγχυση, την εκκλησία μαζί με την ΛΑ ΠΡΕΝΣΑ να διατυμπανίζουν για το δικαίωμα ζωής του αγέννητου και την πατριαρχία μαζί με τον «ματσίσιμο».

«Το αποτέλεσμα ήταν, οι βάσεις της γυναικείας οργάνωσης AMNLAE να είναι ενάντια στις εκτρώσεις, να πιέζουν την AMNLAE και να μου στέλνουν γράμματα και την ΛΑ ΠΡΕΝΣΑ μαζί με την εκκλησία να αρχίζουν την προπαγάνδα τους. Σαν γυναίκα όλη αυτή η κατάσταση ήταν ενάντια στο πιστεύω μου αλλά σαν κρατική υπάλληλος δεν μπορούσα ούτε να λογοκρίνω την προπαγάνδα τους ούτε να αφήσω αυτή τη συζήτηση να συνεχιστεί»⁽⁶⁾.

Λογική πολέμου, λογική ειρήνης

Το μονοπώλιο απο-πληροφόρησης δεν το κατέχει μόνο η ΛΑ ΠΡΕΝΣΑ. Υπάρχει και η απο-πληροφόρηση για τα εσωτερικά θέματα από τις εφημερίδες των κομμάτων της δογματικής αριστεράς που συνεχίζουν με την αυταπάτη της δημιουργίας μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας μέσω ενός προεδρικού διατάγματος. Επίσης υπάρχει η απο-πληροφόρηση της ΜΠΑΡΡΙΚΑΔΑ του ΕΛ ΝΟΥΕΒΟ ΝΤΙΑΡΙΟ και των εφημερίδων της δογματικής αριστεράς στα εξωτερικά θέματα και γεγονότα. Στον λίγο χώρο που αφιερώνουν για διεθνή γεγονότα, συνέχεια παρουσιάζουν μια ρομαντική εικόνα των πολιτικών συστημάτων των ανατολικών χωρών. Στο άλλο άκρο η ΛΑ ΠΡΕΝΣΑ παρουσιάζει τη ρομαντική εικόνα των καπιταλιστικών χωρών. Αυτή η αδυναμία δεν είναι το προμήνυμα του άμεσου ιδεολογικού στραγγαλισμού από την Σοβιετική Ένωση ή τις ΗΠΑ, ούτε είναι μια αυθαίρετη αυτο-λογοκρισία. «Οι δημοσιογράφοι μας είναι ελεύθεροι να γράψουν για οποιοδήποτε θέμα και το δημοσιεύουμε φτάνει να είναι ένα άρθρο ποιότητας» δήλωσε ο Κάρλος Φερνάντο Τσιαμέρρο της ΜΠΑΡΡΙΚΑΔΑ, μια δήλωση που συμμερίστηκαν και οι εκπρόσωποι της ΛΑ ΠΡΕΝΣΑ και ΕΛ ΝΟΥΕΒΟ ΝΤΙΑΡΙΟ.

Είναι μια λανθασμένη εικόνα της πραγματικότητας για τις διάφορες καταστάσεις σε αυτές τις χώρες. Αποτέλεσμα των αποστάσεων που χωρίζουν τη Νικαράγουα από αυτές τις χώρες, της εκτενούς παρουσίας μόνο γεγονότων στις γειτονικές χώρες, την παραδοσιακή παρουσίαση μόνο των διεθνών αισθησιακών ειδήσεων και την σημερινή πραγματικότητα μεταξύ των καλών χωρών και των εχθρικών χωρών (γενναιόδωρη και δίχως όρους είναι η βοήθεια από τις ανατολικές χώρες και φανεροί οι εχθρικοί σκοποί και πράξεις των ΗΠΑ).

Όλες αυτές οι δημοσιογραφικές αδυναμίες, μαζί με τις στρατιωτικές και οικονομικές επιθέσεις εκ μέρους των ΗΠΑ οδηγούν μια ένταση ανάμεσα στον πληθυσμό, μια λογική πολέμου. Βλέπεις την Νικαράγουα παγιδευμένη μεταξύ δύο λογικών:

- της λογικής του πολέμου και
- της λογικής του κτισίματος μιας ειρηνικής κοι-

νωνίας.

Η πρώτη λογική, με τη δικαιολογία ότι η χώρα ζει μια εμπόλεμη κατάσταση ζητά το σφίξιμο του βαθμού της λογοκρισίας. «Τα κόμματα της δογματικής αριστεράς επικρίνουν και πιέζουν για να αυξήσουμε τις πιέσεις κατά των μέσων πληροφόρησης της δεξιάς και να τους παραχωρήσουμε αυτό το χώρο. Αυτό δεν πιστεύουμε ότι είναι σωστό διότι όπως σου εξήγησα στην αρχή, η ιδεολογική πάλη ανάμεσα στις παλιές και τις νέες ιδέες πρέπει να συνεχιστεί με τη συζήτηση. Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι θα γίνουμε τουρίστες και να πετάξουμε αυτό το εργαλείο (τη λογοκρισία), το μόνο όπλο που υπάρχει στη δική μας περίπτωση για να προφυλάξουμε την επανάσταση από αυτούς που θέλουν να χρησιμοποιούν τα μέσα πληροφόρησης σαν μέσα απο-πληροφόρησης»⁽⁷⁾.

Τα διλήμματα και οι αντιφάσεις που αντιμετωπίζει αυτή η χώρα δεν είναι μόνο στα μέσα επικοινωνίας, καλύπτουν την μικτή οικονομία, τις σχέσεις με την εκκλησία, το πρόβλημα του αλκοολισμού, την κάθοδο των αγροτών προς τις πόλεις και τους τόσους άλλους τομείς.

Η κοινωνία της Νικαράγουας δεν είναι η ιδυλλιακή επαναστατική κοινωνία που ένα προεδρικό διάταγμα εγκαθίδρυσης σοσιαλισμού θα λύσει όλα τα προβλήματα. Δίκαιες ήταν οι παρατηρήσεις του Τόμας Μπόρχε για τις ιδιαιτερότητες αυτής της κοινωνίας που στη συνέχεια αναγκάζει την κυβέρνηση να αναζητήσει ένα διαφορετικό πολιτικό δρόμο που είναι ανάλογος με την κοινωνική πραγματικότητα της χώρας. Αυτοί οι σκοποί μπορεί να είναι πολύ γενικοί για μερικούς αλλά στα επτά χρόνια που έχει αυτή η επανάσταση είναι ξεκάθαρος ο πολιτισμένος πολιτικός ρεαλισμός και η απαγόρευση ενός τροπικού γκούλαγκ ή ενός ανεξέλεγκτου καπιταλισμού.

Για την δογματική αριστερά αυτό το πείραμα μπορεί να ονομασθεί ρεβιζιονισμός, αλλά οι ετικέτες δεν έχουν μεγάλη σημασία, σημασία έχει το γεγονός ότι αυτό το πολιτικο-οικονομικό πείραμα της Νικαράγουας είναι ένα επαναστατικό πείραμα ριζικής αλλαγής στο χώρο της Λατινικής Αμερικής.

Εάν αφήσουν αυτό το πείραμα να πετύχει οι ΗΠΑ αυτό θα είναι το καλό παράδειγμα για τους γειτονικούς λαούς και το προμήνυμα της σταδιακής

εξαφάνισης της «αυτοκρατορίας» των ΗΠΑ στην περιοχή.

«Λογική» είναι η επιθετικότητα των ΗΠΑ ενάντια σε αυτή τη χώρα, όχι για την προστασία της ελευθερίας και της δημοκρατίας αλλά για τη διαφύλαξη των οικονομικών τους συμφερόντων. Για μερικούς ο κίνδυνος εισβολής είναι μια επιπόληση των σαντινίστας για να συνεχίσουν τον απολυταρχικό τρόπο διακυβέρνησης, όμως πόσοι στην Κύπρο ή στην Ελλάδα αληθινά πίστευαν ότι το 1974 θα γινότανε το πραξικόπημα και η εισβολή στην Κύπρο και πόσοι θα ήταν διατεθειμένοι να χρησιμοποιήσουν το μέτρο της λογοκρισίας για να αποφύγουν το πραξικόπημα; Θα ήταν ενδιαφέρουσα μια μελέτη για την ανεύρεση ομοιοτήτων μεταξύ των οδηγιών του εγχειριδίου τακτικών Ψυχολογικού Πολέμου του αμερικάνικου στρατού και των τεχνασμάτων αποπληροφόρησης και προπαγάνδας των κυπριακών και ελληνικών εφημερίδων που υποστήριζαν το πραξικόπημα.

Τελειώνοντας, η λογοκρισία στη Νικαράγουα δεν είναι η ενιαία θεωρία της λογοκρισίας του σοσιαλιστικού ρεαλισμού, ένα κατασταλτικό μέτρο ενάντια στις ιδέες που κατά την γνώμη των σαντινίστας ασκούν κριτική στις δικές τους ιδέες. Η πολιτική σύνθεση της χώρας έχει πάρει την κλίση από την συναινεση προς τον καταναγκασμό, όμως προς τον καταναγκασμό που απευθύνεται μόνο κατά των ομάδων του εσωτερικού μετώπου της χώρας που είναι πρόθυμες να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των ΗΠΑ.

Οι λογοκριτές στην Νικαράγουα δεν έχουν φτάσει στο επίπεδο ενός πολύ ευαίσθητου κριτικού όπως προσδοκούσε ο Μπ. Μπρεχτ: «μερικές φορές μας κάνουν να χοροπηδάμε, κάνουν λάθη, όμως το πιο σημαντικό είναι ότι υπάρχει η πρόθεση εκ μέρους των λογοκριτών να συζητούν μαζί μας για τις ανησυχίες μας»⁽⁸⁾.

Κώστας Κυριακίδης

1. Κάρλος Φ. Τσιαμέρρο, συνέντευξη, 25/4/86.
2. Νέλμα Μπλαντόν, συνέντευξη, 17/4/86.
3. Mauricio Diaz, Pensamiento Propio, Γεν.-Φεβ. 1986, Νο 30 σελ. 24.
4. Νέλμα Μπλαντόν, 25/4/86.
5. Νέλμα Μπλαντόν, 25/4/86.
6. Νέλμα Μπλαντόν, 25/4/86.
7. Νέλμα Μπλαντόν, 25/4/86.
8. Χαβιέρ Τσιαμέρρο, συνέντευξη, Managua, 21/3/86.

Και μπάτσοι... και απάτσι

Θα 'χετε ίσως, προσέξει την αυξανόμενη εγκληματικότητα, κατά πώς την λένε, μέσα στο Αστυνομικό Σώμα. Μέχρι και ο αρχηγός της ΕΛΑΣ, ο κ. Σταύρακας, υποχρεώθηκε να το ομολογήσει!

Πράγματι, το αστυνομικό ναβαζιλίκι πάνω στην κοινωνία... δίνει πολλές ευκαιρίες για κέρδη και δεν εννοούμε τις πθικές λεγόμενες απολαύσεις. Παράσημα, ευφήμους μνείας κ.λπ.

Όμως μια παρατεταμένη εκστρατεία κάποιων κοντυλοφόρων κάθε άλλο παρά απαντήσεις δίνει στο... πρόβλημα. Και εξηγούμαστε: Η προτεινόμενη λύση, δηλαδή αυξήσεις στις αποδοχές των αστυνομικών οργάνων, μόνο ικανοποιητική δεν είναι. Ερμηνεύοντας οι «δημοσιογράφοι» το φαινόμενο, το εντόπισαν να εκπηγάζει απ' τις «άθλιες συνθήκες διαβίωσης των οργάνων της τάξης». Όμως, τόση βία, τόση αυθαιρεσία, τόσο ξύλο με «τρεις και εξήντα» δεν μας φτάνει.

Μια περαιτέρω διεύρυνση των προνομίων και των αμοιβών των μπάτσων, η εγγυηθείς θα παρείχε για ποιοτικά ανώτερες... παρεχόμενες υπηρεσίες (ξύλο, μπλόκα, έλεγχο και «σωφρονισμό» της νεολαίας κ.λπ.);

Αλλά ας το ξανασκεφτούμε. Αποφορτισμένοι, και πέρα απ' την απεχθή παράσταση του ροπαλοφόρου μπάτσου ή του γωνιακού καφιέ, μας δίνεται η ευκαιρία για... φιλοσοφικές ενατενίσεις. Γιατί λοιπόν αυτοί οι άνθρωποι - όργανα της τάξεως - αιωνίως να διακινδυνεύουν (ακόμα και τη ζωή τους) για τα χρυσά κουταλάκια κάποιας κυρίας στην Εκκλησία ή για την διατήρηση της «εργασιακής ειρήνης» κάποιων βιομηκάνων, όταν μπορούν αυτοί οι ίδιοι να τα... απολαύσουν;

Φωτίτσα, μελετάκι και οικοπεδοφάγοι

Μερικά ερωτήματα μ' αφορμή τους εμπρησμούς των δασών που αγωνιώδώς τίθενται κάθε χρόνο τέτοια εποχή, αλλά δυστυχώς παραμένουν αναπάντητα.

1. Πόσα ελληνικά νοικοκυριά δεν διαθέτουν ακόμη οικοδομήσιμο αγροτεμάχιο σε προνομιακό θέση;

2. Πόσοι θα αρνηθούν μια καλή πηγή στο όνομα της προστασίας του φυσικού τοπίου;

3. Σε περίοδο λιτότητας γιατί είναι έντονη η ζήτηση γης;

4. Γιατί οι «επενδύσεις» του έλληνα γίνονται σε γη και κατοικία;

Και το πιο σημαντικό:

5. Μα υπάρχουν ακόμα δάση;

Είναι μάταιο να ερευνούμε σε σκοτεινούς χώρους παραφρόνων, πρακτόρων, 4αυγουσπιανών φαντασμάτων αν δεν τοποθετηθούμε έναντι του επιχειρηματικού δαιμονίου της φυλής και της συνεργασίας του με το εποχιακό μελέμι! Και εφόσον είναι δύσκολο να πωρήσουμε το μελέμι, να επέμβουμε στην εναπομείνουσα άλλη αιτία των καταστροφών... το ΚΕΡΔΟΣ. Αν όχι, τότε... υπομονή, θα βρέξει.

Φ.Μ.

ΘΕ(Α)ΜΑΤΑ Η βιομηχανία του καλοκαιριού

του Περικλή Κοροβέση

Καλοκαίρι: Λέξη που δικαιοματικά ανήκει στην ποίηση, στο όνειρο, τη φυγή και την ελευθερία. Το τέλος του καλοκαιριού, σαν εποχή, συνδέεται πάντα με το τέλος μιας υπατάξης που δεν προφταίνει να πάρει συνείδηση του εαυτού της. Η σκληρή αλήθεια της δουλειάς, θα την αναπαράξει από την ίδια μέρα της επιστροφής στον πάγκο και θα την καλλιεργήσει για του χρόνου.

Ελλάδα: Λέξη που αρνείται να δώσει όποια λεξικογραφική ερμηνεία. Από Σαββόπουλο μέχρι Αισχύλο η αξία χρήσης αυτής της περιεργής λέξης, παραμένει αυστηρά προσωπική έτσι που να μην μπορεί να προσδιοριστεί με όποιο αντικειμενικό κριτήριο. Αυτό που λές δεν είναι ποτέ το ίδιο για τον άλλον.

Καλοκαίρι και Ελλάδα μαζί, είναι ίσως η πιο αφηρημένη έκφραση που μπορεί να συνδυάσει η Ελληνική γλώσσα. Το νόημά της θα μας διαφεύγει πάντα γιατί οι κώδικες είναι αόρατοι ή σκοτεινοί, θαμμένοι σε κείνα τα μέρη της ψυχής που δεν υπάρχει μιλή. Στο πεδίο όμως του ορατού και στους εντελώς συγκεκριμένους χώρους που η Ελλάδα διασπάται σε σταθμούς υπεραστικών λεωφορείων, αεροδρόμια, λιμάνια, ενοικιαζόμενα δωμάτια, ξενοδοχειακά συγκροτήματα, διόδια, ουρές, συνωπισμός, τα πράγματα συγκεκριμενοποιούνται με την πολιτική οικονομία. Οι βιομηχανίες του καλοκαιριού έχουν αναλάβει την ερμηνεία αυτής της ονειρικής φράσης.

Αυτή, δεν είναι εξάλλου και η λειτουργία των βιομηχανιών καταναλωτικών αγαθών; Όχι μονάχα είναι οι πιο δημοφιλείς, ονειροκρίτες αλλά και οι πιο εκέγγυτοι για την πραγμάτωση του ονείρου. Οι διαφημίσεις το μαρτυρούν. Ποιος θ' αγόραζε ποτέ ένα αντιπλιακό λάδι αν στη θέση της εξωπικής καθανέζας είχε τον χημικό του τύπο και τις ενδεχόμενες καρκινογόνες ουσίες του χρωστικού; Ποιος θ' αγόραζε ποτέ το μαγιό που φοράει το κερκτικό θηλυκό, αν στη θέση του ερωτικού απωθημένου υπήρχε η ένδειξη του συνθετικού υφάσματος και η σχέση του με τα εκζέματα;

Για την Ευρώπη των εργαζομένων ισχύει ο γενικός κανόνας της σαρναντακτώφρης κράτησης την εβδομάδα. Οι συνθήκες κράτησης του ανθρώπου για το μεροκάματο είναι η παρουσία της θεϊκής κατάρας για το προπατορικό αμάρτημα - για όσους λένε

Η ακόμα καλύτερα, προεκτείνοντας την ιδέα των φιλιτών - «δημοσιογράφων», να απαιτηθεί επιδότηση και δη γενναία, προς όλη την άνεργη και όπως προπαγανδίζεται «δυνάμει εγκληματική», νεολαία, μέσω ενός προγράμματος αναδιανομής του κοινωνικού... αλλά και ιδιωτικού, πλούτου!

Τότε βεβαίως, η να τους κάνουμε τους μπάτσους, όταν τα χρυσά κουταλάκια και η ιδιοκτησία δεν θα υφίστανται σαν προκλήσεις;

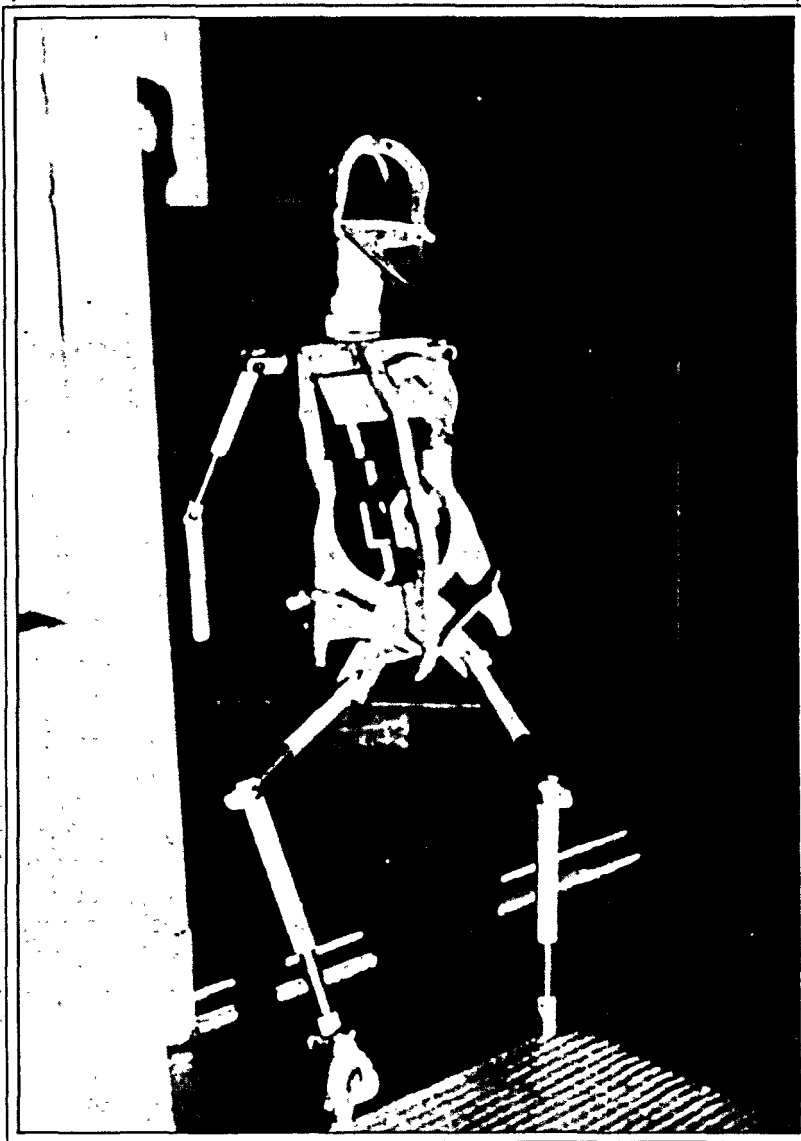
Είδατε φίλοι αναγνώστες. Μερικά πράγματα είναι τόσο απλά, φτάνει να υπάρχει θέληση και... επαναστατικό κίνημα.

Σ.

Οικολογική παρέμβαση στις εκλογές;

Τελευταίος και καταϊδρωμένος ο οικολογικός χώρος συζητάει για τη δυνατότητα μιας εκλογικής παρέμβασης στις Δημοτικές εκλογές του Οκτώβρη, στο δήμο της Αθήνας. Φυσικά η πιθανότητα ακρόασης ενός διαφορετικού μηνύματος μέσα στις συνηθισμένες καταστάσεις του προεκλογικού «χαμού» είναι σχεπικά μικρή. Όμως η έντονη κινητικότητα των ιδεών, που παρατηρείται σε προεκλογικές περιόδους, αλλά και μια γενικευμένη διάθεση διαμαρτυρίας για τη (συνθημισμένη) μετεκλογική ψυχρολουσία των α ή β μέτρων λιτότητας που με μαθηματική πλέον ακρίβεια αναμένεται να ληφθούν, αφήνουν πεδίο για ένα ακόμη συμμετοχό της εκλογικής «βαβούρας».

Η σοβαροφάνεια, αλλά ταυτόχρονα και ασήμαντοτητα των δημοτικών

εκλογών όσον αφορά τη διαχείριση των μεγάλων τοπικών προβλημάτων, αποτελούν ένα κοινό τόπο του οικολογικού χώρου. Κάτω από την πίεση ενός ουσιαστικά ανδημοκρατικού θεσμού, του θεσμού των νομαρχιών, που επιτρέπει στις

αρμοδιότητες να διαρρέουν από αιρετά σε διορισμένα όργανα, η οικονομική και πολιτική αυτονομία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης γίνεται απλός μύθος. Το ζητούμενο για την Τ.Α. δεν είναι απλά να διαχειρίζεται, αλλά να μπορεί να δι-

μουργεί πόρους για τον εαυτό της. Ακόμη το ζητούμενο δεν είναι ένας καλός δήμαρχος επικεφαλής ενός καλού -καγαθού συνδυασμού, που θα «εισάγει» λύσεις στα τοπικά προβλήματα, αλλά η προώθηση θεσμών λαϊκής πρωτοβουλίας μέσα από τους οποίους θα αναδειχθούν - αργά ή γρήγορα - ως «αυτοφύεις» κάποιες σωστές λύσεις. Οι ριζοσπαστικοί πολιτικοί θεσμοί της ανακλιτότητας των Δημοτικών αρχών, του ακυρωτικού δημοψηφίσματος για αποφάσεις της Δημοτ. αρχής ή του δημοψηφίσματος όσον αφορά θετική πρόταση ομάδας πολιτών, θεωρείται ότι συνδιάζεται με το αίτημα της αυτονομίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, με την ανάγκη της αποκέντρωσης που - παρά το κομματικό μπλα μπλα μπλα επί του θέματος - δεν παρέχεται δωρεάν αλλά καταχτείται...

Αρκετοί υποστηρίζουν ότι τα κόμματα χρησιμοποιοούν τις δημοτικές εκλογές για να «προβάρουν» την αποτελεσματικότητα των κομματικών μηχανισμών και της αντίστοιχης συνθηματολογίας. Παρόλα τα ηχηρά περί «αυτονομίας των μαζικών χώρων», παρόλη την κριτική του καπελώματος και των καπελωμάτων, τα κόμματα έχουν ξεκινήσει μια διαδικασία γενικής αναμέτρησης. Η οποία στην ουσία απέχει από την αναμέτρηση συγκεκριμένων λύσεων και προτάσεων πάνω στη βάση συγκεκριμένων αρχών περί Τ.Α.

Προς το παρόν, το πιθανότερο είναι οι οικολογοί να σνομπάρουν την κατάσταση και να εξαγγείλουν τον εκλογικό συνδυασμό τους μετεκλογικά (!). Φαίνεται πάντως ότι η ιδέα μιας Δημοτικής κίνησης πραγματικά αυτόνομης, προαναπολιτισμένης ειδικά στα προβλήματα της πόλης και διατεθειμένης να δουλέψει τοπικά δίχως τοπικισμό, δίχως την ταμπέλα ή το «σημα κατατεθέν» κάποιου συγκεκριμένου χώρου, κερδίζει έδαφος. Για να δούμε τι θα δούμε...

Γιάννης Σκίτσας

πως δεν υπάρχει Θεός. Ο άνθρωπος πρέπει να κερδίζει με κόπο το ψωμί του. Και όσο πιο πολύ κόπο καταβάλει, τόσο πιο κοντά στο Θεό.

Η κόλαση της ζωής ανταμείβεται με τον επουράνιο παράδεισο. Η κόλαση της δουλειάς ανταμείβεται με τον επίγειο παράδεισο μια φορά το χρόνο. Ο Γιουνγκ αναγνώριζε στις διακοπές την επιβίωση του αρχέτυπου μύθου του παραδείσου. Θρησκεία χωρίς παράδεισο δεν υπάρχει. Η Ελλάδα σαν γεωγραφικός και ιστορικός χώρος στο διεθνή ανταγωνισμό των «παράδεισων» είναι καλά τοποθετημένη.

Αυτό που στην αρχή είχε χαρακτηριστεί σαν «υποανάπτυκτο» για να ονομασθεί κατ' ευφημισμό αργότερα «υπό ανάπτυξη», δηλαδή μια χώρα που δεν έχει τίποτα άλλο από ήλιο, θάλασσα και γη, με τη βιομηχανία των διακοπών εμπορευματοποιείται στο σύνολό της, ακριβώς όπως κάθε άλλο προϊόν. Η γη των πατέρων μας, οικοπεδοποιείται χωρίς ιδεολογική διάκριση και η Ελλάδα βρίσκεται την ενόπτιά της σε μια ευγενή άμιλλα, τσιμενιάρωντας τις διαφορές της, στην κίς αρχιτεκτονική. Τα πάντα μας μπορούν να πουληθούν, να νοικιαστούν, να φαγωθούν. Η μόνη πραγματικά κοινωνικοποιημένη βιομηχανία στον τόπο μας είναι ο τουρισμός. Ο καθένας, ανάλογα με τις ικανότητές του, τα χωράφια του ή τα μέσα του στην κυβέρνηση, μπορεί να γίνει μέτοχος. Ο Σοσιαλισμός στην Ελλάδα σημαίνει Τουρισμός συν θέαμα.

Στο θέαμα όμως υστερούμε. Ακόμα δέσμοι διάφορων ανάρχρονιστικών φεσιβάλ, κατάλοιπα των ρωμαϊκών χρόνων ή μ' επιδοτήσεις καλλιτεχνικών συγκροτημάτων που η σχέση τους με την τέχνη είναι οι δεσμοί τους με το Υπουργείο Πολιτισμού, χάνουμε το αυθόρμητο πολυθέαμα που δημιουργείται μπροστά στα μάτια μας, τελείως δωρεάν, σ' ολόκληρη τη χώρα με μια εντελώς πρωτοποριακή μορφή. Κάθε καλοκαίρι στην Ελλάδα η ιστορική και πολιτιστική μνήμη της ανθρωπότητας εκράζεται με μια ποικιλία εκδηλώσεων που αν αξιοποιηθεί σωστά η χώρα μας θα γίνει δικαιωματικά πολιτιστική πρωτεύουσα του κόσμου σε μόνιμη βάση. Κάμ δηλαδή που δειλά έπιασε και ο Καραμανλής με την πρότασή του για μόνιμη διεξαγωγή των Ολυμπιακών αγώνων στον τόπο μας.

Φυσικά είναι αδύνατο να καταγράψει κανείς όλα τα θεάματα που παρουσιάζονται ταυτόχρονα σ' όλη την Ελλάδα. Αυτό είναι δουλειά ειδικευμένου επιτελείου. Εδώ θα σταθούμε μόνο σε μερικά δρώμενα, διαπιστωμένα από όλους μας.

Μικρασιατική καταστροφή: Το θέαμα αυτό παίζεται σε κάθε λιμάνι. Ο φοβερός εξανδραποδισμός του Ελληνισμού της Ιωνίας, παρδυσιάζεται στην πιο δραματική του φάση. Κανείς δεν είναι σίγουρος αν θα βρεθεί γι' αυτόν μια θέση στο πλοίο της σωτηρίας ή θα μείνει αιχμάλωτος. Η ένταση του θεάματος είναι τρομερή.

Έξοδος Μεσολογγίου: Μια θαυμάσια μεταμοντέρνα ερμηνεία της πρωϊκής εξόδου. Παίζεται μονάχα στις μεγάλες πόλεις, με ιδιαίτερη όμως μεγαλοπρέπεια στην Αθήνα. Είναι τέτοια η ευσυνειδησία του λαού, που δεκάδες άνθρωποι δίνουν τη ζωή τους σε κάθε παράσταση της εξόδου. Και όχι μονάχα αυτό. Παίζεται όλο το χρόνο και σε κάθε συνδυασμό αργιών.

Βιετνάμ: Τα δάση μας που καίγονται κάθε Αύγουστο, δίνουν τη δυνατότητα για μόνιμο αντιιμπεριαλιστικό αγώνα. Τα καμένα δάση του Βιετνάμ από τα αμερικάνικα ναυάλμ, τιμούνται κάθε χρόνο στην Ελλάδα και μ' αυτό τον τρόπο στεκόμαστε αλληλέγγυοι στους σύγχρονους απελευθερωτικούς αγώνες. Δεν νομίζω να υπάρχει χώρα στον κόσμο που να 'χει προσφέρει τόσο πολλά δάση, όπως εμείς, σ' αυτήν την έμπρακτη συμπαράσταση, που δεν έχει να κάνει τίποτα με τα στερεότυπα του κούφιου πολιτικού λόγου των δημαγωγών.

Κύπρος: Όχι δεν την ξεχνάμε. Οι εφιαλτικές επιδρομές της Τουρκικής αεροπορίας στο νησί της Αφροδίτης, αποδίδονται πιστότατα από την πολεμική μας αεροπορία με τις νυκτερινές της πτήσεις πάνω από τις τουριστικές εγκαταστάσεις. Είναι σίγουρο ότι χιλιάδες Ευρωπαίοι που παραθερίζουν στη χώρα μας, καταλαβαίνουν το μήνυμα και σίγουρα θα το μεταφέρουν στη χώρα τους και θ' ασκήσουν πίεση στην κυβέρνησή τους.

1984: Ο λαός μας έπιασε πολύ σωστά το μήνυμα του Όργουελ και αντέδρασε ακόμα πιο σωστά. Αντί να κάθεται παθητικά και να επιπνείται μέσα από την πλεόραση από τον μεγάλο αδερφό, αντίστρεψε τους ρόλους και πια είναι ο ίδιος ο λαός που επιπνεί τον μεγάλο αδερφό στο γαλί, γυρίζοντας την πλάτη του σ' άχρηστα πλατάνια, στη θάλασσα ή την αστροφεγγιά.

Ευλογημένος τόπος. Με δημοψήφισμα πρέπει να γίνουμε υπηρεσία της Ουνέσκο. Εμείς αποτύχαμε ν' αξιοποιήσουμε τον πλούτο μας.

Η υστερία δεν είναι ιστορία

τευση, την ιδεολογική στενότητα, την διάσπαση και την πολιτική καθυστέρηση) δεν είναι φίλος αλλά εχθρός του λαού. Φίλος είναι αυτός που απηχεί τα γενικά συμφέροντα των εργατών, τις βαθιές υπογείες τάσεις του προλεταριάτου, τα ιστορικά του προμηνήματα.

Σ' αυτό το σκεπτικό στηρίζει την πρακτική του ο ΕΛΑ και στην εκτίμηση ότι η ίδια η αντικειμενική εξέλιξη θα διεγείρει και θα οξύνει την εργατική δυσάρεσκεια, θα διογκώσει την αγανάκτηση και θα πείσει για την αναγκαιότητα και την ορθότητα των πολιτικών λύσεων και πρακτικών που προτείνει.

Όσο λοιπόν κι αν διαφωνεί κανείς με την πρακτική του ΕΛΑ –και ο γράφων διαφωνεί σοβαρά– αν θέλει να είναι πολιτικά έντιμος οφείλει να μην αγνοεί τους στρατηγικούς και πολιτικούς στόχους του ΕΛΑ και κυρίως ότι η οργάνωση αυτή σήμερα κοντράρεται με την επίσημη κοινή γνώμη, τον πολιτικό υπνωτισμό και τις κοινοβουλευτικές οικίες. Ο ΕΛΑ φιλοδοξεί να σπείρει ιδέες που θα γονιμοποιηθούν αύριο.

Γιατί δεν πρέπει να ξεχνιέται ότι όταν εκπορευείται μια επαναστατική θεωρία, αργά ή γρήγορα αυτή θα βρει τρόπο να εκφραστεί, έστω και συγχυσμένα. Οι θεωρίες του Μαρξ και του Λένιν επί χρόνια τώρα δέχονται τα συνδυασμένα και «ύπουλα» κτυπήματα της «ιερής συμμαχίας» δεξιών και αριστερών. Έχουμε φτάσει σήμερα σε μια εποχή που πολλοί δεν τολμούν, ακόμα και ντρέπονται να μιλήσουν με μαρξιστική ορολογία. Αποποιούνται και ταξικές φράσεις για να μη στιγματιστούν ως «παρωχημένοι», ως λείψανα ενός «απολιθωμένου δόγματος». Τα ψελλίσματα των ακροαριστερών ομάδων δεν στάθηκαν ικανά να αναχαιτίσουν αυτό το ρεύμα της μαρξιστικής υποκατανάλωσης και αναθεώρησης.

Σήμερα όμως φαίνεται ότι οι ξεχασμένες ιδέες βρίσκουν τον τρόπο να διατρυπούν το «τείχος της σιωπής». Πρακτικές σαν και αυτές της 17N και του ΕΛΑ αρχίζουν να «μιλούν», έστω μπερδεμένα και στρεβλά στις αγανακτισμένες λαϊκές μάζες και να προβάλλουν το σύνθημα: «Τα πτώματα δεν είναι ικανά για αγώνα, αλλά πολύ ικανά να εμποδίζουν τους ζωντανούς να αγωνιστούν».

Η 17N και ο ΕΛΑ έχουν κατορθώσει να ταράξουν τα λιμνάζοντα ύδατα της πολιτικής μας ζωής, να θέσουν στην επικαιρότητα λησμονημένες ιδέες και να κεντρίσουν ένα διάλογο και κάποιο προβληματισμό όχι σε περιθωριακές πρωτοπορίες αλλά πλατύτερα.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι κάποιοι «ξετρύπωσαν» τον Μαρξ από κάποιο σκονισμένο ράφι για να αποκαλύψουν τα θεωρητικά κενά της 17N.

Όμως το τελευταίο κείμενο του ΕΛΑ δεν προσφέρεται για τέτοιου είδους κατηγορίες. Όλη η θεωρία και πρακτική της προκήρυξης, η βαθύτερη και όχι η άμεσα ορατή ουσία της συνοψίζεται στα ακόλουθα:

1) Ότι βρισκόμαστε σε μια εποχή αντιιμπεριαλι-

στικής παρακμής που ωστόσο η αστική ιδεολογία κατακλύζει σαν νεροποντή τα πάντα.

2) Ότι φορείς αυτής της αστικής κυριαρχίας δεν είναι μόνο το καπιταλιστικό κράτος αλλά και όλα τα κόμματα. Ιδιαίτερα η αριστερά έχει ενσωματωθεί μέσα στην καθεστωτική τάξη πραγμάτων.

3) Ότι, κάθε συνεπώς αυθόρμητη ταξική και κοινωνική αντίδραση –επακόλουθο της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης– καναλιζάρεται μέσα στους κομματικούς αγωγούς χειραγώγησης, αποπροσανατολισμού και διάσπασης του λαϊκού κινήματος.

4) Ότι η αυθόρμητη ταξική αντιπαράθεση είναι καταδικασμένη αν δεν καταλήξει σε μορφές αυτοοργάνωσης και εργατικού ελέγχου της παραγωγής. Ότι μόνο τέτοιες οργανωτικές μορφές δίνουν πολιτική έκφραση στο «δημιουργικό μίσος» των λαϊκών μαζών, συμβάλλουν στην ταξική συνειδητότητα και σχηματίζουν τα έμβρυα της εργατικής εξουσίας και του σοσιαλιστικού κράτους.

5) Ότι, ιδιαίτερο ρόλο στην κρατική ενσωμάτωση παίζει ο εργατικός συνδικαλισμός. Η λογική των αριστερών κομμάτων είναι κρατικοσυνδικαλιστική και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και παρατάξεις διαιωνίζουν και αναπαράγουν τη «διάσπαση της ταξικής συνοχής», τον τεμαχισμό της εργατικής τάξης και το μπλοκάρισμα των αγώνων της.

6) Ότι ο ρόλος του ΕΛΑ δεν είναι η υποκατάσταση του λαϊκού Κινήματος αλλά να αποτελέσει ένα δυναμικό και αναπόσπαστο κομμάτι του.

Εδώ ο ΕΛΑ θέτει, όχι θέβαια καθαρά, την εσωτερική του προβληματική για το πώς πρέπει να οικοδομηθεί ένα νέο επαναστατικό κόμμα. Κατά τον ΕΛΑ χωρίς ένα τέτοιο κόμμα είναι ανέφικτη η σοσιαλιστική αλλαγή. Το κόμμα ωστόσο αυτό με δοσμένη σήμερα την κυριαρχία των καθεστωτικών αριστερών κομμάτων, πρέπει σ' ένα πρώτο στάδιο, να στηριχτεί η οικοδόμησή του σε παράνομους λαϊκούς πυρήνες που θα αντιστέκονται βίαια στην κρατική ενσωμάτωση και θα προωθούν, σε σύγκρουση με την εργοδοσία και το κράτος, μορφές εργατικής εξουσίας, την εργατική αυτοδιαχείριση και τον εργατικό έλεγχο. Αυτοί οι επαναστατικοί πυρήνες θα αποτελέσουν –σύμφωνα με την αντίληψη του ΕΛΑ– τον στρατιωτικό βραχίονα ενός μελλοντικού κόμματος που θα δρα και σε επίπεδο «νόμιμο» και μαζικό...

Η προβληματική αυτή εισάγει ένα καινούριο στοιχείο στο διάλογο των επαναστατικών κύκλων της αριστεράς. Σωστή ή λαθεμένη δεν μπορούμε να το εξετάσουμε. Γιατί η αποτυχία μας, μας απαγορεύει να δίνουμε μαθήματα σε όσους παίζουν το κεφάλι τους κορώνα-γράμματα. Θα ήθελα όμως να προσθέσω στους «κατηγόρους» και σ' αυτούς που θα σπεύσουν να με «στιγματίσουν» για τα γραφόμενά μου, ότι η υστερία δεν είναι ιστορία και ούτε οι επαναστάτες είναι ερωτευμένοι με το θάνατο...

Θύμιος Πapanicolaou

ΠΟΙΟΣ ΔΕΝ ΑΝΑΠΑΡΑΓΕΙ μέσα του τον κόσμο που τον έχει φτιάξει; Ποιος είναι σίγουρος πως δεν μπερδεύει τον αδελφό του μ' έναν αντίπαλο και τη γυναίκα που αγαπάει με την ίδια του την σκιά; Πόσες φορές οι καταπιεσμένοι δεν ανέβασαν στην εξουσία τους καταπιεστές τους; Το να φωτογραφίζεις συνεπώς τη σύγχυση ίσως να προσφέρεις κάτι σημαντικό, αλλά ποτέ μια τέτοια φωτογράφιση δεν μπορεί να εντοπίσει την εσωτερική λογική πολιτικών πράξεων σαν και αυτών του ΕΛΑ και της 17 Νοέμβρη.

Οι πρακτικές αυτές –ανεξάρτητα από τις σοβαρές διαφωνίες που μπορεί νάχει κανείς– σπάνε το κάδρο της καθιερωμένης κοινής λογικής και ηθικής. Υπαγορεύονται από μια άλλη ηθική: «Εκείνος που υποκλίνεται μπροστά σε αξιώματα δημιουργημένα από τον εχθρό, ποτέ δεν θα νικήσει.» Και για τον ΕΛΑ, το να ξεκόψει κανείς ηθικά με την αστική κοινή γνώμη χρειάζεται ένα ηθικό θάρρος διαφορετικού διαμετρήματος από κείνο που απαιτείται για να ανοίγει το στόμα του και να φωνάζει συνθήματα.

Η τελευταία πράξη του ΕΛΑ, έθεσε σε κίνηση νέα επιχειρήματα: «Ο ΕΛΑ κτυπά τους εργάτες, δεν πείθει τους εργάτες κ.λ.π.» Τα επιχειρήματα αυτά έντεχνα επίσης αντιπαράθεσαν την πρακτική του ΕΛΑ με αυτή της 17N. Η λειτουργία αυτών των επιχειρημάτων:

α) Να διευρύνουν και να οξύνουν τις διαφορές ανάμεσα στις «τρομοκρατικές» ομάδες και στο εσωτερικό τους.

β) Να τις φέρουν αντιμέτωπες με τον εργατικό συνδικαλισμό και τον εργατισμό όχι μόνο των αριστερών κομμάτων αλλά και των μαρξιστικών κύκλων της άκρας αριστεράς.

Ο ΕΛΑ, ωστόσο δίνει κάποια απάντηση στην προκήρυξη του γι' αυτά. Το ιδεολογικό και πολιτικό πνεύμα της προκήρυξης συνοψίζεται στα ακόλουθα: Όποιος εξιδανικεύει τις λαϊκές μάζες, ξύνει τα ταπεινά εργατικά ένστικτα και προβάλλει ως αξίες τις αδύνατες πλευρές των λαϊκών μαζών (την απογοή-

Μια σύνοψη των πολιτικών ιδεών του Ε.Λ.Α.

Χρονογράφημα

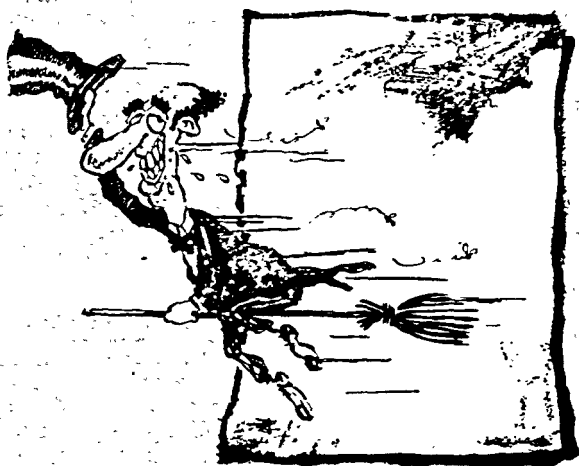
Πολύ δεν πάει;

Είναι να μην σε πάρει το ποτάμι γιατί αν σε πάρει σε σηκώνει κιόλας. Δηλαδή γίνεται αυτό που λένε «όπως είπε και ο Αντρέας, η διακήρυξη της 3ης Σεπτεμβρίου, τι τα ψάχνεις ρε φίλε, ο αγώνας τώρα δικαιώθηκε!»! Το οποίο, τη ζωή ή την παίρνεις από πάνω όπως οι Κολοκοτρωνάιοι, «καβάλα παν' στην εκκλησιά, καβάλα προσκυνάνε» που λέει και το δημόδες, μείον τα μπουντρούμια δέβαια και η τύφλωσή του γερο-Θόδωρου, ή σε παίρνει εκείνη από κάτω και σου λύνει μια και καλή τις απορίες σου, σαν πασόκος νεοπροσηφθείς σε υπουργείο.

Με άλλα λόγια: Αν αρχίσεις τα σουπα-μούπες, τα «πού πάμε», τα «ρε συ αυτοί πολύ το χοντρήνανε» και τα «άλλο θα πει Χαλκιδική κι άλλο θα πει Χαλκίδα, αλλού μου είπες πως θα πας κι αλλού εγώ σε είδα», δεν βρίσκεται άκρη. Το πολύ-πολύ να οικονομήσεις τίποτε εφιάλτες περιποιημένους, της εποχής, και να πετάγεσαι από το κρεβάτι, άγρια χαράματα, αλαφιασμένος, γιατί είδες λέει τον Δροσογιάννη πάνω σε άσπρο άλογο, φτυστός ο 'Αη Γιώργης, να φυλάει τις θερμοπύλες γιατί λέει, το όνειρο πάντα, μας ειδοποίησε ο Αλεξάκης ότι έρχονται οι Αμερικάνοι!

Τα βλέπετε; Και δεν είναι εύκολο να θρεθείς σε τέτοιους καιρούς κρίσης επί ξύλου κρεμάμενος και να ωρύνεσαι, φαιμελιάρης άνθρωπος, «σταμάτα οδηγέ να κατέβω. Εγώ για τα Σούρμενα πήγαινα»... Οπότε τα βλέπεις έτσι, τα βλέπεις και αλλιώς, θυμάσαι και τις προγονικές επιταγές που 'χεις φυλάξει στο πατάρι για την περίπτωση, «ή ταν ή επί τας», «εν οίδα ότι ουδέν οίδα», «ο σώζων εαυτόν σωθήτω» «πέντε γκολ ο Αναστόπουλος» και λοιπά, και όταν σε ρωτάνε «εσύ τι λες ρε Αλέκο;» απαντάς «τι να σας πω... Κι εγώ υπάλληλος είμαι» και καθαρίζεις.

Καμιά φορά δέβαια το κακό παραγίνεται. Σε στριμώνουν όλοι μαζί στη γωνία, Σημίτες, Κουτσόγιωργες, Γιαννόπουλοι, άπαντες γνωστοί και μη εξαιρετέοι, κι αρχίζουν τα κροσέ τα απερκάτ και τα κάτω απ' τη ζώνη άμα λάχει, αφού ο διαιτητής είναι δικός τους και δεν βλέπει, κι εσένα γυαλίζει το μάτι σου και το παίρνεις απόφαση και αρχίζεις τις παραδοσιακές χειρονομίες. Και τότε κοιτάς δεξιά κι αριονίζεσαι, κοιτάς αριστερά και τα βλέπεις πολύ «τρέχα-τρέχα οδηγέ για να τους περάσουμε, αλλά τι να κάνεις; Αφού μήνες στο χορό χορεύεις, ελπίζοντας πως θα θρεις το κατάλληλο θήμα όταν πρέπει.

Εκτός και αν είσαι πολύ της θεωρίας, τότε δεν υπάρχει πρόβλημα. Τραβάς ένα άρθρο στο περιοδικό, γιατί όλο και κάποιο περιοδικό θα βρίσκεται στα περίξ, το Πασόκ έτσι, το Πασόκ αλλιώς, και καθαρίζεις. Μετά στριμώνχεσαι στην ουρά και το ξαναψηφίζεις. Γιατί, στο κάτω-κάτω, στο Πασόκ αναγνωρίζονται σήμερα οι λαϊκές μάζες, άσε που οι εκλογές δεν αλλάζουνε τίποτα!

Είναι, εγώ το είπα από την αρχή, να μην σε πάρει το ποτάμι γιατί αν σε πάρει σε σηκώνει κιόλας. Και καλά να σε σηκώσει. Αλλά να έχεις και τις κλαδικές να σου κουνάνε το μαντήλι... Πολύ δεν πάει;

Κ. Σ. Σδέικος

Μικρές αγγελίες - μικρά μηνύματα

ΑΠΟΤΥΧΙΑ

Όλοι μου λένε: «Αποτυχία είναι το να αποχτάς συνήθειες». Εγώ όμως θέλω να πιστεύω πως ορισμένα πράγματα: «δεν είναι συνήθεια μοναχά» κι ας έχω αποτύχει μερικούς, προς το παρόν.

Άννα

Θεσσαλονίκη

Υ.Σ.1 Είμαι 21 και στις 24 του Σεπτεμβρίου θα πάω τα 22.

Υ.Σ.2 "Lonely days, lonely nights" συναγωνίστρια των Ε.Ο.Α. (Εργένικων Ομάδων Αυτοκτονίας Σχολ. τεύχος 40).

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΕΚΑ

Αλέκα Γ. (Φ.Μ.) ΧΙ-ΧΙ-ΧΙ, τους την παίξαμε, σπάσαμε το μπαλόνι με τον κοπανιστό αέρα...

M.X.

ΤΡΙΜΑ ΤΟΥ ΒΥΘΟΥ

Αφέθηκα σε μια θαλασσογραφία. Ξενιτεύτηκα με τα κύματα κι αγάπησα τη γλαυκάδα της αυγής. Χιλιάδες σκορπιόι, αρμενίζουν οι γλάροι, κρατώντας στα ράμφη τους μανόλιες ανατολίτικες.

Νιώθω τον πόνο του δότσалу και πονώ. Πετράδι, τρίμα του βυθού, η ψυχή μου. Ριγώ σαν τη θυμάμαι. Είμαι παντέρμη, και βάφω τη μοναξιά μου γαλάζια σε μαύρο φόντο. Ταίριασμα χρωμάτων ανεξίτηλο.

Σέρνω την ύπαρξή μου στην άμμο κι ανασαίνω στα βάθη του βυθού μου. Όποια ψυχή με νιώθει ας κωματίσει προς την ακτή μου.

Μελαχρινός Μαρμαρηνιάς

ΔΕΝ ΞΕΡΩ

Έχω κάτι σπασμένα φτερά. Δεν ξέρω καν γιατί μας ήρθε το καλοκαιρι αυτό. Για ποια ανέλπιστα χαρά. Για ποιες αγάπες. Για ποιο ταξίδι ονειρευτό.

Υ.Γ.1 Για την Α.Α. απ' την Πρέβεζα. Σε ευχαριστώ για το μήνυμά μου.

Υ.Γ.2 Για την κοπελιά, που διαολοστέλνει το διάβασμα (τ. 40), εύχομαι να εκπληρωθούν οι ανάγκες σου.

Υ.Γ.3: Σε λίγο αρχίζει η «Τελευταία Ιθάκη».

Άγνωστος

ΜΙΚΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Τα πάντα γύρω εγκαταλείπουν, φεύγουν οι άνθρωποι, τα σπίτια τα χρώματα

Κι εγώ... νάχνοντας μέσα στα διαλυμένα κομμάτια της ύπαρξής μου μ' ένα πλήθος ενοχλητικά φαντάσματα να με τριγυρίζουν...

Υ.Γ. Δημήτρη, ο κόσμος είναι πράγματι μικρός τόσο μικρός που νοιώθω να πνίγομαι!

«Strange days have found us»

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΚΟΗΣ

Αν είσαι απλά συμπαθητική και κατά τύχη αντιμετωπίζεις προβλήματα ακοής, τότε θα πρέπει να προσπαθήσεις να συναντηθείς μαζί μου. Έχοντας ανάλογα προβλήματα κατέληξα στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει να θρώ μια κοπέλα που ν' αντιμετωπίζει παρόμοια προβλήματα, μιας και οι υπόλοιπες με απορρίπτουν.

Όποια ενδιαφέρεται (είμαι 28 χρονών), ας μου γράψει στη διεύθυνση:

Λαομέδων Νικολαΐδης

Post Restante

Κεντρικό ταχυδρομείο Ομόνοιας,

Αιόλου 100

Αθήνα

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΠΑΣΩ

ΕΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΣΟΥΣ

Ήταν αναπόφευκτο...

ΔΕΝ ΗΘΕΛΑ ΝΑ ΠΑΩ ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΜΟΥ ΤΟ ΦΕΡΑΝΕ... ΜΕ ΒΡΗΚΕ ΑΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΤΟ... Ο ΧΡΟΝΟΣ ΗΤΑΝ ΛΙΓΟΣΤΟΣ... ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣΩ ΜΕΡΙΚΟΙ ΜΙΑΗΣΑΝΕ ΓΙΑ ΤΡΕΛΟΧΑΡΤΟ

ΑΛΛΟΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΑΝΑΒΟΛΗ ΔΕΝ ΗΘΕΛΑ.

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΟΜΩΣ ΜΕ ΠΙΕΖΕ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣΩ

ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΔΙΑΛΕΞΩ

ΤΕΛΙΚΑ ΠΗΓΑ

ΧΑΡΗΚΑΝΕ, ΕΓΩ ΟΧΙ.

ΜΕ ΝΤΥΣΑΝΕ ΣΑΝ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ.

ΜΕ ΒΑΛΑΝΕ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΗ.

ΜΕ ΤΡΕΣΑΝΕ ΜΕ ΚΑΨΩΝΑΡΑΝΕ

ΗΘΕΛΑ ΝΑ ΦΩΝΑΞΩ

ΗΘΕΛΑ ΝΑ ΞΕΣΠΑΣΩ

ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΣΑ

ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΤΟΥΣ ΚΑΝΩ ΤΑ ΧΑΤΗΡΙΑ

ΧΑΙΡΟΝΤΑΙ ΟΤΑΝ ΤΟΥΣ ΤΑ ΚΑΝΕΙΣ

ΤΗ ΒΡΗΣΚΟΥΝ.

ΣΟΥ ΔΙΝΟΥΝ ΚΑΙ ΑΠΑΛΛΑΓΗ

ΠΟΤΕ ΟΜΩΣ ΔΕΝ ΣΕ ΡΩΤΗΣΑΝΕ

ΑΝ ΗΘΕΛΕΣ ΝΑ 'ΡΘΕΙΣ

ΓΙΑΤΙ ΣΕ ΠΗΡΑΝ ΜΕ ΤΟ ΖΟΡΙ

ΕΙΜΑΙ ΣΤΑ ΜΙΣΑ

ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΑΝ ΘΑ ΑΝΤΕΞΩ

ΟΜΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΔΕΝ ΘΑ ΤΟΥΣ ΚΑΝΩ

ΤΗ ΧΑΡΗ.

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΠΑΣΩ.

ΑΚΟΥΩ ΜΟΥΣΙΚΗ.

ΗΡΕΜΩ, ΗΡΕΜΩ, ΞΕΧΝΑΩ.

J. M.

17 Μ.Α.

ΚΡΗΤΗ

ΜΟΥΣΣΕΣ

Ύστερα θα σταθούμε εμπρός από τις κάμερες και τα φωτιστικά χαμογελώντας, κι άλλοτε μ' ένα πάθος εξευγενισμένο θα δείχνουμε τις μούσες, πεπλοφορούσες κι ευοδιάζουσες, τα καλά των μη κρύβοντας μ' ανάλαφρο αέρινο πάτημα ξαναγράφοντας την τροχιά τους να καλούν στις απολαύσεις.

Αντώνης Κατσιούπας

Υ.Γ. Για την Μαρίνα Λ. Νομίζω πως μιλάμε μια τουλάχιστον κοινή γλώσσα.

Τηλεφώνησέ μου αν θέλεις, ίσως να μιλάμε κι άλλες (57.37.098)

ΚΑΝΑΡΙΑ ΝΗΣΙΑ

Προσφάτως απαλλαγθείς από ένα νευρικό εφιάλτη, πουλώ το μαγαζί μου και αναχωρώ δια Κανάρια νησιά (και όχι μόνο) με μηχανή. Αν είσαι ανεξάρτητη, 18-25 χρόνων, ωραία, όχι κουλτουριάρα αλλά Σαλονικιά και γουστάρσεις αυτό το ταξίδι πάρε με στο 935560 10-12 το πρωί.

Ταξιδιάρια ψυχή

κατά κόσμον Γιάννης

ΓΙΑ ΚΑΠΟΙΑ 18αρα ΠΡΕΒΕΖΙΑΝΑ

Σ' αναζητώ στο πολυσύχναστο των κεντρικών λεωφόρων στον πολυδούλο ρόγγο καφετειών σε ψάχνω, όπου νεκροί να παίζουν επιμένουν ζάρια, χαρτιά, ξαφνιαστικές επικαιρες ειδήσεις, κερδίζοντας και χάνοντας τον εφήμερο χρόνο.

Σε ψάχνω παντού, παντού σε ζητώ στην ερημιά συνοικιακών δρόμων στην απελπίσια κλειστών σπιτιών σε προσώψεις κυριακάτικων νοσοκομείων σε παντζούρια που τυχαία πίσω τους κλείνουν πρόσωπα, ανυποψίαστα της τρέλας

στις άδειες προθήκες σινεμά. Σ' αναζητώ σε ψάχνω σε βρίσκω και πάλι σε χάνω σε σχήματα ατελή του δικού μας χώρου του δικού σου που είναι δικός μου του δικού μου που είναι δικός σου

Αποσπάσματα από

Μια αποκλειστική είδηση του «Σχολιαστή» κατευθείαν από το Παρίσι. Ο γνωστός και αμφιλεγόμενος (η μοίρα των πρωτοπόρων...) λαογράφος –και όχι μόνον– Ηλίας Πετρόπουλος –που η απονία και η στένοκεφαλία κάποιων συμπατριωτών του τον κρατούν για δωδέκατο συνεχή χρόνο αυτοεξόριστο στη Γαλλία– λύνει τη συγγραφική του σιωπή ύστερα από τρία χρόνια.

Είναι γνωστό πλέον ότι ο άνθρωπος αυτός έχει αποδείξει πως δεν διστάζει να μιλήσει ανοικτά για οποιοδήποτε θέμα εμπίπτει στη «λαογραφία του άστεως», όσο περιθωριακό, όσο ασήμαντο ή φαιδρό μπορεί να φαντάζει αυτό στην περιφρονητική ματιά των Ελλήνων ειδημόνων και των «σεμνών» πανεπιστημιακών, που απλώς σιωπούν. Έτσι και τώρα, για την επανεμφάνισή του στις προθήκες των βιβλιοπωλείων διάλεξε, (κρατηθείτε...) το φολκλόρ της κλανιόλας!

Για «να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νεότεροι», θα πούμε ότι η κλανιόλα ήταν ένα συνήθως κινητό εξάρτημα του σπιτιού που προορίζεται –το πάλαι ποτέ– να απομακρύνει τα ...δύσσομα αποτελέσματα των εντερικών αποφράξεων από το χώρο του κρεβατιού, ιδίως κατά τη διάρκεια της νυχτερινής κατάκλισης! Δεν ήταν τίποτα περισσότερο από ένα δερμάτινο ή ελαστικό σωλήνα η μία άκρη του οποίου φιλοξενούσε μια κοινή κάνουλα, η δε άλλη άκρη κατάληγε σε μία μεταλλική χοάνη σαν αυτή της τρομπέτας.

Ο Ηλίας Πετρόπουλος, ερευνητής μεθοδικός σαν το μερμύγκι, άνθρωπος ενθουσιώδης και επίμων σαν άτακτο παιδί, κατέγραψε διάφορους τύπους κλανιόλας διακρίνοντας δυο κυρίως κατηγορίες: την συνηθέστερη *κινητή* (τον πιο διαδεδομένο τύπο της ήδη περιγράψαμε) και την σπανιότερη *ακίνητη*, αποτελούμενη από έναν επί τούτου κατασκευασμένο αεραγωγό που, τρυπώνοντας τον τοίχο του δωματίου, κατέληγε συνήθως στην αυλή του σπιτιού...

Το «Περί κλανιόλας», όπως θα τιτλοφορείται το βιβλίο, αναμένεται να βγάλει πολύ γέλιο. Κι όχι μόνο λόγω θέματος. Εξετάζει με γαργαλιστικές λεπτομέρειες ένα πεδίο λαογραφικά παρθένο και αποτελεί το πρώτο μέρος μιας ολόκληρης... «τριλογίας του κώλου» της οποίας τα άλλα δύο μέρη, με θέματα-έκπληξη (!), είναι επίσης έτοιμα θα δημοσιευτούν αμέσως μετά. Την εικονογράφηση έκανε ο γραφίστας Ανακρέοντας Καναβάκης (μικρό δείγμα δημοσιεύουμε εδώ), με σχέδια πλήρη ερωτισμού και σχεδόν «τρυφερά». Τέλος το βιβλίο είναι γραμμένο εις άπταιστον καθαρεύουσα, κι όχι τόσο για λόγους φαιδρότητας, αλλά εξαιτίας της προσωπικής έλξης που ασκεί στον συγγραφέα αυτή η «ωραιότητα και ευέλικτος» –πλην νεκρή, θα προσθέταμε εμείς– γλώσσα.

Όμως ο μεγάλος... χαμός θα γίνει όταν το «Περί κλανιόλας» υποβληθεί επισήμως σε πέντε αντίτυπα, ακριβώς όπως ορίζουν οι σχετικοί κανονισμοί, προς θράβευση εις την Ακαδημία Αθηνών! Ο Πετρόπουλος το εννοεί και θα το κάνει, κι όχι φυσικά γιατί έχει την αφέλεια να περιμένει κανένα βραβείο. Φαντάζεστε, όμως, τις φάτσες ορισμένων «αθανάτων» όταν θα... κληθούν να δικαιολογήσουν την απορριπτική απόφασή;

Εν αναμονή της έκδοσης, προδημοσιεύουμε κάποια μικρά αποσπάσματα.

Γιώργος Ι. Αλλαμανής

και κληρονομία. Εκάστη αξιοπρεπής παρθένος διέθετε την προσωπική της κλανιόλαν, ην, συνήθως, είχαν κληρονομήσει υπό τινος προμάμης. Αι ελληνίδες κόραι εδιδάσκοντο τα του προορισμού της κλανιόλας παρά της μητρός αυτών, αρκούντως ενωρίς. Τοιουτοτρόπως, ήσαν αρίστως παρασκευασμένοι διά την λεγόμενην πρώτην νύκτα του γάμου, ότε ευθύς μετά την θριαμβευτικήν διακόρευσην, η νύμφη έστρεφεν, αιδημόνως τα οπίσθια της προς την πλευράν του καθημαγμένου γαμβρού, όστις και έσπευδεν να διολισθήσθαι το αιχηρόν ρύγχος της κλανιόλας εντός του (πιθανώς, παρθενικού) πρωκτού. Τούτο απήτει η αβροφροσύνη της εποχής. Πάντως, αγνοείται εάν ο σύζυγος εχρησιμοποίη εις το τρυφερόν του έργον ουσίαν τινά γλιστρώδη (παραδειγματος χάριν, έλαιον), ως αγνοείται και η αντίδρασίς του, επί τυχόν, αντιμετωπίσεως αιμορροΐδων.

Οι γόνοι των εκλεκτών οικογενειών της Επτανήσου παρέμενον, συνήθως, διακριτικοί προς την συμβίαν των, καθ' όλην την διάρκεια της κοινής των ζωής, φρονούντες ότι, η καθημερινή διολισθήσις της κλανιόλας εν τω συζυγικώ πρωκτώ αποτελεί ιπποτικήν χειρονομίαν, συντελούσαν τα μέγιστα εις την τόνωσιν του Θεσμού της Οικογενείας. Ως προς την σύζυγον υφίστατο (σαν κότα) τα ψηλαφήματα του ανδρός της. Η εικών αύτη είναι αρκούντως ειδυλλιακή, καθ' ότι, ενίοτε, συν τη παρόδω του χρόνου, ο σύζυγος απέβαινε τραχύς. Μάλιστα, δεν έλειψαν τα παραδείγματα βαρβάρων συζύγων, που, αποτεινόμενοι εις την συμβίαν, εκραύγαζον: μη μου τουρλώνεσαι χώστο μόνη σου. Βλέπετε, υπάρχουν άνθρωποι που δεν σέβονται μήτε την Χρυσήν Βίβλον μήτε την ιερότητα των στιγμών...

Η περίπτωσις της, αυτοχρησιμοποιούμενης παρά του ανδρός κινητής κλανιόλας δεν παρουσιάζει ιδιάζον, πρακτικόν ή ψυχολογικόν, ενδιαφέρον. Απλώς ο σύζυγος, πριν κατακλιθῆ (και αφού είχαν επιτελέσει το ανάλογον προς την γυναίκα του καθήκον), έπραττε το αυτό εις βάρος και των ιδίων του οπισθίων. Εννοείται πως, ήδη, οι δύο σωλήνες των κλανιολών ήσαν ανεπτυγμένοι, υπό τα εφαπλώματα, κατά μήκος των ποδών των συζύγων, καταλήγοντες ότε μεν χαμαί εις το δάπεδον, ότε δε εις το ημίκλειστον παράθυρον. Τούτο δίχως να αποσιωπάται και η παραλλαγή της κλανιόλας μετά φιάλης (ανάγνωθι, δαμιζάνα). Η λειτουργία με την ορειχάλκινον κωνσταντινουπολίτικην κλανιόλαν ήταν ολιγότερον πομπώδης.

Η αυταρχικότης

Με την ακίνητον κλανιόλαν αλλάσσει όλη η σκηνογραφία. Διότι, η μεν κινητή κλανιόλα χρησιμοποιείται παρ' αμφοτέρων

Ορισμοί

Ευελπιστών ότι, ο οξυνούστατος αναγνώστης μου ουδόλως συγγέει την κλανιόλαν με τα πνευστά μουσικά όργανα, ήθελον αναπτύξει δι' ολίγων τα της φύσεως και του προορισμού αυτής. Ως είπον, η κλανιόλα ήτο αντικείμενόν τι. Υφίσταντο, μάλιστα, δύο τύποι κλανιόλας: η *κινητή* και η *ακίνητος*. Και η μεν κινητή κλανιόλα δεν ήτο ειμή είδος τι κλυστηρίου, η δε ακίνητος εντετοιχισμένον ερμάριον. Η κινητή κλανιόλα, ως ευθυνοτέρα, και αρκούντως εύχρηστος, είχαν ευρυτέραν απήχησιν. Αντιθέτως, η ακίνητος κλανιόλα, αποτελούσα αληθές αρχιτεκτονικόν μέλος, απήτει μεγάλα έξοδα, εξ ου και η χρήσις της παρά μικροτάτης κοινωνικής μερίδος.

... Ο πατήρ της οικογενείας, ο και κατέχων το απόλυτο δικαίωμα του πέρδεσθαι, επέτρεπεν, εθιμικώς πως, τη εν (δήθεν) αγνοία του εν απουσία του, καταπάτησιν του πορδο-μονοπωλίου του εκ μέρους ετέρων μελών της υπ' αυτόν οικογενείας. Η παραβίασις του πατρικού μονοπωλίου ελάμβανε χώραν υπό ποικίλας προφάσεις και μορφάς. Ούτω, ο υπέρβηρος πάππος επέρδετο ξεροβήχων, η σύζυγος έπραττε το αυτό ιεροκρυφίως, ο πρωτότοκος υιός ενηλικιούτο μιμούμενος επ' αυτού τον γενήτορά του, και, τέλος, η μάμμη της οικογενείας τις αμόλαγε κούφιος.

Όλως αντιθέτως, ο πατήρ ήτο υπερήφανος διά την ικανότητά του, και δη διά την ικανότητα του πέρδεσθαι θροντοδώς. Επιπροσθέτως ο πατήρ υπεγράμμιζεν την ηχηράν του ικανότητα δια γελώτων και ευφραντικών επιφωνημάτων, εν οίς το προαιώνιον ωχ! εκυριάρχει. Κατά τας αχαρακτριστούς αυτές οικογενειακάς σκηνάς τα μεν τέκνα της οικογενείας εχαχάνιζον εν χορώ, η δε σεμνυνομένη σύζυγος εταπεινού το βλέμμα ίνα το μειδίωμα αποκρύψει. Εάν δεν απατώμαι, ευρισκόμεθα προ μιας ανεξόδου οικογενειακής διασκεδάσεως, απαντώσης εις άπαντα τον ελλαδικόν χώρον, μηδέ των εν Θεσσαλονίκη ισραηλιτών εξαιρουμένων.

Η κατάστασις είχαν αποθεί απαράδεκτος. Έπρεπε να εφευρεθεί η κλανιόλα. Και εφευρέθη...

Καταγωγή της κλανιόλας

Δεν επέπρωτο ν' ανακαλύψουν οι νεοέλληνες την κλανιόλαν. Προσεπάθησα, μετ' επιμονής, να εξιχνιάσω τα της καταγωγής της κλανιόλας, ήτις, παρ' ημίν, επιχωριάζει κυρίως εις τας Ιονίους Νήσους, καθώς και εις τας δυτικές περιοχάς του Μωρέως, της Στερεάς και της Ηπείρου. Κατά τα επιφαινόμενα, η λέξις/ κλανιόλα έχει επτανησιακήν την καταγωγήν. Την ίδίαν προέλευσιν έχει, ίσως, και το αντικείμενον/κλανιόλα. Δυ-

στυχώς, ελάχισται κινηταί κλανιόλαι διεσώθησαν άχρι σήμερα. Κλανιόλα τις επεδείχθη, εσχάτως εν Κεφαλληνία εις φίλον επισκέπτην της ιδιωτικής συλλογής του ρέκτου κυρίου Μ.Δ. Αφ' ετέρου, κατά μίαν αδέσποτον φήμην, ο ωραιότατος ποιητής κύριος Οδυσσεύς Ελύτης κατέχει (και, πιθανόν, χρησιμοποιεί) την προσωπικήν κλανιόλαν του εθνικού ημών θάρδου Salomon, ή, επί το ελληνικότερον, Σολομού. Κρίνω την φήμην ανυπόστατον και, εν τινι μέτρω, συκοφαντικήν διά τον νομβελίσταν.

Σαβουάρ-θιβρ

Το δημοσία πέρδεσθαι ίδιον των χυδαίων εστί. Δεν προτίθεται να ενασχοληθώ με τα ήθη του όχλου, ον περιφρονώ βαθύτατα. Περί την χρήσιν της κλανιόλας (είτε κινητής, είτε ακινήτου) ίσχυεν άγραφος κώδιξ καλής συμπεριφοράς. Τη εξαιρέσει των προικοσυμφώνων, ουδέν έτερον γραπτόν μνημείον διεσώθη, αναφερόμενον εις την κινητήν κλανιόλαν, και, δη, εις την γυναικείαν κλανιόλαν. Επ' αυτού, διακρίνω σαφώς την κομψοτάτην γυναικείαν κλανιόλαν από της, κάπως χονδροειδούς, ανδρικής κλανιόλας.

Η κλανιόλα δεν εθεωρείτο ευκαταφρόνητον εργαλείον. Η κλανιόλα απετέλεε αντικείμενον προικοδοτήσεως

ΚΛΑΝΙΟΛΑΣ

του Ηλία Πετρόπουλου

ο πρώτο μέρος της «τριλογίας του κώλου»

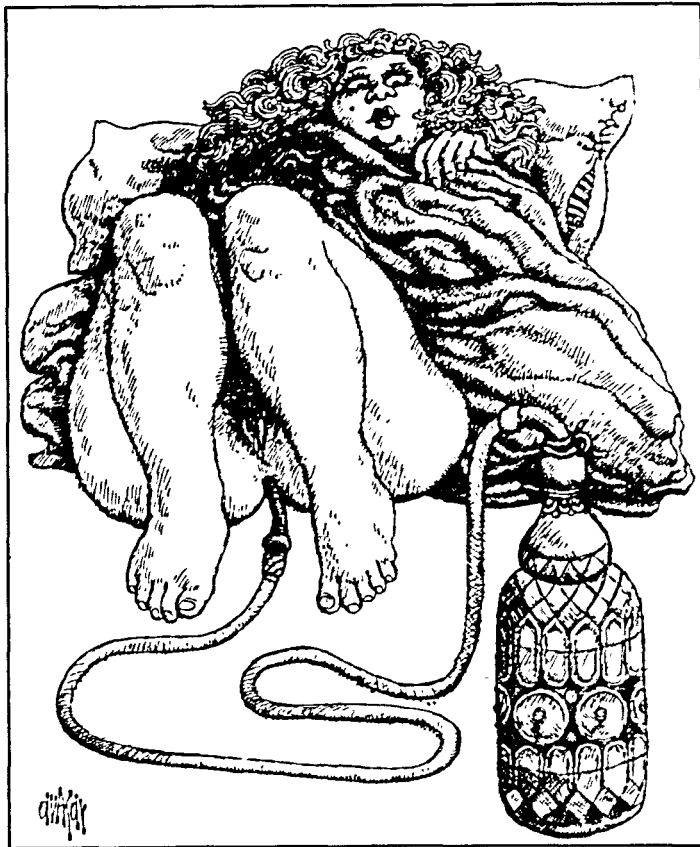
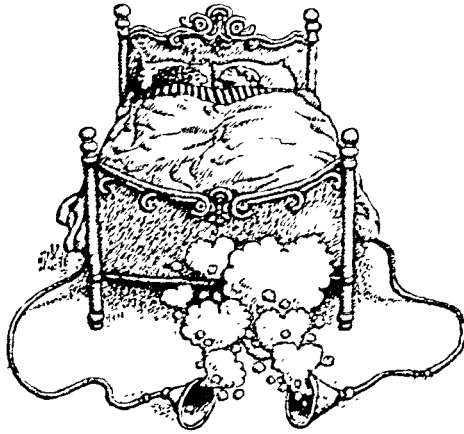
ρων των συζύγων, η δε ακίνητος τοιαύτη ανήκει, αποκλειστικώς, εις τον πατριάρχην της οικογενείας. Διότι, η μεν χρήσις της κινητής κλανιόλας αποτελεί κρυφίαν ιδιωτικήν πράξιν, η δε αντίστοιχος χρήσις της ακινήτου κλανιόλας προβάλλει κοινωνικώς τον πατέρα. Και, διότι, την μεν κινητήν κλανιόλαν την χειρίζοντο σχεδόν συνωμοτικώς, η δε χρήσις της ακινήτου κλανιόλας εχαρακτηρίζεται από κάποιαν θεατρικότητα. Ίνα αποδώ σαφέστερος, θέλω συσχετίση την διάστασιν κινητής και ακινήτου κλανιόλας, με την ισόρροπον διάστασιν μεταξύ δοχείου νυκτός (γνωστοτέρου ως καθίκι) και διατρήτου καθέκλας (της αριστοκρατικωτάτης chaise percée), ένθα, παρομοίως η μεν χρήσις του δοχείου νυκτός είναι μία ιδιωτική υπόθεσις, η δε αφόδευσις του Βασιλέως, παρουσία της Αυλής, εθεωρείτο σημαντική δημοσία εμφάνισις, μετ' ιδιαιτέρου τυπικού. Οι ευγενείς της Επτανήσου εμιμούντο, ως πίθηκοι, τας ευρωπαϊκάς συνηθείας. Ούτω, απαντάται εν Ιονίοις Νήσοις και η αποπέρδισις και η αποπάτησις παρουσία τρίτων. Αυτοί οι ευτυχείς τρίτοι, οι απολαμβάνοντες του προνομίου του παρίστασθαι κατά το κλάσιμο (ή, το χέσιμο) του αυθέντου, έδει, κατά τας συγκινητικὰς αυτὰς στιγμάς, να υποκλίνωνται ευσεβάστως και να ανακράζουον την καθιερωμένην ευχήν: με τ'ς υγιές σου, κόντε μου!

Τω όντι, οι ευγενείς της Επτανήσου επέρδοντο (ή, απεπάτου) ενώπιον κοινωνικώς υποδεεστερών προσώπων. Το σύνθηδες θύμα της υψηλής αυτής συμπεριφοράς ήτο ο αρχιεπιστάτης (ήτοι, σέμπος) του ευγενούς. Τα αυτὰ έπραττεν ο κόντες και κατά τας διαφόρους επισκέψεις ετέρων ταπεινών ανθρώπων: αφελών χωρικών φερόντων δώρα, πλανοδίων εμπόρων, αδιστάκτων σπιρίων, ή και πτωχών ιερών. Αφήνων κατά μέρος την εν διατρήτω καθέκλα αφόδευσιν, θέλω περιορισθί μόνον εις τα της ακινήτου κλανιόλας.

Ός ειπόν, η ακίνητος κλανιόλα ελάμβανε την μορφήν θυρίδος, ευρισκομένης, λόγου χάριν, εις το σαλόνιον της εν τω άστει οικίας, ή της αγρεπαύλεως, των ευγενών. Ότε, λοιπόν, ο κόντες Χ. ήθελεν να εντυπωσιάσθι, ή να κάμψι ψυχολογικώς, τον επισκεφθέντα αυτών κολλήγαν, διέκοπτεν αιφνιδίως την συνδιάλεξιν ίνα προθή εις προσβλητικήν τινά ενέργειαν. Αι προσβλητικά ενεργεiai ήσαν περιωρισμέναι τον αριθμόν και απολύτως τυποποιημένα. Ούτω, ο κόντες, ενώ ο κολλήγας ωμίλει, άλλοτε έστρεφε το απλανές βλέμμα του προς την οροφήν, άλλοτε απήύθυνε τον λόγον εις τον κυνηγετικόν του σκύλον, άλλοτε έδιδε διαταγάς εις παριστάμενον υπηρέτην, άλλοτε εσκάλιζεν εμβριθώς την μύτην του, άλλοτε έβηχεν μετ' επιμονής, άλλοτε απεχρέμπετο εις παρακείμενον πιυελοδοχείον, άλλοτε επέρδετο προ της κλανιόλας, και, άλλοτε εξήτα την τρυ-

πητήν καθέκλαν διά να κάμη τα κακά του. Περιττεύει πάσα ανάλυσις των ως ανωτέρω ενεργειών, γνωστοτάτων άλλοθεν. Οι γλοιώδεις τουρκομπέδες της Μάνης δεν εδίσταζον να εξαπολύουον τας ροχάλας των εις το δάπεδον της εκκλησίας...

Το σαβουάρ-βιβρ, ως προς την ακίνητον κλανιόλαν, ήτο σεμνοπρεπές και αποτελεσματικόν. Τουτέστιν, ενώ ο δυστυχής κολλήγας μας ανέπτυσσε τα αιτήματά του, ο κόντες Χ. επλησίαζε προς την θυρίδα της κλανιόλας (ευρισκομένης εις το ύψος των ώτων του), την ήνοιγε και, αμόλαγε παρατεταμένον πόρδον. Ο κολλήγας υπεκλίνετο, συνεχίζων τον λόγον του ψυχραίμως, ενώ ο κόντες επέστρεφεν εις την πολυθρόναν του. Η όλη σκηνή δεν εστερείτο βασιλικού μεγαλειού. Δι' αυτό την μετρήχето, ως φημολογείται, και ο εθνικός ημών Ποιητής.

Εν κατακλειδι...

... Ο περιώνυμος μυθιστοριογράφος Στανδάλιος (von Stendhal) έγραψεν: όταν θέλεις να εκμάθεις Ιστορίαν, δέον να εύρεις την δύναμιν να την αντικρύσεις κατά πρόσωπον. Οι νεοέλληνες δεν διαθέτουον αυτήν την δύναμιν, ούτε επιθυμούον να την αποκτήσουον. Εν τοις παρ' ημίν πανεπιστημίσις διδάσκονται μόνο σοβαρά θέματα. Και διδάσκονται με τρόπον σεμνοπρεπή και εθνικόν άμα. Προ της επιλογής εκάστου προσεχούς στόχου αμφιταλαντεύομαι. Ειρφάσθην επί της κλανιόλας εξ Εθνικού Καθήκοντος. Βεβαίως, πρόκειται δι' επικίνδυνον θέμα. Επικίνδυνον ουχι διά τον συγγραφέα (εν Ελλάδι επικρατεί Απόλυτος Ελευθερία), αλλά διά το αφελές Κοινόν. Το Κοινόν αντιδρά εις τα επικίνδυνα βιβλία διά συγκεκριμένων τρόπων, άλλοτε δι' οργής, άλλοτε δι' αμηχανίας, άλλοτε δι' ακράτου θαυμασμού. Αγνώω ποίος, εκ

των τριών αυτών τρόπων, τυγχάνει ο πλέον ηλίθιος. (...) Ελπίζω ότι, ο αναγνώστης κατενόησεν πλήρως την μεγάλην (οικωλογικήν σημασίαν της κλανιόλας, και, γενικότερον, του πέρδεσθαι (...)) Παρά τας εμμόνους προσπάθειάς του, ο γράφων δεν κατώρθωσε να υπερβή το στάδιον του ερασιτέχνου λαογράφου. Το πρόβλημα της κλανιόλας παραμένει, επιστημονικώς, ανοικτόν. Ο γράφων, περιορισθείς εις τα ακραιφνώς λαογραφικά πλαίσια, διά του παρόντος πονήματος, απλώς θέτει το πρόβλημα της κλανιόλας υπ' όψει των, αρμοδιώτερον αυτου, καθηγητών. Ούτω, λόγου χάριν, ο έγκριτος καθηγητής κύριος Παναγιώτης Μουλλάς δύναται να μελετήσθι τας εν τη λογοτεχνία μας αναφοράς του πέρδεσθαι, ενώ ο καθηγητής κύριος Νικόλαος Μουτσόπουλος είναι ο μόνος ενδεδειγμένος διά την αποτύπωσιν των, τυχών εναπομεινουσών εν Σιατίστη και Καστοριά, ακινήτων κλανιολών. Ίσως μάάλιστα, είναι κατάλληλος η στιγμή διά την ίδρυσιν Εθνικού Πορδολογικού Ινστιτούτου...

Το στέκι της Χαλκίδας

Γεια σας
Θα προσπαθήσω μέσω αυτού του περιοδικού να επικοινωνήσω με μερικούς «κυρίους» εντός εισαγωγικών γιατί για κάποιους σαν αυτούς το κερί έφτασε στις 1.200 δρχ.

Λοιπόν για την ενημέρωση του κόσμου. Μετά από κόπους λίγους ή πολλούς ανοίγει στην Χαλκίδα ένα Στέκι που θάνατι κάτι διαφορετικό στα λιμνάζοντα νερά στη Χαλκίδα και απαγγέλλει έναν άλλο τρόπο ζωής και πολιτικής ανάπτυξης της νεολαίας.

Μετά από παρωδία συνεδρίασης εκλέχτηκε ένα Δ.Σ. που βάση καταστατικού ήταν άμεσα ανακλητό. Βέβαια δεν ήταν κοιροίδα να ξανακάνουν άλλη συνεδρίαση. Τους έφτανε αυτή. Μετά από λειτουργία 3 μηνών σε ένα πλαιοί PUB (φτηνά ποτά, προσέλκυση όλου του λούμπεν κόσμου και υπόκοσμου της Χαλκίδας, κίνητρα για φασαρίες και αφορμές να μας το κλείσουν) και παρά τις αντιδράσεις που υπήρχαν για το πώς ξεκίνησε και πώς κατάντησε συνέχισε να περνάει η άποψη του Αλέκου με αποτέλεσμα να αναπαράγεται και να διαιωρίζεται η αστική ιδεολογία και κουλτούρα. Λειτουργεί με φθίνουσα πορεία και σε τρεις μήνες δεν έμεινε τίποτα όρθιο. Τελικά δεν έμεινε τίποτα και μέσα. Κάποιο ωραίο πρωί είχαν κλαπεί «από αγνώστους» τα πάντα με κλειδί χωρίς διάρρηξη.

Μια λοιπόν και μερικοί δεν ευαισθητοποιούνται να απολογηθούν για όλα αυτά θα 'θελα να τους ρωτούσα. Μια και το στέκι έχει κλείσει και δεν λειτουργεί.

α) Πώς μπορεί ο Ρουμελιώτης να το εκπροσωπεί στο συνέδριο του Βόλου αν δεν αποβλέπει σε προσωπικά του πολιτικά οφέλη.

β) Βάση ποιων ανακοινώσεων και συνεδριάσεων εκλέχτηκαν τα άτομα που θα παρακολουθήσουν το πρόγραμμα φιλοξενίας με πρώτο και καλύτερο πάλι τον Ρουμελιώτη που πήγε στην Ισπανία. Εκτός αυτού αμφιβάλλω κι αν τηρούσε και τις προποθέσεις συμμετοχής.

γ) Πότε θα συγκληθεί γεν. συνέλευση στεκιού και θα γίνει απολογισμός εσόδων-εξόδων για να μάθει ο κόσμος τι γίνεται, γιατί έκλεισε και να αποδοθούν ευθύνες στους υπεύθυνους.

δ) Να ρωτήσω τι γίνονται τα 800 χιλιάρικα που 'χουν εγκριθεί τη στιγμή που κόπηκαν τα στεγαστικά δάνεια. Και βέβαια είναι αξιο απορίας γιατί όταν κάποιος άλλο εκπρόσωποι κάποιου άλλου στεκιού ζήτησαν λεφτά από δήμαρχο-νομάρχη δεν πήραν φράγκο κι όταν πήγαν οι «αντίπαλοι» πήραν απ' τους ίδιους (νομάρχη-δήμαρχο) 400.000.

Βέβαια τώρα που λείπουν οι θάρβαροι ακόμα περιμένουμε την έκδοση της Απόπειρας ανά δυο μήνες γιατί αυτοί μπλοκάρουν τις διαδικασίες. Αλλά και οι θάρβαροι ίσως ήταν κάποια λύση για τους ανένταχτους ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ.

Και βέβαια πλησιάζουν οι δημοτικές εκλογές και προτού οι «προστάτες» μας ξανασώσουν ας φροντίσουν για τα ράμματα της γούνας τους.

Περιμένοντας απάντηση και ελπίζοντας να αποφευχθεί η πεπατημένη οδός λασπολογίας, όσοι δεν είναι μαζί μας είναι χαφιέδες, ταύτα έφη ΚΚΕ μ-λ κλπ.

Γκίκας Γιώργος
Ανδρούτσου 13
34100 Χαλκίδα

Υ.Γ.: Στο Βόλο και στην Ισπανία οι συναντήσεις έγιναν υπό την αιγίδα του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς...

να σέβονται τα θεία! Και το ένα εκατομμύριο «ξυπόλητους γιατρούς» που είχαν βαλθεί να γυρνάνε όλη τη χώρα και να κακομαθαίνουν τους αγρότες μαζί γατρευοντάς τους τσάμπα, τους γυρίσαμε στα χωριά τους ώστε να μην τρώνε τη δουλειά των «σπουδαγμένων», για να ανθίσει και πάλι το ιερό ιατρικό λειτούργημα... Γενικώς τα τακτοποιήσαμε όλα!

Και για να τελειώνουμε την πλάκα: το ξέρουμε πως αστά που γράγαμε παραπάνω απλοποιούν πολύ την κατάσταση που επικρατούσε στη Κίνα στη διάρκεια της πολιτιστικής επανάστασης και πριν απ' αυτή, καθώς και την κατάσταση που επικρατεί σήμερα. Αλλά ακόμα πιο απλοποιημένα κι εκχυδαϊσμένα διάφοροι προσπαθούν να σβήσουν μια μεγάλη εμπειρία κι ένα μεγάλο κεφάλαιο του κομμουνιστικού κινήματος και να εξωραϊσουν τις πράξεις και τα «ανοήματα» της κλίκας του Ντενγκ Ξιάο Πινγκ σ' όλα τα μέτωπα. Η εκτίμηση πως η ταξική πάλη συνεχίζεται και στο σοσιαλισμό, πως η αστική τάξη και ιδεολογία μπορεί να επιβιώσει και μέσα σ' ένα κομμουνιστικό κόμμα και να παλινορθωθεί, τσούζει πολλούς και διάφορους «αριστερούς». Η ήττα των Κινέζων κομμουνιστών (νεολαίων, εργατών και αγροτών) μετά από μια πολύχρονη και σκληρή αναμέτρηση με την αστική τάξη, επιτρέπει σήμερα την καταστροφάντηση μιας πρωτοφανούς σε έκταση, διάρκεια και πλούτο κινητοποίησης εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων που επιχειρήσαν την «επίθεση στον ουρανό», απαιτώντας να ορίσουν οι ίδιοι τις τύχες τους.

Αλήθεια, θα 'χε ενδιαφέρον να μας μιλήσουν οι ποικίλοι απολογητές της Κίνας του Ντενγκ Ξιάο Πινγκ και των διαφόρων «πρεσβυτών» του για τις μαζικές δολοφονίες δεκάδων χιλιάδων κοκκινοφρουρών από την κλίκα που επικρατεί τώρα στην Κίνα, ή για τις μαζικές διαγραφές εκατομμυρίων κομμουνιστών από το Κ.Κ.Κίνας και τη νεολαία του. Κι αν αυτό χαλάει τη μόστρα του «νέου φιλελεύθερου καθεστώτος», ας γράψουν τουλάχιστον κάτι για τις συγκρούσεις χιλιάδων εργατών με την αστυνομία στη Σαγκάη και αλλαχού, ή για τις φοιτητικές διαδηλώσεις που κατηγορούν τη σημερινή κυβέρνηση ότι ξεπουλάει τη χώρα στο γιαπωνέζικο κεφάλαιο. Αν όχι τίποτ' άλλο, για να κρατάνε οι ποικίλοι και τα προσχήματα... Εκτός κι αν οι πηγές τους (λεπτομερέστετες όσον αφορά τα έργα του κάθε Ζανγκ Ξιαν Λιανγκ) δεν γνωρίζουν τέτοια πράγματα.

Συγγνώμη για το μακροσκελές τούτου του γράμματός, αλλά βαρεθήκαμε να διαβάσουμε και ν' ακούμε λιβανωτούς και δακρυβρεχτές ιστορίες. Άλλωστε πρέπει να εκτιμήσετε το κομμάτι μας να καθόμαστε καλοκαιρικά και ενώ βαράει ντάλα ο ήλιος δίπλα στη θάλασσα και να ασχολούμαστε με τη Κίνα του χτες και του σήμερα! Πάντως μάς άρσει να κολυμπάμε «κόντρα στο ρεύμα...»

4 Αυγούστου 1986
Παρέα Αμετανόητων Μασοϊκών

Σ.Σ.: Ο συνεργάτης μας Γιώργος Ι. Αλλαμανής παρατηρεί: Παιδιά όλα καλά, αλλά ποιος μίλησε για «νέο φιλελεύθερο καθεστώς» και για «λιβανωτούς» υπέρ του; Ξαναδιαβάστε την τελευταία παράγραφο: βαλβίδες ασφαλείας αυτού του είδους βολεύουν την εξουσία -ναι ή όχι;...

G.I.A.

Παρεξήγηση:

Λοιπόν, φαίνεται ότι ήρθε κι η σειρά του «Σχολιαστή» να συνταχθεί με τους πολλούς (από τα «έγκριτα» έντυπα τύπου ΤΙΜΕ ή ΒΗΜΑ ως τις ΤV απανταχού της γης, της ΕΡΤ μη εξαιρουμένης), που σήμερα περιχαρείς εκφράζουν τη βαθιά ανακούφιση όλου του...ελεύθερου κόσμου για τα τεκταινόμενα σε μια χώρα που μέχρι πριν δέκα χρόνια ήταν ο εφιάλης τους: την Κίνα. Έτσι και ο κος Γιώργος! Αλλαμανής στη στήλη «Διεθνή» του τεύχους 41 εκστασιάζεται με τα «εκατό λουλουδία» που ανθίζουν τώρα εκεί υπό την υψηλή προστασία του ρεαλιστή και Ντενγκ Ξιάο Πινγκ: σαν παράδειγμα φέρνει τον «πρεσβύτερο συγγραφέα Ζανγκ Ξιαν Λιανγκ», ο οποίος κληρονομήθηκε από τους μαοϊκούς, ενώ τώρα πια τα βιβλία του γνωρίζουν την αποδοχή και την επιτυχία... (happy end!)

Παντού άρθρα κι εκκομπές και σχόλια και περισπούδαστες αναλύσεις με το εξής κοινό ρεζουμέ: ω! τι καλά που παρήλθαν πλέον οι χαλεποί χρόνοι του μαοϊσμού... Τότε που αυτά τα εκατομμύρια των ψωραλέων και αμόρφωτων βάλθηκαν να γκρεμίσουν τ' άγια των αγίων και την καθεστηκυία τάξη! Τότε που οι μαθητές και οι φοιτητές ξεσηκώνονταν κατά των σεβάσμιων καθηγητών τους κατηγορώντας τους (άκουσον άκουσον!) σαν υπερασπιστές της αστικής ιδεολογίας και τάξης, στην εκπαίδευση! τότε που οι εργάτες κληρονομήσαν τους διευθυντές των εργοστασίων και αποφάσιζαν οι ίδιοι για όλα τα θέματα που τους αφορούσαν! τότε που οι οπαδοί του ρώσικου γραφειοκρατικού μοντέλου έπαιρναν πόδι απ' το κόμμα! τότε που αυτοί οι μοδόροι ερυθροφρουροί ανάγκησαν τους διάφορους «πρεσβύτες» να δουλεύουν με τα χεράκια τους για τρεις και βάλε μήνες το χρόνο για να δουν πώς θγαίνει το ψωμί, λες κι ήταν κοινοί θνητοί! Τέλος πάντων αυτοί οι μαοϊκοί δεν είχαν ιερό και όσιο, προσπαθούσαν να καταργήσουν ακόμα και το διαχωρισμό διακοινητικής και χειρωνακτικής εργασίας, τα θεμέλια της κοινωνίας! Ορίστε μας...

Αλλά η θεία δική υπάρχει! Ήρθε με τη μορφή του αξιότιμου Ντενγκ και ξανάβαλε τα πράγματα στη θέση τους: Νεολαίοι, πειθαρχήστε στις αυθεντίες και μην αμφισβητείτε ότι αυτοί αποφασίζουν για σας. Εργάτες, καλύψτε τις νόρμες που ορίζουν οι διευθυντές σας. Κακόμοιροι διανοούμενοι, επιστήμονες και ξεπεσμένοι άρχοντες, πάρτε πίσω τις καρέκλες και τα προνόμια που σας είχαν αφαιρέσει οι ξεδιάντροποι ερυθροφρουροί. Αμερικάνοι, Γιαπωνέζοι κι Ευρωπαίοι κεφαλαιοκράτες μη φοβάστε πλέον, ο κίνδυνος της αναρχίας εξέλιπεν ελάτε κι επενδύστε κι εκμεταλλευτείτε αυτή την αγανή χώρα, αφήνοντας βέβαια τα ποσοστά που δικαιούνται η νέα αστική τάξη που τόσο καλά συνεργάζεται μαζί σας.

Και μην ανησυχείτε για το πόπολο, γιατί το φροντίζουμε με δοκιμασμένες μεθόδους: ολίγος «φιλελευθερισμός» πασπαλισμένος με Colgate, Coca-Cola, Playboy και τα παρεμφερή (Βέβαια με τη νέα οικονομική πολιτική δημιουργήσαμε και λίγα εκατομμύρια που είναι εξαθλιωμένα ώστε -φантаσθείτε- αναπολούν με νοσταλγία την δεκαετία του '60, πλην όμως μπορούμε τώρα πλέον να υπερηφανευόμεθα και ημείς ότι αποκτήσαμε και μερικές χιλιάδες ντόπιων πλούσιων που με λίγη καλή φροντίδα θα γίνουν καλοί εκμεταλλευτές). Όσο για τους αμετανόητους νοσταλγούς του παρελθόντος (φτου, φτου!), τους φροντίζουμε κι αυτούς κατάλληλα. Π.χ. πέρι στην Καντόνα οι εργάτες περικύκλωσαν έναν Οίκο του Θεού και απαιτούσαν να τους επιστραφεί επειδή λεί από το εξήντα οχτώ τον είχαν κάνει πολιτιστικό κέντρο: εμείς όμως τους δώσαμε και κατάλαβαν: τα ΜΑΤ (ναι, φτιάξαμε κι εμείς) επιτέθηκαν και σκότωσαν καμπόσους και τους υπόλοιπους τους μπαγαλώσαμε για να μάθουν

οχολιαστίς

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα
τ.42, 1η Σεπτεμβρίου 1986, δρχ. 160

Ιδιοκτησία:
«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Διαφήμιση:
'Αντα Θεοδωρίδου
Φωτοσύνθεση:
Lexikon
Διότου 26
Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:
RAY ΕΠΕ, Διότου 26
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-53

- Εκδότης:
Γ. Πιτουρόπουλος
Διεύθυνση:
Κ. Βουρνάς
Π. Παναγιώτου
Δ. Ψαρράς
Πολιτική:
Χ. Βερναρδάκης
Π. Γεωργίου
Α. Λαζαρίδου
Γ. Μηλιός
Γ. Βότσης
Διεθνή:
Γ. Αλλαμανής
Α. Αρζιμάνογλου
Μ. Δεληπέτρος
Δ. Δεληολάνης
Τ. Κυπριανίδης
Τ. Κωστόπουλος
Κ. Πίττας
Κοινωνία:
Ε. Αρανίτσης
Α. Θεοδωρίδου
Γ. Κάλλας
Α. Καστάνας
Γ. Καραζάνος
Γ. Κόκκινος
Γ. Μαυρής
Α. Μαυρομάτη
Γ. Σχίζας
Τ. Υπέρμαχος
Τ. Χριστοδουλοπούλου
Α. Ψαρρά

- Δ.Τριμής
Ρ.Πόλε
Πολιτισμός:
Χ. Δασκαλόπουλος
Ε. Καλαφάτη
Α. Κελεπέκης
Δ. Κούρτοβικ
Γ. Μακρής
Γ. Μαργαρίτης
Ν. Μαυρουδής
Μ. Μειμάρης
Β. Ντάκουρη
Δ. Οικονομάκης
Σ. Παπασπύρου
Α. Περδικής
Δ. Πουλικάκος
'Α. Τύρος
Σ. Χρυσουλάκη
Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Α. Αηδόνης
Α. Θεοδωρίδου
Μ. Καλογεράκου

- Σκέιτος:
Β. Ελευθερίου
Π. Ζερβός
Γ. Κουρουδής
Γ. Χατζάκος
Κόμικς:
Αρκάς
Γελοιογραφία:
Γ. Ιωάννου
Φωτογραφία:
Κ. Ελευθεράκης
Μ. Μπαμπούσης
Συndρομές:
Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 2.000
Ευρώπη: 12 τεύχη δρχ. 2.300
Αμερική: 12 τεύχη δρχ. 2.600
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ. 5.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ
Γιώργος Πιτουρόπουλος

Καπελώματα

Στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού σας δημοσιεύεται ένα γράμμα του Β. Φτωχόπουλου, εκ μέρους της «Επιτροπής της Αυτοδιάθεσης», με τίτλο: «ερωτήματα στην κ. Ρεζάν», στο οποίο υποστηρίζεται η ένωση Ελλάδας και Κύπρου. Προσπαθώντας ο συντάκτης του γράμματος να δείξει ότι υπάρχουν πολλοί υποστηρικτές της άποψης αυτής, αναφέρει μεταξύ άλλων:

«Και σήμερα παρά τον αποπροσανατολισμό και την αλλοτρίωση δεκάδες σωματεία, φοιτητικές συσπειρώσεις, συνδικαλιστικές οργανώσεις και άλλες οργανωμένες καταστάσεις έχουν ως βασικό άρθρο στο καταστατικό τους το αίτημα της Αυτοδιάθεσης-Ένωσης...»

Έχω να σχολιάσω τα εξής:

1) Δεν γνωρίζω τι συμβαίνει με τα «δεκάδες σωματεία, συνδικαλιστικές οργανώσεις και τις άλλες... οργανωμένες καταστάσεις (:). Είναι ψέμα όμως ο ισχυρισμός ότι οι φοιτητικές συσπειρώσεις (ή κάποιες από αυτές) υποστηρίζουν την ένωση. Ας κάνει τον κόπο ο κ. Β.Φ. να μας θυμίσει έστω και μια δημόσια τοποθέτηση αριστερής φοιτητικής συσπείρωσης υπέρ της ένωσης.

2) Αυτό δεν σημαίνει ότι μέσα στις συσπειρώσεις δεν υπάρχουν οπαδοί της άποψης αυτής. Μόνο που η απήχηση τους απέχει πολύ ακόμα από το να αναγάγει τον αγώνα για την αυτοδιάθεση-ένωση σε...**βασικό άρθρο του καταστατικού των συσπειρώσεων.** Αντίθετα θα πρέπει να θεωρείται ιδιαίτερα απογοητευτική η ανταπόκριση τοποθέτησης εκπροσώπου της «ομάδας αυτοδιάθεσης» στην τελευταία πανελλαδική συνάντηση των αριστερών συσπειρώσεων φοιτητών (Θεσσαλονίκη 29-30 Μάρτη 1986), καθώς με το ζόρι παρέμεινε στο βήμα για να ολοκληρώσει την ομιλία του.

3) Οι φοιτητικές συσπειρώσεις δεν έχουν καταστατικό γιατί δεν είναι οργανώσεις (ας μην ψάχνει άδικα κανείς για φωτοτυπίες με τα βασικά... άρθρα!) και θέβαια δεν έχουν ομοφωνία σε αρκετά πολιτικά ζητήματα, όπως και το Κυπριακό. Αυτό όμως, σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι ο καθένας που χρειάζεται ένα δεκανίκι για να στηρίξει τις απόψεις του δικαιώνεται να επικαλείται (προσπαθώντας να καπελώσει ταυτόχρονα) τις συσπειρώσεις σαν υποστηρικτές του, έχοντας σαν άλλο-θι την πολυφωνία τους.

Με κάθε ευχαριστία για τη φιλοξενία του δικαιώματος της αυτοάμυνας.

Κώστας Παπαδάκης
μέλος των Αριστερών Συσπειρώσεων Φοιτητών

Ξεπεσμός

Φίλε Σχολιαστή.

Έφυγαν για τις διακοπές τους οι Γάλλοι πράκτορες Μαφάρ και Πριέ που πριν ένα χρόνο ανατινάξαν (μόνοι;) το Ρέινμποου Γουόριερ δολοφονώντας ταυτόχρονα τον Περέιρα της Γκρήνις.

Η απελευθέρωσή τους συνέβη με την μεσολάβηση του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. που εκτόνησε το σχέδιο συμφιλίωσης Γαλλίας-Ν. Ζηλανδίας. Μια μεσολάβηση που δείχνει την αφερεγγυότητα του Γκουεγιάρ που σε αντάλλαγμα 7.000.000 δολαρίων (9.000.000 ζητούσε η Ν. Ζηλανδία, 4.000.000 έδινε η Γαλλία) και την άρση του εμπορικού εμπάργκο δέχτηκε και επικρότησε την παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Φαίνεται ότι βήματα πρόοδου έχουν επιτευχθεί στη λειτουργία και παρέμβαση του Ο.Η.Ε. Ο προηγούμενος Γ.Γ. δεν υπολόγιζε την ανθρώπινη ζωή, ο σημερινός την κοστολογεί.

Παραπέρα η συγκεκριμένη ενέργεια θα πρέπει να ιδωθεί σαν δείκτης επικίνδυνης παγκόσμια ηθικής σήψης που κατά τη

γνώμη μου προοιωνίζεται θλιβερές εξελίξεις στην ανθρώπινη ιστορία. Παράλληλα ο συμβιβασμός αυτός έρχεται ν' αποκαλύψει το μέγεθος της κρατικής τρομοκρατίας και την εξαχρείωση των ανθρωπίνων ιδανικών στο όνομα του οικονομικού και κρατικού οφέλους. Ένας συμβιβασμός που δείχνει τη σαπίλα του σημερινού κράτους που δεν διστάζει να μετέρχεται κάθε μέσον στην αγορά της διεθνούς κρατικής πορνείας. Τελειώνοντας θέλω να εκφράσω την έκπληξή μου (γι' αυτό άλλωστε γράφω) στην απάθεια έστω και των λίγων σε τέτοιες κατ'εμένα σημαδιακές και καταλυτικές ενέργειες.

Μη μου πείτε ότι φταίει το καλοκαίρι, τα βοτσάλια γέμισαν.

Θουκυδίδης Ραβασόπουλος
Αγ. Γαλήνη

Μετά την ορκωμοσία

Με ένα πρόσφατο γράμμα μας στον τύπο είχαμε προσπαθήσει να καταγγείλουμε στην κοινή γνώμη το κλίμα τρομοκρατίας που επικρατεί στο στρατόπεδο της Κορίνθου. Η ένταση της καταστολής που ασκείται με ποικίλους τρόπους ιδιαίτερα μετά την ορκωμοσία μας, μας υποχρεώνει να επανέλθουμε.

Τις τελευταίες βδομάδες οι στρατοκράτες έχουν εξαπολύσει σε ένα όργιο απειλών, τιμωριών και ψυχολογικής πίεσης με σκοπό να μας πειθαναγκάσουν, να μας ατομικοποιήσουν και να στραπατσάρουν την προσωπικότητά μας.

Οι εικοσαήμερες φυλακίσεις πέφτουν σύννεφο καθημερινά απ' το διοικητή Τασιόπουλο γιατί π.χ. ο φαντάρος εκτέλεσε μεν αλλά όχι ζωηρά τα παραγγέλματα, ή άργησε ένα λεπτό στη γυμναστική. Οι αξιωματικοί και μια μικρή μερίδα υπαξιωματικών φέρονται στους φαντάρους σαν ζώα, θρίζοντάς τους και προσβάλλοντάς τους χωρίς να υπάρχει ιδιαίτερος λόγος.

Ο κανονισμός παραβιάζεται διαρκώς σε βάρος του ελεύθερου χρόνου. Ένα ολόκληρο Σαββατοκύριακο οι φαντάροι έφτιαχναν μετά ή έκαναν απομύηση δίχως να καθήσουν λεπτό εν όψει της επιθεώρησης στρατηγού του ΓΕΣ.

Φαντάρος έπαθε νευρικό κλονισμό όταν έπαθε θλάβη το κλείστρο του όπλου του ενώ στα ιατρεία πηγαίνουν για περίθαλψη στρατιώτες που πήραν χάπια στην απόγνωσή τους.

Το φαγητό είναι ό,τι χειρότερο μπορεί να υπάρξει με αποτέλεσμα να κάνουμε ατέλειωσες ουρές στο ΚΨΜ. Οι άδειες είναι ελάχιστες, και δεν δίνονται ούτε για όσους έχουν σοβαρούς προσωπικούς λόγους. Η έξοδος γίνεται από τις οχτώ το βράδι ως τις δέκα και μισή δηλ. δύο ολόκληρες ώρες! Αντίθετα οι ρουφιάνοι της διοίκησης (οι τσάκισμα στη γλώσσα των φαντάρων) είναι κάθε μέρα έξω και υφίστανται άλλου είδους μεταχείριση.

Ο διοικητής αν και παριστάνει τον ανεκτικό στο θέμα των εντύπων πολλοί υφιστάμενοι του απαγορεύουν την ανάγνωση εφημερίδων ενώ είναι συχνά τα κρούσματα ανοίγματος σάκκων για έλεγχο.

Για μια μεγάλη μερίδα φαντάρων η θητεία θα είναι 28 μήνες αφού η διοίκηση τους πρότεινε παρά τη θέλησή τους για δόκιμους ενώ για τους υπόλοιπους φροντίζει να την παρατείνει με πολυήμερες φυλακίσεις.

Εμείς η επιτροπή στρατιωτών του ΚΕΝ Κορίνθου ζητάμε και θα παλέψουμε

- Για το τσάκισμα της τρομοκρατίας
- Για 12μηνη θητεία και συνδικαλισμό στο στρατό
- Για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων μας σαν ένστολοι πολίτες
- Για να σπάσουν τα τείχη της σιωπής για τη ζωή στους στρατώνες
- Για κίνημα μαζικό μέσα κι έξω απ' το στρατό.

Επιτροπή Στρατιωτών
ΚΕΝ Κορίνθου

ΙΣΠΑΝΙΚΑ

*Caminaute
no hay camino
se hace camino
al andar.*

ΣΤΟ ΙΣΠΑΝΙΚΟ - ΛΑΤΙΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ "AL ANDAR,"

Έτος Ίδρύσεως 1978
Χαρ. Τρικούπη 170α
ΑΘΗΝΑ 114 72

Για νέους και μεγάλους μιιά σοβαρή προσπάθεια για γνωριμία με την Ίσπανική Γλώσσα και τον Ίσπανόφωνο Πολιτισμό.

Τά ΙΣΠΑΝΙΚΑ είναι ή Ίθνηκή Γλώσσα τής Ίβηρικής Χερσονήσου (έκτός τής Πορτογαλίας) και δλης τής Λατινοαμερικανικής Ήπειρου (έκτός τής Βραζιλίας).

Σε παγκόσμια γεωγραφική έκταση, τά Ίσπανικά είναι ή πρώτη όμιλούμενη γλώσσα. (Στις ΗΠΑ είναι ή δεύτερη γλώσσα μετά από τά άγγλικά και σε πολλές χώρες τής Εύρώπης είναι ύποχρεωτική στά σχολεία και στά πανεπιστήμια).

Οι Ίσπανόφωνοι λαοί είναι τόσο πλούσιοι σε Ιστορία και πολιτισμό, που άξιζει να τούς γνωρίσουμε από κοντά. Άκόμα τó δικό τους «σήμερα», ή κοινωνική τους πραγματικότητα, ή λογοτεχνία, ή λαϊκή τέχνη, ή μουσική, κάθε άλλο μέσο έκφρασης δέν είναι μακριά μας, δσες χιλιάδες χιλιόμετρα κι' άν μäs χωρίζουν. Και ή δημιουργία μιäs ζωντανής έπαφής μαζί τούς έχει σίγουρα πολλά να μäs προσφέρει. Η γλώσσα είναι τó μέσο που θά μäs επιτρέψει να τούς πλησιάσουμε. να τούς νοιώσουμε.

Λειτουργούν στό κέντρο AL ANDAR :

Κύκλοι σπουδών άναγνωρισμένοι από τó Πανεπιστήμιο COMPLUTENSE τής Μαδρίτης.

Τμήματα κανονικά και έντατικά για άρχαριους και προχωρημένους.

Σεμινάρια Ισπανόφωνου πολιτισμού.

Λειτουργεί δανειστική βιβλιοθήκη και

Διδάσκονται φολκλωρικοί χοροί τής Λατινικής Άμερικής.

Πληροφορίες και εγγραφές
κάθε μέρα 6-9 μ.μ.
εκτός Σαββάτου-Κυριακής
Τηλ.: 6462786-6440881

Ο ΚΛΑΟΥΣ ΜΠΑΡΜΠΙ, γεννημένος το 1914, το 1936 προσχώρησε στα Ες-Ες όπου έγινε αξιωματικός. Από το 1941 ως το τέλος του πολέμου, το 45, ήταν αρχηγός μιας «μονάδας για την καταπολέμηση των συμμοριών» της SD (υπηρεσία ασφαλείας) καθώς και αρχηγός της Γκεστάπο στη Λυόν. Εκεί οι 5.000 φόννοι περίπου και τα κτηνώδη βασανιστήρια, του έδωσαν το διεθνές του όνομα «ο χασάπης της Λυόν».

Μετά τον πόλεμο ήταν επίσημα καταζητούμενος σ' όλο τον κόσμο, με τον αριθμό 48 στον κατάλογο των εγκληματιών πολέμου. Στην πραγματικότητα όμως πέρασε χωρίς προβλήματα στις μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ στην κατεχόμενη Γερμανία (CIC), όπου κατείχε από το 1946 μια «θέση-κλειδί». «Λόγω της δράσεώς του ως κορυφαίου πράκτορας και της μακροχρονίου συνδέσεώς του με την CIC, γνωρίζει πολύ περισσότερα για τους στόχους της CIC, τις μεθόδους εργασίας κλπ. από τους περισσότερους πράκτορες της CIC», αναφέρεται σε μνημόνιο της υπηρεσίας. Ο Μπάρμπι και το δίκτυό του που κατά καιρούς περιλάμβανε πάνω από 70 συνεργάτες, θεωρούνται ως η «πιο αποδοτική πηγή» της Περιοχής IV της CIC.

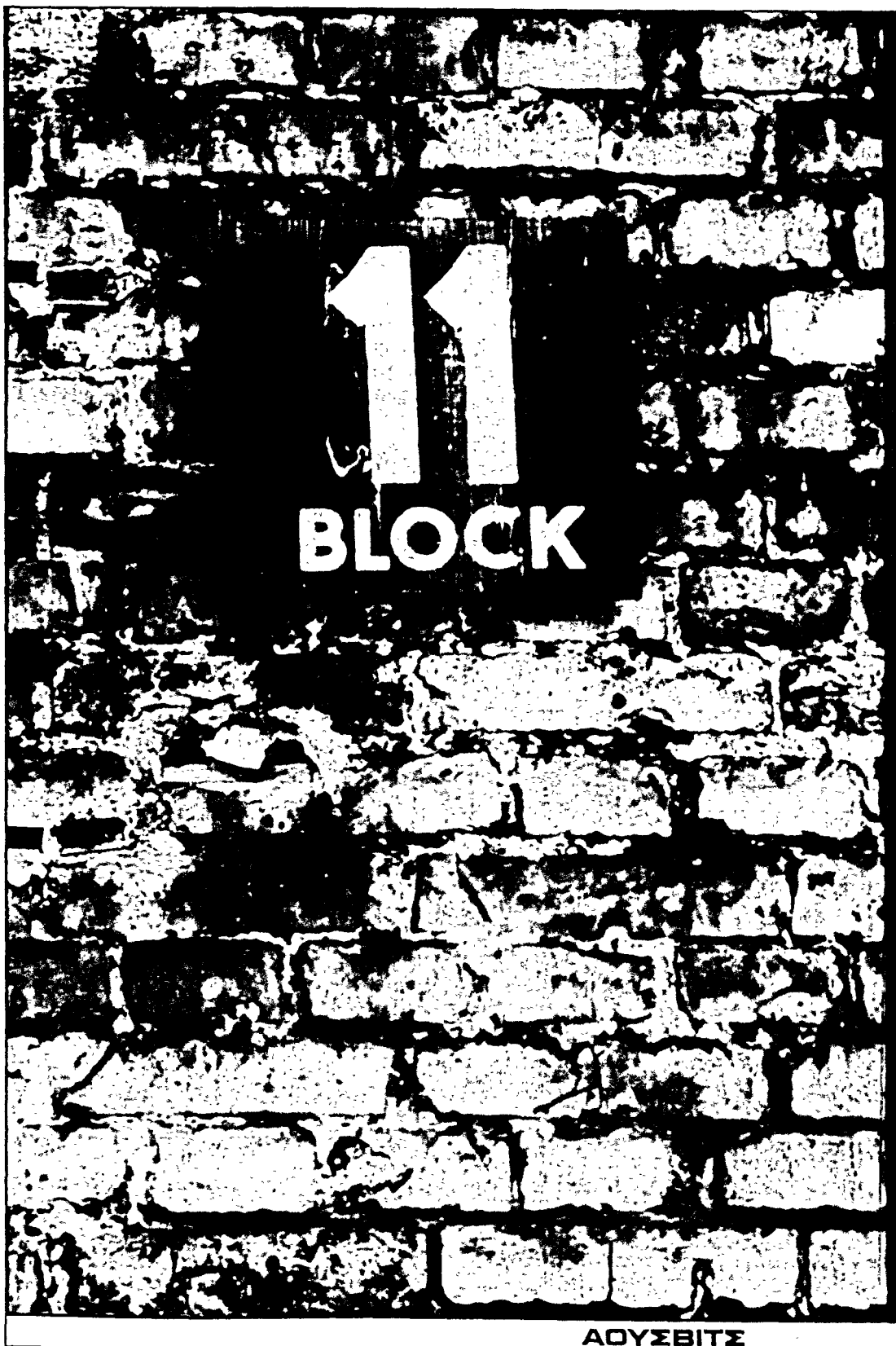
Τον καιρό αυτό και μπροστά στα μάτια των αμερικανών ο Μπάρμπι ιδρύει μια παράνομη οργάνωση των Ες-Ες με όνομα «Κόκκινη Πασχαλιά» που θα πρόσφερε τις υπηρεσίες της στους Αμερικανούς για ένα νέο πόλεμο με τους Ρώσους. Μετά από πιέσεις των Βρετανών η οργάνωση διαλύεται, ενώ ο Μπάρμπι βρίσκεται στο μεταξύ στο Μέμινγκεν της Νότιας Γερμανίας και οργανώνει την περιοχή IV του CIC — που περιλαμβάνει και ένα κατασκοπικό δίκτυο κατά της συμμάχου των ΗΠΑ, Γαλλίας. Ταυτόχρονα, με τη βοήθεια πρώην Ες-Ες και ιδιαίτερα από την οργάνωση Γκέλεν, προετοιμάζεται η «Επιχείρηση Pincher», δηλ. ένας επιθετικός πόλεμος κατά της Σοβ. Ένωσης για τα επόμενα τρία χρόνια, κατά το πρότυπο της ναζιστικής επιδρομής του 1941. Σύμφωνα με το σχέδιο, εκτός από τον αμερικανικό στρατό θα χρησιμοποιούνταν και τα Ες-Ες του «τμήματος εμπροσθοφυλακής της Μόσχας», που με τη σειρά του θα χρησιμοποιούσε κι αυτό τους Ρώσους εξόριστους φασίστες για τις μαζικές δολοφονίες ρώσων κομμουνιστών αξιωματούχων, ανωτέρων υπαλλήλων, διανοουμένων αλλά και εβραίων, όπως και τότε: Π.χ. στις 20 Οκτωβρίου 1941, όταν στο Μπορισόφ της Λευκορωσίας εκτέλεσαν 7.000 «εβραίους» με τον πιο θάρβαρο τρόπο: έθαψαν τα μωρά και τα νήπια ζωντανά για να εξοικονομήσουν σφαίρες και πυρομαχικά. Ένα μήνα αργότερα στο Μίνσκ, οδήγησαν 42.000 «εβραίους» στους φορητούς θαλάμους αερίων του αξιωματικού των Ες-Ες Βάλτερ Ράουφ. Ο τελευταίος πέθανε μόλις πριν δυο χρόνια και ήταν αξιωματικός των μυστικών υπηρεσιών στη Χιλή του Πινοσέτ.

Ο κύριος υπεύθυνος του «τμήματος εμπροσθοφυλακής της Μόσχας», ο ΣιΞ, απολύθηκε το 1952 από τις φυλακές των ΗΠΑ για να αναλάβει αμέσως υπηρεσία στην οργάνωση Γκέλεν. Ο υπαρχηγός του, ονόματι Μάνκε, έγινε το 1950 υπεύθυνος του «εξωτερικού δελτίου» στο περιοδικό Σπίγκελ και αργότερα αρχισυντάκτης σ' ένα περιοδικό του φιλοϊσραηλινού μεγαλοεκδότη Σπρίνγκερ. Τέλος ο δεύτερος υπαρχηγός του ΣιΞ, ονόματι Άουγκσμπουργκ, προετοίμαζε με τον Μπάρμπι, με την Οργάνωση Γκέλεν και τον αμερικανικό στρατό των ΗΠΑ τη νέα επιδρομή κατά της Ρωσίας.

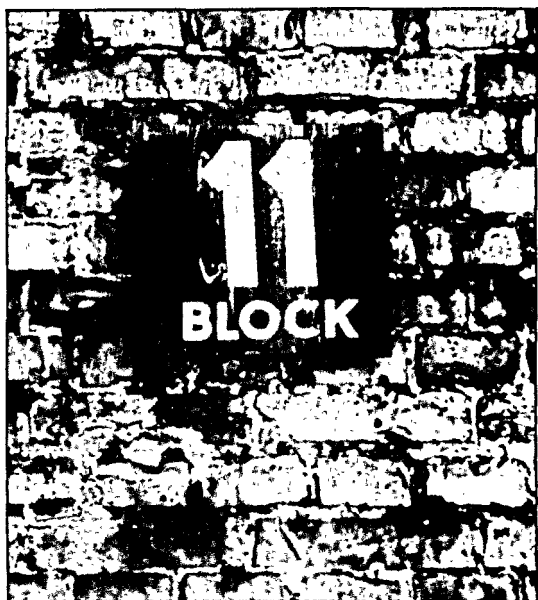
Οι ίδιοι εξόριστοι Ρώσοι που έκαναν το 1941 τις μαζικές εκτελέσεις ασχολούνταν τώρα με την κατασκευή πλαστών σοβιετικών ντοκουμέντων, περί των υποτιθεμένων προετοιμασιών της Μόσχας για πόλεμο κατά της Δύσης. Μέσω του δικτύου πρακτόρων του Μπάρμπι και της Οργάνωσης Γκέλεν έφτασαν τα «ντοκουμέντα» στα χέρια των Αμερικανών, με σκοπό

Κλάους Μπάρμπι

Ο χασάπης της Λυόν

ΑΟΥΣΒΙΤΣ

να τους ωθήσουν το ταχύτερο δυνατό σε πόλεμο κατά της Σοβ. Ένωσης, όπου τα Ες-Ες θα αποτελούσαν και πάλι το «επίλεκτο σώμα». Από το 1948, η «οργάνωση Γκέλεν», μαζί με ένα τμήμα των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών που είχε συσταθεί και γι' αυτό το σκοπό, με πρώην αξιωματικούς των Ες-Ες και με Ρώσους εξόριστους προετοίμαζε ανταρτοπόλεμο μες στη Σοβ. Ένωση. Ο ρώσικος στρατός όμως ήταν προετοιμασμένος να υποδεχτεί τους πρώτους κιόλας αντάρτες που έφτασαν: η Μόσχα είχε προ πολλού τοποθετήσει πράκτορές της στο δίκτυο του Γκέλεν. Οι ρώσοι εξόριστοι έγιναν αμερικανοί υπήκοοι και πολλοί απ' αυτούς υπάλληλοι της CIA. Ο ρώσος εξόριστος που οργάνωσε τη σφαγή του Μπορισόφ ήταν ως τη συνταξιοδότησή του πριν λίγα χρόνια συνεργάτης στο «Ράδιο Ελεύθερη Ευρώπη» στο Μόναχο.

Ο ίδιος ο Μπάρμπι είχε βασανίσει μέχρι θανάτου το 1943 τον ηγέτη της γαλλικής αντίστασης Ζαν Μουλέν, που προδόθηκε από έναν συναγωνιστή του. Όταν το 1949 προετοιμαζόταν η δίκη αυτού του πρώην συναγωνιστή, η γαλλική κυβέρνηση δέχθηκε πιέσεις. Ισχυρίστηκε πως αναζητούσε ήδη από το 1945 με κάθε τρόπο τον Μπάρμπι, που όμως τον έκρυβαν οι αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες. Η έκδοσή του πάντως δεν ζητήθηκε επίσημα από τη γαλλική κυβέρνηση, επειδή μετά το 45 στη Γαλλία πολλοί συνεργάτες των κατακτητών ξαναπήραν καιρίαι θέσεις στην εξουσία – άτομα που ως το 45 υπήρξαν οι «επαφές» του Μπάρμπι, π.χ. ο ανώτατος γάλλος αξιωματούχος στη διοίκηση των κατακτητών και μετέπειτα πρεσβευτής της Γαλλίας στη Δυτ. Γερμανία, ο Φρανσουά Πονσέ. Την ίδια εποχή, το 1950, αν και καθυστερημένα, η CIC επανεκτίμησε το δίκτυο πρακτόρων του Μπάρμπι ως εξής: «Πολλές πληροφορίες του δικτύου του ήταν ιδιαίτερα ευφάνταστες, αν όχι εντελώς ψευδείς». Σαν συνέπεια διαλύθηκε το δίκτυο: οι περισσότεροι συνεργάτες πέρασαν στον Γκέλεν ή την CIA. Ο ίδιος ο Μπάρμπι φυγαδεύτηκε στη Βολιβία μέσω της «γραμμής των αρουραίων», όπως την αποκαλούσε η CIC. «Συνεταιρός» στη «γραμμή των αρουραίων» ήταν το Βατικανό, δηλαδή ένας Κροάτης ιερωμένος σε στρατόπεδο συγκέντρωσης του φασιστικού καθεστώτος του Ουστάσα που «προσηλύτιζε» στη «ρωμαιοκαθολική πίστη Σέρβους με βασανιστήρια και απειλές δολοφονίας», καθώς και ο επίσκοπος Άλοϊς Χούνταλ γεννημένος στο Γκρατς, που με τιμολόγιο 1000 δολάρια – για παιδιά του μισό, για διάσημους 1400 – οργάνωναν τη μαζική φυγή διοικητών των στρατοπέδων συγκέντρωσης, αρχηγών της Γκεστάπο και άλλων υπευθύνων για μαζικές εκτελέσεις.

Από τον Ιούνιο του 51 ο Μπάρμπι είχε αναλάβει την «καταδίωξη των ανατρεπτικών στοιχείων» στη Βολιβία, δρώντας ταυτόχρονα σαν πράκτορας της

CIA και της BND (όπως ονομάζεται η οργάνωση Γκέλεν, σαν επίσημη δυτικογερμανική μυστική υπηρεσία). Έγινε υπολοχαγός στη βολιβιανή μυστική υπηρεσία G2, επικεφαλής σύμβουλος του γραφείου για την «καταδίωξη των ανατρεπτικών στοιχείων» στο υπουργείο Εσωτερικών. Ήταν υπεύθυνος για την προετοιμασία διαφόρων στρατιωτικών πραξικοπημάτων στη Βολιβία. Στο πραξικόπημα του 1980, που έφερε στην εξουσία το βάρβαρο καθεστώς των στρατιωτικών του στρατηγού Μέζα σε συμμαχία με τη μαφία της κοκαΐνης, ήταν επικεφαλής τόσο του στρατηγικού, όσο και του πολιτικού σχεδιασμού. Ο Μπάρμπι εισήγαγε στη Βολιβία τα βασανιστήρια ως ανακριτική μέθοδο, σχεδίασε και διέταξε προσωπικά σφαγές, τελευταία το 1981, όταν δολοφονήθηκαν οχτώ μέλη της ηγεσίας του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος MIR σε μια συνάντησή τους. Κατά πόσο συμμετείχε στη δολοφονία του Τσε Γκεβάρα στις 8.10.67 δεν μπορεί να διαπιστωθεί ακριβώς, επειδή ο τότε στρατιωτικός υπεύθυνος για την καταδίωξη του Τσε, στρατηγός Ανάγια, εκτελέστηκε στο Παρίσι, ενώ ετοίμαζε ένα βιβλίο για τα παρασκήνια της δολοφονίας του Τσε.

Εν πάση περιπτώσει, ο Μπάρμπι ήταν τότε σύμβουλος του προέδρου Μπαριέντος σε υποθέσεις «καταδίωξης συμμοριών». Ο γραμματέας και σωματοφύλακας του Μπάρμπι, έμμισθος πράκτορας των βολιβιανών μυστικών υπηρεσιών, συνεργάτης της CIA, μέλος του λόμπυ του ημικρατικού αυστριακού τραστ όπλων Στάγιερ, ονόματι Αλθάρο ντε Κάστρο λέει: «Ο Μπαριέντος ήταν ο πρόεδρος με τον οποίο ο Κλάους (Μπάρμπι) είχε την στενότερη συνεργασία».

Το πραξικόπημα των στρατηγών της κοκαΐνης είχε προετοιμαστεί από τον Μπάρμπι ήδη από το 1978, εν γνώσει της CIA και με τις οικονομικές αναλύσεις που χρηματοδοτούσε η ίδια, κατά το πρότυπο των σφαγών στη Χιλή το 1973 και την Αργεντινή το 76. Το σχέδιο του Μπάρμπι του 1978 ονομαζόταν «Αμπαόλα» (παπαρούνα) και σκοπό είχε τη συγκρότηση ενός «σταθερού άξονος» (δηλ. φασιστικού) από τη Χιλή μέχρι τη Βολιβία, μέσω Αργεντινής, Ουρουγουάης και Παραγουάης. Στην Παραγουάη βρισκόταν ο Ες-Ες Μένγκελε, στην Αργεντινή ο Ες-Ες Βιμ Ζάσε, στον Ισημερινό ο αδελφός του Άλφονς, κι αυτός στα Ες-Ες, στη Χιλή ο Ράουφ των κινητών θαλάμων αερίων. Ήταν όλοι τους μέλη της «αράχνης», δηλ. της «Μαύρης Διεθνούς», που ήδη από τη δεκαετία του 50 είχαν συμφωνήσει για τη δημιουργία μιας Λατινικής Αμερικής με φασιστικές δικτατορίες. Ηγέτες αυτής της «αράχνης» ήταν ο Χανς-Ούλριχ Ρούντελ και ο Όττο Σκορτσένου, ο «απελευθερωτής του Μουσολίνι», που το 1947 κατέστρωσε, για λογαριασμό των αμερικανών, το σχέδιο ενός ανταρτοπόλεμου εναντίον της Σοβ. Ένωσης, και στη συνέχεια αθώθηκε από αμερικανικό στρατοδικείο από τις κατηγορίες για εγκλήματα πολέμου. Και όταν η γερμανική δικαιοσύνη επέμεινε να καταδικαστεί, ο αξιωματούχος των Ες-Ες «διέφυγε» από την κράτηση των Αμερικανών.

Τον καιρό που στις ΗΠΑ εκπαιδεύονταν ρώσοι εξόριστοι φασίστες για ανταρτοπόλεμο στη Σοβ. Ένωση (1949) εντοπίστηκε ο Σκορτσένου από άλλους πράκτορες των ΗΠΑ ως «εκπαιδευτής» μιας «σχολής».

Όταν οι ΗΠΑ επέλεξαν τον ψυχρό πόλεμο με τη Σοβ. Ένωση απ' τον ανταρτοπόλεμο, η «αράχνη» συγκέντρωσε τις δραστηριότητές της κυρίως στη Νότιο Αμερική. Οι συναντήσεις τους γίνονταν στη φασιστική Ισπανία του Φράνκο, όπου συχνά παρευρισκόταν κι ο στενός φίλος του Σκορτσένου, ο Γκέλεν, στρατηγός των ΗΠΑ απ' το 1946.

Το κοινό τους σημείο ήταν ότι όλοι τους οι Ζάσε, όπως κι ο Μπάρμπι και σήμερα ακόμα ο σωματοφύλακας του Κάστρο ζούσαν από το εμπόριο όπλων, ως

«αντιπρόσωποι» του ημικρατικού αυστριακού τραστ όπλων Στάγιερ. Το άρμα τύπου «Κιρασίρ» της Στάγιερ είναι ακατάλληλο για πολέμους των μεγάλων, ταιριάζει όμως πολύ για την καταδίωξη αόπλων ή ελαφρά όπλισμένων πολιτών. Έτσι χρησιμοποιήθηκαν και στη Λατινική Αμερική, ιδίως στο πραξικόπημα της κοκαΐνης στις 17.7.1980 στη Λα Παζ.

Το 1978, όταν ο Μπάρμπι επεξεργαζόταν με τη βοήθεια της CIA το σχέδιο για το πραξικόπημα «παπαρούνα», υπογράφηκε σύμβαση για την παράδοση 34 «Κιρασίρ» έναντι 100 εκατ. μάρκων. Ως το 1980 παραδόθηκαν μόνο 9 άρματα, αλλά δεν πληρώθηκαν επειδή τα κρατικά ταμεία ήταν άδεια. Σύμφωνα με τον Κάστρο, ο Μπάρμπι πήρε την προμήθεια μόνο για 4 άρματα. Παρ' όλα αυτά, ήδη το 1980 γίνονταν διαπραγματεύσεις για την παράδοση και άλλων αρμάτων, και στρατιωτικών φορητών και οχημάτων. Υπάρχουν υποψίες κατά πόσο είχε ενημερωθεί η Στάγιερ από τον «αντιπρόσωπό» της Μπάρμπι για το σχεδιασμένο και προετοιμασμένο πραξικόπημα. Ιδιαίτερα δε επειδή εμφανίστηκαν ξαφνικά με τη Λουφτχάνσα «σαν δώρο» 250 άριστα αυτόματα όπλα που δεν έφτασαν ποτέ στον βολιβιανό στρατό, αλλά βρέθηκαν στους (διεθνείς) παραστρατιωτικούς κύκλους και τους εμπόρους ναρκωτικών. Ο βασιλιάς της Κόκας της Βολιβίας, Ρομπέρτο Σουάρεζ παρουσιάστηκε περήφανος με ένα αυτόματο όπλο Στάγιερ.

Η Έσση ήταν στη δεκαετία του 60 το μόνο ομόσπονδο κρατίδιο στη Δυτ. Γερμανία που υπό τον φιλελεύθερο γενικό εισαγγελέα Μπάουρ καταζητούσε πραγματικά εγκληματίες πολέμου. Μαθαίνοντας απ' τους Γάλλους πως ο Μπάρμπι δούλευε για τη CIA και τη BND, αρχές δίωξης της Έσσης θεώρησαν «αδύνατον» να εντοπίσουν τον Μπάρμπι «μέσω της Ιντερπόλ ή δια της διπλωματικής οδού», λόγω των «διαπιστωμένων επαφών του με την BND». Η περίπτωση διαβιβάστηκε στο Μόναχο και εκεί εξαφανίστηκε στα συρτάρια. Χάρη στη διεθνή αντιφασιστική πίεση εκδίδεται τελικά τον Ιανουάριο του 82 από το περιφερειακό δικαστήριο του Άουγκμπουργκ στο Μόναχο ένταλμα συλλήψεως του Μπάρμπι με την κατηγορία φόνου από βασανιστήρια τον Μάιο του 1944 στη Λυόν (πιθανώς επειδή θα 'χουν πεθάνει πια όλοι οι σχετικοί μάρτυρες της υπόθεσης, άρα θα αθωνόταν ο Μπάρμπι σε περίπτωση έκδοσης...). Το ένταλμα φτάνει μόλις μετά 4 μήνες στη Βολιβία. Τον Οκτώβριο του 1982 όμως έχουν πέσει οι στρατηγοί της κοκαΐνης και ο νεοεκλεγμένος πρόεδρος Σίλες Σουάζο ανακοινώνει την απέλαση όλων των ξένων πολιτικών δολοφόνων. Όμως ούτε η Δυτ. Γερμανία, ούτε η Γαλλία θέλανε στην πραγματικότητα τον Μπάρμπι, όταν τον Φεβρουάριο του 1983 αποφάσισε ο Σίλες Σουάζο την απέλασή του. Ο δυτικογερμανός πρεσβευτής πιστεύει πως δεν θα είναι ευνοϊκή για την κυβέρνηση Κολ λίγο πριν τις εκλογές (ο Κολ επανεξελέγη τον Μάρτιο) η απέλαση του Μπάρμπι σ' εκείνη τη φάση. Εξάλλου ισχυρίστηκε πως η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν μπορούσε να οργανώσει τη μεταφορά του κάτω από χρονική πίεση.

Ας θυμηθούμε εδώ, πόσο γρήγορα πετάγονταν οι ίδιοι δυτικογερμανοί με αεροπλάνα της γραμμής και ιδιωτικά σ' ολόκληρο τον κόσμο για να πιάνουν αντιφασίστες αντιπάλους του καθεστώτος την ίδια κιόλας νύχτα της σύλληψής τους: όχι δολοφόνους ή μακελάρηδες, βασανιστές ή εμπόρους όπλων ή ναρκωτικών... Με τη βοήθεια του γάλλου προεδρικού συμβούλου και πρώην φίλου του Τσε, Ρεζί Ντεμπρέ, απελάθηκε τελικά ο Μπάρμπι στη Γαλλία, όπου κατά πάσα πιθανότητα θα πεθάνει ή θα «απελευθερωθεί» προτού περάσει από δίκη – είναι πολλοί οι πρώην συνεργάτες των ναζί με επιρροή που φοβούνται μην ανοίξει ο Μπάρμπι το στόμα του, για να μη μιλήσουμε καθόλου για τη CIA και την BND.

Ρολφ Πόλε

Εθνικισμός και τυμβωρυχία

ΤΟ ΑΡΘΡΟ του Ηλία Πετρόπουλου «Κυνηγοί Κρανίων» στο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ Νο 38 ήταν σίγουρα μια πολύτιμη συμβολή στην καταγγελία κι ανασκευή του εθνικολογικού μύθου της έμφυτης αγνότητας, λεβεντιάς, μπέσας κ.ο.κ. του περιούσιου ελληνικού λαού. Κι η συμβολή ήταν ακόμη πιο σπουδαία στο μέτρο που ο Η.Π. δεν άφηγε στον αναγνώστη περιθώρια για να κατακυρώσει το αίσχος της σύλησης του εβραϊκού νεκροταφείου της Θεσσαλονίκης σε μεμονωμένα άτομα (κυνηγούς χρυσών δοντιών, οικοδομικών υλικών κλπ.) ή μεμονωμένα νομικά πρόσωπα (Εκκλησία, Δήμος, Πανεπιστήμιο) παρά τον αναγκάζει ν' αντιμετωπίσει, αν όχι ν' αποδεχθεί, μια συλλογική ευθύνη των Ελλήνων.

Παρόλο όμως που άμεσο και επείγον ζητούμενο στον τόπο μας είναι η αυτοκριτική της ρωμησοσύνης μας, κατά περιεργό τρόπο αυτή τούτη η επιτυχία του εγχειρήματος του Η.Π. ενέχει ένα θεωρητικό κίνδυνο κι ένα θεωρητικό λάθος.

Ο κίνδυνος: Ο Η.Π. κάνει κάποια αναφορά για «το ελληνικό κράτος (που) συστηματικότερα ξύρισε από το πρόσωπο της γης σχεδόν όλα τα μη-ελληνικά και τα μη-χριστιανικά μνημεία». Όμως πολύ περισσότερο επιμένει στους «έλληνες... (που) ποθούσαν την πλήρη καταστροφή»· «όλη η πόλη στρώθηκε στη δουλειά»· «οι ρομιοί άρχισαν να κλέβουν τα μάρμαρα» κ.λπ. έτσι που ο αναγνώστης μπορεί τελικά να πιστέψει ότι ο υπεύθυνος είναι αυτός που ονοματίζει ο Η.Π.: «θέλω να στηλιτεύσω τους συμπατριώτες μου». Ενώ όμως οι Έλληνες είναι υπεύθυνοι για πάρα πολλά στραβά, που συνήθως οι ίδιοι τ' αποδίδουν στα 400 χρόνια τουρκοκρατίας, στον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό ή και στην Ιντέλιτζενς Σέρβις, στη συγκεκριμένη περίπτωση η ευθύνη δεν πρέπει ν' αποδοθεί στους Έλληνες, ούτε καν στο ελληνικό κράτος, αλλά στον ελληνικό εθνικισμό. Και ο κίνδυνος ήταν να μην αντιληφθεί ο αναγνώστης ότι η αιτία της καταστροφής του νεκροταφείου δεν ήταν ούτε η συλλογική λωποδυτική διάθεση των Ελλήνων ούτε η οικοπεδοφαγική διάθεση του Δήμου και του Πανεπιστημίου, αλλ' ότι αυτές οι διαθέσεις μπόρεσαν να λειτουργήσουν, επειδή και μόνον η καταστροφή του νεκροταφείου εξυμνητούσε την πολιτική διαστρέβλωση και παραχάραξη της ιστορίας, που ακολουθεί με συνέπεια ο ελληνικός εθνικισμός.

Αυτό λοιπόν που έλειπε από το άρθρο ήταν η μετατόπιση του κέντρου βάρους από την τυμβωρυχία στην ιστορική παραχάραξη και η ένταξη της καταστροφής του νεκροταφείου στο πλαίσιο της ευρύτατης εθνικιστικής πολιτικής, που εμφανίζεται σε τόσο ανόμοιες εκδηλώσεις όσο η πλήρης εγκατάλειψη των φράγκικων και βενετσιάνικων κάστρων, η καταδίκη του Δημοσθένη από τα σχολικά βιβλία, η μετατροπή των τζαμιών σε κινηματογράφους 5ης κατηγορίας, η καθύβριση αντί της κριτικής των «μισελλήνων» όπως ο Εντμόντ Αμπού, ο Φαλμεράγιερ κ.ά., η μετονομασία των ελληνικών χωριών αρχικά από επιτροπή λογίων, αργότερα ίσως από χωροφυλάκους πολύ συχνά σε τερπνότατα ανοσιουργήματα όπως «Περίθλεπτον», «Εύζωνοι», «Ελληνικόν» (λες και χωριό της Πελοποννήσου μπορούσε να μην είναι ελληνικό).

Αλλά ίσως μου παρατηρηθεί ότι σκιαμαχώ, κι ότι αν γινόταν η μετατόπιση τίποτα δε θ' άλλαζε αφού είναι το ίδιο αν την ευθύνη την έχουν οι Έλληνες ή ο ελληνικός εθνικισμός. Εδώ είναι που φτάνουμε στο λάθος· διότι λάθος θα ήταν να νομιζαμε ότι υπεύθυνος είναι ο ελληνικός εθνικισμός και σ' αυτό το λάθος μπορεί να παρασύρει τον αναγνώστη η δικαιολογημένη αγανάκτηση του Η.Π. κατά των συμπατριωτών του. Το σωστό είναι να ξέρουμε ότι την ευθύνη την έχει ο εθνικισμός, στη συγκεκριμένη περίπτωση ο ελληνικός σε άλλες άλλοι. Εξηγούμαι:

Το φαινόμενο των εθνικών κρατών, που μας φαίνεται τόσο φυσιολογικό, δεν κατάφερε να γίνει ο

Τόπος. Εγκαταλειμμένα τούρκικα μνήματα δίπλα στο Τεκές Χοτέλ.

κανόνας παρά μόλις γύρω στα 1850. Στις περιοχές όπου η διαδικασία δημιουργίας έθνους-κράτους άρχισε νωρίτερα π.χ. στη Γαλλία, η αγριότητα του εθνικιστικού οδοστρωτήρα, που έλυνε και ισοπέδωσε κάθε είδους ιδιαιτερότητες, γλωσσικές, θρησκευτικές κ.ο.κ. δε φαίνεται πια, και η παραχάραξη της ιστορίας, έτσι που να δίνεται ετεροχρονίζοντας η εντύπωση ότι ο Ρολάν, η Ζαν Ντ' Αρκ, ή ο Ντυ Γκεκλέν διεξήγαγαν εθνικούς αγώνες, να περνάει σχεδόν απαρατήρητη. Στην Αυστροουγγρική και την Οθωμανική Αυτοκρατορία με το μωσαϊκό φυλών, γλωσσών και θρησκειών κι ακόμα περισσότερο στη Μακεδονία (εξ ου και η MACEDOINE DE FRUITS) οι καθυστηρημένοι εθνικισμοί βρήκαν πολύ μεγαλύτερες δυσκολίες για να στραμπουλήξουν την πραγματικότητα στο προκρούστιο κρεβάτι του έθνους-κράτους και για να παραχαράξουν την ιστορία. Εξ άλλου η κρατούσα αντίληψη ότι γλώσσες, θρησκείες και εθνικές συνειδήσεις ήταν εξ ίσου καταναμεμμένες στις κοινωνικές τάξεις των διάφορων τρόπων παραγωγής, που αλληλεμπλέκονταν είναι ολοφάνερα λαθεμένη. Στις δυο αυτοκρατορίες, που επέζησαν ως τα 1918, οι αναλογίες ήταν πολύ διαφορετικές στην κάθε κοινωνική τάξη, και γι' αυτό πολύ διαφορετικές στις πόλεις απ' ό,τι στα χωριά (1).

Το Μοναστήρι (BITOLA) ήταν μέχρι το 1912 μια πόλη κατά πλειοψηφία ελληνική με πολλά ελληνικά σχολεία, ελληνικό γυμνάσιο, ελληνικά νοσοκομεία, εκκλησίες και συλλόγους, ανάμεσα σε αγροτικούς πληθυσμούς κατά πλειοψηφία σλάβικους και θλάχικους. Αυτός είναι εξ άλλου ο λόγος που ο αδαής γεωπολιτικής αρχιστράτηγος και διάδοχος Κωνσταντίνος ήθελε στα 1912 να προελάσει στο Μοναστήρι, εγκαταλείποντας τη Θεσσαλονίκη στους Βούλγαρους. Κι όμως στο νεκροταφείο της πόλης υπάρχει μονάχα ένας τάφος κάποιου Έλληνα, ο οποίος «γεννηθείς εν Αχρίδι... απεθίωσεν εν Βιτωλίοις...». Ο τάφος αυτός διασώζεται επειδή θρискεται μαζί με πέντ' έξι άλλους τάφους στο περιβόλο της εκκλησίας, που χωρίζεται από το καθ' αυτό

νεκροταφείο με τοίχο. Εδώ δε χρειάζεται καν να προσφύγουμε σε εσκεμμένη ανθελληνική πολιτική των Σκοπίων· απλούστατα με το που έφυγαν οι Έλληνες από την πόλη, οι τάφοι τους έμειναν ανυπεράσπιστοι στην πίεση και ζήτηση για καινούργιους τάφους (βλ. πόσο πουλιώνται 2 τ.μ. στο Α' Νεκροταφείο της Αθήνας) και ξηλώθηκαν για ν' αντικατασταθούν από πιο πρόσφατους τάφους.

Και η Φιλιπούπολη ήταν πόλη σε σημαντικό βαθμό ελληνική. Οι Βούλγαροι της άλλαξαν το όνομα κι αποσιωπούν το πρόσφατο ελληνικό παρελθόν της· όμως το μνημείο στους Ρώσους απελευθερωτές του 1878 την ονομάζει Φιλιπούπολη, και το αρχοντικό στο οποίο φιλοξενήθηκε ο Λαμαρτίνος ανήκε σε Έλληνα, όπως ομολογεί η πλάκα, που εντοχίσαν όταν το «αναπαλαιώσαν». Στο νεκροταφείο της Φιλιπούπολης πριν 4-5 χρόνια κείτονταν σε μια άκρη καμιά δεκαριά εβραϊκές ταφόπλακες, σωριασμένες η μια πάνω στην άλλη. Αυτό πρέπει να σημαίνει ότι το νεκροταφείο δεν ήταν καθαρά ορθόδοξο-εξαρχικό, αλλ' ότι είχε διάφορα συνεχόμενα τμήματα. Κι όμως όχι μόνο ελληνόγραφτο πατριαρχικό τμήμα δε σώζεται, αλλ' ούτε ένα μεμονωμένο μνήμα ελληνικό. Την ελληνική παρουσία στην πόλη θα μπορούσε κανείς να την αντιληφθεί μονάχα αν διάβαζε προσεχτικά τα βουλγάρικα μνήματα του 19ου αιώνα: εκεί κάτω-κάτω στο πλάι ή από πίσω μπορούσε να δει με μικρότερα γράμματα ελληνικά ότι κάποιος Πετρίδης ή Παυλόπουλος «ΕΠΟΙΕΙ».

Δεν θα 'ταν λοιπόν άδικο αν στηλιτεύαμε τους συμπατριώτες μας· θα ήταν λαθεμένο. Επειδή θα μας είχε ίσως διαφύγει η σχέση εθνικισμού και τυμβωρυχίας.

Θανάσης Καλόμαλος

1) Για τον ταξικό καθορισμό της εθνικής συνειδησης βλ. Θ. Καλόμαλος: «Το εθνικό φαινόμενο» (Τετράδια Νο 8), και «Το νεοελληνικό έθνος» (Τετράδια Νο 10)· σχετικό και το «Βλάχοι GO HOME» (ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ Νο 40). Για τη σχέση ελληνικότητας-μικροϊδιοκτησίας βλ. Θ. Καλόμαλος «Ο τρόπος παραγωγής στην Ελλάδα του 19ου αιώνα» (Αντιθέσεις Νο 6) και «ΠΑΣΟΚ μικροαστισμός» (Αντιθέσεις Νο 8).

Ραδιενεργές εκπτώσεις

ΟΤΑΝ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ αντιμετώπισε καταγγελίες και κατηγορίες ότι δεν πήρε τα κατάλληλα μέτρα και δεν ενημέρωσε τον κόσμο, σχετικά με τον ραδιενεργό κίνδυνο από το ατύχημα του Τσερνόμπιλ, ισχυρίστηκε ότι η ενημέρωσή μας και τα μέτρα μας ήταν από τα πιο προχωρημένα της Ευρώπης.

Ας δούμε την πραγματικότητα.

- Στις Βρυξέλλες οι Έλληνες αντιπρόσωποι επιχειρήσαν ν' ανεβάσουν τις ραδιενεργές προδιαγραφές προς τα πάνω.

- Είδηση από τη Δ. Γερμανία: Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση υπολογίζει να καταβάλλει 500 εκατομμύρια μάρκα (περίπου 36 δις δρχ.) αποζημίωση στους αγρότες. Οι αποζημιώσεις αυτές ζητήθηκαν από τους αγρότες που ακολούθησαν κατά γράμμα τις οδηγίες της κεντρικής κυβέρνησης, *κατέστρεψαν την παραγωγή τους και δεν έβγαλαν τις γελάδες να θοσκήσουν*. Εδώ και όταν ακόμα αναστάθηκε προσωρινά η «σφαγή αμνοερπιών» ανακοινώθηκε ότι έγινε για «εμπορικούς λόγους».

- Τελικά, με ανακοινώσεις των Υπουργείων Υγείας, και Εμπορίου όλα τα τρόφιμα θγαίνονται από την καραντίνα (ακόμα και τα πλήρη καισίου τυριά και το γάλα σκόνη της Neslé HELLAS;) Εξαιρεση το μαύρο ψωμί και αυτό γιατί κάποιος (Ιταλός) μας πιάσανε στα πράσα να θλόυμε να τους πασάρουμε ραδιενεργό σιτάρι και το πράγμα μαθεύτηκε.

Αλλά ας δούμε και μια άλλη χώρα εκτός ΕΟΚ, την Ελβετία. Εκεί ξεσηκώθηκε θόρυβος από *περιφερειακούς αξιωματούχους της υγείας* εναντίον των νέων τιμών για τα ανώτατα επίπεδα ραδιενεργείας που σχεδιάζει να επιβάλλει από τον Σεπτέμβριο η Κεντρική Κυβέρνηση. Τα όρια αυτά είναι 370 Beckerel/kgf για το γάλα και τις τροφές για μωρά και 600 Beckerel για τα άλλα τρόφιμα. Οι διαμαρτυρόμενοι εμπειρογνώμονες υγείας θεωρούν τα όρια αυτά «σκανδαλώδη και ανεπίτρεπτα» και σχεδιάζουν ν' απαντήσουν με εκκλήσεις για επίπεδα 10 φορές χαμηλότερα.

Στην Ελλάδα τα επίσημα όρια είναι γύρω στα 800 Beckerel/kgf χωρίς να είναι γνωστές πιο ειδικές διαφοροποιήσεις. Πιο ειδικές μετρήσεις τοπικά δεν ανακοινώνονται. Το αίτημα αποκέντρωσης στην Ελλάδα λειτουργεί με νομάρχες (διορισμένους από την κυβέρνηση) και τοπική αυτοδιοίκηση (που «αγωνίζεται για τα προβλήματα των πόλεων»).

- Στις αρχές Ιουλίου Δυτικογερμανοί επίσημοι του κρατίδιου της Έσσης προειδοποίησαν τους καταναλωτές να μην τρώνε πολλά βερούκοκα που έχουν εισαχθεί από Ελλάδα. Ο λόγος είναι ότι *θρέθηκαν 160 Beckerel/kgf καισίου 137*. Το «επεισόδιο διευθετήθηκε φιλικά», όπως ανακοινώθηκε αργότερα. Μεσολάβησε μια εβδομάδα και η αποκάλυψη φορτίων σιταριού με 1000 Beckerel/kgf σε Cs, για να υποχρεωθεί ο υπουργός υγείας Γ. Γεννηματάς ν' ανακοινώσει ημερήσιο σιτηρέσιο που περιλαμβάνει 250 gr φρούτα για παιδιά ως 10 χρόνων και 440 gr για ενήλικες².

- Η Γαλλία του Φρ. Μιτεράν κράτησε σκληρή στάση στο ζήτημα της ενημέρωσης. Όμως αυτή η χώρα απέχει (κατά μέσον όρο) 500 χλμ. περισσότερο απ' ό,τι η Ελλάδα από το Τσερνόμπιλ και έχει και 41 πυρηνικούς αντιδραστήρες στο έδαφός της ανάμεσά τους και ο μεγαλύτερος αναπαραγωγικός της Ευρώπης. Ποιοι άλλοι λόγοι υπάρχουν στην Ελλάδα;

Το πυρηνικό ατύχημα του Τσερνόμπιλ έδρασε καταλυτικά και έβγαλε στην επιφάνεια ανησυχίες και «ανησυχίες». Έτσι ο επικεφαλής της Επιτροπής της Ε.Ο.Κ. για την πυρηνική ασφάλεια και το περιβάλλον έκφρασε αμφιβολίες για την ασφάλεια των χωρών της κοινότητας από την πυρηνική ενέργεια.

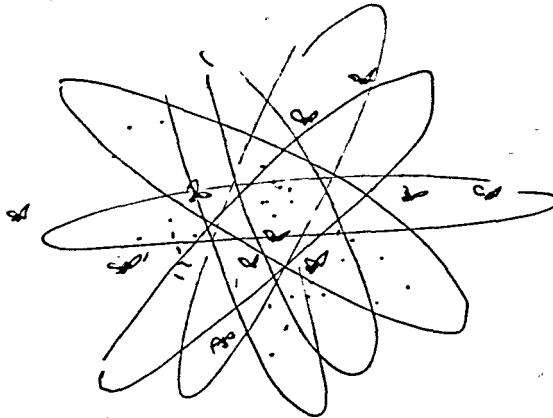
Διαπίστωση:

–αμέλεια τήρησης κανόνων ασφάλειας ή ανυπαρξίας της (κατονομάστηκαν σαν παραβάτες η Ιταλία, Δυτ. Γερμανία, Βέλγιο).

–πολλές χώρες σκορπίζουν πυρηνικά κατάλοιπα σε γειτονικές χώρες.

–έχει κλονισθεί η εμπιστοσύνη του κοινού στην πυρηνική ενέργεια (sic!).

Ο κ. Νταιήβω (αυτό είναι τ' όνομά του) διαπίστωσε ότι όλος ο πληθυσμός των χωρών μελών της ΕΟΚ (320 εκα-

ΑΠΟΦΑΣΗ - ΠΡΟΤΑΣΗ

της Ένωσης Επιστημόνων Δημόκριτου (3.7.1986)

1. Για το άμεσο μέλλον, πρόληψη νέας μόλυνσης από ανακύκλωση ραδιονουκλιδίων:
 - α) με έλεγχο των ζωοτροφών
 - β) με λεπτομερή ραδιοχαρτογράφηση εδαφών για πρόληψη μόλυνσης νέας εσοδείας
 - γ) όπου χρειάζεται αποφασιστικές επεμβάσεις της Πολιτείας για το «σπάσιμο» τροφικών αλυσίδων που πιθανόν έχουν μολυνθεί
 - δ) συνέχιση του ελέγχου εισαγομένων τροφίμων, για να αποφευχθεί διοχέτευση στην κατανάλωση ακατάλληλων τροφίμων.
2. Ενίσχυση της έρευνας για ανάπτυξη μεθόδων απομόλυνσης τροφίμων. Στον τομέα αυτό έχει ήδη η ΕΟΚ χρηματοδοτήσει αντίστοιχα προγράμματα.
3. Σχεδιασμός εκτάκτου ανάγκης σε εθνικό επίπεδο για χρήση σε παρόμοιες περιπτώσεις. Είναι γεγονός ότι αυτή τη φορά η χώρα θρέθηκε απροετοίμαστη.
4. Συστηματική ενημέρωση του λαού, αρχίζοντας από τα σχολεία και την τριτοβάθμια αυτοδιοίκηση για να περάσει η γνώση για τη ραδιομόλυνση στα πλατιά στρώματα του λαού, για να αποφευχθεί είτε ο πανικός είτε η άσκοπη έκθεση σε κινδύνους.
5. Ενίσχυση της υπάρχουσας υποδομής εργαστηρίων ραδιενεργείας περιβάλλοντος, με δημιουργία ειδικού Ινστιτούτου στο Δημόκριτο, που έχει τη μεγαλύτερη εμπειρία στο θέμα και την καταγραφή όλων των δυνατοτήτων της χώρας σε αντίστοιχο δυναμικό - Πανεπιστήμια - ώστε να είναι δυνατή η άμεση χρήση τους σε περίπτωση ανάγκης.
6. Εγκατάσταση επαρκούς περιφερειακού δικτύου σταθμών ελέγχου ραδιενεργείας περιβάλλοντος. Θεωρείται αναγκαίο γιατί αν και η χώρα δεν έχει πυρηνικούς σταθμούς, περιβάλλεται από σταθμούς γειτονικών χωρών. Συστηματική μελέτη από ομάδες εργασίας χρησιμοποιώντας το αξιόλογο επιστημονικό δυναμικό του Δημόκριτου και της Μετεωρολογικής υπηρεσίας θα μπορεί να ορίσει τα κρίσιμα σημεία πιθανής εισόδου ραδιομόλυνσης της χώρας.

Σ.Σ.: Μπλάνι κανείς στον πειρασμό να ρωτήσει: Ποιες απ' αυτές τις προτάσεις υιοθετεί η κυβέρνηση; Ποιες απορρίπτει, και γιατί; Το πρόβλημα με τη ραδιενέργεια σήμερα στην Ελλάδα βρίσκεται κόπυ εδών (και στους αντιπυρηνικούς διαδηλωτές που φυλακίστηκαν).

τομμύρια) ζει κοντά σε πυρηνικά εργοστάσια. Σε 50 από αυτά απασχολούνται ένα εκατομμύριο εργάτες.

Ακόμη, κρίση ξέσπασε στις σχέσεις του κρατίδιου της Βαυαρίας με την κυβέρνηση της Αυστρίας αφενός και την κεντρική κυβέρνηση της Βόννης αφετέρου.

Στο Βάκερσντορφ της Βαυαρίας έχει αρχίσει να κατασκευάζεται αναπαραγωγικός αντιδραστήρας³. Σε επίδειξη αντίθεσης διοργανώθηκε μουσικό φεστιβάλ διαμαρτυρίας όπου έλαβαν μέρος 120.000 άτομα.

Στη συγκέντρωση θέλησε να παρευρεθεί ο αυστριακός αντικαγκελάριος Στέγιερ (ναί, ο αντικαγκελάριος του πρώην ναζί Βαλντχάιμ). Ο επικεφαλής της βαυαρικής κυβέρνησης Γιόζεφ Στράους το απαγόρευσε! Έκλεισε τα σύνορα αποκλείοντας τον αντικαγκελάριο και μερικές εκατοντάδες αυστριακούς (αν η Ευρώπη ήταν ΗΠΑ, αυτόν ο άνθρωπος θα ήταν ο Ρήγκαν της). Στο μεταξύ κάνει τον «κοινοτάρχη στο χωριό» του και βέβαια του τη σπάει η κεντρική εξουσία, διάφορα κινήματα και περιεργοί ξένοι). Ο καγκελάριος Βαλντχάιμ (και, ο ίδιος ναζί) επενέβη και ζήτησε να αρθεί η απαγόρευση. Ο υπουργός εξωτερικών της κεντρικής κυβέρνησης της Ο.Δ.Γ. Γκένσερ μπήκε στη μέση και χαρακτήρισε αδιανόητη την απαγόρευση του Στράους.

Εν τω μεταξύ, δυο πρωθυπουργοί της Ευρώπης τάχτηκαν εναντίον της πυρηνικής ενέργειας και για «επιρηνική χρήση».

Ο πρώτος είναι ο Σουηδός Κάρλσον. Η Σουηδία δεν ανήκει στην Ε.Ο.Κ. και έχει 12 πυρηνικούς αντιδραστήρες στο έδαφός της. Ο δεύτερος είναι ο έλληνας Ανδρέας Παπανδρέου. Η Ελλάδα ανήκει στην Ε.Ο.Κ. και δεν έχει ακόμη πυρηνικό αντιδραστήρα (εκτός από τον πειραματικό του Δημόκριτου). Ο Παπανδρέου αιτιολόγησε την απόφασή του λέγοντας «είμαστε σεισμογενής χώρα... σε σεισμό 7,5 ρίχτερ δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε τους πολίτες». Ως προς την ουσία το επιχείρημα θα μπορούσε να αμφισβητηθεί, γιατί πιο σεισμογενείς χώρες όπως η Ιαπωνία έχουν εγκαταστήσει πυρηνικούς αντιδραστήρες. Πάντως, η αναγγελία έγινε δυο μέρες αφού ανακοινώθηκε ότι ματαιώνεται η εγκατάσταση πυρηνικού αντιδραστήρα στην Τουρκία γιατί οι τράπεζες δεν δέχονται να χρηματοδοτήσουν την καναδική κατασκευαστική εταιρία (τη θεωρούν επικίνδυνη επένδυση)⁴.

Στο τέλος αυτού του καταλόγου πρέπει να αναφέρουμε την εκτέλεση από την R.A.F. του μηχανικού της Ζήμενης Μπέρκρυστ, υπεύθυνου για τα πυρηνικά προγράμματα.

Αλέξης Καρακάσσογλου

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Το Cs 137 έχει χρόνο ημιζωής 30 χρόνια. Απορροφάται από τους καρπούς την εποχή της ωρίμανσης και στην πρώτη φάση επιφανειακής μόλυνσης. Αργότερα εισχωρεί στο έδαφος και προσλαμβάνεται στα φυτά από το ριζικό σύστημα.
2. Ο πίνακας που ορίζει το διατολόγιο δόθηκε από τον Υπουργό Γ. Γεννηματά σε συνέντευξη στις 9 Ιουλίου (ύστερα από την αποκάλυψη του προβλήματος με το Cs 137 στο σιτάρι). Από τότε, ανακοινώθηκε στα μέσα Αυγούστου ότι όλα τα τρόφιμα είναι κατάλληλα εκτός από το μαύρο ψωμί. Εδώ μπαίνουν μερικά ερωτηματικά: Με το γάλα των αρχών Μαΐου που τυροκομήθηκε, τι θα γίνει; Ποιο το όριο σε περιεκτικότητα Cs 137 ποιος θα ελέγξει τις ποσότητες, πώς ο καταναλωτής θα είναι ενημερωμένος και θα μπορεί να ελέγξει; Το ίδιο ισχύει και για άλλα τρόφιμα. Π.χ. ζυμαρικά.
3. Οι αναπαραγωγικοί αντιδραστήρες είναι πυρηνικοί αντιδραστήρες πλουτωνίου. Υποτίθεται ότι λύνουν το πρόβλημα του εμπλουτισμού του πυρηνικού καυσίμου, κάνοντας άχρηστα τα εργοστάσια εμπλουτισμού. Ας σημειωθεί ότι το πλουτώνιο έχει χρόνο ημιζωής 24.000 χρόνια.
4. Με τα δεδομένα που υπάρχουν, ο υπογράφων θεωρεί πως αυτή η θέση του Α. Παπανδρέου είναι «ανεξόδη» από όλες τις πλευρές και προς «κατανάλωση». Άλλωστε ο υπουργός υγείας Γ. Γεννηματάς στις 11 Ιουλίου είχε δηλώσει «είμαστε εναντίον κάθε μορφής ραδιενέργειας». Δεν είναι τυχαίο που η δήλωση αυτή του κ. Παπανδρέου γίνεται την επαύριο της συνάντησης των «6», όπου ο πρωθυπουργός δέχεται πιέσεις ότι ασχολείται με άλλα αντ' άλλων.

...ΜΗΠΟΣ ΤΕΛΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΛΑΘΟΣ ΝΑ ΞΕΥΡΙΣΩ ΤΟ ΜΟΥΣΤΑΚΙ ΜΟΥ ΓΑΒΡΙΛΗ; ΜΗΠΟΣ ΠΑΡΑΣΥΡΩΜΑΙ ΑΠΟ ΕΝΑ ΑΝΟΗΤΟ ΠΕΙΣΜΑ;...

ΔΕΝ ΞΕΡΩ! ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΕ ΠΑΥΤΟΣ ΓΡΗΓΟΡΑ ΓΙΑΤΙ ΘΑ ΚΡΥΘΣΕΙ Η ΣΑΠΟΥΛΑΔΑ

...ΑΠ' ΤΗΝ ΑΜΗ ΟΜΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΩ ΟΤΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΜΟΥ ΔΕΝ ΤΗΝ ΘΦΕΙΛΩ ΣΤΟ ΜΟΥΣΤΑΚΙ. ΑΜΑ ΣΤΟ ΤΑΛΕΝΤΟ ΜΟΥ!..

...ΣΚΑΤΑ ΕΓΙΝΕ! ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΑΝΑΖΕΣΤΑΝΟ ΝΕΡΟ...

...ΟΜΩΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΜΟΥ Μ' ΕΧΕΙ ΑΓΑΠΗΣΕΙ ΕΤΣΙ ΟΠΩΣ ΕΙΜΑΙ... ΘΑ ΗΤΑΝ ΠΡΟΔΟΣΙΑ Ν' ΑΛΛΑΞΩ...

...ΑΜΑ ΚΡΥΘΣΕΙ ΤΟ ΝΕΡΟ, ΚΟΒΕΙ Η ΣΑΠΟΥΛΑΔΑ...

...ΑΠ' ΤΗΝ ΑΜΗ ΟΜΩΣ ΥΠΑΡΧΕΙ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ...

...ΚΑΙ ΟΛΟ ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΣΤΟ ΞΕΥΡΙΣΜΑ ΕΙΝΑΙ Η ΣΑΠΟΥΛΑΔΑ! ΓΙΑΤΙ ΟΤΑΝ...

...ΕΙΝΑΙ ΟΜΩΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟ ΝΑ ΔΙΑΤΗΡΕΙΣ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΣΕ ΕΧΟΥΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΕΙ;...

Αρκά

ΕΙΜΑΙ ΕΤΟΙΜΗ!...

ΕΙΣΑΣΤΕ ΣΙΓΟΥΡΗ ΟΤΙ ΤΟ ΑΠΟΦΑΣΙΣΑΤΕ; ΟΤΙ ΔΕΝ ΘΑ ΤΑ ΒΑΛΕΤΕ ΜΑΖΙ ΜΟΥ ΜΕΤΑ;

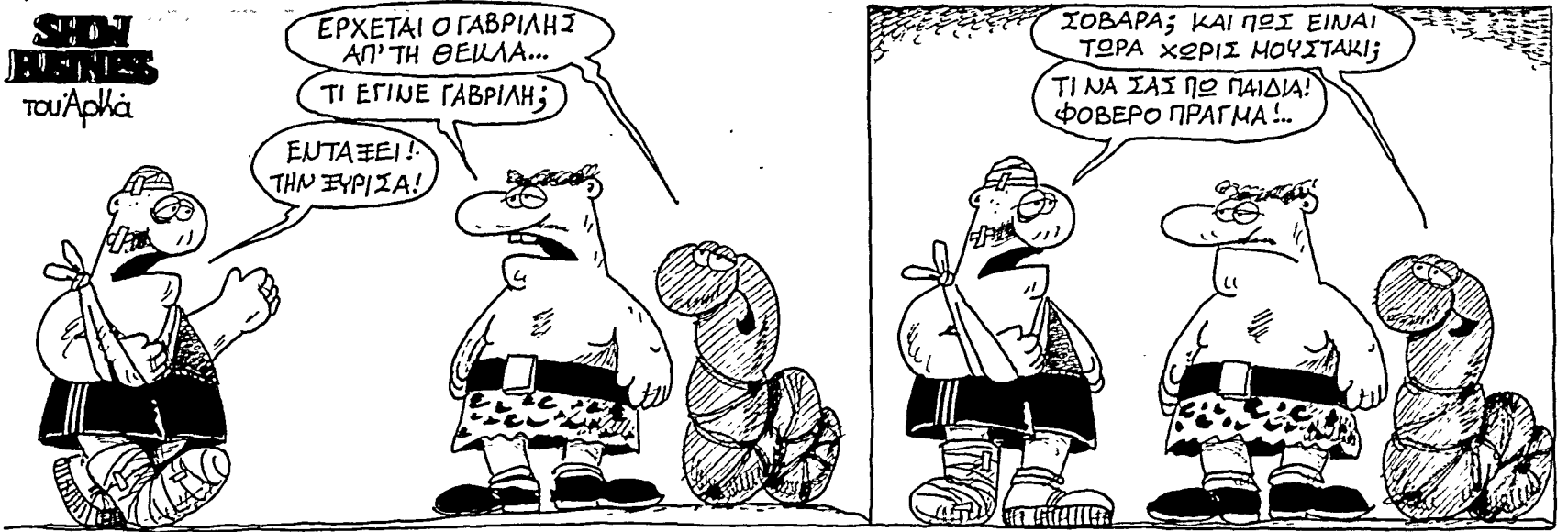
ΜΗΝ ΑΝΗΣΥΧΕΙΣ ΓΑΒΡΙΛΗ. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΟΡΙΣΤΙΚΗ! ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΑΡΧΙΣΕΙΣ...

...ΠΡΟΧΟΡΗΣΕ ΜΕ ΣΤΑΘΕΡΟ ΧΕΡΙ ΣΤΟ ΒΕΒΗΛΟ ΕΡΓΟΣΟΥ! ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΘΑ ΣΕ ΠΕΙΡΑΞΕΙ!..

...ΕΜΠΡΟΣ! ΚΑΤΕΣΤΡΕΦΕ ΜΕ ΤΗΝ ΗΣΥΧΙΑ ΣΟΥ ΑΥΤΟ ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ! ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΘΑ ΣΕ ΕΜΠΟΔΙΣΕΙ!..

...ΕΛΑ, ΚΑΝΕ ΤΟ ΣΤΥΓΕΡΟ ΣΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑ ΜΕ ΨΥΧΡΑΙΜΙΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙΣ ΝΑ ΦΟΒΑΣΑΙ ΤΙΠΟΤΑ!

Αρκά

ΕΡΧΕΤΑΙ Ο ΓΑΒΡΙΛΗΣ
ΑΠ' ΤΗ ΘΕΚΛΑ...

ΤΙ ΕΓΙΝΕ ΓΑΒΡΙΛΗΣ;

ΕΥΤΑΞΕΙ!
ΤΗΝ ΞΥΡΙΣΑ!

ΣΟΒΑΡΑ; ΚΑΙ ΠΟΣ ΕΙΝΑΙ
ΤΩΡΑ ΧΩΡΙΣ ΜΟΥΣΤΑΚΙ;

ΤΙ ΝΑ ΣΑΣ ΠΩ ΠΑΙΔΙΑ!
ΦΟΒΕΡΟ ΠΡΑΓΜΑ!..

...ΘΑ ΕΒΑΖΑ ΣΤΟΙΧΗΜΑ ΟΤΙ Η ΘΕΚΛΑ
ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ ΑΠ' ΟΤΙ
ΗΤΑΝ, ΑΛΛΑ ΕΠΕΣΑ ΕΞΩ...

...ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΕΙΔΑ ΓΥΝΑΙΚΑ
ΝΑ ΤΗΣ ΠΗΓΑΙΝΕΙ ΤΟΣΟ
ΤΟ ΜΟΥΣΤΑΚΙ!..

ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ, ΔΙΑ
ΑΥΤΑ ΤΑ ΕΙΠΕΣ ΚΑΙ
ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ...

ΝΑΙ! ΠΟΥ ΤΟ
ΚΑΤΑΛΑΒΕΙΣ;

Αρκά

ΤΑ ΜΑΘΑΤΕ; Η ΘΕΚΛΑ ΣΤΑΜΑΤΑΕΙ
ΤΙΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΛΥΕΙ ΤΟ
ΘΙΑΣΟ ΜΕΧΡΙ ΝΑ ΜΕΓΑΛΩΣΕΙ
ΤΟ ΜΟΥΣΤΑΚΙ ΤΗΣ...

ΤΙ ΠΡΑΓΜΑ;

ΑΡΝΕΙΤΑΙ, ΛΕΕΙ, ΝΑ
ΒΓΕΙ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟ
ΧΩΡΙΣ ΜΟΥΣΤΑΚΙ...

ΟΡΑΙΑ! ΕΠΕΙΔΗ ΤΗΣ ΚΑΠΝΙ-
ΣΕ ΝΑ ΞΥΡΙΣΤΕΙ, ΘΑ ΜΕΙΝΟΥΜΕ
ΧΩΡΙΣ ΔΟΥΛΕΙΑ!

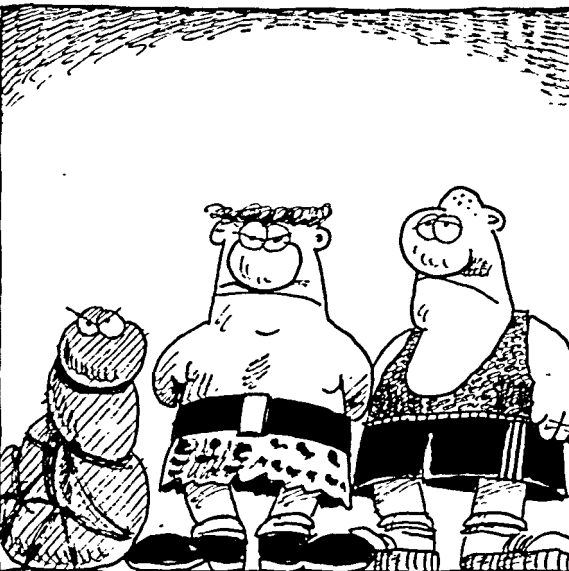
ΦΟΒΕΡΟ!

...ΚΑΙ ΤΙ ΛΕΣ
ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ
ΚΥΡΙΑΚΟ;

ΘΑ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ ΝΑ ΜΕΓΑΛΩΣΕΙ
ΤΟ ΜΟΥΣΤΑΚΙ ΤΗΣ! ΤΙ ΑΛΩ
ΗΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ;

ΣΩΣΤΑ!..

ΝΑ ΠΑΩ ΝΑ ΦΕΡΩ
ΚΑΜΙΑ ΚΑΡΕΚΛΑ, ΝΑ
ΜΗΝ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ ΘΡΩΙΟ;

Αρκά

Speaking To The World

Speaking To Our Communities

2nd AMARC

World Conference of Community Oriented Radio Broadcasters
Vancouver, British Columbia, Canada July 25-29, 1986

Παγκόσμια Συνάντηση Ραδιοσταθμών

Με στόχο την ανταλλαγή προγραμμάτων, ιδεών, τεχνολογικών γνώσεων, εμπειριών και προοπτικών καθώς και την ανάπτυξη αλληλεγγύης ανάμεσα στους ραδιοσταθμούς (και στους ανθρώπους που δουλεύουν σ' αυτούς) έγινε 25-29 Ιουλίου στο Βανκούβερ του Καναδά η Δεύτερη Παγκόσμια Συνάντηση Ραδιοσταθμών Τοπικής Κλίμακας - AMARC 2 (Η πρώτη συνάντηση έγινε τον Αύγουστο 1983 στο Μόντρεαλ).

Απέναντι στον δυσκίνητο και τυπικό χαρακτήρα των μέσων μαζικής ενημέρωσης εθνικής ή και διεθνούς κλίμακας, οι ελεύθεροι τοπικοί ραδιοσταθμοί προβάλλουν ως εναλλακτική λύση γιατί καταργούν τα σύνορα ανάμεσα στους ακροατές και τους εργαζόμενους στο ραδιόφωνο, καθώς η διαδικασία της επικοινωνίας είναι εξισωτική και ενεργοποιεί, αντίθετα προς την παθητική στάση που υποβάλλουν τα συμβατικά μέσα ενημέρωσης. Στην Ιαπωνία, για παράδειγμα, υπάρχει τελευταία μια μεγάλη κίνηση για ελεύθερη ραδιοφωνία με πομπούς FM μικρής εμβέλειας, μερικοί από τους οποίους (όπως το ράδιο Contemporain) συνδυάζουν τη δράση στους δρόμους - με μουσικό ή πολιτικό περιεχόμενο - με την απευθείας ραδιοφωνική μετάδοση. Ή, ένα άλλο παράδειγμα, το ράδιο Venceremos στο Ελ Σαλβαντόρ (όργανο του FMLN), πέρα από το γεγονός ότι δίνει πληροφορίες σ' ανθρώπους που δεν έχουν άλλη δυνατότητα πληροφόρησης, δίνει την ευκαιρία στους αντάρτες να επικοινωνούν με τις οικογένειές τους.

Σε διαφορετικό πλαίσιο αναφοράς από τα παραπάνω παραδείγματα ο σταθμός που φιλοξενούσε τη συνάντηση αναμεταδίδοντας καθημερινά μεγάλο μέρος των συζητήσεων) ο Vancouver Co-op Radio είναι ο μόνος νόμιμος συνεταιριστικός ραδιοσταθμός στη Βόρεια Αμερική. Ήδη ένα μήνα πιο μπροστά το Co-op Radio του Βανκούβερ είχε αρχίσει εκ-

πομπές με θέματα σχετικά με το ραδιόφωνο. Ανάμεσα σ' άλλα μεταδόθηκε (μέσα Ιουνίου) μια μικρή εκπομπή (που έγινε με συνεργασία των οργανωτών της συνάντησης με το Ράδιο Σχεδία* της Θεσσαλονίκης) για το ραδιόφωνο στην Ελλάδα, αρχίζοντας από τον πομπό του Πολυτεχνείου και φτάνοντας στα σημεινά σοσιαλιστικά.

Την πρώτη μέρα της Συνάντησης έγινε μια σύνδεση με την Πρώτη Συνάντηση του Μόντρεαλ και μια αναφορά σε διεθνείς καταστάσεις όσο αφορά το ραδιόφωνο τοπικής κλίμακας από το 1983 και εξής. Τη δεύτερη και τρίτη μέρα έγιναν συζητήσεις (όπως: Τι σημαίνει να «είσαι στον αέρα» έξω από τις πιεστικές δομές του τυπικού ραδιόφωνα, με την ελευθερία και την ευλυγισία που σου δίνει το τοπικό ράδιο. Πώς μπορεί το τοπικό ραδιόφωνο να επιζητήσει όταν επικρατεί παγκόσμια οικονομική κρίση. Πώς το τοπικό ραδιόφωνο μπορεί να ενισχύσει τους αγώνες για ελευθερία και δικαιοσύνη. Πώς μπορεί το ραδιόφωνο να λειτουργήσει οργανωτικά για την κοινότητα, βοηθώντας την κοινωνική και πολιτιστική της ανάπτυξη) και πάνω από 60 εργαστήρια (επί τα κατηγοριών: Διαφήμιση - Δομές - Θέματα Ειρήνης και Δικαιοσύνης - Συνεργασία και Ανταλλαγές - Προγραμματισμός και Παραγωγή - Γυναίκες και τοπικό ραδιόφωνο - Το τοπικό ραδιόφωνο σ' όλο τον κόσμο). Εργαστήρια, συζητήσεις, εκπομπές, που δεν είχαν προγραμματιστεί από τους οργανωτές αλλά συμφωνήθηκαν τις προηγούμενες μέρες ανάμεσα στους συμμετέχοντες, κάλυψαν την τέταρτη μέρα, ενώ την επόμενη και τελευταία μέρα συζητήθηκε το μέλλον του AMARC ως οργάνωσης και οι προοπτικές τις οποίες τα εργαστήρια των προηγούμενων ημερών έδειξαν. Έγινε η πρόταση η επόμενη συνάντηση να γίνει το 1988 στην Αγγλία.

Δήμητρα Σαούντ

*Το Ράδιο Σχεδία, με το οποίο είχα την ευχαρίστηση να συνεργαστώ σε μια δυο εκπομπές, δεν έκανε θόρυβο για να συλλληφθεί. Μετέδωσε όλο το πρόγραμμά του (διάρκειας 5 εβδομάδων) το φθινόπωρο 1985, πρόγραμμα που αποτελεί την καλύτερη συνηγορία υπέρ της ελεύθερης ραδιοφωνίας.

Η φαντασία στην εξουσία!

Το γνωστό σύνθημα του Μάν, μ' άλλα πολλά, απ' τη γνωστή συλλογή του Γιάννη Δημαρά, περιέλαβε στις σημειώσεις του μαθήματος Κοινωνιολογία της Παιδείας η κ. Ελένη Σοφιανού, καθηγήτρια στην Παιδαγωγική Ακαδημία Μυθλήνης.

Η εξουσία, όμως, και στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Διευθυντής της Ακαδημίας Ιγνάπος Παπάζογλου απείχε ακόμα πολύ απ' τη φαντασία. Και φρόντισε, με παράτυπο, όπως καταγγέλλουν οι σπουδαστές τρόπο, δηλαδή χωρίς να συγκαλέσει τη Γενική Συνέλευση της Σχολής, να «μπλοκάρει» τις σημειώσεις της καθηγήτριας επειδή:

«1. Δεν ανταποκρίνονται στο περιγραμμά της ύλης.

2. Περιέχουν απρεπείς φράσεις, που κατά τη γνώμη του Συμβουλίου Διοίκησης είναι αντίθετες προς την κοινωνική ηθική.

3. Βρίθουν από σωρεία πολιτικοποιημένων συνθημάτων.

4. Περιέχουν υβριστικές παραγράφους και αυθαίρετες κρίσεις ενάντια στην κυβέρνηση και τις «εθνικοθροσκευτικές πεποιθήσεις».

Είναι φανερό ότι η «κοινωνική ηθική» και οι «εθνικοθροσκευτικές πεποιθήσεις» της διεύθυνσης δεν μπορούν να ανεχτούν αυτά που οι ίδιοι οι μαθητές και φοιτητές δημιούργησαν ή ζουν καθημερινά (οι απρεπείς φράσεις είναι πασίγνωστα «σημειώματα που κοσμούν κάθε ελληνικό εκπαιδευτήριο»).

Όσο για τις κρίσεις της κυβερνητικής πολιτικής, θα 'ταν πάντως δύσκολο να μιλήσει κανείς για σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική χωρίς να τοποθετηθεί, είτε απερίφραστα, είτε καλυμμένα. Η κ. Σοφιανού διάλεξε τον ευθύ δρόμο.

Τέλος, το επιχείρημα ότι οι σημειώσεις είναι εκτός ύλης, δε στηρίζεται ποθενά. Όπως σημειώνει και ο αρμοδιότερος Απ. Ανδρέου στη «Σύγχρονη Εκπαίδευση» (τ.28) «η γενικότητα του περιγράμματος επιτρέπει διαφορετικές προσεγγίσεις, πράγμα που διασφαλίζει και την Ακαδημαϊκή ελευθερία» και την πολλαπλότητα των προσεγγίσεων».

Το Υπουργείο Παιδείας έσπευσε να αποδεχθεί την πράξη του Συμβουλίου Διοίκησης και μάλιστα υπέβαλε την ιδέα να αντικατασταθούν οι σημειώσεις με τις... πέρασες της ίδιας καθηγήτριας. Επισήμως βέβαια έληψε τις χείρας του:

«Ως προς τη ρύθμιση της προετοιμασίας των σπουδαστών σας για τις προσεχείς εξετάσεις στο παραπάνω μάθημα, εξουσιοδοτείται το Συμβούλιο Διοίκησης της Ακαδημίας να εξεύρει λύση».

Αν τα Α.Ε.Ι. βρίσκονται σε μια πορεία οπισθοδρόμησης, μετά από κάποια ανοίγματα και μερικά δειλά βήματα, οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες φαίνεται ότι παραμένουν εκεί που βρίσκονταν πριν από δεκαετίες. Η ακαδημαϊκή ελευθερία είναι εδώ αντίθετη με την «κοινωνική ηθική» και τις «εθνικοθροσκευτικές πεποιθήσεις».

Σχέδια επί σχεδίων

«Θα σας κάνουμε γεφύρια... μα δεν έχουμε ποτάμια... θα σας κάνουμε και ποτάμια... Θα σας κάνουμε σχολεία... μα δεν έχουμε παιδιά... θα σας κάνουμε και παιδιά...»

(Προεκλογικών δηλώδες του 19ου αιώνα).

Τα σχέδια του κ. Κουλουμπή για την Αθήνα είναι πολλά, αναφέρονται στο Μετρό, στη στάθμευση των αυτοκινήτων, στη μεταφορά του γηπέδου του Παναθηναϊκού, σε νέες οδικές αρτηρίες, στο πράσινο, είναι της τάξης των 200 δισεκατομμυρίων δραχμών το χρόνο, και επειδή μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνο κατά το 1/4, κάνουν τον ανάδοχο ή εμπνευστή τους «τον πιο δυστυχημένο υπουργό Δημοσίων Έργων» (Βήμα, 17.8.86, συνέντευξη στη Λιάνα Κανέλη).

Όποια δυστυχία! Ένα όμως μικρό RETURN TO THE ROOTS (επιστροφή στις ρίζες) – που θα 'λεγε παραδοσιακότητα ο Τζίμης Πανούσης – και μάλιστα ένα RETURN όχι στα του 19ου αιώνα αλλά σε πρόσφατες προ(με)εκλογικές αναγγελίες, θα απεδείκνυε ότι το ΠΑΣΟΚ 24τετράκις (σύμφωνα με καταμέτρηση του Νεοδημοκράτη Α. Τσιπλάκου) αναφέρθηκε στην επικείμενη έναρξη των εργασιών της κατασκευής του μετρό. Συμπέρασμα: Οι μικροί προϋπολογισμοί των υπουργείων, έναντι των μεγάλων σχεδίων των υπουργών, θα έπρεπε να θεωρούνται ευλογία μάλλον αντί δυστυχία, δεδομένου ότι επιτρέπουν στα σχέδια να εξαγγέλλονται και να επανεξαγγέλλονται ανάλογα με τις προ(με)εκλογικές ανάγκες.

Είναι πάντως αμφίβολη η κατοχή του ρεκόρ εξαγγελιών από τις εργασίες κατασκευής του μετρό! Στο πρόσφατο παρελθόν η απομάκρυνση του φωταερίου από την οδό Πειραιώς αναγγέλλονταν με θριαμβευτικό τόνο επί μία τριετία τουλάχιστον, ενώ η κυβέρνηση μαζί με τους λοιπούς εμπλεκόμενους παράγοντες εισέπρατε τα σχετικά πολιτικά έσοδα. Τέλος πάντων, η απομάκρυνση του φωταερίου έγινε, και μάλιστα έγινε πολύ φθηνά: Όμως με το θέμα του Μετρό, των υπογειών γκαράζ και των άλλων σχεδίων του ΥΠΕΧΩΔΕ, τα πράγματα αλλάζουν, ο κ. Κουλουμπής προαναγγέλλει ανάθεση των έργων σε ξένους οίκους, οι οποίοι σε αντάλλαγμα θα εισπράτουν τους αντίστοιχους πόρους για μερικά χρόνια. Έτσι ακόμη και οι «Επιμένοντες Ελληνικά» θα αγοράζουν αλλοδαπές υπηρεσίες καταβάλλοντας το αντίτιμο της στάθμευσης του αυτοκινήτου των σε ξένη εταιρεία.

Πάρκινγκ λοιπόν, κυκλοφοριακές διευκολύνσεις, μετρό, αλλά και «μέτρα για Σώβρακα» του Αθηναϊκού λαού για ικανό χρονικό διάστημα.

Ακόμα και αν δεν παίρνει κανείς τα «Σχέδια για την Αθήνα» και το μετρό του κ. Κουλουμπή τοις μερμητοίς, είναι να προβληματίζεται για τη θέση των υποψηφίων Δημάρχων της Αθήνας: Μέσα σε ένα τέτοιο καταίγισμο σχεδίων οι δυστυ-

χείς δίνουν την εντύπωση φιλικατζήδων που ματαιώς επιχειρούν να εισαχθούν στο «χοντρό παιχνίδι» της εξουσίας. Θρίαμβος της αποκέντρωσης, με άλλα λόγια...

Γιάννης Σχιζας

Η δική «μας» απλή (ανα)λογική...

Αφορμή του σημειώματος στάθηκαν οι εκλογές για Διοικητικό Συμβούλιο στην ΟΚΛΕ (Ομοσπονδία Κινηματογραφικών Λεσχών). Σε αυτές λοιπόν κατέβηκαν τρεις συνδυασμοί: Ένας υποστηριζόμενος από το ΠΑΣΟΚ, το Εσωτερικό και άλλες δημοκρατικές δυνάμεις, ένας με την υποστήριξη του ΚΚΕ και ένας αυτόνομος, οι οποίοι αντίστοιχα έλαβαν 28, 16 και 4 ψήφους.

Μιας και οι εκλογές έγιναν με απλή αναλογική και το μέτρο βγαίνει διαιρώντας τους ψηφισαντες με το 11 (αριθμός εδρών του ΔΣ) κατά την πρακτική της ΟΚΛΕ, δεν χρειάζεται παρά ένα κομπιουτεράκι και δύο λεπτά για να φανεί ότι οι έδρες μοιράζονται 6-4-1.

Και όμως... Κατά την πλειοψηφία η σωστή μοιρασιά είναι 7-4... Κι αυτό γιατί δεν μπορεί (!) να συμμετάσκει στην Β' Κατάνομή ο 3ος συνδυασμός αφού δεν συγκέντρωσε το εκλογικό μέτρο... Φανταστείτε δηλ. να μην ήταν απλή αναλογική το σύστημα αλλά ενισχυμένη!!!

Ήδη το θέμα πήρε το δρόμο των δικαστηρίων... Εμάς όμως μας νοιάζει κάτι ευρύτερο: Το πώς δηλ. επώνυμα στελέχη του ΚΚΕ Εσωτερικού και της Κίνησης των 18, δηλωμένοι άρα υπέρμαχοι της απλής και ανόθευτης αναλογικής, υποστηρίζουν σε μαζικό χώρο τέτοιες απόψεις. Ή μήπως άλλο τι λέμε γενικά και άλλο εδώ που είμαστε με την πλειοψηφία;

Β.Δ.

Το σκάνδαλο και η δικαίωση

Μετά το σκάνδαλο με τις απάτες εκατομμυρίων στην Εθνική τράπεζα και σε συνδυασμό με την παλαιότερη υπόθεση Πόππια, συντάκτης μας αισθάνεται ευτυχής και δικαιωμένος όσο ανακαλύπτει πως το 90% των φερομένων σαν ενόχων ή εμπλεκόμενων σ' αυτές τις υποθέσεις, υπήρξαν άμεσοι προϊστάμενοι του ή φιλοχαφιεδίζοντες «συνάδελφοί» του, πριν υποχρεωθεί να παραιτηθεί το 1979 απ' την Ε.Τ.Ε. Φανταστείτε το συντάκτη μας... με τις ριζοσπαστικές του ιδέες για άλλες κοινωνίες και για αντιστάσεις στην κρατική καταστολή (όπως διατείνεται), να ανταγωνίζεται στη ζωή πλάι-πλάι μ' αυτούς τους γίγαντες των βίντεο, των ανοικτών Μερσεντές, των χιλιάδων σπασμένων πιάτων, των πολλών εξοχικών, των καταθέσεων σε συνάλλαγμα και των πιο ιδιαιτελών παρωχημένων ιδεών!

Έτσι ο συντάκτης μας επιμένει πως ο εξοντωμένος στη φυλακή, Βενάρδος, ήταν απ' τους ελάχιστους εντίμους φίλους της εν λόγω... μεγάλης μας φίλης. Τουλάχιστον αυτός δεν έκρυψε ποτέ τις προθέσεις του

Όμως αυτές οι απελπισμένες προσπάθειες των μικρών υποκριτών, για θεαματική κοινωνική άνοδο... είναι μερικά ακόμη σημεία των καιρών, της ανόητης μικροαστικής ασφυξίας τους.

«Γλαδιόλα»

Πάθος και εθισμός

Ζηλεύοντας ίσως τη δόξα του AIDS, ένας φτερωτός θεός υποχρεώθηκε πρόσφατα να συνταχθεί με τις ασθένειες της Αφροδίτης. Πέρασε για ο καιρός των μεγαλείων. Όταν η ερωπική ζωή, αρνούμενη να παραδοθεί, βγαίνει στην παρανομία, ενώ τα έκτροπα της όχι μόνο διώκονται και πωρούνται από την ανθρωπινή δικαιοσύνη, αλλά και επισύρουν την οργή των θεών, ο αυτουργός οφείλει επιτέλους να κατέβει από το ποιητικό του βάθρο.

Η είδηση εκτοξεύεται από τη Νέα Υόρ-

κη και προσγειώνεται στις 20 Αυγούστου στο δισέλιδο των διεθνών γεγονότων (τουλάχιστον της Ελευθεροτυπίας και των Νέων) ανάμεσα στα Γιουρούσια των Πακιστανών και τη βόμβα που θέρισε 20 στο Ιράν. «Το ερωπικό πάθος», αποκαλύπτει ο δρ Ρόμπερτ Στέρνμπεργκ στο έγκυρο επιστημονικό περιοδικό *Psychology today*, «είναι σαν τον εθισμό στο τσιγάρο ή στον καφέ και παρουσιάζει μάλιστα συμπτώματα στέρσης που κάνουν τον ασθενή ευέξαπτο και ανόρεκτο». Το πάθος, συμπληρώνει προς τμήν του ο δόκτωρ σώζοντας το κύρος του θεού, είναι το ένα μόνο από τα τρία συστατικά του έρωτα, ενώ τα υπόλοιπα δύο (η οικειότητα και η δέσμευση (sic)) μοιάζουν απαλλαγμένα από το στίγμα της νοσηρότητας...

Καρδιοχτυπημένοι, παθιάρηδες, ονειροπόλοι και λιγωμένοι εραστές, όσοι κεραυνοβολημένοι, μερακλωμένοι και σεβνταλήδες, προσδεθείτε και χαλαρώστε: η αρρώστια σας βρίσκεται υπό έλεγχο. Η επιστήμη διαθέτει ήδη δοκιμασμένες μεθόδους καταπολέμησης των εθιστών παθών: τεχνική της αποστορφής για αλκοολικούς και ομοφυλόφιλους, συστήματα συναγεμίου για τη νυχτερινή ενούρηση, αντικαπνιστικά υπόθετα, υπνοθεραπεία εναλλάξ με ηλεκτροσόκ, βελονισμό για τους οικολόγους και χημικά όπλα για τους αθεράπευτους. Όλα εν-τάξει. Και ο παθός μαθός.

Μαριλίνα Μητσού

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Raphaële Billeldoux:
**ΟΙ ΝΥΧΤΕΣ ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΟΜΟΡΦΕΣ
ΑΠ' ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΣΑΣ**
Μετάφραση: Έφη Κορομηλά.
Εκδόσεις Νεφέλη,
Αθήνα 1986. Σελίδες 205

Είναι γνωστό ότι, από το 1960 περίπου, η γαλλική λογοτεχνία βρίσκεται σε φάση φοβερής παρακμής και δύσκολα μπορεί να βρει κανείς σ' αυτό το τέταρτο του αιώνα ένα γαλλικό λογοτέχνημα με παγκόσμια ακτινοβολία. Αλλά οι Γάλλοι, που ακόμα και μια ελιά θρούμπα ξέρουν να τη στολίζουν και να τη γαρνιρούν έτσι ώστε να φαίνεται το σπανιότερο έδεσμα στον κόσμο, δεν κάθονται να τα βάψουν μαύρα. Οι λογοτέχνες τους βρίσκουν συναρπαστικό το ότι δεν έχουν να πουν τίποτα και πιστεύουν, προφανώς, ότι αξίζει τον κόπο να σκαρώσουν τις πιο περίτεχνες φραστικές φιοριτούρες για να το εκφράσουν.

Σ' αυτές τις συνθήκες, δεν είναι παράξενο το ότι ένα βιβλίο όπως το «Οι νύχτες μου είναι πιο όμορφες απ' τις μέρες σας» της 35χρονης σήμερα Ραφαέλ Μπιγιεντού κέρδισε το βραβείο Renaudot και πούλησε μέσα σ' ένα χρόνο 400.000 αντίτυπα. Εμείς δεν μπορούμε να μη σκεφτούμε, με ανάμικτα συναισθήματα, ότι υπάρχουν στην Ελλάδα, μεταξύ της Λεωφόρου Αλεξάνδρας και της οδού Σόλωνος, εκατοντάδες διανοούμενες ή ημιδιανοούμενες κοπελιές που θα μπορούσαν να γράψουν τα ίδια με τη μαντεμουαζέλ Μπιγιεντού και πολύ καλύτερα μάλιστα, αλλά είναι καταδικασμένες να μείνουν στην αφάνεια, γιατί στην Ελλάδα δεν υπάρχει βραβείο Renaudot και την ελληνική γλώσσα τη διαβάζουν δέκα φορές λιγότεροι άνθρωποι στον κόσμο.

Αν υπάρχει κάτι εντυπωσιακό σ' αυτό το βιβλίο, είναι το πώς η συγγραφέας του κατάφερε να στριμώσει μέσα σε διακόσιες μικρού σχήματος σελίδες τόσα αισθηματικά κλισέ, τόση κακή ψυχολογία, τόσους φτιαχτούς διαλόγους, τόσες μελοδραματικές κορόνες και τόσα ψευτολογοτεχνικά σχήματα, για να διηγηθεί μια ανούσια και ολότελα ξεκάρφωτη ερωτική ιστορία.

Η ελληνική μετάφραση δεν είναι πολύ ικανοποιητική (βλ. και στήλη «Υπογραμμίσεις»), αλλά η ζημιά δεν είναι δα και μεγάλη. Σιγά μη στάξει η ουρά του γαϊδάρου!

Τζακ Κέρουακ:
ΟΙ ΑΛΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΤΑΡΜΑ
Μετάφραση: Εύη Παπά
Εκδόσεις Αίολος,
Αθήνα 1986. Σελίδες 286

Εκείνος (νεαρός Γιάνκης στη σημερινή Ινδία, εν χρω κεκαρμένος, ντυμένος με το γνωστό πορτοκαλί καφτάνι των ινδουιστών καλόγερων): «Ήρθα εδώ να βρω καινούργια ταυτότητα. Ο δάσκαλός μου μου έδωσε τ' όνομα Τσιτανάντα, που σημαίνει «μακάρια σκέψη».

Εκείνη (νεαρή Αγγλίδα): Πώς είπες ότι σε βάφτισε;

Εκείνος: Τσιτανάντα. Αλλά μπορείς να με λες Ταιντ! Η παραπάνω σκηνή δεν είναι απ' το βιβλίο του Κέρουακ, αλλά απ' την ταινία του Τζαίμς Άιθουρ «Κάψα και σκόνη», που είδαμε πρόσφατα στην

Αθήνα. Νομίζουμε όμως ότι θα ταίριαζε θαυμάσια στο μυθιστόρημα του Κέρουακ, γιατί δείχνει καθαρά, όπως κι εκείνο, την ικανότητα των Αμερικανών να κάνουν καρικατούρα οποιοδήποτε ξένο πολιτιστικό στοιχείο βρίσκουν μπροστά τους –και, το χειρότερο, χωρίς καν να το επιδιώκουν συνειδητά. Γιατί οι «Αλήτες του Ντάρμα» έχουν με τον βουδισμό ζεν όποια σχέση έχει ο μέσος Αμερικανός τουρίστας με τη φουστάνελα και το βλαχοτύρι. Κάνουν ορειβατικές εξορμήσεις, χαίρονται την άγρια Δύση, κάνουν τρέλες στις πόλεις, τρώνε με ξυλάκια και στις συζητήσεις τους πετάνε κουβέντες όπως τούτη δω: «Άκου, Τζάφι, δεν είμαι βουδιστής Ζεν, είμαι σοβαρός βουδιστής, είμαι ένας παλιομοδίτης ονειροπαρμένος Χιναγιάντα, οπαδός του ώριμου μαχαγιανισμού» (σελ. 30). Και, εννοείται, παρά τη φαινομενική αποστροφή τους για το American way of life, είναι Γιάνκηδες ως το κόκαλο, μ' όλα τα καλά και τα κακά που συνεπάγεται αυτό.

Ο Κέρουακ, που έβγαλε αυτό το βιβλίο το 1958 (μετά το «Στο δρόμο»), είχε επηρεαστεί έντονα απ' τον βουδιστή ποιητή και φίλο του Γκάρυ Σνάνυτερ. Αλλά επρόκειτο για ένα βουδισμό αναφομοίωτο –ευτυχώς, θα λέγαμε, γιατί το ανήσυχο πνεύμα του Γιάνκη δεν συμβιβάζεται με τον αναχωρητισμό και την αρνησιχάρεια του βουδισμού ζεν. Έτσι, συναντάμε στο βιβλίο τις πιο διαφορετικές δηλώσεις απ' το ίδιο πρόσωπο. Π.χ. στη σελίδα 121 διαβάζουμε «οι αληθινοί ήρωές μου... είναι πάντα σε εγρήγορση για την πραγματικότητα, η οποία μπορεί να είναι το ίδιο πραγματική», αλλά στη σελίδα 175 υπάρχει η αναίρεση αυτής της δήλωσης: «Δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα σ' εμένα και σ' οτιδήποτε άλλο. Μ' άλλα λόγια, σημαίνει ότι έχω γίνει το ίδιο όπως όλα τα άλλα. Σημαίνει ότι έχω γίνει ένας Βούδας».

Ο Κέρουακ, που δεν φαίνεται ούτε καν να συνειδητοποιεί τέτοιες αντιφάσεις, δείχνει να συγκινείται απ' τον βουδισμό ζεν για δυο κυρίως λόγους: επειδή

απορρίπτει τον καταναλωτισμό της δυτικής κοινωνίας και επειδή, απ' την άλλη μεριά, έχει το τυπικό κόμπλεξ του Αμερικανού απέναντι στον Παλιό Κόσμο, απ' τον οποίο δανείζεται φιλοσοφικά σχήματα για να δώσει βάρος στα νέα βιώματά του. Εμείς όμως δεν μπορούμε σήμερα να μη χαμογελάσουμε, όταν βλέπουμε τους ήρωές μας να τρώνε χοτ-ντογκς, να πίνουν κόκα-κόλα και να προβληματίζονται σοβαρότατα γύρω απ' το ζεν. Φυσικά, ο Κέρουακ ήταν σημαντικός λογοτέχνης και το βιβλίο του αυτό (κατά τη γνώμη μας όχι απ' τα καλύτερά του) έχει κάμποσες δυνατές σελίδες, όπου ο συγγραφέας αφήνει καταμέρος τις βουδιστικές ανησυχίες του και δίνει έκφραση σε πιο πηγαία αισθήματά του. Αλλά τό περιτύλιγμα του ζεν έχει κολλήσει για τα καλά πάνω στο ζαχαρωτό του ταλέντου του Κέρουακ και μας δυσκολεύει να το απολαύσουμε...

Η μετάφραση είναι ανάλογη με τον αναφομοίωτο βουδισμό του Κέρουακ: γεμάτη αμερικάνικα επιφωνήματα όπως «γούου» και «χόου» και ανελληνιστες φράσεις του τύπου «Ήταν ένα δροσερό ξάστερο Αραβικής Νύχτας σουρούπο» (σελ. 56) και «Πώς έφτασε εδώ πάνω αυτός ο τεράστιος πουτάνας γιος;» (σελ. 88).

Αζίζ Νεσίν:
ΟΙ ΤΡΕΛΟΙ ΔΡΑΠΕΤΕΨΑΝ
Μετάφραση: Παναγιώτης Αμπατζής
Εκδόσεις Ορίζοντες,
Αθήνα 1986. Σελίδες 141

Άλλη μια συλλογή διηγημάτων του πολυγραφώτατου Αζίζ Νεσίν, του σημαντικότερου Τούρκου σατιρικού συγγραφέα, που δίκαια έχει μεταφραστεί σ' ένα σωρό γλώσσες και είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στην Ελλάδα. Με το γνωστό ανάλαφρο ύφος του και την αφηγηματική του άνεση ο Νεσίν σατιρίζει τις κωμικοτραγικές καταστάσεις που δημιουργεί η υπανάπτυ-

ξη, η καταπίεση, η μιζέρια, η αμάθεια, η συμβατικότητα και η παραδοσιοπληξία. Έτσι, για μια ακόμα φορά αναδεικνύει το χιούμορ και την ειρωνεία σε σημαντικά όπλα του πολίτη που παλεύει να διατηρήσει μερικά ψήγματα αξιοπρέπειας μέσα σ' ένα κοινωνικό καθεστώς εξευτελιστικό και ηθοφθόρο.

Γλαφυρή η μετάφραση του Παναγιώτη Αμπατζή. Αλλά, από τεχνική πλευρά, η έκδοση θα μπορούσε να είναι καλύτερη, γιατί πάσχει από αρκετά τυπογραφικά λάθη και προχειρότητες.

ΔΟΚΙΜΙΟ

Μαίρη Κουκουλέ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΘΥΡΟΣΤΟΜΙΑ, 2ος τόμος
 Εκδόσεις Νεφέλη,
 Αθήνα 1986. Σελίδες 206

Το 1983, όταν κυκλοφόρησε ο πρώτος τόμος του έργου της Μαίρης Κουκουλέ «Νεοελληνική αθυροστομία», δεν είχαμε την ευκαιρία να τονίσουμε πόσο σημαντική είναι όχι μόνο για τη λαογραφία, αλλά και για την ανθρωπολογία, τη σεξολογία και την ψυχολογία η συλλογή και μελέτη των άσεων εκφράσεων ενός λαού. Την ευκαιρία αυτή μας τη δίνει τώρα ο δεύτερος τόμος του ίδιου έργου, πολύ πλουσιότερος σε υλικό απ' όσο ο πρώτος.

Ακόμα κι αν η Μαίρη Κουκουλέ δεν ανέφερε, στον πρόλογο του α' τόμου, πόσες δυσκολίες συνάντησε στη συλλογή του υλικού της, όχι μόνο απ' τη μεριά των επίσημων θεματοφυλάκων της «νεοελληνικής χρηστοθήβειας», αλλά κι απ' τη μεριά των ιδίων των αθυροστομών, θα έπρεπε να το υποθέσει κανείς. Γιατί η νεοελληνική σεμνοτυφία είναι η άλλη όψη της νεοελληνικής αθυροστομίας. Καμιά άλλη σύγχρονη γλώσσα δεν είναι τόσο πλούσια σε λέξεις και

εκφράσεις σεξουαλικής έμπνευσης όσο η ελληνική (μιλάμε με απόλυτη βεβαιότητα πάνω σ' αυτό), αλλά είναι ζήτημα αν υπάρχει άλλο μέρος στον κόσμο όπου οι κοινότερες εκφράσεις της καθομιλουμένης χαρακτηρίζονται «ακατονόμαστες» και υποδηλώνονται στον γραπτό λόγο με το αρχικό τους γράμμα και τρία χαμηλοβλεπή αποσιωπητικά. Ανάμεσα σ' αυτά τα δύο φαινόμενα, που εκ πρώτης όψεως έρχονται σε αντίφαση μεταξύ τους, υπάρχει εσώτερη συνάφεια, και η ενδελεχής μελέτη του υλικού που προσφέρει η Μαίρη Κουκουλέ θα μπορούσε ν' αποκαλύψει αυτό τον κρυμμένο δεσμό.

Η Μαίρη Κουκουλέ, αλλά και ο Αμερικανός λαογράφος G. Legman, που την πρόετρεψε να κάνει αυτή τη δουλειά και έγραψε την εισαγωγή στο βιβλίο της, υπογραμμίζουν τον ανατρεπτικό χαρακτήρα των νεοελληνικών αθυροστομιών, αφού σ' αυτές τα «όσια και ιερά» του έθνους γελοιοποιούνται και μάλιστα από κοινωνικά καταπιεσμένες ομάδες, όπως οι μαθητές, οι φαντάροι κλπ. Οπωσδήποτε αυτή είναι μια σημαντική λειτουργία της αισχρολογίας. Ωστόσο, ο έκδηλα συντηρητικός ή και αντιδραστικός χαρακτήρας ενός μεγάλου μέρους απ' τις αθυροστομίες που θησαυρίζει η Μ. Κουκουλέ (καταξίωση της ανδροκρατίας και φαλλοκρατίας, εξευτελισμός του γυναικειού φύλου μέσω της ρυπαρολογίας κατά του αιδόιου) θα πρέπει να μας κάνει κάπως επιφυλακτικούς και να μας αποτρέψει από γενικεύσεις. Περισσότερο κι από αντίσταση στην εξουσία, το σεξουαλικό λεξιλόγιο ενός λαού (και, εντελώς ιδιαίτερα, του ελληνικού) εκφράζει τους μύχιους φόβους του, τις ψυχώσεις του, τις ψυχοκοινωνικές αναστολές του, τα σεξουαλικά ιδεώδη του και τις υπέρπουσες αντιλήψεις του για την ποιότητα και τις σχέσεις των δύο φύλων. Επομένως, καταρρίπτει από μόνο του ένα σωρό μύθους, πάνω στους οποίους έχει οικοδομηθεί η επίσημη (και φυσικά εξωραϊστική) άποψη για τη λεγόμενη «εθνική ταυτότητα», κι αυτό εξηγεί πολύ ικανοποιητικότερα απ' όσο η ανατρεπτικότητα της αθυροστομίας γιατί τόσο το κράτος όσο και οι ίδιοι οι αθυροστομοί αντιστέκονται στη μελέτη της. Αρκεί, λόγου χάρη, έστω κι ένα βιαστικό διάβασμα του β' τόμου της Κουκουλέ για να διαπιστώσει κανείς πόση πρωκτολαγνεία κι αιδιοφοβία φανερώνουν πάμπολλες απ' τις αθυροστομίες που καταγράφονται ή πώς η σεξουαλικότητα γίνεται έκφραση επιθετικότητας και σαδισμού. Όσοι κόπτονται σήμερα για την πολιτιστική κληρονομιά μας κλπ. θα έβρισκαν μια ισχυρότατη (αλλά μάλλον όχι ευπρόσδεκτη γι' αυτούς) απόδειξη της συνέχειας του ελληνικού πολιτισμού, αν σύγκριναν το νεοελληνικό αισχρολόγιο λεξιλόγιο με το αντίστοιχο αρχαιοελληνικό (το τελευταίο έχει μελετηθεί σε σημαντική έκταση απ' τον Γερμανό σεξολόγο Ernest Borneman στο βιβλίο του *Das Patriarchat (Η πατριαρχία)*, 1975).

Η Μαίρη Κουκουλέ, λοιπόν, έχει επιτελέσει, μ' αυτούς τους δύο τόμους της, σημαντικότερο συλλεκτικό έργο, που η μελέτη του μπορεί να οδηγήσει σε μια νέα, ρηξικέλευθη άποψη για την εξωτερική και εσωτερική σεξουαλική ζωή των Ελλήνων (με τα όσα είπαμε πιο πάνω θέλαμε να υπαινιχτούμε απλώς μερικές πτυχές αυτού του φαινομένου). Ίσως οι πραγματολογικές παρατηρήσεις της συγγραφέως να είναι λιγότερο πλήρεις στον β' τόμο απ' όσο στον α'. Υπάρχουν και μερικές μικροσακρίβειες, όπως π.χ. ότι το γνωστό τραγούδι της Βέμπο «Ο Λιας» είναι προπολεμικό, ενώ, απ' όσο τουλάχιστο ξέρουμε, πρωτοβγήκε στα μέσα της δεκαετίας του '50 κι είχε προβλήματα με τη λογοκρισία. Όλα αυτά, όμως, είναι εντελώς ασήμαντα μπροστά στον λαογραφικό πλούτο του βιβλίου και τη φροντίδα, με την οποία συλλέχτηκε απ' τη Μαίρη Κουκουλέ.

Δημοσθένης Κούρτοβις

Όπως σημειώνουμε παραδίπλα, η ελληνική μετάφραση του βιβλίου της Ραφαέλ Μπιγιεντού «Οι νύχτες μου είναι πιο όμορφες απ' τις μέρες σας» παρουσιάζει προβλήματα. Το σοβαρότερο είναι η σύγχυση που δημιουργείται ανάμεσα στα δύο κύρια πρόσωπα, τη Μπλανς και τον Λουκάς. Σε πάμπολλες περιπτώσεις ο αναγνώστης δυσκολεύεται να καταλάβει ποιος «έτρεξε», «είπε», «μπήκε» κλπ. Φυσικά, στο γαλλικό κείμενο οι προσωπικές αντωνυμίες elle και il, που συνοδεύουν το τρίτο πρόσωπο ενικού, εμποδίζουν αυτή τη σύγχυση. Η μεταφράστρια θα έπρεπε, όπου ήταν ανάγκη, να τις αντικαταστήσει με τα ονόματα των δύο ηρώων ή με τις αντωνυμίες «αυτός», «αυτή», «εκείνος», «εκείνη».

Δεν είδαμε ούτε στον 2ο τόμο του θαυμάσιου έργου της Μαίρης Κουκουλέ «Νεοελληνική αθυροστομία» μια απ' τις ωραιότερες και γλαφυρότερες άσεων εκφράσεις, με αρκετά πρόσφατη προέλευση: «Της έβαλε την κασέτα» ή «Της έβαλε τη δυναστεία» (η σημασία προφανής!).

Κάτι ακόμα σχετικά με το παραπάνω βιβλίο: έχει ενδιαφέρον η κοινωνιολογία της θρυσιάς «βαζελίνες» ή «βαζελινάκηδες», που απευθύνεται απ' τους οπαδούς του Ολυμπιακού στους οπαδούς του Παναθηναϊκού. Η Μ. Κουκουλέ δεν αναφέρει τίποτα σχετικά, αλλά, απ' όσο ξέρουμε, το πράγμα έχει ως εξής: Παλιότερα (ως το 1960 περίπου) η έκφραση «βαζελινάκηδες» συνοδευόταν και συμπληρωνόταν απ' το «καμπαρντινάκηδες». Εκείνη την εποχή, στα μάτια των οπαδών του Ολυμπιακού (που προέρχονταν κυρίως απ' τα λαϊκά στρώματα του Πειραιά) οι παναθηναϊκοί ανήκαν στα εύπορα αστικά στρώματα της πρωτεύουσας (και, ως ένα βαθμό, αυτό ήταν αλήθεια). Οι εκφράσεις «καμπαρντινάκηδες» και «βαζελινάκηδες» ήθελαν να δώσουν το οικονομικό και το σεξουαλικό, αντίστοιχα, στίγμα αυτής της τάξης: καμπαρντινές μπορούσαν τότε ν' αγοράσουν μόνον οι εύποροι, και, σύμφωνα με την αντίληψη των λαϊκών στρωμάτων, η ομοφυλοφιλία είναι ένα βίτσιο που προσιδιάζει στους μεγαλοαστούς.

Στο τεύχος του Ιουλίου 1986, το περιοδικό «Ιχνευτής» κάνει μια στατιστική έρευνα στην εκδοτική κίνηση του α' εξαμήνου του 1986 και διαπιστώνει ότι, σε σύνολο 223 εκδοτικών οίκων, μόνο 7 ξεπέρασαν το φράγμα των 20 βιβλίων και μόνον 63 κυκλοφόρησαν σ' αυτό το διάστημα περισσότερα από 5 βιβλία (σηκώνοντας το 70% του θάρους της εκδοτικής παραγωγής). Ως εδώ καλά. Αλλά το συμπέρασμα του περιοδικού, ότι η εύνοια των κέντρων εξουσίας προς ορισμένους εκδότες είναι δικαιολογημένη λόγω του όγκου της παραγωγής τους και ότι είναι «το ολιγότερο περιεργες» οι διαμαρτυρίες μερικών εκδοτών για άνηση μεταχείριση, είναι αρκετά αυθαίρετο. Κι αυτό γιατί είναι γνωστό ότι στην Ελλάδα αρκετοί εκδότες, για ν' αυξήσουν τον όγκο της παραγωγής τους (δηλαδή τον αριθμό των τίτλων τους), ειδικεύονται σε εκδόσεις πλακέτες, φτάνοντας συχνά ως το σημείο να «σπάνε» ένα βιβλίο 250-300 σελίδων σε δυο, τρεις ή και τέσσερις τόμους ή κάνοντας ευκαιριακές επιλογές κειμένων που δεν ξεπερνούν η καθεμιά τις 50-70 σελίδες. Εννοείται ότι η πραγματική βαρύτητα τέτοιων εκδοτών είναι πολύ μικρότερη από την αντίστοιχη άλλων, που βγάζουν μεν μόνο 2-3 βιβλία το εξάμηνο, αλλά τα επιλέγουν με αυστηρότερες και σοβαρότερες προδιαγραφές. Επομένως, το πρόβλημα των κριτηρίων, με τα οποία αντιμετωπίζονται οι εκδοτικοί οίκοι από τα κέντρα εξουσίας, τις εφημερίδες κλπ., παραμένει...

Δ.Κ.

Μήπως είστε out;

ΣΑΝ ΟΛΟΥΣ τους γνωστικούς, με τα χρόνια, οι τρελοί αλλάζουν κι αυτοί. Δηλαδή, αν τους τρέλαινε μια ταινία επιστημονικής φαντασίας, τώρα το ίδιο συμβαίνει μόνο χάρη στα κλασικά φιλμ νουάρ. Αντί της Μαίρης, η Μαρία και στη θέση των πανώ, η αφασία. Όμως, άλλο τρελός για κάτι τελοσπάντων κι άλλο τρελός για δέσιμο. Σημασία έχει να διατηρείς τη δυνατότητα να «τρελαινεσαι» με καινούρια πρόσωπα ή πράγματα, αλλάζοντας τη στιγμή που παραμένεις ο ίδιος. Στην πραγματικότητα, ο μόνος ουσιαστικός κίνδυνος βρίσκεται εδώ. Στο σημείο, μ' άλλα λόγια, που επιχειρείς βιαστικά τη μεταπήδηση από μια περιοχή σε μια δεύτερη, δίχως να έχεις προλάβει να ολοκληρώσεις τη σκηνοθεσία της.

Όσοι, πάντως, τα καταφέρνουν, αυτόματα συγκαταλέγονται ανάμεσα στους in αυτού του τόπου. Όπως λέμε, εντός έδρας, εντός σχεδίου πόλεως ή, επίσης, εντός πωλούνται πάσης φύσεως υλικά. Το πιο πολύτιμο από τα τελευταία, ο πολιτισμός. Κι η πιο ενήμερη διάστασή του, το μανάτζεντ. Έτσι, πολιτική ίσον πολιτισμός συν έρωτας, ή έρωτας ίσον πολιτική πλην πολιτισμός. Με τέτοια μαθηματικά, οι ψυχίατροι τρίβουν τα χέρια τους νοερά και τα κομπιουτεράκια του σπιτιού κρυφογελάνε, αλλά την ίδια ώρα οι πολιτιστικοί μανάτζερς εισβάλλουν στη δημοσιότητα, με στόχο τα καινούρια αποθέματα εξουσίας.

Ωστόσο, καθώς τα αντίστοιχα οικονομικά συρρικνώνονται, οι εξαγγελίες προσαρμόζονται ανάλογα. Για παράδειγμα, ο νέος και άπειρος πρόεδρος του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, δηλώνει ερωτευμένος με την πολιτική υποδομή.

Πιο απλά, θα χρηματοδοτηθούν λιγότερες ταινίες, για να αποκτήσουμε επιτέλους ένα σύγχρονα εξοπλισμένο στούντιο ήχου. Απαραίτητο το στούντιο, σωστή η πρόθεση, όμως πώς μιλάμε για παραγωγή προϊόντων μαζικής κουλτούρας χωρίς να ξεκαθαρίζουμε νωρίς, πως πριν απ' όλα είναι τρέχουσα; Με το σινεμά δεν κερδίζονται, βέβαια, μεγάλοι δήμοι σαν της Πάτρας, αλλά όταν περισσεύουν εκατόν πενήντα εκατομμύρια για το φεστιβάλ εκεί, καλό είναι να βρεθούν και για επενδύσεις τεχνικής υποδομής.

Όταν οι συνεντεύξεις σε χαρακτηρίζουν νέο και άπειρο, απαντάς διαφορετικά. Γι' αυτό και ο εκλεκτός του υπουργείου πολιτισμού δηλώνει κινηματογράφος φίλος, με βαθιά κουλτούρα. Όσο για το τελευταίο, τον ακολούθησε, επίσης με συνέντευξη του σε γυναικείο περιοδικό νεαρός κι αυτός, πλην έμπειρος κοσμικογράφος, νυν διευθυντής μηνιαίου εντύπου. Καταργώντας την παλιά έχθρα ανάμεσα στο έγχρωμο και το ασπρόμαυρο, τα καινούρια πρόσωπα διαδηλώνουν την αυταρέσκεια της ηλικίας, την έλλειψη μέτρου, τη δύναμη της θρασύτητας. Αυτό που ξέρουν καλά είναι πως για να θεωρηθείς πετυχημένος, πρέπει να το πιστεύεις και να το διαδίδεις πρώτος ο ίδιος. Μετά, κάποιος το πιστεύουν επίσης κι όταν γίνουν πολλοί, είναι σαν να είχες καταφέρει όσα χρειαζόταν.

Δίπλα στις δήθεν διενέξεις και τις επιθέσεις της

ΕΡΩΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΑ

μιας Λυσιστράτης κατά... του άλλου, την προετοιμασία των ομάδων μας σε αθλητικά κέντρα της Ευρώπης και τη μόδα των εκφράσεων Ου'-est-ce qu' il ya, και γιατί, η έξαρση που παρατηρήθηκε πρόσφατα με τη σύνταξη νέων καταλόγων in και out σ' αρκετά έντυπα, μάλλον δεν είναι συμπτωματική.

Είχαν προηγηθεί οι δεξιώσεις σε κόττερα μεγαλοφοβιστών στην Επίδουρο, δημοσκοπήσεις για το ποιος κρύβεται πίσω από το ψευδώνυμο Διονύσης Σαβθόπουλος και τα εξώφυλλα με πρωταγωνιστές επιχειρηματίες της μόδας.

Τιράντες ριγμένες ατημέλητα, μα το παντελόνι στη θέση του, μανίκια και φρύδια ανασηκωμένα, βλέμμα στοχαστικό στο πουθενά, περιπονημένα νύχια, τσιγάρο. Μπορεί να διαφέρουν σε τόσα πολλά, αλλά τους πετυχημένους τους αναγνωρίζεις αμέσως. Είτε μπροστά, είτε σ' εσωτερικές σελίδες.

Ρηχάινερε, λοιπόν, μπίτε. Σύμφωνα με τον Πουλικάκο, η Ελλάδα ολόκληρη βρίσκεται σήμερα κάπου κοντά στο «Μιχαλάκη, όχι στα βαθιά!». Μεταξύ λόφων και παραστάσεων του ΕΟΤ, ηλεκτροδότησης και άγονης γραμμής, διαφήμισης και δημοσίων σχέσεων, ξύλινων αγαλματιδίων του Βούδα και αξέχαστων επελάσεων του Κούδα, παραλυσίας εθνικής και υστερίας ιδιωτικής, ο καύσων περιβάλλει στοργικά τα παιδιά της εποχής.

Φωτογραφίες, χαμόγελα δηλώσεις. Συνθέτες και τραγουδιστές και στιχουργοί, ένας ένας ή δυο δυο ή και τρεις μαζί, προσπαθούν για το καλύτερο. Ουί το «Κάντο Χενεράλ» και το ρεμπέτικο και το ελαφρό.

Καιρός για εύκολη συγκίνηση, λίγο παιδική ευαισθησία, λίγο παρεούλα, κάτι θερινά σινεμά, μερικά συμπαθητικά πάρτυ, ποιος ασχολείται τώρα. High and free εμείς, χαλαροί και μεταξύ μας, μη μας πάρει από κάτω. Κι όσο για τους ροκάδες, τους παίρνουμε και στην περιοδεία, μη την κάνουν μόνοι τους και εκθεθούμε όλοι μαζί.

Να 'τον, τον Σεπτέμβρη. Σχολεία ανοιχτά, παιδάκια χαρούμενα, εργαζόμενοι ξεκούραστοι, οι θεατές που πήγαν; Τα είδωλα της νέας περιόδου περιμένουν τη σειρά τους, όπως ο Αγγελόπουλος-το βραβείο στη Βενετία και οι υποψήφιοι τις πρώτες σφυγμομετρήσεις.

Οι υπόλοιποι, συνεχίζουμε τις καθημερινές επιλογές. Απ' τη μοναξιά στην πληροφορική, οι αποστάσεις εξουδετερώνονται. Το πρωτάθλημα αρχίζει, τα σινεμά το ίδιο, ο προεκλογικός αγώνας, οι ανατιμήσεις, το φεστιβάλ Θεσσαλονίκης στο τέλος του μήνα. Απόκτησε διευθυντή και γραμματεία και ίσως προβληθούν ταινίες. Η πόλη, in εδώ και αρκετά χρόνια. Μία, ενιαία, ομοούσια. Κι ως επιμένουν οι ιστορικοί παρέα με τους νεορθόδοξους για την «άλλη» Θεσσαλονίκη. Η Τούμπα στη θέση της, τα μπαρ και η παραλία. Που έρχονται, φαντάσματα στον ξύπνιο μας, κάθε τόσο να μας θυμίζουν τι δεν είναι πλαστικό κι εφήμερο.

Καλύτερα που δεν ξέρουν πως ξεχνάνε να τους βάλουμε στις λίστες. Εκτός κι αν, έξω απ' αυτές, ποτέ δεν είσαι out.

Ανδρέας Τύρος

«**Η** ΞΕΝΑΓΗΣΗ στο ελληνικό πανεπιστήμιο του 2.000 απαιτεί μέση και κομψότητα», αποφαινεται ο κ. Μάργαρης, διεκδικώντας και τον τίτλο του μέντιουμ στο αφιέρωμα του Ταχυδρόμου (14/8) για το έτος 2.000. Είναι θέβαι γεγονός πως η καταξίωση στους κόλπους της πανεπιστημιακής κοινότητας απαιτούσε από πολύ παλιότερες εποχές και κομψή μέση εκτός των υπόλοιπων προσόντων. Ίσως λοιπόν να διασφαλίζεται ως έγκυρος μάντης απ' την πίστη του στη διαχρονική ισχύ των διαδικασιών αυτών καθιέρωσης και ανάδειξης σε πανεπιστημιακό δάσκαλο. Στην αντίθετη περίπτωση θα ήταν προτιμότερο να συνεχίσει να χαριτολογεί γύρω απ' το γνωστικό του αντικείμενο, όπως μας έχει συνηθίσει και όχι να εκτίθεται έτσι στους αναγνώστες του.

Μέσα λοιπόν απ' τις γεμάτες ειρωνία και στόμφο αναφορές του σε πράγματα και καταστάσεις του πανεπιστημιακού... 2000 αναδύεται μια εικόνα γνώριμη σε πολλούς παλιότερους φοιτητές. Μια εικόνα που το τέλος της βρίσκεται γύρω στα 1980 αλλά οι απόηχοι της φαίνεται να ταλαιπωρούν ακόμη τον κ. Μάργαρη. Είναι η μετά τη χούντα περίοδος ανάπτυξης ενός φοιτητικού κινήματος που πονοκεφάλιασε πολλούς ιθύνοντες των πανεπιστημιακών μας πραγμάτων. Νεοφώτιστος τότε στα καθήκοντα του καθηγητή δεν «πρόλαβε» να σχηματίσει και να εκφέρει γνώμη. Τώρα όμως με τη νηφαλιότητα της απόστασης αλλά και της ασφάλειας και με τη σωφροσύνη του πανεπιστημιακού δασκάλου καταπιάνεται με την εποχή εκείνη με ευφροσύνη και αποτιμήσεις. Γενικότερα τον ενοχλεί η όποια παρέκλιση προς πολιτικοποίηση του κάθε φοιτητή. Το αξιοπερίεργο όμως είναι πως δεν αναφέρεται καθόλου στη σημερινή πραγματικότητα που απ' τα λεγόμενά του πρέπει να τον ευχαριστεί ιδιαίτερα. Γιατί σήμερα σε αντίθεση με τότε και όχι μόνο με το 2000 τα αμφιθέατρα σφύζουν από ένθερμους για καλά πτυχία φοιτητές. Η ενασχόληση με την πολιτική μάλλον είναι ξεχασμένο ανέκδοτο για την πλειοψηφία των φοιτητών που το 2000 θα κρατούν πολλά κλειδιά στα χέρια τους. Φαίνεται πως ο κ. Μάργαρης είναι προληπτικός και ξορκίζει το κακό για να αγνοεί τη σημερινή πραγματικότητα εκτός και αν στο δικό του μάθημα το αμφιθέατρο του θυμίζει τα παλιά με τα έδρανα άδεια και τους φοιτητές έξω.

Έτσι ενώ ο αναγνώστης είναι έτοιμος να διαβάσει πρωτότυπες σκέψεις ή και καλπάζουσα φαντασία για το 2000 βρίσκεται αντιμέτωπος με το χθες. Η σημερινή πραγματικότητα αποσιωπάται επιμελώς. Τώρα που το κακό πέρασε ο λόγος του κ. Μάργαρη θέλει να αφανίσει και τη ρίζα του. Αφού καθοδηγήσει απ' τις επιφυλλίδες του την οικολογική μας δραστηριότητα ώστε να εναρμονίζεται με τις κρατικές επιλογές αναλαμβάνει να αποκαταστήσει την τάξη και στα ανήσυχα πανεπιστήμια. Δεν είναι καθόλου τυχαία η επιλογή του δημοσιογραφικού οργανισμού Λαμπράκη να δώσει την πένα σ' ένα έγκυρο αρθρογράφο. Φυσικά αυτό δε μας αφορά. Αποτελεί μια τυπική περίπτωση του «star system» του πνευματικού μας κόσμου που δεν έχει να προσθέσει κάτι το καινούργιο.

Τελειώνοντας με τις «μελλοντολογίες» του κ. Μάργαρη θα ριψοκινδυνέψουμε και μεις μια προφητεία. Ίσως οι φορείς του πανεπιστημίου με ομόφωνη απόφαση – όπως τώρα που αποφασίζουν για τόσα που του δημιουργούν απέχθεια – να τον ανακηρύξουν πρόταγμα του 2000. Θα ήταν και η καλύτερη ευόδωση των σκοπών του.

Z. Πιτσέλης

«**Ο** ΓΝΩΣΤΟΣ λακός του μεγαλομπουρζουαδικού συγκροτήματος Χ. Κ. Μπουσμπουρέλης ξέρασε πάλι το ταξικό του μίσος ενάντια στο προλεταριάτο και το κόμμα του.. Τυφλό όργανο της ντόπιας και ξένης αντίδρασης, πράκτορας της Οχράνα και γνωστός θασανιστής, ο Χ.Μ. τόλμησε να συκοφαντήσει τον ηρωικό αγώνα του λαού και της τιμημένης του οργάνωσης». Κάπως έτσι θα απαντούσε στον κ. Μπουσμπουρέλη η αριστερά, αν... ήταν όπως ο ίδιος τη φαντάζεται. Γιατί πώς αλλιώς να ερμηνεύσουμε το παρακάτω απόσπασμα απ' το άρθρο του «Απλή και Δόλια» στο Βήμα (17.8):

«*Και αν, επιτέλους, η πέραν του ΠΑΣΟΚ αριστερά θέλει την απλή και δόλια, είναι γιατί δεν έχει πράγματι καμιά απολύτως πιθανότητα να κατακτήσει την εξουσία ολόκληρη, είτε με την ψήφο του λαού, είτε με άλλα μέσα.*»

Ο κ. Χ.Μ. είναι πολύ προσεκτικός στις εκφράσεις του κι έτσι δεν μπορούμε να αποδώσουμε τη διατύπωση αυτή σε λάθος ή σε προχειρότητα. Φαίνεται απλά ότι μόλις τώρα πείσθηκε για το ότι η αριστερά δεν είναι αυτή που συνηθίζει να χρησιμοποιεί τα «άλλα μέσα». Άλλωστε ο ίδιος υπερήφανα δηλώνει ότι και παλιότερα υποστήριξε ότι «*όσο θα διεκδικεί την ψήφο των Ελλήνων ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου θα εξασφαλίζει την πλειοψηφία.*» Όταν πάψει όμως να τη διεκδικεί;

Δ.Ψ.

«**Δ**ΙΑΒΑΖΟΥΜΕ στον Οικονομικό Ταχυδρόμο (14.8): «*Μια και από τις στήλες του «Οικονομικού» εδώ και μια εικοσαετία όταν οι περισσότεροι από τους σημερινούς αφίκαρους επικριτές της κυβερνήσεως της Νότιας Αφρικής δεν γνώριζαν ούτε που πέφτει η χώρα αυτή, έχομε περιγράψει και καταγγείλει επανειλημμένα το καθεστώς του απαρχαίντ, καθώς και τις φοβερές συνέπειες που έχει για τους μαύρους κατοίκους της, νομίζομε ότι δικαιούμαστε, χωρίς κίνδυνο να δεχθούμε τις γνωστές ρετσινιές, να διατυπώσομε τις ακόλουθες σκέψεις.*»

...Ο κ. Μαρίνος διατυπώνει μια σειρά συλλογισμών για κάποιες αντιφατικές θέσεις και στάσεις της διεθνούς πολιτικής: Πρώτα στο θέμα της αρχής της λεγόμενης "μη επέμβασης" στα εσωτερικά των άλλων, που – αν καταλάβαμε καλά – ορθώς καταπατείται στην περίπτωση της Ν. Αφρικής, καθώς όμως δεν τηρείται από σειρά χωρών ένθεν και ένθεν του ορίζοντος. Ο κ. Γ.Μ. δεν ικανοποιείται ούτε με το επιχείρημα της ιδιαιτερότητας της φυλετικής δίωξης, ούτε με αυτό της υποταγής στην πλειοψηφία. Ανάμεσα στις ενάντιες περιπτώσεις που απαριθμεί, φιγουράρει και το επιχείρημα «*ότι οι πραγματικές δημοκρατίες είναι δύο-τρεις δεκάδες μόνο ανάμεσα σε 160 κράτη-μέλη του ΟΗΕ.*»

Όσο και αν η περιπτώσιολογία αυτή του κ. Γ.Μ. – καθόλα άσχετη με το σημερινό πολιτικό πρόβλημα στη Ν. Αφρική – μας θυμίζει με τραγικό τρόπο το παλιό καλό αντισοβιετικό ανέκδοτο «*και σεις γιατί καταπιέζετε τους μαύρους;*», θα τολμούσαμε να ισχυριστούμε πως μπορεί μεν η δημοκρατία και οι ελευθερίες να είναι απόλυτες, ενιαίες και αδιαίρετες, όμως δεν προωθούνται έτσι, δικήν τρισαγών, παρά μόνο όπου *κάθε φορά, σε κάθε τόπο και με συγκεκριμένο τρόπο* αποκτούν διαστάσεις ζητημάτων πρώτου μεγέθους.

Αν και όσα έχεις κάνει ή πει στο παρελθόν δεν καθαγιάζουν όσα *σήμερα* λες ή πράττεις, ο κ. Μ. που από 20ετία καταγγέλει το καθεστώς των φυλετικών διακρίσεων γνωρίζει ασφαλώς από πρώτο χέρι πόσο «ελαστικές» μπορούν να είναι οι κυρώσεις και μάλιστα οι οικονομικές: Σίγουρα, για τα εμπόργκο υπήρχαν κερκόπορτες: αμφίδρομες, τόσο για να παίρνουν μεγάλα τάνκερ της ομογένειας, όσο και για να θγαίνουν, από όπλα μέχρι τεχνίτες ή μαρραβονοδρόμοι. Η συζήτηση για τις κυρώσεις πάντως αποτελεί συχνά ένα πρόφορο τρόπο πίεσης προς τις κυβερνήσεις των χωρών που αναγκάζονται να τις επιβάλλουν, ώστε να

τις τηρήσουν κιόλας. Και επειδή στη θράση κολλάνε... οι αρχές που σεβόμαστε και υπερασπιζόμαστε, ο κ. Μαρίνος εμείς κι ο υπόλοιπος καλός κόσμος – όσο περισσότερος θόρυβος γίνεται για τα θέματα αυτά, τόσο αποτελεσματικότερος θα είναι και ο έλεγχος των μέτρων που ενδεχομένως θα ληφθούν.

Αλλά υπάρχει μια ακόμα πλευρά, η σημαντικότερη: Μιλώντας και αποδεχόμενοι την αρχή της πλειοψηφίας, οποιουδήποτε χρώματος, δεν οφείλουμε να αποδεχθούμε την κρίση του αιδεσιμότατου Τούτου και της ηγεσίας του ANC (που απαιτούν επιβολή κυρώσεων) εάν θέλουμε να συμπαρασταθούμε, πέραν της καταγγελίας, στον αγώνα κατά του καθεστώτος των φυλετικών διακρίσεων; Ως εκφραστής της πλειοψηφίας στη χώρα θα ξέρουν τι ζητούν. Το άρθρο καταλήγει φρονώντας ότι εν τέλει «η ανθρώπινη ιστορία... θα καταδικάσει κάποτε και τον κινισμό ολόκληρων λαών και των κυβερνήσεών τους.» Τούτο όμως είναι ελάχιστα παρήγορο για τους Νοτιοαφρικανούς. Αλλά γι' αυτούς δε γράφθηκε το άρθρο, που ζητάει «*στοιχειώδη συνέπεια, μια και το ήθος δεν... χαρακτηρίζει την πολιτική... δυστυχώς.*» Αντίθετα με τον κ. Μαρίνο, ένας ισχυρός ανήρ των ΗΠΑ, Ρόμπερτ Μακ Φάρλεην (ΒΗΜΑ 10.8), αν και συμφωνεί στην αναποτελεσματικότητα των οικον. κυρώσεων ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την συνεννόηση στη χώρα, που αν δεν επιτευχθεί θα είναι έγκλημα της Δύσης.

—«Οι χαμένοι θα είμαστε εμείς στη Δύση καθώς και ο λαός της Ν. Αφρικής. Έχουμε τεράστιο συμφέρον να παραμείνει η Ν. Αφρική ανεξάρτητη από τη σοβιετική επιρροή.»

Δίνοντας αυτόν τον εξαιρετο ορισμό της ανεξαρτησίας, ο Μακ Φάρλεην δεν ξεχνάει και το ήθος.

—«Τέλος έχουμε την ηθική υποχρέωση να δοκιμάσομε να επηρεάσομε την αλλαγή προς ειρηνικές κατευθύνσεις.»

Το σχέδιο, σαφές και συνοπτικό, επιφυλάσσει για τη Δύση κάθε πρωτοβουλία για την κουμπαριά των αντιμαχομένων πλευρών, αφού πρώτα συμφωνήσουν οι δυτικοί όλα τα σχετικά.

Αν λοιπόν «*αναζητείται στοιχειώδης λογική και συνέπεια*», όπως τιτλοφορεί το άρθρο του ο κ. Γ.Μ., αυτή μπορεί να θρθεθεί στο μικρό και περιεκτικό κείμενο του τέως συμβούλου. Οι υπόλοιποι ας αναζητήσουν απλώς, μέσα από αντιφάσεις και αρχές, τρόπους συμπάρστασης στην καταπιεζόμενη πλειοψηφία είτε «για να ικανοποιούμε το αίσθημα αλληλεγγύης των εγχρώμων όλου του κόσμου» (Γ.Μ.) είτε και το δικό μας (ως εγχρώμων) μαζί τους.

K.

«**Τ**ΗΝ «ΠΡΑΚΤΙΚΗ» εφαρμογή της θανατικής καταδικής για την περίπτωση Ροχάμη εισηγείται ο συντάκτης της Απογευματινής Γιώργος Βαξεβανίδης (5.8). Με το ακόλουθο σκεπτικό: «*Πάμε για αιματηρή αναμέτρηση. Με ελαφρά τη συνείδηση θα μπορούσε κανείς να ευχηθεί το θύμα να είναι ο Ροχάμης.*» Και επειδή με ευχές δε λύνεται το πρόβλημα, φρόντισε η αστυνομία (απ' όσο ξέρουμε, πριν επιβληθεί η απαγόρευση της σχετικής ειδησεογραφίας) να γαζώσει τα BMW με ξένο αριθμό που θεωρούσε ύποπτα, και να ξυλοκοπήσει όποιον «*έμοιαζε*» με τον Ροχάμη. Μετά απ' αυτή την «τοποθέτηση» του κ. Βαξεβανίδη, τα επαινετικά του λόγια προς τον κ. Δροσογιάννη είναι μεν ευεξήγητα αλλά καθόλου κολακευτικά για τον στρατηγό: «*Ο υπουργός Δημοσίας Τάξεως κ. Δροσογιάννης έδειξε ότι έχει τη διάθεση να εφαρμόσει αυτήν την άλλη πολιτική. Η στάση του απέναντι στο «κράτος των Εξαρχείων» επαίνεθηκε από τις στήλες αυτές.*» Φαίνεται πως η εισήγηση του κ. Β. έγινε αποδεκτή. «*Ρίξτε στο ψαχνό – Εντολή Δροσογιάννη στους αστυνομικούς*» μας πληροφορούσε το κυριακάτικο φύλλο της ίδιας εφημερίδας λίγες μέρες μετά (10.8), σε πρωτοσέλιδο τίτλο.—

Δ.Ψ.

Παραμύθι δίχως μέση και τέλος

«Πρώτη» εναντίον... «Ριζοσπάστη»!

Πριν λίγο καιρό, εκεί προς το τέλος του Ιουνίου, τις μέρες δηλαδή που το θέμα «Ραδιοτηλεόραση» βρισκόταν στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας, κάτι με τις δηλώσεις του χαριτωμένου κ. Παπαϊωάννου, κάτι με τις διαφημιστικές πόζες των πρωτεργατών του «Καναλιού 15», τότε που ήταν αδύνατον να κυκλοφορήσει εφημερίδα χωρίς ένα ρεπορτάζ, μια ανάλυση, κάποια συνέντευξη για κανάλια και κύματα, στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων οργανώθηκε, από το Σωματείο Ελλήνων Σκηνοθετών, μια συζήτηση για τις «τεχνολογικές και θεσμικές εξελίξεις στην τηλεόραση».

Εισηγητές ήταν οι κ.κ. Αλεβιζάτος, καθηγητής Νομικής, Τριφύλλης, σύμβουλος του Υπουργείου Βιομηχανίας και Σωτηριάδης, Β' Γενικός της ΕΡΤ-1. Εμείς δεν πρόκειται τώρα, εδώ, να σταθούμε στις απόψεις που διατύπωσαν. Η αναφορά στην εκδήλωση γίνεται γιατί μας ενδιαφέρει ο τρόπος με τον οποίο την κάλυψαν κάποιες εφημερίδες και οι «πληροφορίες» που έδωσαν στους αναγνώστες τους. Με άλλα λόγια αυτή τη φορά ενδιαφερόμαστε για τη «στάση» και την «αντικειμενικότητα» όχι των ηλεκτρονικών αλλά των έντυπων μέσων μαζικής ενημέρωσης...

Ο «Ριζοσπάστης» ας πούμε για παράδειγμα είναι σίγουρος ότι ο κ. Σωτηριάδης έκανε «ανοίγματα» στην ιδιωτική τηλεόραση γι' αυτό και τιτλοφορεί το κομμάτι του: «Ιδιωτική από το παράθυρο;». Για του λόγου το αληθές μάλιστα παρουσιάζει και αποσπάσματα της ομιλίας του κ. Γενικού του είδους «το άνοιγμα στην ιδιωτική πρωτοβουλία δεν αποκλείεται», «πιθανόν να εμφανισθεί και στην Ελλάδα ιδιωτική TV». Άλλωστε, μας πληροφορεί η καλή εφημερίδα, έφερε σαν παράδειγμα το αγγλικό ιδιωτικό κανάλι «4» που το θεωρεί, όχι ο Ριζος βέβαια, πρότυπο ιδιωτικού καναλιού...

Και πάνω λοιπόν που σιγουρευτήκαμε για την άποψη του εν λόγω κυρίου, κάνουμε το σφάλμα να ανοίξουμε την «Πρώτη»... «Όχι στην ιδιωτική TV είπε ο γενικός της ΕΡΤ-1» είναι ο τίτλος του δικού της, αντίστοιχου κειμένου. Τα αποσπάσματα βέβαια που πρόβαλλε ο Ριζοσπάστης δεν υπάρχουν εδώ! Αντίθετα υπάρχουν άλλα που μας επισφαινούν ότι, κατά Σωτηριάδη πάντα, αντιμετωπίζουμε «έναν επεκτατισμό και μια αναρχία εκτόξευσης ιδιωτικών καναλιών που δύσκολα μπορεί να ελεγχθεί» κι ακόμη ότι «ένα πιθανό άνοιγμα στην ιδιωτική τηλεόραση ενδέχεται να επιφέρει ένα σοβαρό χτύπημα στην ποιότητα θεάματος και ακροάματος»!!!

Περίεργως, ίσως γιατί όταν γράφονταν αυτά δεν είχαν σφίξει και πολύ οι ζέστες, δεν έχουμε χάσει ακόμη την υπομονή μας... Αποφασισμένοι να θάλουμε άκρη λοιπόν ανοίγουμε και άλλη (!) εφημερίδα. Την «Ελευθεροτυπία», αδέσμευτη γαρ, αυτή τη φορά...

Κι έτσι συναντάμε την τρίτη άποψη. Ούτε «ναι», ούτε «όχι»... Ο κ. Σωτηριάδης απλά μίλησε για «τις επιπτώσεις των διεθνών εξελίξεων» και την ανάγκη «να προλάβουμε το μέλλον με μια συνεννόηση σε εθνικό επίπεδο»... Δηλαδή, όπως και εσείς θα καταλάβατε, η άποψή του είναι ξεκάθαρη!!!

Το ίδιο ξεκάθαρο είναι ότι σε πρώτη ευκαιρία αυτές οι εφημερίδες και αυτοί οι συντάκτες (όσο και

αν τα κείμενα είναι ανυπόγραφα, κάποιοι τα... διέπραξαν) θα διαμαρτυρηθούν για τον τρόπο παρουσίασης των ειδήσεων από την τηλεόραση και θα προτείνουν και λύσεις!

Η γοητεία της αντικειμενικότητας...

Ειδήσεις. Αναφορά στις εκδηλώσεις για την επέτειο του «Αττίλα». Και Μπέης. Πολύ Μπέης. Μπέης που περπατάει, Μπέης που παρακολουθεί τη δοξολογία, Μπέης που καταθέτει στέφανο στον Άγνωστο Στρατιώτη...

«Μισό-μισό». Μια εκπομπή για τα δύο φύλα, τις σχέσεις και τα προβλήματα τους, υποτίθεται τουλάχιστον. Και Λεντάκης. Πολύ Λεντάκης. Για τη μοιχεία στην αρχαία Σπάρτη. Το πλάνο ατέλειωτο. Να μην αφήνουμε τις ευκαιρίες να πηγαίνουν χαμένες...

Μια συναυλία απ' ευθείας από το Ηράκλειο. Μαμαγκάκης. Βενετσάνου. Νέα παιδιά που δεν ξέρω τα ονόματά τους. Και Καρέλλης. Πολύ Καρέλλης. Χαμογελαστός στο φακό. Τι άλλη μαρτυρία χρειάζεται; Το Ηράκλειο έχει δήμαρχο...

Ρεπορτάζ, νωρίς το απόγευμα. Το νέο δικαστικό μέγαρο του Πειραιά. Επιτέλους και Παπασπύρου. Πολύ Παπασπύρου. Γκρο πλαν, μακρινά πλάνα, ανφάς, προφίλ. Σαν να το έκτισε με τα χεράκια του...

Έχει την πλάκα του το πράγμα, έτσι δεν είναι; Η μη επέμβαση της τηλεόρασης στον εκλογικό αγώνα εννοώ...

Να τι έφταιγε...

Θα το παραθέσουμε σχεδόν ασχολίαστο... Η πατρότης της φράσης είναι κάπως αμφισβητούμενη. Την είπε πάντως κάποιος από τους παραγωγούς που έχουν την ευθύνη της καθημερινής ζωντανής τε-

τράωρης εκπομπής του Β' Προγράμματος σε συντάκτη του περιοδικού «Τηλέραμα».

«Μας κάνει περισσότερο κέφι το ζωντανό. Επειδή ηχογραφώ συνέχεια εδώ και δέκα-δώδεκα χρόνια βαριόμουν. Έμπαίνα στο στούντιο και με έπαιρνε ο ύπνος».

Και εμάς. Και εμάς...

Ένας «Ανθρωπάκος» στη ζωή μας...

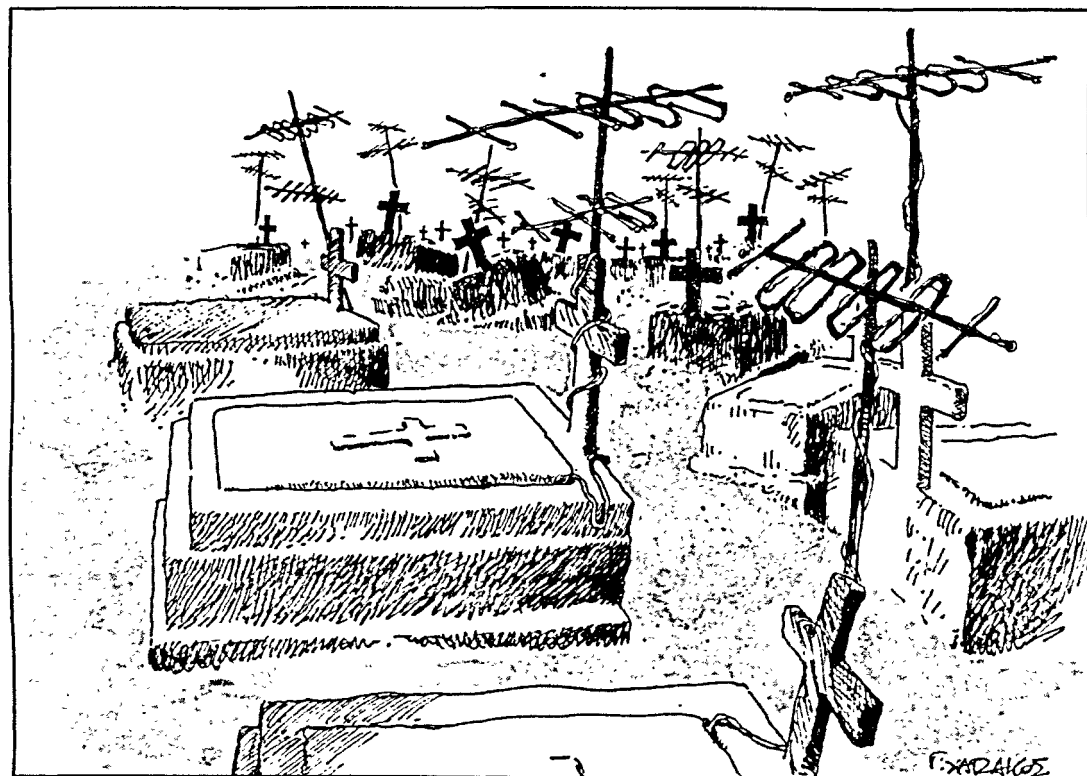
Ως τώρα αυτή η στήλη δεν παρουσίασε κάποιες εμπομπές, δεν έβαλε κομμάτια του είδους. «Δείτε...» ή «Μη δείτε...» αυτό ή εκείνο. Ήταν σφάλμα μας. Το αναγνωρίζουμε και κάνοντας έμπρακτα την αυτοκριτική μας σας συνιστούμε ανεπιφύλακτα το νέο σήριαλ της μικρής μας οθόνης: Τον «Ανθρωπάκο»...

Θα μπορούσαμε να πούμε πολλά για σκηνοθεσία, ερμηνείες κλπ. Δεν το κάνουμε. Αυτό που πάνω από όλα μας συγκλόνισε, αυτό που μετρά στη νέα σειρά, είναι το σενάριο: Η ιστορία δύο νέων ανθρώπων, ενός γιατρού και ενός φαρμακοποιού, που παίρνοντας το πτυχίο τους αποφασίζουν να εγκαταλείψουν την Αθήνα και να εγκατασταθούν σε ένα μικρό χωριό για να προσφέρουν. Εκεί θα συναντήσουν πολλές δυσκολίες αλλά θα τα καταφέρουν στο τέλος γιατί πιστεύουν ακράδαντα στην αποστολή τους, όπως λέει και η κυρία που παρουσιάζει το πρόγραμμα...

Εμείς είναι αλήθεια θα προτιμούσαμε, δραματοποιημένη, τη βιογραφία του Μένιου Κουτσόγιωργα αλλά και ο «Ανθρωπάκος» καλός είναι. Και αδούλωτη αγροτιά έχει και ΕΣΥ και περιφερειακή ανάπτυξη, απ' όλα. Ίσως να έχει και καμιά Τ.Ο. του ΠΑΣΟΚ, ποιος ξέρει...

Δείτε τον λοιπόν! Εν τω μεταξύ εμείς θα ψάξουμε τα μέλη της Επιτροπής Σεναρίων και θα σας πληροφορήσουμε για τις δραστηριότητές τους! Εν αναμονή λοιπόν... καλό κουράγιο.

Πέτρος Δελής

ΕΙΝΑΙ ΚΑΙΡΟΣ που η ροκ φόρμα, που ονομάστηκε «ψυχεδέλεια», έκανε αισθητή την παρουσία της σαν η πιο αγαπητή επιρροή των καινούριων συγκροτημάτων. Και είναι, ίσως, η λογική συνέχεια της περιόδου που κυριαρχήθηκε από την κραυγή που διοχέτευσαν στη μουσική τους τα new wave γκρουπ, αρχίζοντας από το πανκ. Μια κραυγή που για να λειτουργήσει αποτελεσματικά, να ακουστεί καθαρά, έβαλε στην άκρη κάθε τι που θα μπορούσε να εκληφθεί σαν εφησυχασμός, αναμονή, υπολογισμός, νωθρότητα.

Για το ίδιο το ροκ τα αποτελέσματα της κίνησης αυτής είναι κύρια δυο: Πρώτον, η κυριαρχία της επάνω στα «εκφυλισμένα» υπολείμματα των προηγούμενων περιόδων και δεύτερον το άνοιγμα του δρόμου για την ανακάλυψη κάποιου υλικού που έμεινε για καιρό μακριά από τις προτεραιότητες των δισκογραφικών εταιρειών, μικρών ή μεγάλων. Έτσι, τα ράφια των δισκάδικων θα γεμίσουν με συλλογές άγνωστων ή ξεχασμένων γκρουπ της αμερικάνικης, κύρια, περιόδου του 60 και νέες δισκογραφικές εταιρείες θα γεννηθούν με παράλληλη δραστηριότητα την κυκλοφορία τέτοιων συλλογών, τον κατακλυσμό των ανατυπώσεων και συγχρόνως την παρουσίαση των νέων γκρουπ που δουλεύουν πάνω στο υλικό αυτό.

Έτσι, ο μεγάλος πλούτος του ψυχεδελικού υλικού λογικά θα σταθεί το γόνιμο έδαφος για την παραγωγή της νέας μουσικής. Η ψυχεδέλεια από απλό, διακριτικά παρουσιασμένο, συστατικό του new wave θα μετατραπεί σε αποκλειστικό τρόπο έκφρασης για τα συγκροτήματα που θα την επιλέξουν. Στο χώρο αυτό έχουν κινηθεί, μέχρι σήμερα, Αμερικάνικα κυρίως αλλά και Αυστραλέζικα γκρουπ (μια σκηνή αρκετά νέα, για μας τουλάχιστον) και αληθινά αριστουργηματικά κομμάτια θα σηματοδοτήσουν την περίοδο αυτή.

Θα λέγαμε, όμως, ότι όσον αφορά την Ευρωπαϊκή σκηνή, η παρουσία των Multicoloured Shades παίρνει το προβάδισμα. Το γερμανικό γκρουπ από το Dortmund αληθινά θα μας ξεφάνισει. Στα κομμάτια τους, μεγάλα σε διάρκεια, σύμφωνα με την ψυχεδελική παράδοση, χρησιμοποιούν την επανάληψη με τρόπο που ξεπερνάει τη γνώριμη, αφελή ωραιοπάθεια στον ήχο των αντίστοιχων αμερικάνικων συγκροτημάτων. Αντίθετα, αποφεύγοντας κάθε εντυπωσιασμό προσγειώνουν τον ακροατή στο κλίμα μιας αναπόφευκτης καθημερινής πραγματικότητας, χωρίς φυγή αλλά και χωρίς ένταση, εντοπίζοντας τη ζωή μέσα στο πραγματικό περιβάλλον της σύγχρονης πόλης. Είναι δηλαδή ψυχεδελικό υλικό που αναγνωρίζει στο πέρασμα των Velvets, ό,τι του είναι απαραίτητο για να προστατευτεί από την εύκολη αισιοδοξία.

Πράγματι, στους δίσκους τους όσο και να ψάξετε δεν θα βρείτε ήχους δανεισμένους από ανατολίτικη μουσική ή κάποιες αδριστες θρησκευτικές επικλήσεις, στοιχεία και τα δυο, πολύ προσφιλή στα ψυχεδελικά γκρουπ που μπλέκουν το όνειρο με τη μεταφυσική κι αυτή, με τη σειρά της με κάποιον «κόσμο», που, τέλος πάντων, αν βρίσκεται κάπου, στην ανατολή θα πρέπει να 'ναι.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό των M.S. είναι ο τρόπος που στέκεται ο τραγουδιστής (Pete Barany) επάνω στις επαναλαμβανόμενες φράσεις του οργάνου (Det Bizer). Είναι μια αλύγιστη, σκληρή φωνή που ακόμη και όταν ρωτάει δεν καλεί σε διάλογο. Στέκεται χωρίς λικνίσματα ή υπερβάλλουσα ευαισθησία και διαβάζει ακολουθώντας τη μουσική, παρά τραγουδάει. Έτσι, θα λέγαμε, ότι επιτυγχάνει ένα αποτέλεσμα «ψυχεδελικό» από άλλο δρόμο, καθώς δεν απαιτεί κάτι απ' τον ακροατή, αλλά απλά διαμορφώνει τον χώρο μέσα στον οποίο του επιτρέπεται να διασκεδάσει.

Στο παραδοσιακό χρωματιστό βινύλιο των M.S. υπάρχει μια καινούρια άποψη για το τι μπορεί να

είναι η ψυχεδέλεια σήμερα. Μια άποψη υπόγεια, πάντα, αλλά συμπαγής και ολοκληρωμένη.

Δισκογραφία M.S.:

- 1) The Multicoloured Shades L.P.
- 2) House of Wax L.P.

Σπύρος Παπασπύρος

MULTICOLOR
GERMANIKH
SHADES
ΨΥΧΕΔΕΛΕΙΑ

ΑΡΧΙΣΑ να γράφω στα εννιά μου χρόνια, με μια αθωότητα, που κατάλαβα, πολύ αργότερα, πως ήταν μοναδική και αληθινή, σαν μια πράξη δηλαδή χωρίς ευθύνη. Ήμουνα μόνη. Δεν καταλάβαινα πως η ιστορία μου και η ποίηση είναι πράγματα που βγαίνουν από μέσα μου, πράγματα δικά μου. Ότι έγγραφα δεν απευθυνόταν σε κανένα, δεν διαβαζόταν από κανένα.

Πέρα απ' τον Παράδεισο της Δημιουργίας μας περιμένει η έννοια της ευθύνης. Τότε δεν είχα ακόμη φανταστεί πως το να δημιουργείς με τις λέξεις, αυτό το μοναδικό κι απίστευτα μαγευτικό μυστικό, θα γινόταν μια έφεση απ' την οποία ο κόσμος ολάκερος και μια πιστή σύντροφος, η συνειδητή αυτογνωσία, θα ζητούσαν από μένα κι άλλους σαν και μένα να λογοδοτήσουμε.

Η δημιουργική πράξη δεν είναι ακέραιη, την διδάσκει η ιστορία, την αποζητά η ιδεολογία και η κοινωνία την απαιτεί. Ο συγγραφέας λοιπόν χάνει τον Παράδεισό του. Γράφει μόνο για να διαβάζεται και στο τέλος καταλαβαίνει πως πρέπει να δίνει στ' αλήθεια λογαριασμό για κάθε του έργο. Ο συγγραφέας θεωρείται υπεύθυνος κι αυτή η νομική έννοια είναι ακριβής, γιατί ο συγγραφέας δεν επωμίζεται μονάχα την ευθύνη των διαφόρων ερμηνειών, που αποδίδονται στα έργα του, αλλά προτού ακόμα αρχίσει, «καθηλώνεται» από πιέσεις διαφόρων ηθικών συστημάτων, καλλιτεχνικών γλωσσικών, ιδεολογικών, πολιτικών κ.ά. Μαθαίνει ακόμη πως η δημιουργική πράξη δεν είναι ξεκάθαρη τη στιγμή που συλλαμβάνεται στο μυαλό του. Αυτή η πράξη ενέχει μια *εγγενή ευθύνη* για κάτι που υπάρχει πριν τη γνώση και τη θέληση: για την τάξη, έτσι όπως αυτή ορίζεται γενετικά, περιβαλλοντολογικά, κοινωνικά και οικονομικά, τη στιγμή που ο συγγραφέας έρχεται στον κόσμο.

Ο Roland Barthes στο *βαθμό μηδέν της γραφής* γράφει, «η γλώσσα είναι ένα corpus κανόνων και συνηθειών, κοινών για όλους τους συγγραφείς μιας δοσμένης περιόδου».

Γράφει ακόμη πως το «έργο» ενός συγγραφέα είναι η «ουσιαστική χειρονομία του ως κοινωνικού όντος».

Ανάμεσα λοιπόν, στις δυο αυτές διατυπώσεις, βρήκα το θέμα μου που συνιστά ένα στοιχείο έντασης και σύνδεσης: την ευθύνη του συγγραφέα.

Η τέχνη είναι με το μέρος των καταπιεσμένων. Ποιος συγγραφέας οποιασδήποτε λογοτεχνικής αξίας υπερασπίζεται το φασισμό, τον ολοκληρωτισμό, τον ρατσισμό σε μια εποχή που ακόμη υποφέρει από τα δεινά τους; Ο Ezra Pound είναι νεκρός. Πού είναι οι πολλοί συγγραφείς που τραγουδάνε την εποποιία εκείνων που συνέτριψαν την Αλληλεγγύη; Στη Νότια Αφρική ποιοι είναι οι συγγραφείς που απολογούνται για το apartheid;

Παραμένει δύσκολο να ξεχωρίσουμε εκείνους που θεωρούν το γράψιμο μια επαναστατική δραστηριότητα, διόλου διαφορετική και μάλιστα συνυπάρχουσα με την καθοδήγηση κάποιου συνδικάτου ή με την εκτύπωση ενός πλαστού διαβατηρίου για ένα σύντροφο που κυνηγιέται, κι εκείνους που ερμηνεύουν την απαίτηση που τους απευθύνει η κοινωνία να είναι κάτι «παραπάνω από συγγραφείς», σαν ένα στόχο που μπορούν ακόμα να τον φτάσουν μέσα από το ίδιο το γράψιμο. Η ικανοποίηση αυτού του αιτήματος εξαρτάται από το κοινωνικό περιβάλλον όπου δρα ο συγγραφέας. Ο Milan Kundera είναι κάτι παραπάνω από συγγραφέας, γράφοντας μόνο αυτά που βλέπει και γνωρίζει «από τα μέσα» - την καταπιεσμένη χώρα του, μέχρι η απαγόρευση έκδοσης των βιβλίων του να του αφαιρέσει την «ουσιαστική του χειρονομία», το να είναι δηλαδή συγγραφέας. Σαν ένα από τα πρόσωπα των βιβλίων του, που για να ζήσει πρέπει να πλένει παράθυρα ή να πουλάει εισιτή-

Η ουσιαστική χειρονομία

(αποσπάσματα)

ρια στο ταμείο ενός κινηματογράφου. Αυτό είναι, κατά ειρωνικό τρόπο, αυτό που θα σήμαινε γι' αυτόν να είναι κάτι «παραπάνω από συγγραφέας» αν είχε διαλέξει να μείνει στη χώρα του: μια μοίρα που ο Camus δεν έλαβε υπόψη του.

Υπάρχουν νοτιοαφρικανοί που βρέθηκαν στην ίδια ακριβώς θέση - για παράδειγμα ο ποιητής Don Matlaga, που για επτά χρόνια εμποδίστηκε να γράφει, να εκδώσει και να διαβάσει δημόσια τα έργα του. Μα σε μια χώρα, όπως η Νότια Αφρική, όπου η πλειοψηφία είναι καταπιεσμένη κι όπου η λογοτεχνία καταπιέζεται μόνο κατά το ήμισυ, γιατί ένα μεγάλο μέρος της μαύρης πλειονότητας παραμένει αναλφάβητο και δεν μπορεί να επηρεαστεί από τα βιβλία, για ένα συγγραφέα δεν υπάρχει μόνο η δυνατότητα να είναι «μόνο» συγγραφέας. Ανακαλύφθηκε λοιπόν ακόμη μια τιμητική ταξινόμηση, ο «πνευματικός εργάτης», ένας μαχητής του φυλετικού και ταξικού αγώνα, ακόμη κι αν δεν κατεβαίνει στο δρόμο ψηφώντας τα δακρυγόνα και τις σφαίρες. Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο, πολύ πριν ο όρος «πνευματικός εργάτης» έρθει σ' εμάς από το λεξιλόγιο άλλων επαναστάσεων, οι μαύροι συγγραφείς χρειάστηκε να αποδεχτούν την κοινωνική ευθύνη που οι λευκοί συνάδελφοί τους δεν είχαν διόλου ανάγκη: να ιστορούν δηλαδή ό,τι συνέβαινε γύρω τους. Οι H.I.E. Dhlomo, Solomon I. Plaaie και Thomas Mofolo έπλασαν πρόσωπα που έδιναν ζωή και διαφύλασσαν για το μέλλον γεγονότα που οι λευκοί ιστορικοί δεν είχαν καταγράψει ή είχαν καταγράψει μόνο από την πλευρά της λευκής κυριαρχίας. Απ' εδώ ξεκίνησε η λογική των αναγκών της κοινωνικής ευθύνης, καθώς στο πέρασμα των δεκαετιών οι διακρίσεις και η καταπίεση συγκεκριμένων νομοτύπων και θεσμών κι η αντίσταση

γινόταν αγώνας απελευθέρωσης. Η διαδικασία αυτή έφτασε στο έπακρο με τον μαύρο ξεσηκωμό του 1976, όταν κηρύχτηκε προσκλητήριο σε ποιητές και πεζογράφους μέσα σε μια δίνη γεγονότων που ακόμα δεν μελετήθηκαν, ούτε εξερευνήθηκαν βαθιά από τους συγγραφείς. Ο ξεσηκωμός άρχισε ως εξέγερση των νέων κι έδωσε στους συγγραφείς μια καινούργια συνείδηση - τολμηρή, γοητευτική, μεθυστικά ριψοκίνδυνη. Οι προσωπικές συγκινήσεις παραμερίστηκαν αναπόφευκτα από πολιτικούς ακτιβιστές, που δεν είχαν καιρό για τέτοιες πολυτέλειες απ' τους μαύρους συγγραφείς ζητιόταν να δεχτούν το χρώμα τους ως *επαναστατικό όρο*, συμμορφωμένοι στα έργα τους με μια άγραφη ορθόδοξη ερμηνεία. Τονίζω το «άγραφη», γιατί δεν υπήρχε μια Ένωση Συγγραφέων από την οποία να διαγραφόταν κανείς. Υπήρχε όμως ένα ρεύμα πολιτικών αρχηγών, διανοουμένων και νέων ανθρώπων, ενεργητικών και δραστήριων, έτοιμων να λογοκρίνουν ένα βιβλίο ποίησης ή πεζογραφίας αν το έκριναν άσχετο με τη χειροποιαστή εικόνα ενός λαού που ήταν ανώνυμος και αφάνταστα ηρωικός.

Μερικοί μαύροι φίλοι μου, συγγραφείς, υποστήριξαν ότι αυτή η «επιβολή» της ορθοδοξίας είναι μια ερμηνεία που δίνουν οι λευκοί: ότι ο αποκλεισμός της καλλιτεχνικής αλήθειας που αποκαλύπτει ανθρώπινες αξίες ήταν λαθεμένος και η σημασία των πυρπολημένων αυτοκινήτων, τα δυνατά κι έντονα χαρακτηριστικά των ηρώων, ήταν πράγματα που έβγαιναν από μέσα τους. Στη δεκαετία του '80 πολλοί αξιολογοί μαύροι συγγραφείς ήρθαν σε σύγκρουση με την απαίτηση από τα έξω - την ευθύνη ως ορθοδοξία - κι άρχισαν να χρησιμοποιούν το δικαίωμα μιας δικής τους εσωτερικής ερμηνείας συμμετέχον-

ευθύνη που επωμίζονται οι λογοτέχνες

τας στον αγώνα των μαύρων. Ο συγγραφέας μπορεί να διατυπώσει την επαναστατική ευθύνη ως ανακάλυψη, με δικά του λόγια, του επαναστατικού πνεύματος που διασφαλίζει, στο παρόν και στο μέλλον, τη διάσωση εκείνης της ευγένειας που οι κοινοί άνθρωποι, άντρες και γυναίκες, μπορούν να βρουν μόνο ανάμεσα στις αμφιβολίες τους, τις ενοχές τους, τα ελαττώματά τους: το κουράγιο τους, παρόλες τις αντιξοότητες.

Οι λευκοί νοτιοαφρικανοί συγγραφείς είναι υπεύθυνοι για την ιστορική και υπαρξιακή κατάσταση λευκών και μαύρων. Μόνο ένα μέρος των μαύρων έχει να θέσει απαιτήσεις στους λευκούς συγγραφείς, τη συμπάρταξη με τους ριζοσπαστικούς μαύρους που εξασφαλίζει την ακεραιότητα στους λευκούς που εκδηλώνονται υπέρ του αγώνα των μαύρων για την ελευθερία. Το να ανήκει κανείς σ' αυτή την ομάδα συγγραφέων σημαίνει κατά πρώτο λόγο ότι επωμίζεται μια πολιτική ευθύνη, αν όχι μια πραγματική ορθοδοξία: το έργο του λευκού συγγραφέα ως «πνευματικού εργάτη», είναι να ανυψώνει τη συνείδηση των λευκών που, αντίθετα απ' αυτόν, δεν έχουν ξυπνήσει. Είναι μια ευθύνη μικρότερη από εκείνη του μαύρου συνθέτη που υμνεί την επανάσταση, αλλά ιδιαίτερα βαριά αν συγκρίνουμε τις τιμές και τη θερμή υποδοχή που οι μαύροι επιφυλάσσουν στο μαύρο συγγραφέα με το στίγμα του προδότη ή, στην καλύτερη περίπτωση, την αδιαφορία του λευκού κατεστημένου απέναντι στον λευκό συγγραφέα. Αν ο λευκός συγγραφέας ακολουθεί ακόμα τη δημιουργική του ακεραίωση, τότε θα ενδιαφερθεί να γράψει αυτά που ο ίδιος ξέρει ότι είναι η αλήθεια, άσχετο αν οι αναγνώστες, που είναι λευκοί, θέλουν ή δεν θέλουν να διαβάσουν τέτοιες

αλήθειες. Μπορεί λοιπόν να επηρεάσει τα άτομα εκείνα που αρχίζουν κιόλας κατά συγκεκριμένο τρόπο να ανακτούν τη συνείδηση μετά από το τύφλωμα της εξουσίας κι εκείνους που παίρνουν κουράγιο διαβάοντας την ανοιχτή έκφραση της καταπιεσμένης τους εξέγερσης. Αμφιβάλλω αν ο λευκός συγγραφέας, ακόμα κι αν χειριστεί τα ίδια θέματα των μαύρων, γίνεται χρήσιμος κοινωνικά δίνοντας κουράγιο στους μαύρους και αμφιβάλλω αν υπάρχει καν ανάγκη για κάτι τέτοιο. Το να είναι κοινωνός της ζωής στα μαύρα γκέτο είναι το πρώτο συστατικό που λείπει από το λευκό συγγραφέα. Οι μαύροι συγγραφείς όμως μοιράζονται με τους λευκούς το ίδιο είδος επιρροής πάνω στους λευκούς που τους διαβάζουν, κι έτσι κατηγορίες ανθρώπων που τους κράτος θα ήθελε να κρατήσει απομονωμένες, ανακατεύονται χάρη στη λογοτεχνία – μια απρόβλεπτη «ουσιαστική χειρονομία» συγγραφέων που έχουν συνείδηση της κοινωνικής τους ευθύνης σε μια διχασμένη χώρα.

Ο λευκός συγγραφέας που συμπαραστέκεται στον καταπιεσμένο λαό δεν θεωρείται απ' αυτόν κάτι «παραπάνω από συγγραφέας», γιατί από τη θέση που βρίσκεται ιστορικά δεν έχει να προσφέρει κάτι το ουσιαστικό στον αγώνα των μαύρων. Μερικοί συγγραφείς έχουν όμως αμφισβητήσει αυτόν τον ορισμό, αναλαμβάνοντας τις ίδιες ακριβώς επαναστατικές ευθύνες των μαύρων συγγραφέων (Alex la Guma, Dennis Brutus και Mongane Serote), που δεν κάνουν διαχωρισμό ανάμεσα στην παράνομη δράση και τη συγγραφή διηγημάτων και ποιημάτων. Όπως ο Brutus, έτσι και οι λευκοί συγγραφείς Breyten Breytenbach και Jeremy Cronin δικάστηκαν και φυλακίστηκαν επειδή αναγνώρισαν και δέχτηκαν την ανάγκη

να είναι κάτι «παραπάνω από συγγραφείς». Η στάση τους παραμένει μια πρόκληση, ιδιαίτερα απέναντι σ' εκείνους που διαφωνούν με τέτοιες δραστηριότητες, αλλά αποδέχονται ασυζητητί την πολιτική της αντίστασης στην καταπίεση. Δεν υπάρχει ηθικό κύρος ίσο με κείνο που δίνει η θυσία.

Ο μεγάλος μέντορας των ρώσων επαναστατικών συγγραφέων του 19ου αιώνα Belinskij, σημειώνει: «Μη σε ανησυχεί η ενσάρκωση των ιδεών. Αν είσαι ποιητής, τα έργα σου θα τις περιέχουν εν αγνοία σου». Ο Octavio Paz, μιλώντας από το Μεξικό για τις ανάγκες του Τρίτου Κόσμου, διακρίνει μια βασική λειτουργία κοινωνικής κριτικής για τον συγγραφέα που είναι «μόνο συγγραφέας». Είναι μια πρωταρχική ευθύνη που ανατρέχει στην πηγή: το corpus της γλώσσας, απ' όπου ξεκινά ο συγγραφέας. «Η κοινωνική κριτική αρχίζει με τη γραμματική και με την αποκατάσταση των εννοιών». Αυτή ήταν η ευθύνη που ανέλαβαν μετά το ναζισμό οι Heinrich Böll και Günter Grass και που τώρα πραγματώνεται από τους νοτιοαφρικανούς συγγραφείς, λευκούς και μαύρους, όταν αυτοί ξεγυμνώνουν την πραγματική έννοια του λεξιλογίου των ρατσιστικών ευφημισμών της νοτιοαφρικανικής κυβέρνησης, όρους όπως «χωριστή ανάπτυξη», «επανακατοίκηση», «εθνικά κράτη» και τη γραμματική μιας ρατσιστικής νομοθεσίας, με ξεχωριστά σώματα στη Βουλή για τους λευκούς, τους αποκαλούμενους *coloureds* και τους *ινδούς* χωρίς καμιά εκπροσώπηση της πλειονότητας των νοτιοαφρικανών, δηλαδή των «μαύρων».

Η μετατροπή της εμπειρίας παραμένει η ουσιαστική χειρονομία του συγγραφέα. Το αποδεικνύουν οι τραγικές εμπειρίες που κατέγραψαν οι συγγραφείς του εικοστού αιώνα. Πολλές φορές οι νοτιοαφρικανοί συγγραφείς κατηγορούνται από λευκούς και μαύρους – που χρησιμοποιούν επαναστατική φρασεολογία και δηλώνουν κάτι «παραπάνω από συγγραφείς» – ότι έγραψαν για συγκεκριμένα γεγονότα σαν να είχαν κι οι ίδιοι εμπλακεί στη δράση και τον πολιτικό αγώνα. Πολλοί μαύροι συγγραφείς, θύματα των ταπεινσεων και των περιορισμών που επιβάλλονται στην καθημερινή ζωή του απαρτχάιντ, δεν ήταν ανάμεσα στα νεαρά παιδιά που η αστυνómια πυροβόλησε τη δεκαετία του '69, ούτε ανάμεσα στους φοιτητές και τους εργάτες των ορυχείων που σκοτώθηκαν ή διώχτηκαν στη δεκαετία του '80. Μ' αυτά τα δεδομένα, η αξίωσή τους να γενικεύσουν και να μιλούν για μια τραγική ανθρώπινη κατάσταση, γεννιέται από την ικανότητα που έχουν να την περιγράψουν.

Οι λευκοί συγγραφείς που είναι «μόνο συγγραφείς» κατηγορούνται πάλι ότι «κλέβουν τη ζωή των μαύρων» γιατί αυτή αποτελεί καλό συγγραφικό υλικό. Το δικαίωμά τους να προσεγγίσουν αυτό το «υλικό» είναι ίσο μ' εκείνο των μαύρων συγγραφέων, με μια σημαντική υπαρξιακή απόσταση, που θα ήταν αδύνατο να μην υπολογίσουμε. Η ουσιαστική χειρονομία ισοδυναμεί με την ακεραιότητα του Cechov: «να περιγράψεις μια κατάσταση κατά τρόπο τόσο αληθινό, ώστε ο αναγνώστης να μην μπορεί να την αγνοήσει».

Ο συγγραφέας βρίσκεται σε αιώνια αναζήτηση σε σχέση με την κοινωνία του. Όπου και να 'ναι, έχει ανάγκη να είναι μόνος και ταυτόχρονα να έχει ένα ζωτικό δεσμό με τους άλλους· έχει ανάγκη καλλιτεχνικής ελευθερίας και αισθάνεται μέσα του την δημιουργική συγκέντρωση και την συνειδητή αυτογνωσία. Πρέπει να αποφασίσει αν αυτές βρίσκονται σ' έναν αγώνα μέχρι εσχάτων ή αν είναι στην πραγματικότητα έμβρυα ενωμένα σε ένα γόνιμο δίδυμο. Θα μπορέσει άραγε και θα του επιτραπεί να γίνει ιδανικός συγγραφέας, «παρανάλωμα στη φλόγα της ιστορίας;»

Ναντίν Γκόρντιμερ

Η Λέξη πνεύμα

Πνεύμα/πνεύμα με τη διπλή σημασία του αστείου και του σοβαρού.

Το «Άγιον Πνεύμα». Κάνει «πνεύμα», δηλαδή έχει αίσθηση του κωμικού, του αστείου, εφουολογεί. Από την άλλη πλευρά πνεύμα είναι η ιδέα, η σκέψη, ο νους. Σχετιζόμενη με το πνέω, εμπνέω, πνεύση, πνεύμα (ο τόνος). Στα γαλλικά *esprit*, λατινικά *spīritus*, σχέση με την αναπνοή. Λατινική προέλευση: Είτε εστί τούτο πνεύμα θεῖον, είτε νους. Μένανδρος 482.3. Και στην Κ.Δ. έναντι στην ψυχή. Στα αγγλικά *spirit*, *spirited*, κάποιο πρόσωπο με πολλή ενέργεια ενθουσιασμό εξυπνάδα. Αυτός που ξυπνάει, ο ξυπνος. Όπως λέει και ο Rimbaud: «*Αν το πνεύμα μου δεν κοιμότανε*», αν ήταν ξύπνιο, εγρήγορο, κτλ.

Στα αγγλικά *spirit world* σημαίνει κόσμος των πνευμάτων, τα πνεύματα των προγόνων, οι νεκροί, οι θεότητες. Ο «πνευματικός κόσμος», στον Σολωμό:

Στη θύρα την ολόχρυση της παντοδυναμίας
πνεύματα μύρια παλαιά, πνεύματα μύρια νέα
σ' ακαρτερούν για να σου πουν πως άργησες
να φθάσεις

(Εἰς τον Θάνατο Αιμιλίας Ροδόσταμο)

«Και με συνεπύρε το πνεύμα στο Μεσολόγι»

(Η Γυναίκα της Ζάκυνθος) Κεφ. 5.7.

Ούτε πνευματικός Κεφ. 7.2.

Στοχασμοί

«Εφάρμοσε εις την πνευματική μορφή την ιστορία του φυτού... Και σκέψου βαθειά την υπόστασι του υποκειμένου και τη μορφή της τέχνης».

«Ο Μονάρχης όπου μένει κρυμμένος για τες αισθήσεις και γνωρίζεται μόνο από το πνεύμα, μέσα εις το οποίο εγεννήθηκε, είνε έξω από την περιφέρεια του Καιρού· αλλά μια δημοκρατία ιδεών ενεργεί αισθητά μέσα εις τα όρια του Καιρού».

«Όλο το Ποίημα ας εκφράζει το Νόημα, ωσάν ένας αυτούπαρχτος κόσμος, μαθητικά βαθμολογημένος, πλούσιος και βαθύς».

Μελέτησε καλά τη φύσι της Ιδέας, και το υπερφυσικό και γεννητικό βάθος της, ας πετάξει έξω το φυσικό μέρος...».

«Όσοι εδοκίμασαν να το κάνουν (τες πλέον μεγάλες και φοβερές εντυπώσεις)... (ως ο Ευριπίδης και μ' αυτόν οι περισσότεροι των νεωτέρων, οι οποίοι είναι παιδιά του), έμειναν έξω από την Ιδέα, κι όποιος έχει νουν δέν το υποφέρει».

«Πάρε και σύμπηξε δυνατά μίαν πνευματική δύναμι, και καταμέρισέ την εις τόσους χαρακτήρες ανδρών και γυναικών, εις τους οποίους ν' ανταποκρίνονται εμπράκτως τα πάντα».

«Το έργο δείχνεται ατομικό, σύμφωνο με το πνεύμα της Γενικότητος που το εγέννησε».

Το ποίημα ας έχει ασώματη ψυχή, η οποία απορρέει από τον Θεό...

Η πείνα δε μπαίνει εις τον κύκλον ειμή μόνον ως εξωτερική δύναμι...»

(Οι υπογραμμίσεις δικές μου).

Είναι φανερό από το παράδειγμα του Σολωμού, πως για την Ελληνική Διάνοξη, άμα καταφέρνει να διανοηθεί, πως το πνεύμα, ήταν κάτι το εξωτερικά αυθύπαρχτο, πέρα απ' τους ανθρώπους και τον υλικό κόσμο. Το πνεύμα είναι –όταν λείπει από τη μέση ο Θεός– όπως ο Λόγος του Ηράκλειτου, κάτι στο οποίο συμμετέχουμε, μα που δεν πηγάζει από μέσα μας, όπως η βεβαιότητα του κόγκιτο (*cogito*) του Ντεκάρτ γεννιέται από την απορία και την αμφιβολία για τα πράγματα. Στην ελληνική παράδοση, παρόλο τον Αριστοτέλη, που κι αυτός τελικά βάζει το πνεύμα, έξω από τον κόσμο, στο πρώτο κινούν, τον Θεό, στο οποίο συμμετέχει η φύση και στον οποίο τείνει, το άριστο και ανώτατο Καλόν, μια κατεύθυνση που στο σύνολό της και με την υπερβατικότητά της, ακολουθεί ολόκληρη η γερμανική φιλοσοφία, μέχρι τον Χέγκελ και τους ρωμαντικούς.

Πρόλογος στο μοντερνιστικό χιούμορ

του Νάνου Βαλαωρίτη

Κι αυτοί με κάποιο τρόπο αν και δεν ξεκινάνε από το υποκείμενο όπως ο Ντεκάρτ, χωρίζουν τον κόσμο στα δύο, (σε πνεύμα και ύλη). Η σκέψη αυτή είναι τόσο παλιά που πάει πίσω στον Ηράκλειτο και τους Προσωκρατικούς. Το «πνεύμα» όμως στην ελληνική παράδοση δεν είναι δώρο του Θεού, του ύψιστου υποκειμένου, στον άνθρωπο, όπως στον Ντεκάρτ, αλλά ο «νοητικός κόσμος», με την καθαρή του σκέψη, στην οποία συμμετέχουμε, είτε λέγεται «νους», είτε «λόγος», άσχετα με την ύπαρξη των ατόμων.

Τα υποκείμενα έτσι με κάποιο τρόπο δεν υπάρχουν μέσα σε καμιά λογοκρατημένη βεβαιότητα αφού η προσπάθειά τους είναι πάντοτε να θυμηθούν, να συλλογιστούν, να στοχαστούν, μέσα από τη μνήμη, τη «συλλογή» το «στοχασμό». Με τρόπο πολύ παρόμοιο βλέπει κι ο ελληνικός λαός τα Στοιχεία της Φύσης και τις ιδιότητες των ανθρώπων, ως υλικά εξωτερικά και ανεξάρτητα από την ύπαρξη κάποιου υποκειμένου.

Η σκέψη αυτή στην ιδεαλιστική της μορφή, πήρε βαθειά ρίζα στην Γερμανία, και στην εμπειρική της παραλλαγή, ξαπλώθηκε στον αγγλοσαξωνικό κόσμο. Ο εμπειρισμός και αυτός δεν ξεκινάει από τα υποκείμενα στα οποία δυσπιστεί, αλλά από τα γεγονότα του εξωτερικού κόσμου.

Η διαρκής διακλάδωση του γαλλικού υποθρώσκοντος καρτεσιανισμού σ' όλες τις εκδηλώσεις της γαλλικής καλλιέργειας και παράδοσης, συχνά γίνεται στόχος επιθέσεων, από τους αγγλοσάξωνες, όσο και ο γερμανικός ιδεαλισμός, ιδίως του Χέγκελ.

Θα πρέπει να περιμένουμε τον αντιχγκελικό Κίρκεγκαρντ, και τους υπαρκτιστές για να γίνει πάλι μια μετατόπιση στο υποκείμενο του κόγκιτο. Η αναζωογόνηση αυτή του Ντεκάρτ, χωρίς την προτεραιότητα της ουσίας (*essence*) πάνω στην ύπαρξη, στο είναι, μένει παρόλα αυτά συγγενική με τη θέση του όσον αφορά το υποκείμενο ως πηγή του πνεύματος, με προέκτασή του τον Θεό, στην αφηρημένη του ασώματη υπόσταση.

Είναι πολύ πιο δύσκολο να καταλάβουμε έναν Μπωντελαίρ, έναν Ρεμπώ, έναν Λωτρεαμόν, έναν Μαλλαρμέ, έναν Βαλερύ κι έναν Μπρετόν, αν δεν καταλάβουμε πρώτα την υπεροχή της ιδέας του υποκειμένου ως πνεύμα και μάλιστα κυρίαρχου επάνω στα πράματα.

Τα παραδείγματα αυτά πολύ συνοπτικά και συμπιεσμένα δίνουν ωστόσο το μέτρο των διαφορών που κινούν διαφορετικές στάσεις απέναντι στα πράγματα, στη γραφή και στη ζωή.

Θυμάμαι πως ο τόσο καταχθόνιος κατά τα άλλα, Ζαν Ζενέ, με είχε καταπλήξει όταν μου δήλωσε πως

ένας άνθρωπος καθισμένος στη θιρίνα κάποιου ταξιδιωτικού γραφείου στο Σύνταγμα, δεν πίστευε στην ύπαρξή του. Βλέπω τώρα καθαρά την *καρτεσιανή* προέλευση της σκέψης αυτής. Αφού δεν είναι επίγονος του Ντεκάρτ, ο νέος αυτός Έλληνας, δεν πιστεύει στον *Εαυτό του* ως ξέχωρη πνευματική υπόσταση, όπως ο κάθε καλλιεργημένος (ή μη) γάλλος...

Η πονηριά της παρατήρησης αυτής και η αλήθεια της από την άποψη του γάλλου Ζενέ, είναι συγκλονιστική μα και διασκεδαστική, στην αφέλειά της.

Πράγματι ο ασουλούπωτος αυτός Έλληνας ήταν ένα παράδειγμα ανυπαρξίας με την έννοια της προσωπικότητας. Θαρρώ όμως πως αν είχαμε ξεπεράσει την εντύπωση της εμφάνισης, η παρουσία του ατόμου αυτού στις σκέψεις του, θα είχε εκπλήξει τον Ζενέ με την *ακριβώς*, «μηδενιστική» του φιλοσοφία, που τόσο θα πήγαινε με την εμφάνιση, του κατά τα άλλα ανυποψίαστου πιθανόν αυτού ανθρώπου, ανυποψίαστου στο ότι συμμετείχε κι αυτός στον ηρακλειτιανό Λόγο και τον αναξαγόρειο Νου, όπως και όλοι οι υπόλοιποι Έλληνες, κατά τρόπο ίσως *απληροφόρητο* αλλά όχι *αθέβαιο*. Γιατί βεβαιότητα για τον Έλληνα δεν είναι διόλου ο εαυτός του, αλλά *το άλλο του*: Η παράδοση, η γλώσσα, η μνήμη, το παρελθόν, με μια λέξη, *η ιδέα που έχει για τον εαυτό του*, που δεν είναι παρά συντριπτικά «μηδαμινή», κι όταν ακόμα τείνει προς την μεγαλομανία, αλλά που βρίσκεται κάπου μέσα στο χώρο ετούτο όπου γυρεύουμε τον εαυτό μας, χαμένοι πίσω από *παραπετάσματα φράσεων, κοινοτοπιών και αμφιβολιών*, πέρα από το υποκείμενό μας.

Πώς ενεργούμε λοιπόν άμα κάνουμε «πνεύμα»; Εκμηδενίζουμε τον εαυτό μας ή κάτι άλλο; Όταν ο ποιητής και ζωγράφος, Νίκος Εγγονόπουλος λέει πως άμα πεθάνει (το κείμενο αυτό γράφτηκε πριν απ' τον θάνατό του), λυπάται πως θα πάψει να είναι *Έλληνας πολίτης*, κάνει πνεύμα, όχι εις θάρος κανενός άλλο, αλλά αντανάκλει χωρίς να το θέλει ίσως την προϋπόθεση να την οποία όλοι μας ζούμε: *τ' όνομα «Έλληνα»*. Ο θάνατος λοιπόν είναι το τέρμα της συμμετοχής σε μια *ιδιότητα*, σ' ένα όνομα, ως μέλη μιας ολότητας, της ολότητας του κόσμου όπου το *Έλληνα πολίτη* είναι μια ιδιαίτερη τιμή, ή ατυχία κατά μερικούς!!! Όπως το πάρεις το πράμα. Το πνεύμα που κάνει ο Εγγονόπουλος μένει αμφίσημο και δημιουργεί το *κενό της έκπληξης*. Όταν ο Σολωμός έγραφε «Κλείσε στην ψυχή σου την Ελλάδα (ή κάτι άλλο)», ποιο είναι αυτό το *άλλο* που σκοπεύει; Μήπως είναι το *άλλοθι* του Εγγονόπουλου; Μια ιδέα ξέχωρη από τον ίδιο, τον εαυτό του, στην οποία συμμετέχει, άθελά του ή θεληματικά; Όταν λοιπόν σήμερα το *Έλληνα πολίτη* έχει τον ήχο της καταφρόνιας, της δυστυχίας και της ανεπάρκειας, της ανασφάλειας, ο κρυπτο-καρτεσιανός Εγγονόπουλος, ξαφνικά με το χιούμορ του –με το «πνεύμα» του δίνει μιαν άλλη *υπόσταση στη μορφή*, δυναμώνει μια *ασθενική ιδιότητα* και την κάνει *κωμικά αυτοδύναμη* για να μην *πω παντοδύναμη*.

Τι είναι το πνεύμα του Εγγονόπουλου; Μήπως είναι μηδενιστικό; Πίσω από αυτό το κομπλιμέντο για το «*Έλληνα πολίτη*» μήπως κρύβεται ακριβώς η ανυπαρξία αυτής της ιδιότητας στην οποία ακουμπάμε με τόση απελπισία και αβεβαιότητα για την αξία της; Με τόσο πάθος και φανατισμό, όσο περισσότερο μας φαίνεται «*κενή*» περιεχομένου; Μήπως πρόκειται ακριβώς για μια *μνήμη*, μια αυταπάτη; Μήπως καταβάθος δεν είμαστε *Έλληνες* παρά στο όνομα; Όταν λοιπόν ο Εγγονόπουλος μπρος στο θάνατο, τον τελικό «*εκμηδενισμό*», κάνει χιούμορ, πνεύμα, ποιον «*μηδενίζει*»; Τον εαυτό του, ή το σύνολο στο οποίο ανήκει, πολύ σοβαροφάνως και ειλικρινά σαν μεγάλος και αναγνωρισμένος, έστω και εν μέρει, καλλιτέχνης, ποιητής, κτλ.!

Τόσο πολύ υπάρχει σε μας η έννοια της *συμμετοχής*, που η συμμετοχή μας σε οτιδήποτε *άλλο*, γί-

νεται προβληματική: *Στην Ευρώπη π.χ., στην Κοινή Αγορά, στο Νάτο, στο Κομμουνιστικό στρατόπεδο, στην Ανατολή, στη Δύση, στη Μεσόγειο, στην Πολιτισμένη ανθρωπότητα, στη Δημοκρατία, στην Ελευθερία, στην Οικονομική ανεξαρτησία, στον Τρίτο Κόσμο* (Καντάφι, Χομεϊνί, Παλαιστίνιοι, Άραβες κοκ.). Γιατί όταν θα *συμμετέχουμε* σε κάτι (όχι αστεία) κινδυνεύουμε να χάσουμε ίσως «*αναγκαστικά*» την ταυτότητά μας. Πράμα τρομερό. Ενώ τέτοιος κίνδυνος, δεν υπάρχει (ευτυχώς) για τον μέσο Γάλλο που πιστεύει στο πνεύμα του παραπάνω απ' ό,τι πιστεύει στη Γαλλία. Δηλαδή είναι όχι ως η Γαλλία, αλλά ως Γάλλος, *άνωτερο υποκείμενο* χάρις στον αείμηστο Ντεκάρτ, με την έξυπνη αντιστροφή του της ελληνικής και μεσαιωνικής παράδοσης.

Τελικά όταν θα πάψει ο Εγγονόπουλος να είναι «*Έλληνα πολίτης*», θα πάψει άραγε και να είναι το *εξαιρετικό υποκείμενο* που είναι; Ή μήπως αυτό δεν έχει σημασία (Για τον Εγγονόπουλο ή τον μέσο Έλληνα) αφού ο ίδιος δεν είναι «*τίποτα*»; Αφού ο ίδιος δεν πιστεύει στην ιδιότητά του ως *ξεχωριστό υποκείμενο* με την έννοια που της δίνει ο Ντεκάρτ;

Μήπως λοιπόν ο Εγγονόπουλος με το πνεύμα του σκοπεύει την αδυναμία μας να είμαστε «*ξεχωριστά υποκείμενα*» με βεβαιότητα για τη λειτουργία, ύπαρξη, και δύναμη του πνεύματός μας; Όμως η ύπαρξη του *πνεύματος* του Εγγονόπουλου που αναιρεί το *πνεύμα του* με τον *αστείο* αυτό *σοβαρό* τρόπο, ανακινεί μια στάση που την είδαμε πολύ παλιότερα στον Αισχύλο και που την βλέπουμε να ανακινείται από τον Καβάφη, στους «*Νέους της Σιδώνας*».

Ο Αισχύλος λοιπόν πίστευε πως ήταν πιο ουσιαστικά «*μαραθανομάχος*» και το ότι η ιδιότητά του αυτή *εκμηδένιζε* το θάνατο καλύτερα από την άλλη, του «*τραγικού*». Το πιστεύουμε ακόμα; Ασφαλώς, χωρίς να το θέλουμε συχνά, το πιστεύουμε, αφελώς, το πιστεύουμε γιατί δεν έχουμε τίποτα άλλο να πιστέψουμε: Ψιλώ ονόματι.

Η έλλειψη λοιπόν πίστης στον εαυτό μας στέκεται, γεωμετρικά αντίθετη με την έμφυτη αυτοπεποίθηση

των Γάλλων, που χάρις στον Ντεκάρτ, αλλά και στον Ραμπελαί και τον Μονταίν, την Αναγέννηση και την υποστασιοποίηση των νέων αξιών του «*υποκείμενου*», στον Μοντεσκιού και τόνους άλλους, πιστεύει, στο *πνεύμα του*.

Για μας λοιπόν το *πνεύμα* είναι χαμένο παντοτεινά πίσω από ανυπέρβλητα εμπόδια, στον *άλλο κόσμο των σκιών, ιδεών του θανάτου*, όπου πάντα ταξιδεύουμε για να το βρούμε... Με μια λέξη: Η «*Οδύσσεια*» - ο *Ούτις*, σε αναζήτηση του Τειρεσία.

Μια τέτοια παράδοση μετατόπιση, τόσο ασυνειδητή και αρχαία, πήρε πολλές μορφές στην ιστορία μας. Το *προσωπικό* πάντοτε θυσιάστηκε για το *γενικό*. Οι ποιητές μας οι άξιοι του ονόματος, Σολωμός, Κάλβος, *ενέργησαν τελείως απρόσωπα* στα μεγάλα τους έργα. Η λαϊκή μας μούσα είναι το ίδιο απρόσωπη. Στον Μακρυγιάννη θρισκόμαστε πάντοτε στο *εμείς* και όχι στο *εγώ* ως ιδεώδες. Στον Καρυωτάκη έχουμε μια απαισιοδοξία που *ξεπερνάει τα όρια της προσωπικής κατάθλιψης*, στον Καβάφη η πολυφωνία του πνίγει το *εγώ του* σε μια *ιστορική πολλαπλότητα*. (Τα ερωτικά του ποιήματα είναι σκιές –δεν μας αποκαλύπτεται ποτέ το πρόσωπο έξω από τα ερωτικά αισθήματα). Στον Σικελιανό όλα γίνονται *μύθος*. Μυθοποιούνται και γενικεύονται ως *πνεύμα* αποκρυφιστικό, ερμητικό. Στον Παλαμά και στον Ψυχάρη η *γλώσσα πρωτεύει*, το προσωπικό δεν παίρνει ποτέ το απάνω χέρι, παρόλο που ο Ψυχάρης είχε γαλλική κουλτούρα και μοιάζει επιφανειακά πιο *προσωπικός*. Στον Παλαμά προέχει πάντοτε *η ιστορία*. Το παρόν είναι ένα *ιστορικό παρόν*. Όταν φτάνουμε στον Παπατσώνη και στον Σεφέρη θα δούμε στον πρώτο τη *θρησκευτικότητα*, στον δεύτερο το *συλλογικό* –Ό,τι *προσωπικό* αναφέρεται μόνο κρυπτικά. Το πιο καταπληκτικό είναι η έλλειψη του *προσωπικού* στοιχείου στον Εμπειρικό, όπου όλα μεταφράζονται στο απρόσωπο «*ερωτικό ένστικτο*». Το ίδιο παρατηρείται και στον Ελύτη, όπου *το λυρικό* προέχει, και στον Κάλας-Ράντο, όπου έχουμε το *ιδεολογικό*. Καμιά *προσωπική ομολογία* πουθενά. *Προσωπικοί* μένουν περισσότερο από τους άλλους, οι λεγόμενοι *ρομαντικοί*.

κι ο Σουρής. Κι όμως εδώ παγώνει το προσωπικό σε μια γλώσσα μαρμαρωμένη, παρνασιακή ως το έσχατο σημείο. Κι έτσι παρεισφύρει το απρόσωπο, το ιστορικό, με τη γλώσσα την ίδια -που φυσικά στους αρχαϊζόντες έχει κάνει θραύση. Με τον Βαλαωρίτη το γενικό εκδηλώνεται πάλι στα ποιήματα του Αγώνα. Τα προσωπικά λυρικά του, όπως του Σολωμού, είναι συμβατικά, της εποχής. Τίποτα που να πλησιάζει από μακριά τις «Ομολογίες ενός παιδιού του αιώνα» του Musset, το «*Childe Harold*» του Βύρωνα, το «*Πρελούδιο*» του Γουερντσβόρντ, τις «Ομολογίες ενός οπιομανούς», του Ντε Κουνσύ, τα ποιήματα του Μπωντλαίρ. Πίσω από τα λυρικά του Παλαμά έχουμε τον τόνο τον υψιπετή του θάρδου, όπως και στον Καζαντζάκη αργότερα, που από τον κάπως πιο προσωπικό «*Ζορμπά*», γίνεται πάλι «απρόσωπος» στα ιστορικά του έργα. Τελευταία το σκάνδαλο που προκλήθηκε με τη δημοσίευση των ονειρών και οραμάτων του Μακρυγιάννη («*θάματα και οράματα*» κ.τ.λ.) είναι χαρακτηριστικό της αδυναμίας μας να ανεχτούμε το προσωπικό στους ιστορικούς μας άνδρες. Το ότι τον θγάλανε «*τρελό*» γι' αυτό το κείμενο είναι ενδεικτικό. Ενώ το κείμενο αποκαλύπτει μια διάσταση ολόκληρη άγνωστη όχι μόνο του ίδιου του Μακρυγιάννη αλλά και των αγωνιστών του 21. Αποκαλύπτει τον «εσωτερικό», τον «πνευματικό», τους κόσμο, τον εντελώς αγνοημένο από την «ιστορία»! Τον «μυστικισμό του υποκειμένου».

Ασυνήθιστοι ν' ακούμε και να διαβάζουμε για τέτοια, θα δούμε ότι και στα μυθιστορήματά μας, κυριαρχεί το απρόσωπο. Σ' ολόκληρο τον Παπαδιαμάντη, στον Καρκαβίτσα, στον Ροϊδή... Δεν γνωρίζουμε ποτέ τι αισθάνονται, οι ήρωες και ηρωίδες τους. Ενεργούν, μιλάνε, βλαστημάνε, παθιάζονται αλλά το «αίσθημα» απουσιάζει. Το ίδιο συμβαίνει και στα νεώτερα μυθιστορήματα. Το πνεύμα του μυθιστορηματός του Πολίτη «*Ερόικα*», είναι «πλατωνικό», «συλλογικό», πέρα από το ένα ή τ' άλλο πρόσωπο. Ο αφηγητής είναι αόρατος σχεδόν. Τα αισθήματά του είναι «τυπικά». (Παρόλο που ο Πολίτης

συνθέτει έναν κόσμο συγκοινωνούντων δοχείων αλληλοαντανακλόμενων προσώπων που προϋποθέτει μια «εσωτερική θέαση» ως σύνολο). Περιγράφει τη φύση, αλλά και αυτήν απρόσωπα. Το «*Τρίτο Στεφάνι*» του Ταχτσή, όπου δυο πρόσωπα αφηγούνται την ιστορία, μοιάζει εκ πρώτης όψεως πιο προσωπική, υπόθεση. Ίσως εδώ το πνεύμα ν' αρχίζει να μετατοπίζεται προς το εσωτερικό. Όμως το υλικό του μυθιστορηματος είναι διαλογικό. Είναι εξωτερικό. Τα αισθήματα των ηρώων απέναντι στα άλλα πρόσωπα είναι πάγια, είτε ευνοϊκά είτε εχθρικά. Μοιάζει η διήγηση περισσότερο με χορό αρχαίου δράματος παρά με σύγχρονο ψυχολογικό μυθιστόρημα. Τα περισσότερα ελληνικά μυθιστορήματα είναι διαχρονικά, γραμμένα σαν μια διήγηση γεγονότων. Ο εσωτερικός κόσμος λείπει. Αυτός που ξεπαιεί τόσο έντονα στον Φλωμπέρ, στον Στεντάλ, στον Ουισμάνς, στον Ζιντ. Καμιά πάλη με τη συνειδησή του. Ούτε καν προσωποποιήσεις της συνειδησης όπως στον Ντοστογιέφσκι. Ας αφήσουμε πια τον Προυστ στον οποίο κορυφώνεται η εσωτερικότητα, στο σύγχρονο μυθιστόρημα. Σε μια παράδοση όπως η ελληνική για την οποία το πνεύμα δεν είναι μέσα στον άνθρωπο αλλά έξω από αυτόν, πέρα από τη συνειδησή του, δεν υπάρχει ούτε αίσθημα ευθύνης ούτε πάλη εσωτερική. Ούτε πίστη στο πνεύμα που κατευθύνει τον άνθρωπο. Αλλά από τον πλατωνικό ιδεαλισμό και ρεαλισμό, πέφτουμε εύκολα στον μαρξιστικό κοινωνιολογισμό και οικονομισμό, που τα εξηγεί όλα με εξωτερικούς παράγοντες. Γι' αυτό δεν θλέπουμε καμιά διαφορά στο πνεύμα των δεξιών ιδεαλιστικών αποκλίσεων ή των αριστερών στον ελληνικό χώρο. Είναι εξίσου εξωτερικές εκδηλώσεις. Μια τέτοια έλλειψη πίστης στο πνεύμα ως προσωπικό φαινόμενο, μας στερεί μια ολόκληρη διάσταση, και καταλήγει στον μηδενισμό, που τον θλέπουμε συχνά εκεί που ο πλατωνισμός δεν υπάρχει πια. Στην «*Αργώ*» του Θεοτοκά π.χ., ή στον «*Ηλιο του Θανάτου*» του Πρεβελάκη και σε όλο το έργο του Καζαντζάκη. «*Ο κόσμος δεν έχει νόημα*» λέει ο λοχίας Πικιός ένα λαϊκό πρόσωπο στην «*Αργώ*», που χαρακτηρίζεται ως ατο-

μικιστής αναρχικός, επαναστάτης, «*όχι από πεποίθηση αλλά από πείσμα και ματαιοδοξία...*». Από την άλλη ο αστός ήρωας, Νικηφόρος Νοταράς, ρωτάει: «*Πού πάω;... Πουθενά! Η λέξη αντηχούσε άγρια μεσ' τη ψυχή του δινοντας του το αίσθημα ενός τρομερού κενού μέσα του και γύρω και παντού. Πουθενά!...*» (Υπογραμμίζω εγώ).

Διάχυτο μεσ' τα νεώτερα ελληνικά μυθιστορήματα είναι το αίσθημα αυτό του κενού -που καμιά φορά παίρνει το χαρακτήρα του κυνισμού ή του γυμνού πάθους όπως στα μυθιστορήματα του Καραγάτση και άλλων. Εκείνο που σώζει το «*Τρίτο Στεφάνι*» του Ταχτσή τελικά, είναι το χιούμορ, το στυλ, το ύφος του γραψίματος. Όταν το μυθιστορημα χάνει την πλατωνική ποιητική του διάσταση και γίνεται μηδενιστικό, τριγυρίζει γύρω από αυτό το κενό, το τόσο χαρακτηριστικό, που δημιουργείται από τον άνθρωπο που δεν πιστεύει στο πνεύμα του άρα σε τίποτα έξω ή μέσα στον εαυτό του και καταστροφικά προσπαθεί να καταστρέψει τον κόσμο και να τον παρασύρει στη δίνη του.

Ο καρτεσιανισμός είναι ουσιαστικά η συστηματοποίηση της εξωτερικής συνειδησης, που από τον καιρό των σχολαστικών και του Μονταίν, έχει αρχίσει ν' αναρωτιέται για τον εαυτό της. *Τι είμαι, τι κάνω, ποιος είμαι, πού πάω, γιατί είμαι, τι δεν είμαι, πού είμαι, κτλ.* Σε μας κανένας σχολαστικισμός δεν μας έστρεψε προς τα έσω, όπως τους μυστικιστές Έκχαρτ και Άγιο Βερνάρδο, αλλά μόνο στην περίπτωση των Ησυχαστών, στην ενατένιση του εσωτερικού κενού -στην ομφαλοσκοπία, μια άλλη εκδοχή, μυστικιστική, του μηδενισμού.

Μα θα σου πούνε, ο «*Πνευματικός Αγώνας*» του Σικελιανού... Αυτός ο «*πνευματικός*» αγώνας είναι σαν την ορειθασία. Έχει εξωτερικό στόχο μια έκταση, μια ένωση με τη φύση, που είναι ο φορέας της ιδέας της κοσμικής ενότητας. Δεν είναι διόλου μια εσωτερική συνειδηση που παλεύει να ξεδιαλύνει τον εαυτό της. Κι όταν το επιχειρεί όπως στον Καζαντζάκη, καταλήγει γρήγορα στον μηδενισμό. Το πνεύμα για τον έλληνα αντιμετωπίζει μόνο το κενό, την μη ύπαρξη, το μη ον, και τίποτ' άλλο. Τ' άλλα, δεν είναι προβλήματα. Τ' αγνοεί. Δηλαδή τελικά αγνοεί τον μηχανισμό της ζωής.

Και σε τι διαφέρουν τελικά αυτά που λέει ο Σεφέρης στον «*Βασιλιά της Αίθνης*»: «*Ο ποιητής ένα κενό... ένα κενό παντού μαζί μας*». «Κάτω από την προσωπίδα ένα κενό», με τούτα; Η οραματική αυτή ιδέαση, η τόσο επίμονη και εξαντλητική στην ποίηση του Σεφέρη, μας πείθει για την ίδια αυτή τάση του πνεύματος, στην ελληνική γραφή ν' αντιμετωπίζει μόνο το κενό, ως αντάξιο ανταγωνιστή της... όπως θάταν ο Χάρος για τον αντρεωμένο Διγενή. Το «*κενό*» αυτό είναι το προϊόν της μετατόπισης του εσωτερικού κόσμου προς τον εξωτερικό που τον αντανακλάει. Θα βρούμε το ίδιο μοτίβο στην Κίχλη.

*γιατί θα φύγουν τα πεύκα και τα καθρεφτισμένα θουνά και το τιτίβισμα των πουλιών
θ' αδειάσει η θάλασσα, θρυμματισμένο γυαλί,
από θοριά και νότο
θ' αδειάσουν τα μάτια σου απ' το φως της
ημέρας...*

Και στα «*Τρία Κρυφά ποιήματα*»:

*Ζωή σου είναι ό,τι έδωσες
τούτο το κενό είναι ό,τι έδωσες
το άσπρο χαρτί.*

Η επιδίωξη του κενού στην ελληνική συνειδηση, δεν είναι τυχαία. Και είναι πολύ διαφορετική από την αίσθηση του ποιητή, ως τίποτα στον Κητς, ή το κενό που οραματίστηκε ο Μαλλαρμέ. Τα «*κενά*» αυτά είναι οργανικά, και αφορούν τη λειτουργία του ποιητή ως όργανο, της «*έμπνευσης*», κι όχι τον ποιητή ως προϊόν και δημιουργό κενού.

Μήπως λοιπόν όλα αυτά έχουν κάτι να κάνουν με τον Ούττ; Με τον άνθρωπο στη βιτρίνα του ταξιδιωτικού γραφείου στο Σύνταγμα του Ζαν Ζενέ;

(η συνέχεια στο επόμενο)